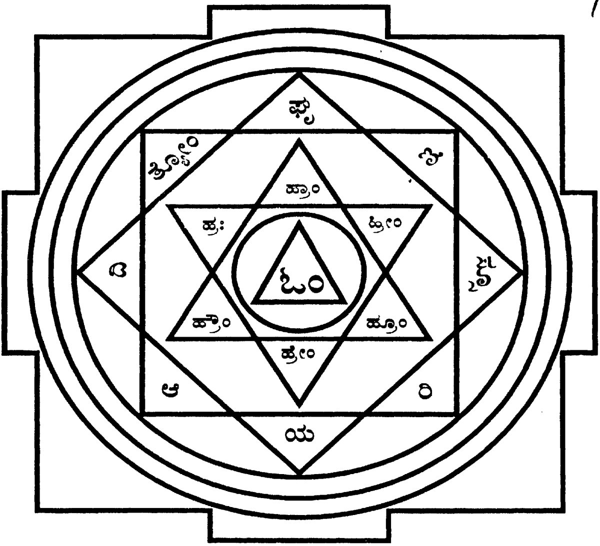
ಅರುಣ ದರ್ಶನ

ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಾವಾನುವಾದ :

ಮು.ಲ. ರಂಗಭಟ್ಟ

ಧ್ಯೇಯಸ್ಸದಾ ಸವಿತೃ ಮಂಡಲ ಮಧ್ಯವರ್ತೀ
ನಾರಾಯಣ ಸ್ಸರಸಿ ಜಾಸನ ಸನ್ನಿ ವಿಷ್ಟಃ।
ಕೇಯೂ ರವಾನ್ಮಕರ ಕುಂಡಲವಾನ್ಕಿರೀಟೀ
ಹಾರೀ ಹಿರಣ್ಮಯ ವಪುರ್ಧೃತ ಶಂಖಚಕ್ರಃ॥

ಓಂ

॥ ಅರುಣ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ ॥

ಅರುಣ ದರ್ಶನ

ಕೃಷ್ಣ ಯಜುರ್ವೇದ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಅರಣ್ಯಕದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಪಾಠಕ
ಅರುಣ ಪ್ರಶ್ನದ ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯಾನುಸಾರಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದ
ಮಂತ್ರ (ಸಸ್ವರ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿಂಗಡಣೆ

ಸರಸ್ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ - ೨

ಲೇಖಕರು

ಮು.ಲ. ರಂಗಭಟ್ಟ

ತುಮಕೂರು.

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಸರಸ್ ಪ್ರಕಾಶನ

೨ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ವಿಜಯನಗರ, ತುಮಕೂರು-೫೭೨ ೧೦೨.

ARUNA DARSHANA

Author M.L. **Rangabhatta**, Retd. Post Master,
#863, 12th Cross, Sir M. Vishweshwar Extension,
Tumkur - 572 103. Ph : 0816 - 276035

Publishers C.S. Venkatakrishna Jois
S/o. Late Sri C.G. Shamanna Jois,
SARAS PRAKASHANA, Vijayanagara, Tumkur.
Ph : 0816 - 291556

Edition March 2001

Copies 1000

This book is published with the financial assistance of **Tirumala Tirupathi Devasthanams** under their scheme aid to publish relegious books

ಅರುಣ ದರ್ಶನ - ಕೃಷ್ಣ ಯಜುರ್ವೇದ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಅರಣ್ಯಕದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಪಾಠಕ ಅರುಣ ಪ್ರಶ್ನದ ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯಾನುಸಾರಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದ ಮಂತ್ರ (ಸಸ್ವರ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿಂಗಡಣೆ

ಲೇಖಕರು ಮು.ಲ. ರಂಗಭಟ್ಟ ನಿವೃತ್ತ ಪೋಸ್ಟ್ ಮಾಸ್ಟರ್,
ನಂ. 693, 12ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಸರ್ ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಬಡಾವಣೆ,
ತುಮಕೂರು - 572 103.

ಪ್ರಕಾಶಕರು ಸಿ.ಎಸ್. ವೇಂಕಟಕೃಷ್ಣ ಜೋಯಿಸರು
ಕೀರ್ತಿಶೇಷ ಶ್ರೀ ಸಿ.ಜಿ. ಶಾಮಣ್ಣ ಜೋಯಿಸರ ಪುತ್ರ
ಸರಸ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ವಿಜಯನಗರ, ತುಮಕೂರು.

ಪ್ರಕಟಣೆ ವಿಕ್ರಮ ಫಾಲ್ಗುಣ ಕೃಷ್ಣ ತ್ರಯೋದಶಿ

ಪ್ರತಿಗಳು 1000

ಬೆಲೆ **ರೂ. 90-00**

ರಕ್ಷಾಪುಟ ಸೌಜನ್ಯ ಗೀತಾ ಪ್ರೆಸ್, ಗೋರಖ್‌ಪುರ

ಮುದ್ರಕರು **ಮಾತಾ ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್**
10ನೇ ಕ್ರಾಸ್, ಎಸ್.ಎಸ್. ಪುರಂ, ತುಮಕೂರು.
ದೂರವಾಣಿ : 0816 - 272613

ಅರ್ಪಣೆ

ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ನನ್ನ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವ

ಮಾತೃಶ್ರೀ ಶ್ರೀಮತಿ ಪುಟ್ಟತಾಯಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ

ನನ್ನ ಅಕ್ಕ ಭಾವಂದಿರಾದ ಮಾ।। ಸೌ।। ಸತ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ

ಮತ್ತು ತೀ।। ಕೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಯ್ಯನವರು

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು
ಶ್ರೀಮದ್ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನ
ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಶಿವಗಂಗಾ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾಪೀಠ
ದಕ್ಷಿಣಾಮ್ನಾಯ ಶಾಖಾಮಠ, ಶಿವಗಂಗೆ.

श्री श्रीमज्जगद्गुरु श्रीशङ्कराचार्य संस्थानम् श्री शृङ्गेरी
शिवगङ्गा श्री शारदा पीठम्
दक्षिणाम्नाय शाखामठ, शिवगङ्गा, बेंगलूरु जिल्ला, कर्नाटक - 562 157

ಶ್ರೀಮದ್ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನ
ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಶಿವಗಂಗಾ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾಪೀಠ
ದಕ್ಷಿಣಾಮ್ನಾಯ ಶಾಖಾಮಠ, ಶಿವಗಂಗೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಕರ್ನಾಟಕ - 562 157

ತಾವು ಅನೇಕ ವೇದಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿ ''ಅರುಣ ದರ್ಶನ'' ಎಂಬ ಅಮೂಲ್ಯ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಹೊರ ತರುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಈ ದಿನ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಶಿವಗಂಗಾ ಪೀಠಾಧೀಪತಿಗಳಾದಂತಹ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ತಂದಿರುತ್ತೀರಿ. ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳು ಅವಗಾಹನೆ ಮಾಡಿ ಈ ರೀತಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ನಮಃ ಸವಿತ್ರೇ ಜಗದೇಕ ಚಕ್ಷುಷೇ
ಜಗತ್ಪ್ರಸೂತ ಸ್ಥಿತಿ ನಾಶ ಹೇತವೇ ।
ತ್ರಯೀಮಯಾಯ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಧಾರಿಣೇ
ವಿರಿಂಚಿ ನಾರಾಯಣ ಶಂಕರಾತ್ಮನೇ ॥

ಸೂರ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸು ತ್ತಿರುವನು. ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕಾತೀತನೂ ವೇದವೇದ್ಯನೂ ತ್ರಿಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪನೂ ಆಗಿರುವನು ''ಆರೋಗ್ಯಂ ಭಾಸ್ಕರಾದಿಚ್ಛೇತ್'' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯು ಚಿರಪರಿಚಿತವೇ ಅದರಂತೆ ಇಂತಹ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದಂತೆ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾನುವಾದವು ಓದುಗರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಉಪಾಸಕರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುಗ್ರಹವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತೆ.

ಇತಿ ನಾರಾಯಣಸ್ಮರಣಪೂರ್ವಕ
ಅನುಗ್ರಹವಾಗಿರುತ್ತೆ

ಗುರ್ವಾಜ್ಞಾಧಾರಕ
ವಿ. ಮಂಜುನಾಥ ಜೋಯಿಸ್

|| ಪಾರ್ವತಿ ಸಮೇತ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಕಂಠೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ||

ಶುಭ ಹಾರೈಕೆಗಳು

ವೇ|| ಬ್ರ|| ಶ್ರೀ ರಂಗಭಟ್ಟರಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು,

ತಾವು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ ''ಅರುಣದರ್ಶನ'' ಗ್ರಂಥವು ತಲುಪಿತು. ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಅರುಣೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯದಂತ ಬರೆದ ತೆಲುಗಿನ ಕೃತಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತಾವು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮಾಡಿರುವ ಭಾವಾನುವಾದ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹ.

''ವಿದ್ಯಾನಾಂ ಚ ಪರಾವಿದ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಸಮೀರಿತಾ'' ಎಂಬಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಪದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮವೇದ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ವೇದದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಯಜುರ್ವೇದವು ವೇದಾಧ್ಯಯನದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದೆ. ಗೃಹಸ್ತನು ಔಪಾಸನ (ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ) ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ತದ್ಧಿ ತಪಸ್ತದ್ಧಿ ತಪಃ ಎಂಬ ಮುದ್ಗಲ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ವಾಕ್ಯದಂತೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. 'ಅನಂತಾ ವೈ ವೇದಾಃ' ಎಂಬ ನುಡಿಯಂತೆ ವೇದದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಊಹಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ.

ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ, ಮೇರು ಪರ್ವತವು ಮಲಗಿತ್ತು. ಕೃತಯುಗ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮೇರುವನ್ನು ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದು ಎಚ್ಚತ್ತಿತು. ಆಗ ಒಂದು ಪಕ್ಷಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೂ ಇನ್ನೊಂದು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೂ ಹೋದವು. ಉತ್ತರದ ಹಕ್ಕಿಯ ಹೆಸರು ಐತರೇಯ ಎಂದೂ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹಾರಿದ ಹಕ್ಕಿ ಹೆಸರು ತೈತ್ತರೀಯ ಎಂದು ಇತ್ತು. ಉತ್ತರದ ವೇದಕ್ಕೆ ಶುಕ್ಲ ಯಜುರ್ವೇದವೆಂದು, ದಕ್ಷಿಣದ ವೇದಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣ ಯಜುರ್ವೇದ ಎಂದೂ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಕೃಷ್ಣ ಯಜುರ್ವೇದ ದಲ್ಲಿನ ತೈತ್ತರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಅರುಣ ಪ್ರಶ್ನವನ್ನು ಹೋಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬರೆದು ಅದರ ಭಾವಾನುವಾದವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತಂದು ಕನ್ನಡ ಜನತೆಗೆ ಉಪಕರಿಸಿದ್ದೀರಿ. ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನ ಶ್ಲಾಘನೀಯ. ತಮ್ಮ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಕಂಠೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹ ಸದಾ ಇರಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ನನ್ನ ವೇದೋಕ್ತ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಹರ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇಂತಿ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು

ವಿದ್ವಾನ್ ವೇದರತ್ನ ಶ್ರೀಕಂಠ ಘನಪಾಠಿ

ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರು

೧೫-೨-೨೦೦೧

'ತ್ರಯೀ ಗೃಹಂ',
ವೇದ ಪುರುಷನ ಮನೆ,
ಪಾಠಶಾಲಾ ಬೀದಿ, ನಂಜನಗೂಡು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಶುಭ ಕಾಮನೆಗಳು

ಆದಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ 'ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ರತ್ನಮಾಲಿಕಾ' ಎಂಬ ತತ್ತ್ವಯುತ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿ, ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ ಹಾಗೂ ಪರಮೇಶ್ವರನಲ್ಲೂ ಉಪಾಸ್ಯವಾದದು ಪರಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವವೇ ಆಗಿದೆಯೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೇವತೆ ಉಪನಯನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳವರ ಮೊದಲ ದೇವತೆಯೇ ಸೂರ್ಯ ಪಂಚಾಯುತನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಹೆಸರೇ ಮೊದಲು ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡುವ ಜಪ, ಸ್ತೋತ್ರ, ಅರ್ಚನೆ, ನಮಸ್ಕಾರ, ಮಂತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಬಹುಮುಖ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಕಲ್ಪೋಕ್ತ ಸೂರ್ಯ ನಮಸ್ಕಾರ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಋಗ್ವೇದದ ಸೌರ ಹಾಗೂ ಯಜುರ್ವೇದದ ಅರುಣ ಮಂತ್ರಗಳು ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಸೌರಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಅರುಣ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿವರಣೆಯು ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಗಮನಿಸಿದೆ. ವೇ॥ ಮು.ಲ. ರಂಗಭಟ್ಟರು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅರುಣ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಭಾಗಶಃ ಅರ್ಥವನ್ನಾದರೂ ಆಸಕ್ತರು ತಿಳಿಯಲನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ವೇದಾಂಗಗಳ ಪರಿಚಯ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರವಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಸಮರ್ಥ ಗುರುಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನವೂ ಬೇಕು. ಇಂತಹ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರೇರಕವಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಾಘ ಕೃಷ್ಣ ಸಪ್ತಮಿ
'ವಿಶ್ವಂ ಆರ್ಯಮ್'
ಜಯನಗರ ಪೂರ್ವ,
ಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ ತುಮಕೂರು.

ಪ್ರೊ. ಟಿ.ಎನ್. ಪ್ರಭಾಕರ
ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ಸರ್ಕಾರಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು,
ತುಮಕೂರು.

ಮುನ್ನುಡಿ

ಪುಣ್ಯಸ್ಯ ಫಲಮಿಚ್ಛಂತಿ ಪುಣ್ಯಂನೇಚ್ಛಂತಿಮಾನವಾಃ ।
ನಪಾಪಫಲಮಿಚ್ಛಂತಿ ಪಾಪಂಕುರ್ವಂತಿಯತ್ನತಃ ॥

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಗಳು ಪುಣ್ಯದ ಫಲವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾಪದ ಫಲವು ಬೇಡ. ಪಾಪವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪೂರ್ವಜನ್ಮಕೃತಂ ಕರ್ಮ ವ್ಯಾಧಿರೂಪೇಣಪೀಡ್ಯತೇ ।
ಶಚ್ಛಾಂಶಿಃ ಔಷಧ್ಯೈಃ ದಾನ್ಯೈಃ ಜಪ ಹೋಮಾರ್ಚವಾದಿಭಿಃ ॥

ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ನಾವು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳಿಂದಾಗಿ ರೋಗಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ರೋಗಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಔಷಧಿಗಳೂ-ದಾನ ಮಾಡುವಿಕೆ - ಮಂತ್ರಗಳ ಜಪ-ಹೋಮ ಆರ್ಚನಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಆರೋಗ್ಯಂ ಭಾಸ್ಕರಾದಿಚ್ಛೇತ್ ಶ್ರಿಯಮಿಚ್ಛೇತ್ ಹುತಾಶನಾತ್' ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯವು ಬೇಕಾದರೆ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಸೂರ್ಯನಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಜೀವರಾಶಿಯೂ ಬದುಕಲಾರದು. ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನವರಾತ್ರಿ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ - ಮಾಘಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವಿಕೆಯು ತಲೆತಲಾಂತರಗಳಿಂದಲೂ ಬಂದಿದೆ.

ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಮಾಡಿದರೆ ಫಲವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕೃತ ನಮ್ಮ ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಮು.ಲ. ರಂಗಭಟ್ಟರು - ಇಂತಹ ಸೂರ್ಯ ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮಹಾಸೌರ, ಆದಿತ್ಯ ಹೃದಯ, ಅರುಣ ಪ್ರಶ್ನ - ಪುರಾಣ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಅರ್ಥ ಸಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಫಲವು ಸಿಗುವುದೆಂದು - ಬಹು ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸವು ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೂ ಅರುಣ ಭಾಷ್ಯದ ತೆಲುಗು ಅನುವಾದವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು - ತನ್ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅರುಣ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆದು ಓದುಗರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ''ನಮಸ್ಕಾರ ಪ್ರಿಯೋಭಾನುಃ'' ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸೂರ್ಯನು ಸಂತುಷ್ಟವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ

ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿಶೇಷ ಫಲವು ಲಭಿಸಿ - ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಮಂತ್ರ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೋಮವುಂಟು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಹೋಮವಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ರಂಗಭಟ್ಟರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭಾಗ - ಮಂತ್ರ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬರೆದು ಮಹದುಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ''ಅರುಣ ದರ್ಶನ'' ಪುಸ್ತಕವು ಈ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಆಸ್ತಿಕ ಮಹಾಜನಗಳು ಈ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು - ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿ, ಶ್ರೇಯೋವಂತರಾಗಲೆಂದು ಬಯಸಿ ನನ್ನ ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಇತಿ ಸಜ್ಜನ ವಿಧೇಯ

ಅನಂತಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮಾ
ನಿವೃತ್ತ ಯಜುರ್ವೇದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.

೧೮-೨-೨೦೦೧
ಬಿ.ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ ರಸ್ತೆ
ಹನುಮಂತನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪ್ರಕಾಶಕರ ನಿವೇದನೆ

''ಸರಸ್ ಪ್ರಕಾಶನ''ದ ಉದ್ದೇಶ ಸರಸ್ವತಿ ದೇವಿಯ ಆರಾಧನೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೇವ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಾನನ ಆರಾಧನೆಯ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮೊದಲನೆಯ ಪುಷ್ಪವಾಗಿ ತಂದೆವು. ಈಗ ಅದೇ ಸೂರ್ಯಭಗವಾನನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅರುಣಹೋಮ ಹಾಗೂ ಅದರ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅರುಣದರ್ಶನವೆಂಬ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಅಪರೂಪದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ವೇ। ಬ್ರ। ಶ್ರೀ ಮು.ಲ. ರಂಗಭಟ್ಟರಿಗೆ ನಾನು ಆಭಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.

ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಮತ್ತು ಮುಖಪುಟದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ತುಮಕೂರಿನ ಮಾತಾ ಮುದ್ರಣದ ಮಾಲೀಕರಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಗಳವರಿಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು.

೨೦-೨-೨೦೦೧
ವಿಜಯನಗರ
ತುಮಕೂರು.

ಸಿ.ಎಸ್. ವೇಂಕಟಕೃಷ್ಣ ಜೋಯಿಸ್
ಸರಸ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ತುಮಕೂರು.

ನಿವೇದನೆ

''ಅರುಣ ದರ್ಶನ'' (ತೈತ್ತಿರೀಯ ಆರಣ್ಯಕದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಅರುಣಪ್ರಶ್ನ ಅರ್ಥಾತ್ ಅರುಣೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯಾನುಸಾರಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದ)ವೆಂಬ ಈ ಪುಟ್ಟ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸಹೃದಯ ಓದುಗರ ಕೈಯಲ್ಲಿಡಲು ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ. 'ದರ್ಶನ' ಎಂದರೆ ದೇವರು, ಗುರು ಹಿರಿಯರು ಹಾಗೂ ವಿದ್ವಜ್ಜನಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮಾತ್ರ, ಆಳವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಲ್ಲ.

ಮಾಘ ಭಾನುವಾರ, ರಥಸಪ್ತಮಿ ಹಾಗೂ ಸದಾಕಾಲ ಸೂರ್ಯೋಪಾಸನೆ ಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಔಪಾಸಕರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾऽನಭಿಜ್ಞರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ಅರುಣ ದರ್ಶನ' ರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

ಯಾವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯ, ಕೆಟ್ಟ ನಡವಳಿಕೆಗೆ, ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ, ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೂ ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯಗಳ ಕಾರಕನೂ ಪ್ರೇರಕನೂ ಆದ ಆ ಅರುಣ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಈ ಕೃತಿ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರಕನು. ಲೌಕಿಕವಾಗಿ ನನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಿತ್ರರಾದ ತುಮಕೂರು ಚಿಕ್ಕಪೇಟೆಯಲ್ಲಿನ ಅಗ್ರಹಾರದ ವೇ। ಬ್ರ। ಶ್ರೀ ಗಂಡೂರು ವೆಂಕಣ್ಣ ಜೋಯಿಸರು ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಅರುಣ ಹೋಮದ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದರು. ರಥೋತ್ಸವ, ಯತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರಗಳಿವು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ನನಗೆ ಅವರ ಮಾತಿನಿಂದ, ಕುತೂಹಲವೂ ವಿಷಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರೇರಣೆ ದೊರೆಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳು.

ಮಿತ್ರರಾದ ವೇ.ಬ್ರ. ಶ್ರೀ ವೇಂಕಟಕೃಷ್ಣ ಜೋಯಿಸರೊಡನೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಹನುಮಂತನಗರದಲ್ಲಿ, ನಿವೃತ್ತ ಯಜುರ್ವೇದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ವೇ.ಬ್ರ. ಶ್ರೀ ಅನಂತ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮಾರವರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಶಿಷ್ಯವೃಂದದವರು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅರುಣಹೋಮ (ಸ್ಮಾರ್ತ ಪ್ರಯೋಗ)ವನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಮಿತ್ರರಾದ ವೇ.ಬ್ರ. ಶ್ರೀ ವೇಂಕಟಕೃಷ್ಣ ಜೋಯಿಸರು ಮತ್ತು ಅವರ ಬಂಧುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಆಚರಿಸಿದ 'ಅರುಣ ಹೋಮ' ದಿಂದ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಸಿದ್ಧಿಯಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ 'ಅರುಣ ಪ್ರಶ್ನ'ದ ಅಂತರಾರ್ಥ ಬಗೆಯುವ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ನನಗೆ ಅರುಣ ದರ್ಶನವಾದುದು ಹೀಗೆ?

ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಆಶೀರ್ವಚನ ಶ್ರೀಮುಖವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ 'ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಶಿವಗಂಗಾ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ಪೀಠಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಚರಣಕಮಲಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಂದಿಸಿ, ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾಂಬಾ ಹಾಗೂ ಹೆಬ್ಬೂರು ಶ್ರೀ ಕಾಮಾಕ್ಷೀ ಶಾರದಾಂಬರವರ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ಕೋರಿ ಮುಂದೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಪುಸ್ತಕದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ ನನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಮಿತ್ರ ದಿ|| ಬಿ.ಎಸ್. ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿಯವರಿಗೆ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಗಳು.

ಮುದ್ರಣದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕದ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಿ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ ಚತುಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಪಂಡಿತರಾದ ವೇ.ಬ್ರ. ಶ್ರೀರಾಮಶರ್ಮಾ (ಸ್ವಾತ್ಮಾರಾಮನ್) ಅವರಿಗೂ, ಪುಸ್ತಕದ ಕರಡನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಸಲಹೆ ನೀಡಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಮಾತು ಬರೆದಿರುವ ತುಮಕೂರು ಸರ್ಕಾರಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜಿನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ವೇ.ಬ್ರ. ಶ್ರೀ ಟಿ.ಎನ್. ಪ್ರಭಾಕರ ಅವರಿಗೂ ನಂಜನಗೂಡಿನ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರಾದ ವೇ.ಬ್ರ. ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಕಂಠ ಘನಪಾಠಿಗಳಿಗೂ, ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿನ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಗಂಗಾ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾದ ವೇ.ಬ್ರ. ಶ್ರೀ ಸೋ. ನರಸಿಂಹನ್‌ರವರಿಗೂ, ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿರುವ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನಿವೃತ್ತ ಯಜುರ್ವೇದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ವೇ.ಬ್ರ. ಶ್ರೀ ಅನಂತಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮಾರವರಿಗೂ ನನ್ನ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ನಮನಗಳು.

ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ವೇ| ಬ್ರ| ಶ್ರೀ ಸಿ.ಎಸ್. ಶಾಮಾ ಜೋಯ್ಸರು (ವಕೀಲರು, ಹಸ್ತ ಸಾಮುದ್ರಿಕ ತಜ್ಞರು) ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಂಜುನಾಥ್ ಸಿ. ಶಾಮಣ್ಣ, ವಿನ್ಸೆಂಟ್ ಸಲಾಂ, (ಯು.ಎಸ್.ಎ), ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸಹಕರಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಮಹನೀಯರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಪ್ರಕಾಶನದ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೊರತಂದ 'ಸರಸ್ ಪ್ರಕಾಶನ'ದ ಮಾಲೀಕರಾದ ಮಿತ್ರ ವೇ.ಬ್ರ. ಶ್ರೀ ವೇಂಕಟಕೃಷ್ಣ ಜೋಯಿಸರಿಗೆ ನನ್ನ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶ್ರೀ ಮಾತಾ ಮುದ್ರಣದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ವೇದ ಪುರುಷನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಈ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಸಾಗರದ ಅನಂತ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಏಳುವ ಅಸಂಖ್ಯ ಅಲೆಗಳಿಂದ ಸಿಡಿಯುವ ಒಂದು ಸೀರ್ಪನಿಯಷ್ಟು ಮಾತ್ರ. ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಸಹೃದಯ ಓದುಗರ, ವಿದ್ವಜ್ಜನಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಯನ್ನು ಸಲಹೆಯೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇಂತು ಸಜ್ಜನ ವಿಧೇಯ

ಮು.ಲ. ರಂಗಭಟ್ಟ

ಫಾಲ್ಗುಣ ಕೃಷ್ಣ ತ್ರಯೋದಶೀ

ಪರಿವಿಡಿ

ವಿವರಣೆ

ಓದುಗರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಶ್ಲೋಕ ಭಾಗವನ್ನು ಸಮಸಂಖ್ಯಾ ಪುಟದಲ್ಲೂ, ಅರ್ಥಭಾಗವನ್ನು ಬೆಸಸಂಖ್ಯಾ ಪುಟದಲ್ಲೂ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಲಾಗಿದೆ

ಮಂತ್ರ 10–3, 12–4, 12–5, 12–11 12–12, 18–6 ಇವುಗಳ ಭಾವಾರ್ಥ ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಅರುಣ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ ॥

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಮಾನವನ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗೆ ಸುಖಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರ ಅನಂತ. ಅಂಗಳದಿಂದ ಅಂತರ್ಗ್ರಹ ಯಾನದವರೆಗೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳು ಆಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ದಿನನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲೂ ಅಗತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಒದಗಿ ಬರುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಆದರೆ, ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ - ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯಲು ವೇದವೇದಾಂಗಗಳಿಗೇ ಮೊರೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಕಾಲದೇಶಗಳನ್ನು ಜಾತಿ ಪಂಥಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಜಾತಿಪಡಿಸಿ ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಮುಂದಕ್ಕೂ ಸಹ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಆಗಿರುವುದು, ಆಗುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಆಪೌರುಷೇಯವಾದ ವೇದಗಳಿಂದಲೇ.

ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಭಾರತೀಯ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಎಚ್ಚತ್ತಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಅವಿರತ ತಪಃ ಸಾಧನೆಯ ಫಲದಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬೆಳಕು ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ವಿಷಯ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯದಲ್ಲ. ಆ ಮಹಾ ಮನೀಷಿಗಳು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ಯವೇ ವೇದಗಳು. ಅಪಾರವಾದ ಜ್ಞಾನರಾಶಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿ ಸಾತತ್ಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸಲು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಲಿಪಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಗುರುಗಳಿಂದ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವ, ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಲೋಪದೋಷಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ ಕೇವಲ ಕೇಳಿಕೆಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವ ಜಗತ್ತಿನ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ವೇದ. ಕಿವಿಯಿಂದ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿರುವ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಶೃತಿಯೆಂದು ಕರೆದರು ಮನೀಷಿಗಳು.

ಕಾಲಾನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ಜ್ಞಾನರಾಶಿಯನ್ನು ಅರಿಯಲು ಅದನ್ನು ಶ್ವತವಾಗಿಡಲು ಲಿಪಿ ಮೂಡಿ ಬಂತು. ಅದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಲಿಪಿ. ಈ ಲಿಪಿಯ ಸುಧಾರಿತ ರೂಪವೇ ಇಂದಿನ ದೇವನಾಗರಿ ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಲಿಪಿ. ಲಿಪಿಯ ಆವಿಷ್ಕಾರವಾದ ನಂತರ ವೇದಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಾ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಛಂದಸ್ಸು, ನಿರುಕ್ತ, ಜೋತಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪ ಎಂಬ ಆರು ಅಂಗಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು.

ಅವುಗಳನ್ನು ವೇದಗಳಿಗೆ ಷಡಂಗಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ವೇದಗಳ ಅತ್ಯಂತಿಕ ಗುರಿ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರವಾಗಿ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಇವುಗಳನ್ನು ವೇದಾಂತ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ವೇದೋಕ್ತ ಆಚರಣೆಗೆ ಚೋದಕವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೆಂದೂ ಅದರ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳಿಂದ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಅರಣ್ಯಕವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ

ಪ್ರಾಕ್ತನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಶೋಧಕರ ರೀತ್ಯ ವೇದಗಳ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ೪೦೦೦ ವರ್ಷಗಳು ಅಂದರೆ ಇಂದಿಗೆ ೬೦೦೦ ವರ್ಷಗಳು. ಆದರೆ ವೇದೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಕಾಲ ಅದಕ್ಕೂ ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಎಂದು ವಿದ್ವಜ್ಜನಗಳ ನಿರ್ಣಯ.

ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಪಾರ ಜ್ಞಾನರಾಶಿಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದಾಗಲೀ ಬೋಧನೆಯಾಗಲೀ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಮನಗಂಡ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು ಅಂದಿನ ಜನಗಳ ಆಸಕ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವೇದಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ವೇದವನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿದುದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರಿಗೆ ವೇದವ್ಯಾಸರೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಈ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಾಗಗಳೇ ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮವೇದ ಮತ್ತು ಅಥರ್ವಣವೇದಗಳು. ವೇದವ್ಯಾಸರು ಪೈಲ, ವೈಶಂಪಾಯನ, ಜೈಮಿನಿ ಹಾಗೂ ಅಥರ್ವಾಂಗೀರಸರಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮವೇದ ಮತ್ತು ಅಥರ್ವಣ ವೇದಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಈ ನಾಲ್ಕೂ ವೇದಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರ ವೇದಗಳೆನಿಸಿ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕಗಳಾಗಿವೆ.

ಸ್ತುತಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಂತ್ರಭಾಗಕ್ಕೆ ಋಗ್ವೇದವೆಂದೂ, ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಂತ್ರಭಾಗಕ್ಕೆ ಯಜುರ್ವೇದವೆಂದೂ, ಗಾನಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿ ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಾಮವೇದವೆಂದೂ, ಈ ಮೂರು ವೇದಗಳಿಗೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟದಂತಿರುವ ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಶಾಂತಿಕ, ಪೌಷ್ಟಿಕ ಹಾಗೂ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಅಥರ್ವವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲಕ್ರಮವಾಗಿ ಈ ವೇದಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಶಾಖೆಗಳೂ ಉಪಶಾಖೆಗಳೂ ಮೂಡಿಬಂದವು.

ವೈಶಂಪಾಯನರ ಅವಕೃಪೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಯಾಜ್ಞ್ಯವಲ್ಕರು ಅವರಿಂದ ಕಲಿತ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ತಿತ್ತಿರಿ ಎಂಬ ಋಷಿಗಳು ಗ್ರಹಿಸಿ ಮುಂದು ವರಿಸಿದರು. ಅದೇ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಅರ್ಥಾತ್ ಕೃಷ್ಣಯಜುರ್ವೇದ. ಕೃಷ್ಣಯಜುರ್ವೇದ ದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಗಳೊಡವೆ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭಾಗಗಳೂ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಶುಕ್ಲಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮಂತ್ರಗಳು ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತವೆ. ಶುಕ್ಲ ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಕಾಣ್ವ - ಮಾಧ್ಯಂದಿನ ಎಂಬ ಎರಡು ಶಾಖೆಗಳಿದ್ದು ಕಾಣ್ವ ಶಾಖೆಯು ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದಲ್ಲೂ - ಮಾಧ್ಯಂದಿನವು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಕೃಷ್ಣ ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ತೈತ್ತಿರೀಯ, ಮೈತ್ರಾಯಣೀಯ ಮತ್ತು ಕಾಠಕಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಶಾಖೆಗಳಿವೆ. ಖಾಂಡಿಕೇಯ ಮತ್ತು ಔಖ್ಯಗಳೆಂಬ ಉಪಶಾಖೆಗಳಿವೆ. ಖಾಂಡಿಕೇಯದಲ್ಲಿ ಅಪಸ್ತಂಭ, ಬೋಧಾಯನ, ಸತ್ಯಾಷಾಢ, ಹಿರಣ್ಯಕೇಶ ಮತ್ತು ಕಾಣ್ಯಾಯನ ಎಂಬ ಐದು ಉಪಶಾಖೆಗಳಿವೆ. ತೈತ್ತಿರೀಯದಲ್ಲಿ ಸಾರಸ್ವತ ಮುನಿಯಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ ಮಂತ್ರಭಾಗಗಳಿಗೆ ಸಾರಸ್ವತ ಪಾಠವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ, ಸೌಮ್ಯ, ಆಗ್ನೇಯ, ವೈಶ್ವದೇವ, ಸ್ವಾಯಂಭೂವ, ಅರುಣಸಾಂಹಿತ್ಯದೇವತೋಪನಿಷತ್, ವಾರುಣದೇವತೋಪ-ನಿಷತ್ ಮತ್ತು ಯಾಜ್ಞಿಕ ದೇವತೋಪನಿಷತ್ ಎಂದು ಒಂಭತ್ತು ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಯಜ್ಞವಿಷಯವಾದುವೇ. ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರುವಿಧ - ಐಷ್ಟಿಕ, ಪಾಶುಕ ಮತ್ತು ಸೌಮ್ಮಿಕ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ವಿಕೃತಿಗಳೆಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ಐಷ್ಟಿಕದಲ್ಲಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕಾಮ್ಯೇಷ್ಟಿಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

ಪಾಶುಕದ ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿರೂಢ ಪಶುಬಂಧವೂ ವಿಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕಾಮ್ಯಕ ಪಶುಬಂಧಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಸೌಮಿಕದ ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಟೋಮ, ದ್ವಾದಶರಾತ್ರ ಮತ್ತು ಗವಾಮಯನ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ. ವಿಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಹೀನಗಳು, ಸತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಆಯನಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೌತೋಪದಿಷ್ಟ ಎಂದು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿಷಯ ಗಳಿದ್ದು ಅವು ಅಪಸ್ತಂಭ, ಬೋಧಾಯನ ಮತ್ತು ಆಶ್ವಲಾಯನ ಶ್ರೌತಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ. ಅವುಗಳು ಹವಿರ್ಯಜ್ಞಗಳು, ಸೋಮಯಾಗಗಳು ರಾಜಯಜ್ಞಗಳು ಮತ್ತು ಚಯನಗಳು ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆ. ಈ ಒಂದೊಂದರಲ್ಲೂ ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳು ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಚಯನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಚಯನ ಮತ್ತು ಕ್ಷುದ್ರಚಯನಗಳೆಂದು ಎರಡು ವಿಧ ಕ್ಷುದ್ರಚಯನಗಳೆಂದರೆ ನಿಷಿದ್ಧವಾದುವುಗಳೆಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಮಹಾಚಯನಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯನಾದುವೆಂದರ್ಥ.

ಕ್ಷುದ್ರಚಯನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರ, ನಾಚಿಕೇತ, ಚಾತುರ್ಹೋತ್ರೀಯ, ವೈಶ್ವಸೃಜ, ಅರುಣಕೇತು ಮತ್ತು ಯೂಪೈಕಾದಶಿನಿ ಎಂಬ ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರವು ಸವಿತೃದೇವತೆಗೆ, ನಾಚಿಕೇತವು ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿಗೆ ವೈಶ್ವಸೃಜವು ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಗೆ, ಚಾತುರ್ಹೋತ್ರಿಯವು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಋತ್ವಿಜರಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ, ಅರುಣಕೇತುವು ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಗೆ, ಮತ್ತು ಯೂಪೈಕಾದಶಿನಿಯು ಯೂಪಸ್ತಂಭ ಮೊದಲಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಗಳು ಶ್ರೌತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಪರಿಸರ, ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ಆಚರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುವುಗಳು. ಸ್ಮಾರ್ತ (ಸ್ಮೃತಿ ಸಂಬಂಧವಾದ) ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅರುಣದರ್ಶನವು ಅರುಣಕೇತುಕ ಚಯನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ತೈತ್ತಿರೀಯ ಅರಣ್ಯಕದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಪಾಠಕದಲ್ಲಿ ಈ ಚಯನವು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಅರುಣಪ್ರಶ್ನ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚಯನದ ಶ್ರೌತ ಆಚರಣೆಯು ಅರುಣಪ್ರಶ್ನದ ೩೧ ಮತ್ತು ೩೨ನೆಯ ಅನುವಾಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸ್ಮಾರ್ತರೀತ್ಯ ಇದರ ಆಚರಣೆಯು ಸುಲಭವಾದುದು.

ಅರುಣಪ್ರಶ್ನದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿ, ಜೀವವಿಕಾಸ, (ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಚನೆ, ಸಸ್ಯ ಗಿಡಮರಗಳು, ಜಲಚರಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪ್ರಾಣಿಯ, ಮನುಷ್ಯನವರೆಗಿನ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ) ವಿಕಲೆ, ಕಲೆ, ವಿಘಳಿಗೆ, ಘಳಿಗೆ, ಮುಹೂರ್ತ, ಘಂಟೆ, ದಿನ, ರಾತ್ರಿ, ಪಕ್ಷಗಳು, ತಿಂಗಳು, ಋತುಗಳು, ಅಯನಗಳು ಮತ್ತು ಸಂವತ್ಸರ - ಹೀಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮದಿಂದ ಬೃಹತ್ತಾದ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ವೈದ್ಯವಿಜ್ಞಾನ (ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವಿಕೆ, ಪ್ರಣಾಳ ಶಿಶು ಸಂಬಂಧವಾದ ವಿಷಯಗಳು) ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಖಗೋಳ ವಿಜ್ಞಾನ, ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅಂದರೆ ದಾಂಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬ್ರಹಾಂಡವೆಲ್ಲವೂ ಜಲಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಾಶಿಗಳು, ಸಸ್ಯಗಳು ಯಾವುವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಜಲವೇ ಜಲವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಪಾದಕನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನ ಇಚ್ಛೆ ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಿತು. ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷ ರೂಪ ಭೇದದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗ, ಭೂಮಿ, ಆಕಾಶ, ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಮಕ್ಕಳು, ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಮತ್ತು ಕಿರಾತರೆಂಬ ಪಂಚಜನಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವರೂಪಳಾದ ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದವು ಎಂದು ಅರುಣೋಪನಿಷತ್ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರ; ಹಗಲು, ರಾತ್ರಿ, ವಿಕಲೆ, ಕಲೆಯು ತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮದಿಂದ ಸಂವತ್ಸರದವರೆಗಿನ ಕಾಲವೆಲ್ಲವೂ ಜೀವಿಗಳ ಆಯಸ್ಸನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಕ್ಷೀಣಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ವಸುಗಳು, ರುದ್ರರು, ಆದಿತ್ಯರು ಮತ್ತು ಇವರ ದಂಪತಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ರೂಪಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಮಾರ್ತಾಂಡನೆಂಬ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ವಿಘ್ನಹೊಂದುತ್ತವೆ.

ನಾವು ದಿನಬೆಳಗಾದರೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನೇ ಆರೋಗನೆಂಬುವವನು. ಇವನೇ ಈ ಭೂಮಂಡಲದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನು. ಇವನಲ್ಲದೇ ಭ್ರಾಜ, ಪಟರ, ಪತಂಗ, ಸ್ವರ್ಣರ, ಜ್ಯೋತಿಷಿಮಾನ್ ಮತ್ತು ವಿಭಾಸ ಎಂಬ ಆರು ಜನ ಸೂರ್ಯರು ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಲೋಕಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಏಳು ಜನಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಒಬ್ಬ ಸೂರ್ಯನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೇ ಕಶ್ಯಪ, ಮಾರ್ತಾಂಡನೂ ಅವನೇ ಪರಮಾತ್ಮ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಅರುಣ ಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯೂ ಅವನೇ. [೧]ಸಮಸ್ತ ದೇವತಾಸ್ವರೂಪನೂ ಅವನೇ. ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವುದು. [೨]ಸೂರ್ಯನ ಉದಯಾಸ್ತ, ವಾಯುವಿನ ಚಲನೆ, ನದಿಗಳ ಹರಿಯುವಿಕೆ, ಮಳೆ, ಬೆಳೆ ಎಲ್ಲವೂ [೩]ಅವನ ಕೃಪೆಯೇ. ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೇ ಒಂದು ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಯೂ ಅಲ್ಲಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ಅವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು.

---

೧. ಏಕಂ ಸದ್ವಿಪ್ರಾ ಬಹುಧಾ ವದಂತಿ ..... ಋಗ್ವೇದ ಸೌರ ಸೂಕ್ತ. ಈಶಾವಾಸ್ಯ ಉಪನಿಷತ್

೨. ಭೀಷಾಸ್ಮಾತ್ ವಾತಃ ಪವತೇ .... ತೈತ್ತಿರೀಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಮೀಮಾಂಸೆ

೩. ತೇನವಿನಾ ತೃಣಮಪಿ ನ ಚಲತಿ ...... ಕೇನೋಪನಿಷತ್

'ಆರೋಗ್ಯಂ ಭಾಸ್ಕರಾದಿಚ್ಛೇತ್' ಎಂಬಂತೆ ಸೂರ್ಯನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯ ನಮಸ್ಕಾರ, ಸೂರ್ಯೋಪಾಸನೆ, ಆರಾಧನೆ, ಜಪ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನಗಳು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳು - ತ್ಯಚಕಲ್ಪ, ಸೌರಸೂಕ್ತ, ಅರುಣಪ್ರಶ್ನ, ಆದಿತ್ಯಹೃದಯ, ಪುರಾಣ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಮತ್ತು ಶತಕಗಳು ಹೀಗೆಯೇ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆಯಲ್ಲದೇ, ಅರುಣಪ್ರಶ್ನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತ ಶ್ರೌತರೀತಿಯ ಚಯನ ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಸ್ಮಾರ್ತದಲ್ಲಿ ಹೋಮವನ್ನೂ ಆಚರಿಸಬಹುದು. ಸೂರ್ಯನಮಸ್ಕಾರ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಸೂರ್ಯನ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ, ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಶ್ರೀ ಶಾಂತಿ, ಪುಷ್ಟಿ, ತುಷ್ಟಿ, ಆಯಸ್ಸು, ಆರೋಗ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ ಮತ್ತು ಪುತ್ರಸಂತಾನ ಎಂಬ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮ ಅರುಣಕೇತುವಿನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಸನ್ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ.

ಓಂ ಶಂ

ಮು.ಲ. ರಂಗಭಟ್ಟ

ಹೋಮವಿಧಿಃ

ಕರ್ತಾ ಸ್ನಾತ್ವಾ ನಿತ್ಯಕರ್ಮ ನಿರ್ವೃತ್ಯ - ಮೌಹೂರ್ತಿಕಾಭಿಹಿತೇ ಮುಹೂರ್ತೇ ಆಚಮ್ಯ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ, ದೇಶಕಾಲೌ ಕಥಯಿತ್ವಾ - ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ಶೃತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಪುರಾಣೋಕ್ತ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕಾಮಃ .... ಗೋತ್ರೋತ್ಪನ್ನಃ .... ನಕ್ಷತ್ರೇ .... ರಾಶೋ ಜಾತಃ .... ಶರ್ಮಾಹಂ ಮಮ ಆತ್ಮನಃ ಸಪುತ್ರ ಕಳತ್ರ ಬಾಂಧವಸ್ಯ ಶ್ರೀ ಛಾಯಾ ಸಂಜ್ಞಾ ಸಮೇತ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯ ನಾರಾಯಣ (ಸವಿತೃ) ದೇವತಾನುಗ್ರಹತೋ ಗ್ರಹಕೃತ ರಾಜಕೃತ ಸರ್ವವಿಧ ಪೀಡಾನಿವೃತ್ತಿ ಪೂರ್ವಕಂ ದೀರ್ಘಾಯುಃ ಪುಷ್ಟಿಧನಧಾನ್ಯ ಸಮೃವಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಯೇ ಯೇ ಗ್ರಹಾಂ ಅರಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನೇಷು ಸ್ಥಿತಾಃ ತೇಷಾಂ ಗ್ರಹಾಣಾಂ ಅನುಕೂಲ್ಯತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ಯೇಯೇ ಗ್ರಹಾಃ ಶುಭಸ್ಥಾನೇಷು ಸ್ಥಿತಾಃ ತೇಷಾಂ ಗ್ರಹಾಣಾಂ ಅತ್ಯಂತ ಅತಿಶಯ ಶುಭಫಲಾऽವಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ, ಇಷ್ಟದೇವತಾ ಪ್ರಸಾದ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ವಿಶೇಷೇಣ ಶ್ರೀಛಾಯಾ ಸಂಜ್ಞಾ ಸಮೇತ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ದೇವತಾ ಪ್ರಸಾದ ಸಿದ್ಧಿದ್ವಾರಾ ಚಿಂತಿತ ಸಕಲ ಮನೋರಥಾऽವಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಆದಿತ್ಯಾದಿ ನವಗ್ರಹ ಶ್ರೀಛಾಯಾ ಸಂಜ್ಞಾ ಸಮೇತ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ದೇವತಾ ಪೂಜಾ ಹೋಮಾಜ್ಞಂ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯೇ. ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ವಿಧಿವತ್ಸ್ವಸ್ತಿ ವಾಚನಂ ವಿಧಾಯಾ, ನಾಂದೀ ಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಸಂಭಾರಾನ್ ಸಂಭೃತ್ಯ ಆಚಾರ್ಯಾದಿ ಋತ್ವಿಜೋ ವೃಣುಯಾತ್

ತತ ಆಚಾರ್ಯಃ ಕರ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕಂ ಗೃಹಾದುತ್ತರಭಾಗೇ ಈಶಾನ್ಯಾವಾಂ ತಾಂ ಗ್ರಹ ದೇವತಾವೇದಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪೂರ್ವಸಂಕಲ್ಪಿತ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಹೋಮಂ ಕರ್ತುಂ ಂಲೋಲ್ಲೇಖನಾದಿ ಅಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಸ್ವಶಾಖೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಯಜ್ಞವೇದಿಷು ವರದ ನಾಮಾಗ್ನಿಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ಸೂರ್ಯನಮಸ್ಕಾರ ಲ್ಪವತ್ ದೇವತಾಕಲಶಂ ಆವಾಹ್ಯ - ಧ್ಯಾನಾವಾಹನಾದಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜಾಂ ಸಮಾಪ್ಯ ದೇವತಾ ಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಂ ಅನ್ವಾಧಾನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ - ಸಮಿದ್ವಯ ಾದಾಯ ಅಸ್ಮಿನ್ ಅನ್ವಾಹಿತಾವಗ್ನಾವಗ್ನಿಂ ಜಾತವೇದಸಮಿದ್ಧೇನ ಪ್ರಜಾಪತಿಂ

ಪ್ರಜಾಪತಿಮಾಘಾರಾವಾಜ್ಯೇನ, ಅಗ್ನಿಷೋಮೌ ಚಕ್ಷುಷೀ ಆಜ್ಯೇನ ಅತ್ರಪ್ರಧಾನಂ, ಆದೌ ನಿರ್ವಿಘ್ನತಾ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಮಹಾಗಣಪತಿಂ ಯಥಾಭವ ಸಂಖ್ಯಯಾ ಗಣಪತಿ ಮೂಲಮಂತ್ರೈಃ ಸಮಿತ್ ಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ ಆದಿತ್ಯಾದಿ ನವಪ್ರಧಾನ ದೇವತಾಃ ಯಥಾ ಭವ ಸಂಖ್ಯಯಾ ತತ್‌ತದ್ಗ್ರಹ ಮಂತ್ರೇಣ ಸಮಿತ್‌ಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ ಅಗ್ನಿ ರುದ್ರಾದಿ ನವ ಅಧಿಪ್ರತ್ಯಧಿ ದೇವತಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ದಶಾಂಶ ಸಂಖ್ಯಯಾ ಸಮಿತ್‌ಚರ್ವಾಜ್ಯೈಃ - ಪುನರತ್ರ ಪ್ರಧಾನಂ ಶ್ರೀ ಛಾಯಾ ಸಂಜ್ಞಾಸಮೇತ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ (ಸವಿತೃ) ದೇವತಾಂ ತ್ವಚಕಲ್ಪೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಮಹಾ ಸೌರಮಂತ್ರೈಣಃ ಅರುಣ ಪ್ರಶ್ನಾಂತರ್ಗತ ಮಂತ್ರೈಃ ಔದುಂಬರ (ಶ್ವೇತಾರ್ಕ ಸಮಿದ್ಬಿರ್ವಾ) ಸಮಿತ್ ಪಾಯಸಾಜ್ಯ ದ್ರವ್ಯೈಃ (ಮಧ್ಯೆ ಅರುಣಪ್ರಶ್ನ ಸ್ಥಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭಾಗೇಪಾರಾಯಣ ಪೂರ್ವಕ ಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತ ಸಮರ್ಪಣಂ, ಪ್ರಸನ್ನಾರ್ಘ್ಯ ಪಾತ್ರ ತೀರ್ಥ ಮಿಶ್ರಿತ ಗೋಕ್ಷೀರೇಣ ಪ್ರಸನ್ನಾರ್ಘ್ಯಂ ಚ) ಸಾದ್ಗುಣ್ಯ ದೇವತಾಂ ಲೋಕ ಪಾಲಕಾಂಶ್ಚ ಏಕೈಕ ಸಂಖ್ಯಯಾ ಕೇವಲಾಜ್ಯ ದ್ರವ್ಯೈಃ ಶೇಷೇಣ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಂ ಇಧ್ಮಸನ್ನಹನೇನ ರುದ್ರಂ ಅಗ್ನಿಂ ಅಯಸಂ ದೇವಾಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಪ್ರಜಾಪತೀಂಶ್ಚ ಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತ ಕೃತ ದೋಷ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ಅಗ್ನಿಂ ತ್ರಿವಾರ ಮಾಜ್ಯೇಣ ಸ್ಕನ್ನಭಿನ್ನ ದೋಷ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ಮರುತಶ್ಚಾಜ್ಯೇಣ ವಿಶ್ವಾನ್‌ದೇವಾನ್ ಸಂಸ್ರಾವೇಣ - ಅಂಗದೇವತಾ ಪ್ರಧಾನದೇವತಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಸನ್ನಿಹಿತಾಸ್ಸಂತು ಏವಂ ಸಾಂಗೇನ ಕರ್ಮಣಾ ಸದ್ಯೋಯಕ್ಷ್ಯೇ ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಃ ಸ್ವಾಹಾ ಇತಿ ಹುತ್ವಾ - ಪರ್ಯುಕ್ಷಣ ಪರಿಷೇಚನ - ಪಾತ್ರ ಸಾದನ ಬ್ರಹ್ಮಾವರಣ ಆಜ್ಯ ಹವಿರ್ದ್ರವ್ಯ ಸಂಸ್ಕರಣ - ಸ್ರುವ ಸಂಮಾರ್ಜನ ಅಗ್ನ್ಯಲಂಕರಣಾ ನಂತರ ಇಧ್ಮಾಧಾನ - ಚಕ್ಷುಷೀ ಆಜ್ಯೇನಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಧಾನ ಹೋಮ, ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತಾದಿಂ ಸಮಾಪ್ಯ. ಗ್ರಹಬಲಿಂ ತತ್ತನ್ಮಂತ್ರೇಣ ಹಿರಣ್ಯ-ನಾಭಯೇ ವಿತುದಯೇ ಕೌಬೇರಾಯಾಯಂ ಬಲಿಃ । ಸರ್ವಭೂತಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ ಕ್ಷತ್ರಂಕ್ಷತ್ರಂ ..... ರಾಜಾಧಿರಾಜಾಯ ...... ಇತಿ ಮಂತ್ರ ದ್ವಯೇಣ ಕೌಬೇರಾಯ ಬಲಿಂದತ್ವಾ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಂ ಹುತ್ವಾ ದೇವತಾಪುನರಾರಾಧನಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷಾ ಪ್ರಸಾದಂಚ ಸ್ವೀಕೃತ್ಯ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರ ಕಲಶ ದೇನತಾಂ ಚ ವಿಸೃಜ್ಯ ಕರ್ಮಾಂತೇ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಂ - ಕರ್ತವ್ಯಂ -

ತೃಚಕಲ್ಪ ಪ್ರಕಾರೇಣ ವಿಹಿತ ಹವನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ

ಓಂ ಹ್ರಾಂ ಉದ್ಯನ್ನದ್ಯ ಮಿತ್ರಮಹಃ । ಹ್ರಾಂ ಮಿತ್ರಾಯ ನಮಃ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಮಿತ್ರಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಆರೋಹನ್ನುತ್ತರಾಂ ದಿವಮ್ । ಹ್ರೀಂ ರವಯೇ ನಮಃ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ರವಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರೂಂ ಹೃದ್ರೋಗಂ ಮಮ ಸೂರ್ಯ । ಹ್ರೂಂ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸೂರ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರೈಂ ಹರಿಮಾಣಂ ಚ ನಾಶಯ । ಹ್ರೈಂ ಭಾನವೇ ನಮಃ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಭಾನವ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರೌಂ ಶುಕೇಷು ಮೇ ಹರಿಮಾಣಂ । ಹ್ರೌಂ ಖಗಾಯ ನಮಃ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಖಗಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರಃ ರೋಪಣಾಕಾಸು ದಧ್ಮಸಿ । ಹ್ರಃ ಪೂಷ್ಣೇ ನಮಃ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಪೂಷ್ಣ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರಃ ಅಥೋ ಹಾರಿದ್ರವೇಷು ಮೇ । ಹ್ರಃ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಯ ನಮಃ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರೌಂ ಹರಿಮಾಣಂ ನಿ ದಧ್ಮಸಿ । ಹ್ರೌಂ ಮರೀಚಯೇ ನಮಃ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಮರೀಚಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರೈಂ ಉದಗಾದಯಮಾದಿತ್ಯಃ । ಹ್ರೈಂ ಆದಿತ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರೂಂ ವಿಶ್ವೇ ನ ಸಹಸಾ ಸಹ । ಹ್ರೂಂ ಸವಿತ್ರೇ ನಮಃ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರೀಂ ದ್ವಿಷಂತಂ ಮಹ್ಯಂ ರಂಧಯನ್ । ಹ್ರೀಂ ಅರ್ಕಾಯ ನಮಃ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಅರ್ಕಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರಾಂ ಮೋ ಅಹಂ ದ್ವಿಷತೇ ರಧಂ । ಹ್ರಾಂ ಭಾಸ್ಕರಾಯ ನಮಃ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಭಾಸ್ಕರಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರಾಂ ಹ್ರೀಂ ಉದ್ಯನ್ನದ್ಯ ಮಿತ್ರಮಹಃ ಆರೋಹನ್ನುತ್ತರಾಂ ದಿವಂ । ಹ್ರಾಂ ಹ್ರೀಂ ಮಿತ್ರರವಿಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಮಿತ್ರ ರವಿಭ್ಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರೂಂ ಹ್ರೈಂ ಹೃದ್ರೋಗಂ ಮಮ ಸೂರ್ಯ ಹರಿಮಾಣಂ ಚ ನಾಶಯ । ಹ್ರೂಂ ಹ್ರೈಂ ಸೂರ್ಯ ಭಾನುಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸೂರ್ಯಭಾನುಭ್ಯಂ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರಾಂ ಹ್ರಃ ಶುಕೇಷು ಮೇ ಹರಿಮಾಣಂ ರೋಪಣಾಕಾಸು ದಧ್ಮಸಿ ।
ಹ್ರಾಂ ಹ್ರಃ ಖಗಪೂಷಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಖಗಪೂಷಭ್ಯ ಇದಂ
ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರಃ ಹ್ರಾಂ ಅಥೋ ಹಾರಿದ್ರವೇಷು ಮೇ ಹರಿಮಾಣಂ ನಿ ದಧ್ಮಸಿ
ಹ್ರಃ ಹ್ರಾಂ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಮರೀಚಿಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಮರೀಚಿಭ್ಯಾಂ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ಯೆಂ ಹ್ರೂಂ ಉದಗಾದಯಮಾದಿತ್ಯಃ ವಿಶ್ವೇ ನ ಸಹಸಾ ಸಹ ।
ಹ್ಯೆಂ ಹ್ರೂಂ ಆದಿತ್ಯಸವಿತೃಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಆದಿತ್ಯಸವಿತೃಭ್ಯಾಂ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರೀಂ ಹ್ರಾಂ ದ್ವಿಷಂತಂ ಮಹ್ಯಂ ರಂಧಯನ್ ಮೋ ಅಹಂ ದ್ವಿಷತೇ
ರಧಂ । ಹ್ರೀಂ ಹ್ರಾಂ ಅರ್ಕಭಾಸ್ಕರಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಅರ್ಕಭಾಸ್ಕರಾಭ್ಯಂ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರಾಂ ಹ್ರೀಂ ಹ್ರೂಂ ಹ್ಯೆಂ ಉದ್ಯನ್ನದ್ಯ ಮಿತ್ರಮಹಃ ಆರೋಹನ್ನು-
ತ್ತರಾಂ ದಿವಂ। ಹೃದ್ರೋಗಂ ಮಮ ಸೂರ್ಯ ಹರಿಮಾಣಂ ಚ ನಾಶಯ।
ಹ್ರಾಂ ಹ್ರೀಂ ಹ್ರೂಂ ಹ್ಯೆಂ ಮಿತ್ರರವಿಸೂರ್ಯಭಾನುಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಮಿತ್ರರವಿಸೂರ್ಯಭಾನುಭ್ಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರೌಂ ಹ್ರಃ ಹ್ರಃ ಹ್ರೌಂ ಶುಕೇಷು ಮೇ ಹರಿಮಾಣಂ ರೋಪಣಾ-
ಕಾಸು ದಧ್ಮಸಿ । ಅಥೋ ಹಾರಿದ್ರವೇಷು ಮೇ ಹರಿಮಾಣಂ ನಿ ದಧ್ಮಸಿ ।
ಹ್ರೌಂ ಹ್ರಃ ಹ್ರಃ ಹ್ರೌಂ ಖಗಪೂಷಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಮರೀಚಿಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಖಗಪೂಷಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಮರೀಚಿಭ್ಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರೈಂ ಹ್ರೂಂ ಹ್ರೀಂ ಹ್ರಾಂ ಉದಗಾದಯಮಾದಿತ್ಯಃ ವಿಶ್ವೇ ನ ಸಹಸಾ
ಸಹ । ದ್ವಿಷಂತಂ ಮಹ್ಯಂ ರಂಧಯನ್ ಮೋ ಅಹಂ ದ್ವಿಷತೇ ರಧಂ ।
ಹ್ರೈಂ ಹ್ರೂಂ ಹ್ರೀಂ ಹ್ರಾಂ ಆದಿತ್ಯಸವಿತೃಅರ್ಕಭಾಸ್ಕರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಸವಿತೃಅರ್ಕಭಾಸ್ಕರೇಭ್ಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರಾಂ ಹ್ರೀಂ ಹ್ರೂಂ ಹ್ರೈಂ ಹ್ರೌಂ ಹ್ರಃ ಉದ್ಯನ್ನದ್ಯ ಮಿತ್ರಮಹಃ
ಅರೋಹನ್ನುತ್ತರಾಂ ದಿವಂ ಹೃದ್ರೋಗ ಮಮ ಸೂರ್ಯ ಹರಿಮಾಣಂ
ಚ ನಾಶಯ । ಶುಕೇಷು ಮೇ ಹರಿಮಾಣಂ ರೋಪಣಾಕಾಸು ದಧ್ಮಸಿ ।
ಹ್ರಾಂ ಹ್ರೀಂ ಹ್ರೂಂ ಹ್ರೈಂ ಹ್ರೌಂ ಹ್ರಃ ಮಿತ್ರರವಿಸೂರ್ಯಭಾನುಖಗ-
ಪೂಷಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಮಿತ್ರರವಿಸೂರ್ಯಭಾನುಖಗಪೂಷಭ್ಯ
ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರಃ ಹ್ರೌಂ ಹ್ರೈಂ ಹ್ರೂಂ ಹ್ರೀಂ ಹ್ರಾಂ ಅಥೋ ಹಾರಿದ್ರವೇಷು ಮೇ
ಹರಿಮಾಣಂ ನಿ ದಧ್ಮಸಿ । ಉದಗಾದಯಮಾದಿತ್ಯೋ ವಿಶ್ವೇ ನ ಸಹಸಾ

ಸಹ । ದ್ವಿಷಂತಂ ಮಹ್ಯಂ ರಂಧಯನ್ ಮೋ ಅಹಂ ದ್ವಿಷತೇ ರಧಂ ।
ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಮರೀಚಿಆದಿತ್ಯಸವಿತೃಅರ್ಕಭಾಸ್ಕರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಮರೀಚ್ಯಾದಿತ್ಯಸವಿತೃಅರ್ಕಭಾಸ್ಕರೇಭ್ಯ
ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಓಂ ಹ್ರಾಂ ಹ್ರೀಂ ಹ್ರೂಂ ಹ್ರೌಂ ಹ್ರಃ ಹ್ರಃ ಹ್ರೌಂ ಹ್ರೈಂ ಹ್ರೂಂ ಹ್ರೀಂ
ಹ್ರಾಂ ಉದ್ಯನ್ನದ್ಯ ಮಿತ್ರಮಹಃ ಆರೋಹನ್ನುತ್ತರಾಂ ದಿವಂ ಹೃದ್ರೋಗಂ
ಮಮ ಸೂರ್ಯ ಹರಿಮಾಣಂ ಚ ನಾಶಯ । ಶುಕೇಷು ಮೇ
ಹರಿಮಾಣಂ ರೋಪಣಾಕಾಸು ದಧ್ಮಸಿ । ಅಥೋ ಹಾರಿದ್ರವೇಷು ಮೇ
ಹರಿಮಾಣಂ ನಿ ದಧ್ಮಸಿ । ಉದಗಾದಯಮಾದಿತ್ಯಃ ವಿಶ್ವೇ ನ ಸಹಸಾ ಸಹ
ದ್ವಿಷಂತಂ ಮಹ್ಯಂ ರಂಧಯನ್ ಮೋ ಅಹಂ ದ್ವಿಷತೇ ರಧಂ । ಹ್ರಾಂ
ಹ್ರೀಂ ಹ್ರೂಂ ಹ್ರೈಂ ಹ್ರೌಂ ಹ್ರಃ ಹ್ರಃ ಹ್ರೌಂ ಹ್ರೈಂ ಹ್ರೂಂ ಹ್ರೀಂ ಹ್ರಾಂ
ಮಿತ್ರ ರವಿ ಸೂರ್ಯಭಾನು ಖಗಪೂಷ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಮರೀಚಿ
ಆದಿತ್ಯಸವಿತೃಅರ್ಕಭಾಸ್ಕರೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಮಿತ್ರರವಿಸೂರ್ಯಭಾನುಖಗಪೂಷ
ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಮರೀಚಿಆದಿತ್ಯಸವಿತೃಅರ್ಕಭಾಸ್ಕರೇಭ್ಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥
ಛಾಯಾ ಸಂಜ್ಞಾ ಸಮೇತ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿನೇ ನಮಃ
ತೃಚಕಲ್ಪ ಪ್ರಕಾರೇಣ ವಿಹಿತ ಹೋಮೇನ ಆದಿತ್ಯ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷ ಸಿದ್ಧಿರಸ್ತು ।

ಅಥ ಋಗ್ವೇದೀಯ ಸೌರಸೂಕ್ತೇನ ವಿಹಿತ ಹವನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ

ಉದುತ್ಯಂ ಜಾತವೇದಸಮಿತಿ ತ್ರಯೋದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಕಣ್ವ ಪುತ್ರಃ ಪ್ರಸ್ಕಣ್ವ ಋಷಿಃ ಸೂರ್ಯೋ ದೇವತಾ । ನವಾದ್ಯಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ । ಉದ್ವಯಂ ತಮ ಸಸ್ಪರೀತಿ ಚತಸ್ರೋ ನುಷ್ಟುಭ ಉದ್ಯನ್ನದ್ಯೇತ್ಯಯಂ ತೃಚಃ ರೋಗಘ್ನೋಪನಿಷದಂತ್ಯೋರ್ಧರ್ಚಶೋ ದ್ವಿಷನ್ನಾಶನೀ ವಿಹಿತ ಹವನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ।

ಉದುತ್ಯಂ ಜಾತವೇದಸಂ ದೇವಂ ವಹಂತಿ ಕೇತವಃ । ದೃಶೇ ವಿಶ್ವಾಯ ಸೂರ್ಯಮ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧

ಅಪ ತ್ಯೇ ತಾಯವೋ ಯಥಾ ನಕ್ಷತ್ರಾ ಯಂತ್ಯಕ್ತುಭಿಃ । ಸೂರಾಯ ವಿಶ್ವ ಚಕ್ಷಸೇ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨

ಅದೃಶ್ರಮಸ್ಯ ಕೇತವೋ ವಿ ರಶ್ಮಯೋ ಜನಾँ ಅನು । ಭ್ರಾಜಂತೋ ಅಗ್ನಯೋ ಯಥಾ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩

ತರಣಿರ್ವಿಶ್ವದರ್ಶತೋ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕೃದಸಿ ಸೂರ್ಯ । ವಿಶ್ವಮಾ ಭಾಸಿ ರೋಚನಮ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪

ಪ್ರತ್ಯಙ್ ದೇವಾನಾಂ ವಿಶಃ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಙುದೇಷಿ ಮಾನುಷಾನ್ । ಪ್ರತ್ಯಙ್ವಿಶ್ವಂ ಸ್ವರ್ದೃಶೇ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೫

ಯೇನಾ ಪಾವಕ ಚಕ್ಷಸಾ ಭುರಣ್ಯಂತಂ ಜನಾ ಅನು ।
ತ್ವಂ ವರುಣ ಪಶ್ಯಸಿ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೬

ವಿದ್ಯಾ ಮೇಷಿ ರಜಸ್ಪೃಥ್ವಹಾ ಮಿಮಾನೋ ಅಕ್ತುಭಿಃ । ಪಶ್ಯಞ್ಜನ್ಮಾನಿ
ಸೂರ್ಯ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭

ಸಪ್ತ ತ್ವಾ ಹರಿತೋ ರಥೇ ವಹಂತಿ ದೇವ ಸೂರ್ಯ । ಶೋಚಿಷ್ಕೇಶಂ
ವಿಚಕ್ಷಣ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೮

ಅಯುಕ್ತ ಸಪ್ತಶುಂಧ್ಯುವಃ ಸೂರೋ ರಥಸ್ಯ ನಪ್ತ್ಯಃ । ತಾಭಿರ್ಯಾತಿ
ಸ್ವಯುಕ್ತಿಭಿಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೯

ಉದ್ವಯಂ ತಮಸಸ್ಪರಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಪಶ್ಯಂತ ಉತ್ತರಮ್ । ದೇವಂ ದೇವತ್ರಾ
ಸೂರ್ಯಮಗನ್ಮ ಜ್ಯೋತಿರುತ್ತಮಮ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ
ಮಮ ॥ ೧೦

ಉದ್ಯನ್ನದ್ಯ ಮಿತ್ರಮಹ ಆರೋಹನ್ನುತ್ತರಾಂ ದಿವಮ್ ।
ಹೃದ್ರೋಗಂ ಮಮ ಸೂರ್ಯ ಹರಿಮಾಣಂ ಚ ನಾಶಯ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೧

ಶುಕೇಷು ಮೇ ಹರಿಮಾಣಂ ರೋಪಣಾಕಾಸು ದಧ್ಮಸಿ ।
ಅಥೋ ಹಾರಿದ್ರವೇಷು ಮೇ ಹರಿಮಾಣಂ ನಿ ದಧ್ಮಸಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೨

ಉದಗಾದಯಮಾದಿತ್ಯೋ ವಿಶ್ವೇ ನ ಸಹಸಾ ಸಹ । ದ್ವಿಷಂತಂ ಮಹ್ಯಂ
ರಂಧಯನ್ನೋ ಅಹಂ ದ್ವಿಷತೇ ರಧಮ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೩

ಚಿತ್ರಂ ದೇವಾನಾಮುದಗಾದನೀಕಮಿತಿ ಷಳರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ
ಅಂಗೀರಸ ಪುತ್ರಃ ಕುತ್ಸ ಋಷಿಃ ಸೂರ್ಯೋ ದೇವತಾ
ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ ವಿಹಿತ ಹವನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ।

ಚಿತ್ರಂ ದೇವಾನಾಮುದಗಾದನೀಕಂ ಚಕ್ಷುರ್ಮಿತ್ರಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯಾಗ್ನೇಃ ।
ಆಪ್ರಾ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಅಂತರಿಕ್ಷಂ ಸೂರ್ಯ ಆತ್ಮಾ ಜಗತಸ್ತಸ್ಥುಷಶ್ಚ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೪

ಸೂರ್ಯೋ ದೇವಿಂಮುಷಸಂ ರೋಚಮಾನಾಂ ಮರ್ಯೋ ನ
ಯೋಷಾಮಭ್ಯೇತಿ ಪಶ್ಚಾತ್ । ಯತ್ರಾ ನರೋ ದೇವಯಂತೋ
ಯುಗಾನಿ ವಿತನ್ವತೇ ಪ್ರತಿ ಭದ್ರಾಯ ಭದ್ರಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೫

ಭದ್ರಾ ಅಶ್ವಾ ಹರಿತಃ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಚಿತ್ರಾ ಏತಗ್ವಾ ಅನುಮಾದ್ಯಾಸಃ ।
ನಮಸ್ಯಂತೋ ದಿವ ಆ ಪೃಷ್ಠಮಸ್ಥುಃ ಪರಿ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಯಂತಿ ಸದ್ಯಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬

ತತ್ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ದೇವತ್ವಂ ತನ್ಮಹಿತ್ವಂ ಮಧ್ಯಾ ಕರ್ತೋರ್ವಿತತಂ ಸಂ
ಜಭಾರ । ಯದೇದಯುಕ್ತ ಹರಿತಃ ಸದಸ್ಥಾದಾದ್ರಾತ್ರೀ ವಾಸಸ್ತನುತೇ
ಸಿಮಸ್ಮೈ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೭

ತನ್ಮಿತ್ರಸ್ಯ ವರುಣ ಸ್ಯಾಭಿಚಕ್ಷೇ ಸೂರ್ಯೋ ರೂಪಂ ಕೃಣುತೇ
ದ್ಯೋರುಪಸ್ಥೇ । ಅನಂತಮನ್ಯದ್ರುಶದಸ್ಯ ಪಾಜಃ ಕೃಷ್ಣ ಮನ್ಯದ್ಧರಿತಃ ಸಂ
ಭರಂತಿ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೮

ಅದ್ಯಾ ದೇವಾ ಉದಿತಾ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ನಿರಂಹಸಃ ಪಿಪೃತಾ ನಿರವದ್ಯಾತ್ ।
ತನ್ನೋ ಮಿತ್ರೋ ವರುಣೋ ಮಾಮಹಂತಾಮದಿತಿಃ ಸಿಂಧುಃ ಪೃಥಿವೀ
ಉತ ದ್ಯೌಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯

ಇಂದ್ರಂ ಮಿತ್ರಂ ವರುಣಮಗ್ನಿಮಾಹು ರಿತ್ಯೇತಯೋರ್ದ್ವಯೋಃ ।
ಉಚಥ್ಯ ಪುತ್ರೋ ದೀರ್ಘತಮಾ ಋಷಿಃ ಸೂರ್ಯೋ ದೇವತಾ
ತ್ರೈಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ ವಿಹಿತ ಹವನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಇಂದ್ರಂ ಮಿತ್ರಂ ವರುಣಮಗ್ನಿಮಾಹುರಥೋ ದಿವ್ಯಃ ಸ ಸುಪರ್ಣೋ
ಗರುತ್ಮಾನ್ । ಏಕಂ ಸದ್ವಿಪ್ರಾ ಬಹುಧಾ ವದಂತ್ಯಗ್ನಿಂ ಯಮಂ
ಮಾತರಿಶ್ವಾನಮಾಹುಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೦

ಕೃಷ್ಣಂ ನಿಯಾನಂ ಹರಯಃ ಸುಪರ್ಣಾ ಅಪೋ ವಸಾನಾ ದಿವಮುತ್ಪತಂತಿ।
ತ ಆವವೃತ್ರನ್ತ್ಸದನಾದೃತಸ್ಯಾದಿದ್ಘೃತೇನ ಪೃಥಿವೀ ವ್ಯುದ್ಯತೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೧

ಹಂಸ ಶ್ಶುಚಿಷದತ್ಯೇಕಸ್ಯ ಋಚೋ ಗೌತಮ ಪುತ್ರೋ
ವಾಮದೇವ ಋಷಿಃ । ಸೂರ್ಯೋ ದೇವತಾ ಜಗತೀ ಛಂದಃ ।
ವಿಹಿತ ಹವನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಹಂಸಃ ಶುಚಿಷದ್ವಸುರಂತರಿಕ್ಷಸದ್ಧೋತಾ ವೇದಿಷದತಿಥಿರ್ದುರೋಣಸತ್ ।
ನೃಷದ್ವರಸದೃತಸದ್ವ್ಯೋಮಸದಬ್ಜಾ ಗೋಜಾ ಋತಜಾ ಅದ್ರಿಜಾ
ಋತಮ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೨

ಯತ್ವಾ ಸೂರ್ಯೇತ್ಯೇಕಸ್ಯ ಋಚೋ ಭೂಮಿ ಪುತ್ರೋ ಅತ್ರಿ ಋಷಿಃ
ಸೂರ್ಯೋ ದೇವತಾ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ ವಿಹಿತ ಹವನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ

ಯತ್ವಾ ಸೂರ್ಯ ಸ್ವರ್ಭಾನುಸ್ತಮಸಾವಿಧ್ಯದಾಸುರಃ ।
ಅಕ್ಷೇತ್ರವಿದ್ಯಥಾ ಮುಗ್ಧೋ ಭುವನಾನ್ಯದೀಧಯುಃ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೩

ಯದದ್ಯೇತ್ಯೇಕಾ ಉತ್ಸೂರ್ಯ ಇತಿ ತಿಸ್ರಃ ಉದ್ವೇತೀತಿ ಚತಸ್ರೋ
ರ್ಧರ್ಚಶಃ ಉದುತ್ಯದ್ದರ್ಶತಂ ವಪುರಿತಿ ಬೃಹತೀ ಶೀರ್ಷ್ಣ
ಶೀರ್ಷ್ಣಸ್ಸತೋ ಬೃಹತೀ ತಚ್ಚಕ್ಷುರಿತಿ । ಪುನರುಷ್ಣಿಕ್ ಏತಾಸಾಂ
ಮೈತ್ರಾವರುಣ ಪುತ್ರೋ ವಸಿಷ್ಠ ಋಷಿಃ ಸೂರ್ಯೋ ದೇವತಾ
ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ ವಿಹಿತ ಹವನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ।

ಯದದ್ಯ ಸೂರ್ಯ ಬ್ರವೋಽನಾಗಾ ಉದ್ಯನ್ಮಿತ್ರಾಯ ವರುಣಾಯ
ಸತ್ಯಮ್। ವಯಂ ದೇವತ್ರಾದಿತೇ ಸ್ಯಾಮ ತವ ಪ್ರಿಯಾಸೋ ಅರ್ಯಮನ್
ಗೃಣಂತಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೪

ಉತ್ಸೂರ್ಯೋ ಬೃಹದರ್ಚೀಂಷ್ಯಶ್ರೇತ್ಪುರು ವಿಶ್ವಾ ಜನಿಮ
ಮಾನುಷಾಣಾಮ್ । ಸಮೋ ದಿವಾ ದದೃಶೇ ರೋಚಮಾನಃ ಕ್ರತ್ವಾ ಕೃತಃ
ಸುಕೃತಃ ಕರ್ತೃಭಿರ್ಭೂತ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೫

ಸ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರತಿ ಪುರೋ ನ ಉದ್ಗಾ ಏಭಿಃ
ಸ್ತೋಮೇಭಿರೇತಶೇಭಿರೇವೈಃ । ಪ್ರ ನೋ ಮಿತ್ರಾಯ ವರುಣಾಯ
ವೋಚೋಽನಾಗಸೋ ಅರ್ಯಮ್ಣೇ ಅಗ್ನಯೇ ಚ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೬

ವಿ ನಃ ಸಹಸ್ರಂ ಶುರುಧೋ ರದಂತ್ವೃತಾವಾನೋ ವರುಣೋ ಮಿತ್ರೋ
ಅಗ್ನಿಃ । ಯಚ್ಛಂತು ಚಂದ್ರಾ ಉಪಮಂ ನೋ ಅರ್ಕಮಾ ನಃ ಕಾಮಂ
ಪೂಪುರಂತು ಸ್ತವಾನಾಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೭

ಉದ್ವೇತಿ ಸುಭಗೋ ವಿಶ್ವಚಕ್ಷಾಃ ಸಾಧಾರಣಃ ಸೂರ್ಯೋ
ಮಾನುಷಾಣಾಮ್ । ಚಕ್ಷುರ್ಮಿತ್ರಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯ ದೇವಶ್ಚರ್ಮೇವ ಯಃ
ಸಮ ವಿವ್ಯಕ್ತಮಾಂಸಿ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೮

ಉದ್ವೇತಿ ಪ್ರಸವೀತಾ ಜನಾನಾಂ ಮಹಾನ್ಕೇತುರರ್ಣವಃ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ।
ಸಮಾನಂ ಚಕ್ರಂ ಪರ್ಯಾವಿವೃತ್ಸನ್ ಯದೇತಶೋ ವಹತಿ ಧೂರ್ಷು
ಯುಕ್ತಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೯

ವಿಭ್ರಾಜಮಾನ ಉಷಸಾಮುಪಸ್ಥಾದ್ರೇಭೈರುದೇತ್ಯನುಮದ್ಯಮಾನಃ ।
ಏಷ ಮೇ ದೇವಃ ಸವಿತಾ ಚಚ್ಛಂದ ಯಃ ಸಮಾನಂ ನ ಪ್ರಮಿನಾತಿ
ಧಾಮ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೦

ದಿವೋ ರುಕ್ಮ ಉರುಚಕ್ಷಾ ಉದೇತಿ ದೂರೇ ಅರ್ಥಸ್ತರಣಿರ್ಭ್ರಾಜಮಾನಃ ।
ನೂನಂ ಜನಾಃ ಸೂರ್ಯೇಣ ಪ್ರಸೂತಾ ಅಯನ್ನರ್ಥಾನಿ ಕೃಣವನ್ನಪಾಂಸಿ
॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೧

ಯತ್ರಾ ಚಕ್ರುರಮೃತಾ ಗಾತುಮಸ್ಮೈ ಶ್ಯೇನೋ ನ ದೀಯನ್ನನ್ವೇತಿ

ಪಾಥಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೨

ಉದುತ್ಯದ್ದರ್ಶತಂ ವಪುರ್ದಿವ ಏತಿ ಪ್ರತಿಹ್ವರೇ । ಯದೀಮಾಶುರ್ವಹತಿ

ದೇವ ಏತಶೋ ವಿಶ್ವಸ್ಮೈ ಚಕ್ಷಸೇ ಅರಮ್ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೩

ಶೀರ್ಷ್ಣಃ ಶೀರ್ಷ್ಣೋ ಜಗತಸ್ತಸ್ಥುಷಸ್ಪತಿಂ ಸಮಯಾ ವಿಶ್ವಮಾ ರಜಃ ।

ಸಪ್ತ ಸ್ವಸಾರಃ ಸುವಿತಾಯ ಸೂರ್ಯಂ ವಹಂತಿ ಹರಿತೋ ರಥೇ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೪

ತಚ್ಚಕ್ಷುರ್ದೇವಹಿತಂ ಶುಕ್ರಮುಚ್ಚರತ್ । ಪಶ್ಯೇಮ ಶರದಃ ಶತಂ

ಜೀವೇಮ ಶರದಃ ಶತಮ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥

ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ೩೫

ಬಣ್ಮಹಾಂ ಅಸೀತ್ಯೇತಯೋರ್ದ್ವಯೋಃ ಭೃಗುಪುತ್ರೋ ಜಮದಗ್ನಿ

ಋಷಿಃ । ಸೂರ್ಯೋ ದೇವತಾ ಪೂರ್ವಾ ಬೃಹದ್ಯುತ್ತರಾ ಸತೋ

ಬೃಹತಿ ಹವನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ।

ಬಣ್ಮಹಾँ ಅಸಿ ಸೂರ್ಯ ಬಳಾದಿತ್ಯ ಮಹಾँ ಅಸಿ ।

ಮಹಸ್ತೇ ಸತೋ ಮಹಿಮಾ ಪನಸ್ಯತೇಽದ್ಧಾ ದೇವ ಮಹಾँ ಅಸಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೬

ಬಟ್ ಸೂರ್ಯ ಶ್ರವಸಾ ಮಹಾँ ಅಸಿ ಸತ್ರಾ ದೇವ ಮಹಾ ಅಸಿ ।
ಮಹ್ನಾ ದೇವಾನಾಮಸುರ್ಯಃ ಪುರೋಹಿತೋ ವಿಭು ಜ್ಯೋತಿರದಾಭ್ಯಮ್
॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೭

ನಮೋ ಮಿತ್ರಸ್ಯೇತಿ ದ್ವಾದಶರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ
ಸೂರ್ಯೋಽಪುತ್ರೋಽಭಿತಪಾ ಋಷಿಃ ಸೂರ್ಯೋ ದೇವತಾ
ಜಗತಿಛಂದಃ ಶನ್ನೋ ಭವೇತಿ ತ್ರಿಷ್ಟುಪು ಹವನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ।

ನಮೋ ಮಿತ್ರಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯಚಕ್ಷಸೇ ಮಹೋ ದೇವಾಯ ತದೃತಂ
ಸಪರ್ಯತ । ದೂರೇದೃಶೇ ದೇವಜಾತಾಯ ಕೇತವೇ ದಿವಸ್ಪುತ್ರಾಯ
ಸೂರ್ಯಾಯ ಶಂಸತ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೮

ಸಾಮಾ ಸತ್ಯೋಕ್ತಿಃ ಪರಿ ಪಾತು ವಿಶ್ವತೋ ದ್ಯಾವಾ ಚ ಯತ್ರ ತತನನ್ನಹಾನಿ
ಚ । ವಿಶ್ವಮನ್ಯನ್ನಿ ವಿಶತೇ ಯದೇಜತಿ ವಿಶ್ವಾಹಾಪೋ ವಿಶ್ವಾಹೋದೇತಿ
ಸೂರ್ಯಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೯

ನ ತೇ ಅದೇವಃ ಪ್ರದಿವೋ ನಿ ವಾಸತೇ ಯದೇತಶೇಭಿಃ ಪತರೈ ರಥರ್ಯಸಿ।
ಪ್ರಾಚೀನಮನ್ಯದನು ವರ್ತತೇ ರಜ ಉದನ್ಯೇನ ಜ್ಯೋತಿಷಾ ಯಾಸಿ
ಸೂರ್ಯ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪೦

ಯೇನ ಸೂರ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಷಾ ಬಾಧಸೇ ತಮೋ ಜಗಚ್ಚ
ವಿಶ್ವಮುದಿರ್ಯರ್ಷಿ ಭಾನುನಾ । ತೇನಾಸ್ಮದ್ವಿಶ್ವಾಮನಿರಾಮನಾಹುತಿ-
ಮಪಾಮೀವಾಮಪ ದುಷ್ಷ್ವಪ್ನ್ಯಂ ಸುವ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪೧

ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಹಿ ಪ್ರೇಷಿತೋ ರಕ್ಷಸಿ ವ್ರತಮಹೇಳಯನ್ನುಚ್ಚರಸಿ ಸ್ವಧಾ ಅನು ।
ಯದದ್ಯ ತ್ವಾ ಸೂರ್ಯೋಽಪಬ್ರವಾಮಹೈ ತಂ ನೋ ದೇವಾ ಅನು
ಮಂಸೀರತ ಕ್ರತುಮ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪೨

ತಂ ನೋ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ತನ್ನ ಆಪ ಇಂದ್ರಃ ಶೃಣ್ವಂತು
ಮರುತೋ ಹವಂ ವಚಃ । ಮಾ ಶೂನೇ ಭೂಮ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ
ಸಂದೃಶಿ ಭದ್ರಂ ಜೀವಂತೋ ಜರಣಾಮಶೀ ಮಹೀ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪೩

ವಿಶ್ವಾಹಾ ತ್ವಾ ಸುಮನಸಃ ಸುಚಕ್ಷಸಃ ಪ್ರಜಾವಂತೊ ಅನಮೀವಾ
ಅನಾಗಸಃ । ಉದ್ಯಂತಂ ತ್ವಾ ಮಿತ್ರಮಹೋ ದಿವೇದಿವೇ
ಜ್ಯೋಗ್ಜೀವಾಃ ಪ್ರತಿ ಪಶ್ಯೇಮ ಸೂರ್ಯ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪೪

ಮಹಿ ಜ್ಯೋತಿರ್ಬಿಭ್ರತಂ ತ್ವಾ ವಿಚಕ್ಷಣ ಭಾಸ್ವಂತಂ ಚಕ್ಷುಷೇಚಕ್ಷುಷೇ
ಮಯಃ । ಆರೋಹಂತಂ ಬೃಹತಃ ಪಾಜಸಸ್ಪರಿ ವಯಂ ಜೀವಾಃ ಪ್ರತಿ
ಪಶ್ಯೇಮ ಸೂರ್ಯ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪೫

ಯಸ್ಯ ತೇ ವಿಶ್ವಾ ಭುವನಾನಿ ಕೇತುನಾ ಪ್ರ ಚೇರತೇ ನಿ ಚ
ವಿಶಂತೇ ಅಕ್ತುಭಿಃ । ಅನಾಗಾಸ್ತ್ವೇನ ಹರಿಕೇಶ ಸೂರ್ಯಾಹ್ನಾಹ್ನಾ
ನೋ ವಸ್ಯಸಾವಸ್ಯಸೋ ದಿಹಿ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪೬

ಶಂ ನೋ ಭವ ಚಕ್ಷಸಾ ಶಂ ನೋ ಅಹ್ನಾ ಶಂ ಭಾನುನಾ ಶಂ
ಹಿಮಾ ಶಂ ಘೃಣೇನ । ಯಥಾ ಶಮಧ್ವಞ್ಛಮಸದ್ದುರೋಣೇ
ತತ್ಸೂರ್ಯ ದ್ರವಿಣಂ ಧೇಹಿ ಚಿತ್ರಮ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪೭

ಅಸ್ಮಾಕಂ ದೇವಾ ಉಭಯಾಯ ಜನ್ಮನೇ ಶರ್ಮ ಯಚ್ಛತ
ದ್ವಿಪದೇ ಚತುಷ್ಪದೇ । ಅದತ್ಪಿಬದೂರ್ಜಯಮಾನಮಾಶಿತಂ
ತದಸ್ಮೇ ಶಂ ಯೋರರಪೋ ದಧಾತನ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪೮

ಯದ್ವೋ ದೇವಾಶ್ಚ ಕೃಮ ಜಿಹ್ವಯಾ ಗುರು ಮನಸೋ ವಾ
ಪ್ರಯುತೀ ದೇವ ಹೇಳನಮ್ । ಅರಾವಾಯೋ ನೋ ಅಭಿ
ದುಚ್ಛುನಾಯತೇ ತಸ್ಮಿಂತದೇನೋ ವಸವೋ ನಿ ಧೇತನ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪೯

ಸೂರ್ಯೋ ನೋ ದಿವಸ್ಪಾತ್ವಿತಿ ಪಂಚರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರಃ
ಚಕ್ಷು ಋಷಿಃ ಸೂರ್ಯೋ ದೇವತಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ ವಿಹಿತ ಹವನೇ
ವಿನಿಯೋಗಃ ।

ಸೂರ್ಯೋ ನೋ ದಿವಸ್ಪಾತು ವಾತೋ ಅಂತರಿಕ್ಷಾತ್ । ಅಗ್ನಿರ್ನಃ
ಪಾರ್ಥಿವೇಭ್ಯಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೫೦

ಜೋಷಾ ಸವಿತರ್ಯಸ್ಯ ತೇ ಹರಃ ಶತಂ ಸವಾ೯ ಅರ್ಹತಿ । ಪಾಹಿ ನೋ
ದಿದ್ಯುತಃ ಪತಂತ್ಯಾಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೫೧

ಚಕ್ಷುರ್ನೋ ದೇವಃ ಸವಿತಾ ಚಕ್ಷುರ್ನ ಉತ ಪರ್ವತಃ । ಚಕ್ಷುರ್ಧಾತಾ
ದಧಾತುನಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೫೨

ಚಕ್ಷುರ್ನೋ ಧೇಹಿ ಚಕ್ಷುಷೇ ಚಕ್ಷುರ್ವಿಖ್ಯೈ ತನೂಭ್ಯಃ । ಸಂ ಚೇದಂ ವಿ
ಚ ಪಶ್ಯೇಮ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೫೩

ಸುಸಂದೃಶಂ ತ್ವಾ ವಯಂ ಪ್ರತಿ ಪಶ್ಯೇಮ ಸೂರ್ಯ । ವಿ ಪಶ್ಯೇಮ
ನೃಚಕ್ಷಸಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೫೪

ವಿಭ್ರಾಡ್ಬೃಹತ್ಪಿಬದಿತಿಚತುರ್ಋಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಸೂರ್ಯ ಪುತ್ರಃ
ವಿಭ್ರಾಳ್ ಋಷಿಃ ಸೂರ್ಯೋ ದೇವತಾ ಜಗತೀ ಛಂದಃ ವಿಭ್ರಾಜನ್
ಜ್ಯೋತಿಷೇತ್ಯಾ ಸ್ತಾರಪಂಕ್ತಿಃ ವಿಹಿತ ಹವನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ।

ವಿಭ್ರಾಡ್ ಬೃಹತ್ಪಿಬತು ಸೋಮ್ಯಂ ಮಧ್ವಾಯುರ್ದಧದ್ಯಜ್ಞಪತಾವವಿಹ್ರು-
ತಮ್ । ವಾತಜೂತೋ ಯೋ ಅಭಿರಕ್ಷತಿ ತ್ಮನಾ ಪ್ರಜಾಃ ಪುಪೋಷ
ಪುರುಧಾ ವಿ ರಾಜತಿ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೫೫

ವಿಭ್ರಾಡ್ ಬೃಹತ್ಸುಭೃತಂ ವಾಜಸಾತಮಂ ಧರ್ಮಂದಿವೋ
ಧರುಣೇ ಸತ್ಯಮರ್ಪಿತಮ್ । ಅಮಿತ್ರಹಾ ವೃತ್ರಹಾ ದಸ್ಯುಹಂತಮಂ
ಜ್ಯೋತಿರ್ಜಜ್ಞೇ ಅಸುರಹಾ ಸಪತ್ನಹಾ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೫೬

ಇದಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಜ್ಯೋತಿರುತ್ತಮಂ ವಿಶ್ವಜಿದ್ಧನ
ಜಿದುಚ್ಯತೇ ಬೃಹತ್ । ವಿಶ್ವಭ್ರಾಡ್ಭ್ರಾಜೋ ಮಹಿ ಸೂರ್ಯೋ
ದೃಶ ಉರು ಪಪ್ರಥೇ ಸಹ ಓಜೋ ಅಚ್ಯುತಮ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೫೭

ವಿಭ್ರಾಜಂ ಜ್ಯೋತಿಷಾ ಸ್ವ(ಅ)ರಗಚ್ಛೋ ರೋಚನಂ ದಿವಃ ।
ಯೇ ನೇಮಾ ವಿಶ್ವಾ ಭುವನಾನ್ಯಾಭೃತಾ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾ
ವಿಶ್ವದೇವ್ಯಾವತ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೫೮

ಆಯಂ ಗೌರಿತಿ ತೃಚರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಸ್ವಾಯಂಭುಸ್ಸಾರ್ಪರಾಜ್ಞಿ
ಋಷಿಃ ಸೂರ್ಯೋ ದೇವತಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ ವಿಹಿತ
ಹವನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ।

ಆಯಂ ಗೌಃ ಪ್ರಶ್ನಿರಕ್ರಮೀದಸದನ್ಮಾತರಂ ಪುರಃ । ಪಿತರಂ ಚ
ಪ್ರಯನ್ತ್ಸ್ವಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೫೯

ಅಂತಶ್ಚರತಿ ರೋಚನಾಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಾದಪಾನತೀ । ವ್ಯಖ್ಯನ್ಮಹಿಷೋ ದಿವಮ್॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೬೦

ತ್ರಿಂಶದ್ಧಾಮ ವಿರಾಜತಿ ವಾಕ್ಪತಂಗಾಯ ಧೀಯತೇ । ಪ್ರತಿ
ವಸ್ತೋರಹದ್ಯುಭಿಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೬೧

ಋತಂ ಚ ಸತ್ಯಂ ಚೇತಿ ತೃಚರ್ಚಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಸ್ಯ ಅಘಮರ್ಷಣ
ಋಷಿಃ । ಭಾವ ವೃತ್ತೋ ದೇವತಾ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ
ವಿಹಿತ ಹವನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ।

ಋತಂ ಚ ಸತ್ಯಂ ಚಾಭೀದ್ಧಾತ್ತಪಸೋಽಧ್ಯಜಾಯತ ।
ತತೋ ರಾತ್ರ್ಯಜಾಯತ ತತಃ ಸಮುದ್ರೋ ಅರ್ಣವಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೬೨

ಸಮುದ್ರಾದರ್ಣವಾದಧಿ ಸಂವತ್ಸರೋ ಅಜಾಯತ ।
ಅಹೋರಾತ್ರಾಣಿ ವಿದಧದ್ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಮಿಷತೋ ವಶೀ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೬೩

ಸೂರ್ಯಾ ಚಂದ್ರಮಸೌ ಧಾತಾ ಯಥಾ ಪೂರ್ವಮಕಲ್ಪಯತ್ ।
ದಿವಂ ಚ ಪೃಥಿವೀಂ ಚಾಂತರಿಕ್ಷಮಥೋ ಸ್ವಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಆದಿತ್ಯಾಯ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೬೪

ಛಾಯಾ ಸಂಜ್ಞಾ ಸಮೇತ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ
ಸ್ವಾಮಿನೇ ನಮಃ । ಸೌರ ಸೂಕ್ತೇನ ವಿಹಿತ ಹವನೇನ ।
ಶ್ರೀ ಆದಿತ್ಯ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷ ಸಿದ್ಧಿರಸ್ತು ॥

ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ॥

॥ ಓಂ ಶ್ರೀ ಅರುಣಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ ॥

ಓಂ ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿಶ್ಶೃಣುಯಾಮ ದೇವಾಃ ॥
ಭದ್ರಂ ಪಶ್ಯೇಮಾಕ್ಷಭಿರ್ಯಜತ್ರಾಃ । ಸ್ಥಿರೈರಂಗೈಸ್ತುಷ್ಟುವಾಗ್ಂ
ಸಸ್ತನೂಭಿಃ । ವ್ಯಶೇಮ ದೇವಹಿತಂ ಯದಾಯುಃ ।
ಸ್ವಸ್ತಿ ನ ಇಂದ್ರೋ ವೃದ್ಧಶ್ರವಾಃ । ಸ್ವಸ್ತಿ ನಃ ಪೂಷಾ ವಿಶ್ವವೇದಾಃ ।
ಸ್ವಸ್ತಿ ನಸ್ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯೋ[೧] ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿಃ[೨] । ಸ್ವಸ್ತಿ ನೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ದಧಾತು ॥
ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿಶ್ಶೃಣುಯಾಮ ದೇವಾಃ । ಭದ್ರಂ
ಪಶ್ಯೇಮಾಕ್ಷಭಿರ್ಯಜತ್ರಾಃ । ಸ್ಥಿರೈರಂಗೈಸ್ತುಷ್ಟುವಾಗ್ಂ ಸಸ್ತನೂಭಿಃ ।
ವ್ಯಶೇಮ ದೇವಹಿತಂ ಯದಾಯುಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧-೧

ಓಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ನ ಇಂದ್ರೋ ವೃದ್ಧಶ್ರವಾಃ । ಸ್ವಸ್ತಿ ನಃ ಪೂಷಾ ವಿಶ್ವವೇದಾಃ ।
ಸ್ವಸ್ತಿ ನಸ್ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯೋ ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿಃ । ಸ್ವಸ್ತಿ ನೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ದಧಾತು ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧-೨

---

೧ = ಗರುಡ   ೨ = ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯರಿಷ್ಟನೇಮಿಶ್ಚ ಗರುಡಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಿಃ ಅರುಣಶ್ಚಾರುಣಶ್ಚ ವಿನತಾಯಾಃ ಸುತಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ ॥ - ಹರಿವಂಶ (ರಥ ಚಕ್ರದ ಆರೆ ಕಾಲುಗಳು ಬೀಳದಂತೆ ಗುಂಭಕ್ಕೆ ಹಾಕಿರುವ ಕಬ್ಬಿಣದ ವಟ್ಟೆ ಅಥವಾ ಚಕ್ರವು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ತಡೆಯುವ ಕಡಾಣೆ)

ಓಂ ಆಪಮಾಪಾಮಪಸ್ಸರ್ವಾಃ । ಅಸ್ಮಾದಸ್ಮಾದಿತೋಽಮುತಃ ।
ಅಗ್ನಿರ್ವಾಯುಶ್ಚ ಸೂರ್ಯಶ್ಚ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧-೩

ಓಂ ಸಹ ಸಂಚಸ್ಕರರ್ಧಿಯಾ । ವಾಯ್ವಶ್ವಾರಶ್ಮಿಪತಯಃ ।
ಮರೀಚ್ಯಾತ್ಮಾನೋ ಅದ್ರುಹಃ । ದೇವೀರ್ಭುವನಸೂವರೀಃ ।
ಪುತ್ರವತ್ತ್ವಾಯ ಮೇ ಸುತ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ॥ ೧-೪

ಓಂ ಮಹನಾಮ್ನೀರ್ಮಹಾಮಾನಾಃ । ಮಹಸೋ ಮಹಸಸ್ಸ್ವಃ ।
ದೇವೀಃ ಪರ್ಜನ್ಯ ಸೂವರೀಃ । ಪುತ್ರವತ್ತ್ವಾಯ ಮೇ ಸುತ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧-೫

ಓಂ ಅಪಾಶ್ನ್ಯುಷ್ಣಿಮಪಾ ರಕ್ಷಃ । ಅಪಾಶ್ನ್ಯುಷ್ಣಿಮಪಾ ರಘಮ್
ಅಪಾಘ್ರಾಮಪ ಚಾವರ್ತಿಮ್ । ಅಪ ದೇವೀರಿತೋ ಹಿತ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧-೬

ಓಂ ವಜ್ರಂ ದೇವೀ ರಜೀತಾಗ್ಂಶ್ಚ । ಭುವನಂ ದೇವಸೂವರೀಃ ।
ಆದಿತ್ಯಾನದಿತಿಂ ದೇವೀಮ್ । ಯೋನಿನೋರ್ಧ್ವಮುದೀಷತ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧-೭

ಓಂ ಶಿವಾನಶ್ಯಂತಮಾ ಭವಂತು । ದಿವ್ಯಾ ಆಪ ಓಷದಯಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧-೮

ಓಂ ಸುಮೃಡೀಕಾ ಸರಸ್ವತಿ । ಮಾ ತೇ ವ್ಯೋಮ ಸಂದೃಶಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧-೯

ಓಂ ಸ್ಮೃತಿಃ[೧] ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮೈತಿಹ್ಯಮ್[೨][೩] । ಅನುಮಾನಶ್ಚತುಷ್ಟಯಮ್[೪] ।
ಏತೈರಾದಿತ್ಯಮಂಡಲಮ್ । ಸರ್ವೈರೇವ ವಿಧಾಸ್ಯತೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨-೧

ಓಂ ಸೂರ್ಯೋ ಮರೀಚಿಮಾದತ್ತೇ । ಸರ್ವಸ್ಮಾದ್ಭುವನಾದಧಿ ।
ತಸ್ಯಾಃ ಪಾಕವಿಶೇಷೇಣ । ಸ್ಮೃತಂ ಕಾಲವಿಶೇಷಣಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨-೨

ಓಂ ನದೀವ ಪ್ರಭವಾತ್ಕಾಚಿತ್ । ಅಕ್ಷಯ್ಯಾತ್ಸ್ಯಂದತೇ ಯಥಾ ।
ತಾಂ ನದ್ಯೋಽಭಿ ಸಮಾಯಂತಿ । ಸೋರುಸ್ಸತೀ[೫] ನ ನಿವರ್ತತೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨-೩

---

೧ = ನೆನಪಿನ ವಿಷಯದ ಪ್ರಮಾಣ

೨ = ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವ ಸಿದ್ಧವಾದ ಪ್ರಮಾಣ

೩ = ಹೀಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಚರಿತ್ರ ಸಂಬಂಧವಾದ ಪ್ರಮಾಣ

೪ = ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣದ ವ್ಯಾಪಕತೆಯನ್ನು ಪರೋಕ್ಷದಿಂದ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣ

೫ = ಚಿಕ್ಕ ನದಿಗಳು ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು.

ಓಂ ಏವಂ ನಾನಾ ಸಮುತ್ಥಾನಾಃ । ಕಾಲಾಸ್ಸಂವತ್ಸರಗ್ಂ ಶ್ರಿತಾಃ ।
ಅಣುಶಶ್ಚ ಮಹಶಶ್ಚ । ಸರ್ವೇ ಸಮವಯಂತ್ರಿತಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨-೪

ಓಂ ಸತ್ರೈಸ್ಸರ್ವೈಸ್ಸಮಾವಿಷ್ಟಃ । ಊರುಸ್ಸನ್ನ ನಿವರ್ತತೇ ।
ಅಧಿಸಂವತ್ಸರಂ ವಿದ್ಯಾತ್ । ತದೇವ ಲಕ್ಷಣೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨-೫

ಓಂ ಅಣುಭಿಶ್ಚ ಮಹದ್ಭಿಶ್ಚ । ಸಮಾರೂಢಃ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ ।
ಸಂವತ್ಸರಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣ । ನಾಧಿಸತ್ತ್ವಃ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨-೬

ಓಂ ಪಟರೋ ವಿಕ್ಲಿಧಃ ಪಿಂಗಃ । ಏತದ್ವರುಣಲಕ್ಷಣಮ್ ।
ಯತ್ರೈತದುಪದೃಶ್ಯತೇ । ಸಹಸ್ರಂ ತತ್ರ ನೀಯತೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨-೭

ಓಂ ಏಕಗ್ಂಹಿ ಶಿರೋ ನಾನಾ ಮುಖೇ । ಕೃತ್ಸ್ನಂ ತದೃತುಲಕ್ಷಣಮ್ ।
ಉಭಯತಸ್ಸಪ್ತೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ । ಜಲ್ಪಿತಂ ತ್ವೇವ ದಿಹ್ಯತೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨-೮

ಓಂ ಶುಕ್ಲಕೃಷ್ಣೇ ಸಂವತ್ಸರಸ್ಯ । ದಕ್ಷಿಣವಾಮಯೋಃ ಪಾರ್ಶ್ವಯೋಃ ।
ತಸ್ಯೈಷಾ ಭವತಿ । ಶುಕ್ರಂ ತೇ ಅನ್ಯದ್ಯಜತಂ ತೇ ಅನ್ಯತ್ ।
ವಿಷುರೂಪೇ ಅಹನೀ ದ್ಯೌರಿವಾಸಿ । ವಿಶ್ವಾ ಹಿ ಮಾಯಾ ಅವಸಿ ಸ್ವಧಾವಃ ।
ಭದ್ರಾ ತೇ ಪೂಷನ್ನಿಹ ರಾತಿರಸ್ತ್ವಿತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨-೯

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ನಾತ್ರ ಭುವನಮ್ । ನ ಪೂಷಾ । ನ ಪಶವಃ ।
ನಾದಿತ್ಯಸ್ಸಂವತ್ಸರ ಏವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣ ಪ್ರಿಯತಮಂ ವಿದ್ಯಾತ್ ।
ಏತದ್ವೈ ಸಂವತ್ಸರಸ್ಯ ಪ್ರಿಯತಮಗ್ಂ ರೂಪಮ್ ।
ಯೋಽಸ್ಯ ಮಹಾನರ್ಥ ಉತ್ಪತ್ಸ್ಯಮಾನೋ ಭವತಿ ।
ಇದಂ ಪುಣ್ಯಂ ಕುರುಷ್ವೇತಿ । ತಮಾಹರಣಂ ದದ್ಯಾತ್ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಸಾಕಂಜಾನಾಗ್ಂ ಸಪ್ತಥಮಾಹುರೇಕಜಮ್ ।
ಷಡುದ್ಯಮಾ ಋಷಯೋ ದೇವಜಾ ಇತಿ । ತೇಷಾಮಿಷ್ಟಾನಿ ವಿಹಿತಾನಿ
ಧಾಮಶಃ । ಸ್ಥಾತ್ರೇ ರೇಜಂತೇ ವಿಕೃತಾನಿ ರೂಪಶಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩-೧

ಓಂ ಕೋ ನು ಮರ್ಯಾ ಅಮಿಥಿತಃ । ಸಖಾ ಸಖಾಯಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಜಹಾಕೋ ಅಸ್ಮದೀಷತೇ ॥ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ॥ ೩-೨

ಓಂ ಯಸ್ತಿತ್ಯಾಜ ಸಖಿವಿದಗ್ಂ ಸಖಾಯಮ್ ।
ನ ತಸ್ಯ ವಾಚ್ಯಪಿ ಭಾಗೋ ಅಸ್ತಿ । ಯದೀಗ್ಂ ಶೃಣೋತ್ಯಲಕಗ್ಂ
ಶೃಣೋತಿ । ನ ಹಿ ಪ್ರ ವೇದ ಸುಕೃತಸ್ಯ ಪಂಥಾಮಿತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩-೩

ಓಂ ಋತುರ್‌ಋತುನಾ ನುದ್ಯಮಾನಃ । ವಿನನಾದಾಭಿಧಾವಃ ।
ಷಷ್ಟಿಶ್ಚ ತ್ರಿಗ್ಂಶಕಾ ವಲ್ಗಾಃ । ಶುಕ್ಲಕೃಷ್ಣೌ ಚ ಷಾಷ್ಟಿಕೌ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩-೪

ಓಂ ಸಾರಾಗವಸ್ತ್ರೈರ್ಜರದಕ್ಷಃ । ವಸಂತೋ ವಸುಭಿಸ್ಸಹ ।
ಸಂವತ್ಸರಸ್ಯ ಸವಿತುಃ । ಪ್ರೈಷಕೃತ್ ಪ್ರಥಮಸ್ಸ್ಮೃತಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩-೫

ಓಂ ಅಮೂನಾದಯತೇತ್ಯನ್ಯಾನ್ । ಅಮೂಗ್‌ಶ್ಚ ಪರಿರಕ್ಷತಃ ।
ಏತಾವಾಚಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯಂತೇ । ಯತ್ರೈತದುಪದೃಶ್ಯತೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩-೬

ಓಂ ಏತದೇವವಿಜಾನೀಯಾತ್ । ಪ್ರಮಾಣಂ ಕಾಲಪರ್ಯಯೇ ।
ವಿಶೇಷಣಂ ತು ವಕ್ಷ್ಯಾಮಃ । ಋತೂನಾಂ ತನ್ನಿಭೋಧತ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩-೭

ಓಂ ಶುಕ್ಲವಾಸಾ ರುದ್ರಗಣಃ । ಗ್ರೀಷ್ಮೇಣಾವರ್ತತೇ ಸಹ ।
ನಿಜಹನ್ಪ್ರಥಿವೀಗ್ಂ ಸರ್ವಾಮ್ । ಜ್ಯೋತಿಷಾಽಪ್ರತಿಖ್ಯೇನ ಸಹ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩-೮

ಓಂ ವಿಶ್ವರೂಪಾಣಿ ವಾಸಾಗ್ಂಸಿ । ಆದಿತ್ಯಾನಾಂ ನಿಭೋಧತ ।
ಸಂವತ್ಸರೀಣಂ ಕರ್ಮಫಲಮ್ । ವರ್ಷಾಭಿರ್ದದತಾಗ್ಂ ಸಹ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩-೯

ಓಂ ಅದುಃಖೋ ದುಃಖ ಚಕ್ಷುರಿವ । ತದ್ಮಾಽಽಪೀತ ಇವ ದೃಶ್ಯತೇ ।
ಶೀತೇನಾವ್ಯಥಯನ್ನಿವ । ರುರುದಕ್ಷ ಇವ ದೃಶ್ಯತೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩-೧೦

ಓಂ ಹ್ಲಾದಯತೇ ಜ್ವಲತಶ್ಚೈವ ।
ಶಾಮ್ಯತಶ್ಚಾಸ್ಯ ಚಕ್ಷುಷೀ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩-೧೧

ಓಂ ಯಾ ವೈ ಪ್ರಜಾ ಭ್ರಗ್ಗ್ಶ್ಯಂತೇ ।
ಸಂವತ್ಸರಾತ್ತಾಭ್ರಗ್ಗ್ಶ್ಯಂತೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩-೧೨

---

೧ = ಮೋಡಗಳ ಸಮೂಹ

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಯಾಃ ಪ್ರತಿ ತಿಷ್ಠಂತಿ ।
ಸಂವತ್ಸರೇ ತಾಃ ಪ್ರತಿ ತಿಷ್ಠಂತಿ । ವರ್ಷಾಭ್ಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ।

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಅಕ್ಷಿದುಃಖೋತ್ಥಿತಸ್ಯೈವ । ವಿಪ್ರಸನ್ನೇ ಕನೀನಿಕೇ ।

ಓಂ ಅಂಕ್ತೇ ಚಾದ್ಗಣಂ ನಾಸ್ತಿ । ಋಭೂಣಾಂ ತನ್ನಿಬೋಧತ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪-೧

ಓಂ ಕನಕಾಭಾನಿ ವಾಸಾಗ್ಂಸಿ । ಅಹತಾನಿ ನಿಭೋಧತ ।
ಅನ್ನಮಶ್ನೀತ ಮೃಜ್ಮೀತ । ಅಹಂ ವೋ ಜೀವನಪ್ರದಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪-೨

ಓಂ ಏತಾ ವಾಚಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯಂತೇ । ಶರದ್ಯತ್ರರೋಪದೃಶ್ಯತೇ ।
ಅಭಿಧೂನ್ವಂತೋಽಭಿಘ್ನಂತ ಇವ । ವಾತವಂತೋ ಮರುದ್ಗಣಾಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪-೩

ಓಂ ಅಮುತೋ ಜೇತುಮಿಷುಮುಖಮಿವ । ಸನ್ನಾದ್ಧಾಸ್ಸಹ ದದೃಶೇ ಹ ।
ಅಪಧ್ವಸ್ತೈರ್ವಸ್ತಿವರ್ಣೈರಿವ । ವಿಶಿಖಾಸಃ ಕಪರ್ದಿನಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪-೪

ಓಂ ಅಕ್ರುದ್ಧಸ್ಯ ಯೋತ್ಸ್ಯಮಾನಸ್ಯ । ಕ್ರುದ್ಧಸ್ಯೇವ ಲೋಹಿನೀ ।
ಹೇಮತಶ್ಚಕ್ಷುಷೀ ವಿದ್ಯಾತ್ । ಅಕ್ಷ್ಣಯೋಃ ಕ್ಷಿಪಣೋರಿವ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪-೫

ಓಂ ದುರ್ಭಿಕ್ಷಂ ದೇವ ಲೋಕೇಷು । ಮನೂನಾಮುದಕಂ ಗೃಹೇ ।
ಏತಾ ವಾಚಃ ಪ್ರವದಂತೀಃ । ವೈದ್ಯುತೋ ಯಾಂತಿ ಶೈಶಿರೀಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪-೬

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ತಾ ಅಗ್ನಿಃ ಪವಮಾನಾ ಅನ್ವೈಕ್ಷತ ।
ಇಹ ಜೀವಿಕಾಮ ಪರಿಪಶ್ಯನ್ । ತಸ್ಯೈಷಾ ಭವತಿ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಇಹೇಹ ವಸ್ಸ್ವತಪಸಃ । ಮರುತಸ್ಸೂರ್ಯತ್ವಚಃ ।
ಶರ್ಮ ಸಪ್ರಥಾ ಆವೃಣೇ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೪-೭

ಓಂ ಅತಿತಾಮ್ರಾಣಿ ವಾಸಾಗ್ಂಸಿ । ಅಷ್ಟಿ[೧] ವಜ್ರಿ[೨] ಶತಘ್ನಿ[೩] ಚ ।
ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾ ವಿಪ್ರಹರಂತಿ । ಅಗ್ನಿಜಿಹ್ವಾ[೪] ಅಸಶ್ಚತ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೫-೧

---

೧ = ಹದಿನಾರು ಹರಿತವಾದ ಅಲಗುಳ್ಳ ಆಯುಧ

೨ = ವಜ್ರಾಯುಧ (ಇಂದ್ರನ ಆಯುಧ)

೩ = ಶತಘ್ನೀ ಎಂಬ ಆಯುಧ (ಒಂದೇ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ನೂರು ಗಾಯಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಆಯುಧ)

೪ = ಅಗ್ನಿಜಿಹ್ವೆಗಳು ಎಂಟು ಹಿರಣ್ಯಾ, ಗಗನಾ, ರಕ್ತಾ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಸುಪ್ರಭಾ, ಬಹುರೂಪಾ, ಅತಿರಿಕ್ತಾ ಮತ್ತು ಸಪ್ತಜಿಹ್ವಾ

ಓಂ ನೈವ ದೇವೋ ನ ಮರ್ತ್ಯಃ । ನ ರಾಜಾ ವರುಣೋ ವಿಭುಃ ।
ನಾಗ್ನಿರ್ನೇಂದ್ರೋ ನ ಪವಮಾನಃ । ಮಾತೃಕ್ಕಚ್ಚನ ವಿದ್ಯತೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೫-೨

ಓಂ ದಿವ್ಯಸ್ಯೈಕಾ ಧನುರಾರ್ತ್ನಿಃ । ಪೃಥಿವ್ಯಾಮಪರಾ ಶ್ರಿತಾಃ ।
ತಸ್ಯೇಂದ್ರೋ ವಮ್ರಿರೂಪೇಣ । ಧನುರ್ಜ್ಯಾಮಛಿನತ್ಸ್ವಯಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೫-೩

ಓಂ ತದಿಂದ್ರಧನುರಿತ್ಯಜ್ಯಮ್ । ಅಭ್ರವರ್ಣೇಷು ಚಕ್ಷತೇ ।
ಏತದೇವ ಶಂಯೋರ್ಬಾರ್ಹಸ್ಪತ್ಯಸ್ಯ । ಏತದ್ರುದ್ರಸ್ಯ ಧನುಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೫-೪

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ - ಓಂ ರುದ್ರಸ್ಯ ತ್ವೇವ ಧನುರಾರ್ತ್ನಿಃ । ಶಿರ ಉತ್ಪಿಪೇಷ ।
ಸ ಪ್ರವರ್ಗ್ಯೋಽಭವತ್ । ತಸ್ಮಾದ್ಯಸ್ಸಪ್ರವರ್ಗ್ಯೇಣ ಯಜ್ಞೇನ ಯಜತೇ ।
ರುದ್ರಸ್ಯ ಸ ಶಿರಃ ಪ್ರತಿದಧಾತಿ । ನೈನಗ್ಂ ರುದ್ರ ಆರುಕೋ ಭವತಿ ।
ಯ ಏವಂ ವೇದ ।

ಮಂತ್ರಃ - ಅತ್ಯೂರ್ಧ್ವಾಕ್ಷೋಽತಿರಶ್ಚಾತ್ । ಶಿಶಿರಃ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ ।
ನೈವ ರೂಪಂ ನ ವಾಸಾಗ್ಂಸಿ । ನ ಚಕ್ಷುಃ ಪ್ರತಿದೃಶ್ಯತೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೬-೧

---
೧ = ಗೆದ್ದಲು

ಓಂ ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ತು ನ ಹಿಗ್ಂಸ್ರಾತಃ । ಸತಸ್ತದ್ದೇವಲಕ್ಷಣಮ್ ।
ಲೋಹಿತೋಽಕ್ಷ್ಣಿ ಶಾರಶೀರ್ಷ್ಣಿಃ । ಸೂರ್ಯಸ್ಯೋದಯನಂ ಪ್ರತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೬-೨

ಓಂ ತ್ವಂ ಕರೋಷಿ ನ್ಯಂಜಲಿಕಾಮ್ । ತ್ವಂ ಕರೋಷಿ ನಿಜಾನುಕಾಮ್ ।
ನಿಜಾನುಕಾ ಮೇ ನ್ಯಂಜಲಿಕಾ । ಅಮೀ ವಾಚಮುಪಾಸತಾಮಿತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೬-೩

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ತಸ್ಮೈ ಸರ್ವ ಋತವೋ ನಮಂತೇ ।
ಮರ್ಯಾದಾಕರತ್ವಾತ್ಪ್ರ ಪುರೋಧಾಮ್ । ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆಪ್ನೋತಿ ।
ಯ ಏವಂ ವೇದ । ಸ ಖಲು ಸಂವಥ್ಸರ ಏತೈಸ್ಸೇನಾನೀಭಿಸ್ಸಹ ।
ಇಂದ್ರಾಯ ಸರ್ವಾನ್ಕಾಮಾನಭಿವಹತಿ । ಸ ದ್ರಪ್ಸಃ । ತಸ್ಯೈಷಾ ಭವತಿ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಅವ ದ್ರಪ್ಸೋ ಅಗ್ಂಶುಮತೀಮತಿಷ್ಠತ್ ।
ಇಯಾನಃ ಕೃಷ್ಣೋ ದಶಭಿಸ್ಸಹಸ್ರೈಃ । ಆವರ್ತಮಿಂದ್ರಶ್ಶಚ್ಯಾ ಧಮಂತಮ್ ।
ಉಪಸ್ನುಹಿ ತಂ ನೃಮಣಾಮಥದ್ರಾಮಿತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೬-೪

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಏತಯೈವೇಂದ್ರಸ್ಸಲಾವೃಕ್ಯಾ ಸಹ । ಅಸುರಾನ್-
ಪರಿವೃಶ್ಚತಿ । ಪೃಥಿವ್ಯಗ್ಂಶುಮತೀ।ತಾಮನ್ವವಸ್ಥಿತಸ್ಸಂವಥ್ಸರೋ ದಿವಂ ಚ।

ನೈವಂ ವಿದುಷಾऽऽಚಾರ್ಯಾಂತೇವಾಸಿನೌ । ಅನ್ಯೋನ್ಯಸ್ಮೈ
ದ್ರುಹ್ಯಾತಾಮ್ । ಯೋ ದ್ರುಹ್ಯತಿ । ಭ್ರಶ್ಯತೇ ಸ್ವರ್ಗಾಲ್ಲೋಕಾತ್ ।
ಇತ್ಯೃತುಮಂಡಲಾನಿ । ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಾನ್ಯಾಖ್ಯಾಯಿಕಾಃ ।
ಅತ ಊರ್ಧ್ವಗ್ಂ ಸನಿರ್ವಚನಾಃ । ಆರೋಗೋ ಭ್ರಾಜಃ ಪಟರಃ
ಪತಂಗಃ । ಸ್ವರ್ಣರೋ ಜ್ಯೋತಿಷೀಮಾನ್, ವಿಭಾಸಃ । ತೇ ಅಸ್ಮೈ ಸರ್ವೇ
ದಿವಮಾತಪಂತಿ । ಊರ್ಜಂ ದುಹಾನಾ ಅನಪಸ್ಫುರಂತ ಇತಿ ।
ಕಶ್ಯಪೋऽಷ್ಟಮಃ । ಸ ಮಹಾಮೇರುಂ ನ ಜಹಾತಿ । ತಸ್ಯೈಷಾ ಭವತಿ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಯತ್ತೇ ಶಿಲ್ಪಂ ಕಶ್ಯಪ ರೋಚನಾವತ್ ।
ಇಂದ್ರಿಯಾವತ್ಪುಷ್ಕಲಂ ಚಿತ್ರಭಾನು । ಯಸ್ಮಿನ್ಸೂರ್ಯಾ ಅರ್ಪಿತಾಸ್ಸಪ್ತ
ಸಾಕಮ್ । ತಸ್ಮಿನ್ರಾಜಾನಮಧಿ ವಿಶ್ರಯೇಮಮಿತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೬-೫

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ತೇ ಅಸ್ಮೈ ಸರ್ವೇ ಕಶ್ಯಪಾಜ್ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಭಂತೇ ।
ತಾನ್ಸೋಮಃ ಕಶ್ಯಪಾದಧಿ ನಿರ್ಧಮತಿ । ಭ್ರಸ್ತಾಕರ್ಮಕೃದಿವೈವಮ್ ।
ಪ್ರಾಣೋ ಜೀವಾನೀಂದ್ರಿಯಜೀವಾನಿ । ಸಪ್ತ ಶೀರ್‌ಷಣ್ಯಾಃ ಪ್ರಾಣಾಃ ।
ಸೂರ್ಯಾ ಇತ್ಯಾಚಾರ್ಯಾಃ । ಅಪಶ್ಯಮಹಮೇತಾನ್ಸಪ್ತ ಸೂರ್ಯಾನಿತಿ ।
ಪಂಚಕರ್ಣೋ ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನಃ । ಸಪ್ತಕರ್ಣಶ್ಚ ಪ್ಲಾಕ್ಷಿಃ । ಆನುಶ್ರವಿಕ
ಏವ ನೌ ಕಶ್ಯಪ ಇತಿ । ಉಭೌ ವೇದಯಿತೇ । ನ ಹಿ ಶೇಕುಮಿವ

ಮಹಾಮೇರುಂ ಗಂತುಮ್ । ಅಪಶ್ಯಮಹಮೇತಥ್ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಂ
ಪರಿವರ್ತಮಾನಮ್। ಗಾರ್ಗ್ಯಃ ಪ್ರಾಣತ್ರಾತಃ। ಗಚ್ಛಂತ ಮಹಾಮೇರುಮ್।
ಏಕಂ ಚಾಜಹತಮ್ । ಭ್ರಾಜಪಟರಪತಂಗಾ ನಿಹನೇ । ತಿಷ್ಠನ್ನಾತಪಂತಿ ।
ತಸ್ಮಾದಿಹ ತಪ್ತ್ರಿತಪಾಃ । ಅಮುತ್ರೇತರೇ । ತಸ್ಮಾದಿಹಾತಪ್ತ್ರಿತಪಾಃ ।
ತೇಷಾಮೇಷಾ ಭವತಿ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಸಪ್ತ ಸೂರ್ಯಾ ದಿವಮನುಪ್ರವಿಷ್ಟಾಃ ।
ತಾನನ್ವೇತಿ ಪಥಿಭಿರ್ದಕ್ಷಿಣಾವಾನ್ । ತೇ ಅಸ್ಮೈ ಸರ್ವೇ ಘೃತಮಾತಪಂತಿ ।
ಊರ್ಜಂ ದುಹಾನಾ ಅನಪಸ್ಫುರಂತ ಇತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೬-೬

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಸಪ್ತರ್ತ್ವಿಜಸ್ಸೂರ್ಯಾ ಇತ್ಯಾಚಾರ್ಯಾಃ ।
ತೇಷಾಮೇಷಾ ಭವತಿ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಸಪ್ತ ದಿಶೋ ನಾನಾಸೂರ್ಯಾಃ । ಸಪ್ತಹೋತಾರ
ಋತ್ವಿಜಃ । ದೇವಾ ಆದಿತ್ಯಾ ಯೇ ಸಪ್ತ । ತೇಭಿಸ್ಸೋಮಾಭಿರಕ್ಷಣ ಇತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೬-೭

---

೧ = ಸಪ್ತಸೂರ್ಯರು - ಆರೋಗ, ಭ್ರಾಜ, ಪಟರ, ಪತಂಗ, ಸ್ವರ್ಣರ, ಜ್ಯೋತಿಷೀಮಾನ್ ಮತ್ತು ವಿಭಾಸ

೨ = ಹೋತಾ, ಪ್ರಶಾಸ್ತ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಚ್ಛಂಸಿ, ಪೋತ, ನೇಷ್ಟ, ಅಚ್ಛಾವಾಕ ಮತ್ತು ಆಗ್ನೀಧ್ರ

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಃ - ಓಂ ತದಪ್ಯಾಮ್ನಾಯಃ । ದಿಗ್ಭ್ರಾಜ ಋತೂನ್ಕರೋತಿ।
ಏತಯೈವಾವೃತಾಽಽಸಹಸ್ರಸೂರ್ಯತಾಯಾ ಇತಿ ವೈಶಂಪಾಯನಃ ।
ತಸ್ಯೈಷಾ ಭವತಿ ।

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಯದ್ದ್ಯಾವ ಇಂದ್ರ ತೇ ಶತಗ್‌ಂ ಶತಂ ಭೂಮೀಃ ।
ಉತ ಸ್ಯುಃ । ನ ತ್ವಾ ವಜ್ರಿನ್ಥ್ಸಹಸ್ರಗ್‌ಂ ಸೂರ್ಯಾಃ । ಅನು ನ ಜಾತಮಷ್ಟ
ರೋದಸೀ ಇತಿ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೬-೮

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ನಾನಾಲಿಂಗತ್ವಾದೃತೂನಾಂ ನಾನಾಸೂರ್ಯತ್ವಮ್।
ಅಷ್ಟೌ ತು ವ್ಯವಸಿತಾ ಇತಿ । ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಾನ್ಯಷ್ಟಾತ ಊರ್ಧ್ವಮ್ ।
ತೇಷಾಮೇಷಾ ಭವತಿ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಚಿತ್ರಂ ದೇವಾನಾಮುದಗಾದನೀಕಮ್ । ಚಕ್ಷುರ್ಮಿತ್ರಸ್ಯ
ವರುಣಸ್ಯಾಗ್ನೇಃ । ಆಽಪ್ರಾ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಅಂತರಿಕ್ಷಮ್ । ಸೂರ್ಯ
ಆತ್ಮಾ ಜಗತಸ್ತಸ್ಥುಷಶ್ಚೇತಿ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೬-೯

ಓಂ ಕ್ವೇದಮಭ್ರಂ ನಿವಿಶತೇ । ಕ್ವಾಯಗ್‌ಂ ಸಂವಥ್ಸರೋ ಮಿಥಃ ।
ಕ್ವಾಹಃ ಕ್ವೇಯಂ ದೇವರಾತ್ರೀ । ಕ್ವಮಾಸಾ ಋತವಶ್ಶ್ರಿತಾಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೧

ಓಂ ಅರ್ಧಮಾಸಾ ಮುಹೂರ್ತಾಃ । ನಿಮೇಷಾಸ್ತ್ರುಟಿಭಿಸ್ಸಹ । ಕ್ವೇಮಾ
ಆಪೋ ನಿವಿಶಂತೇ । ಯದೀತೋ ಯಾಂತಿ ಸಂಪ್ರತಿ ।
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೨

ಓಂ ಕಾಲಾ ಅಪ್ಸು ನಿವಿಶಂತೇ । ಆಪಸ್ಸೂರ್ಯೇ ಸಮಾಹಿತಾಃ ।
ಅಭ್ರಾಣ್ಯಪಃ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ । ವಿದ್ಯುಥ್ಸೂರ್ಯೇ ಸಮಾಹಿತಾ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೩

ಓಂ ಅನವರ್ಣೇ ಇಮೇ ಭೂಮೀ । ಇಯಂ ಚಾಸೌ ಚ ರೋದಸೀ ।
ಕಿಗ್ಂಸ್ವಿದತ್ರಾಂತರಾ ಭೂತಮ್ । ಯೇನೇಮೇ ವಿಧೃತೇ ಉಭೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೪

ಓಂ ವಿಷ್ಣುನಾ ವಿಧೃತೇ ಭೂಮೀ । ಇತಿ ವಥ್ಸಸ್ಯ ವೇದನಾ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೫

ಓಂ ಇರಾವತೀ ಧೇನುಮತೀ ಹಿ ಭೂತಮ್ ।
ಸೂಯವಸಿನೀ ಮನುಷೇ ದಶಸ್ಯೇ । ವ್ಯಷ್ಟಭ್ನಾದ್ರೋದಸೀ ವಿಷ್ಣವೇತೇ ।
ದಾಧರ್ಥ ಪೃಥಿವೀಮಭಿತೋ ಮಯೂಖೈಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೬

ಓಂ ಕಿಂ ತದ್ವಿಷ್ಣೋರ್ಬಲಮಾಹುಃ । ಕಾ ದೀಪ್ತಿಃ ಕಿಂ ಪರಾಯಣಮ್ ।
ಏಕೋ ಯದ್ಧಾರಯದ್ದೇವಃ । ರೇಜತೀ ರೋದಸೀ ಉಭೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೭

ಓಂ ವಾತಾದ್ವಿಷ್ಣೋರ್ಬಲಮಾಹುಃ । ಅಕ್ಷರಾದ್ದೀಪ್ತಿರುಚ್ಯತೇ ।
ತ್ರಿಪದಾದ್ಧಾರಯದ್ದೇವಃ । ಯದ್ವಿಷ್ಣೋರೇಕಮುತ್ತಮಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೮

ಓಂ ಅಗ್ನಯೋ ವಾಯವಶ್ಚೈವ । ಏತದಸ್ಯ ಪರಾಯಣಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೯

ಓಂ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾ ಪರಂ ಮೃತ್ಯುಮ್ ।
ಅವಮಂ ಮಧ್ಯಮಂ ಚತುಮ್ ।
ಲೋಕಂ ಚ ಪುಣ್ಯಪಾಪಾನಾಮ್ । ಏತತ್ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ಸಂಪ್ರತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೧೦

ಓಂ ಅಮುಮಾಹುಃ ಪರಂ ಮೃತ್ಯುಮ್ । ಪವಮಾನಂ ತು ಮಧ್ಯಮಮ್ ।
ಅಗ್ನಿರೇವಾವಮೋ ಮೃತ್ಯುಃ । ಚಂದ್ರಮಾಶ್ಚತುರುಚ್ಯತೇ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೧೧

ಓಂ ಅನಾಭೋಗಾಃ ಪರಂ ಮೃತ್ಯುಮ್ । ಪಾಪಾಸ್ಸಂಯಂತಿ ಸರ್ವದಾ ।
ಆಭೋಗಾಸ್ತ್ವೇ ವ ಸಂಯಂತಿ । ಯತ್ರ ಪುಣ್ಯಕೃತೋ ಜನಾಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೧೨

ಓಂ ತತೋ ಮಧ್ಯಮಮಾಯಂತಿ । ಚತುಮಗ್ನಿಂ ಚ ಸಂಪ್ರತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೧೩

ಓಂ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವಾ ಪಾಪಕೃತಃ । ಯತ್ರ ಯಾತಯತೇ ಯಮಃ ।
ತ್ವಂ ನಸ್ತದ್ಬ್ರಹ್ಮನ್ಬ್ರೂಹಿ । ಯದಿ ವೇತ್ಥಾಸತೋ ಗೃಹಾನ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೧೪

ಓಂ ಕಶ್ಯಪಾದುದಿತಾಸ್ಸೂರ್ಯಾಃ । ಪಾಪಾನ್ನಿರ್ಘ್ನಂತಿ ಸರ್ವದಾ ।
ರೋದಸ್ಯೋರಂತರ್ದೇಶೇಷು । ತತ್ರ ನ್ಯಸ್ಯಂತೇ ವಾಸವೈಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೧೫

ಓಂ ತೇಽಶರೀರಾಃ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ । ಯಥಾಽಪುಣ್ಯಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಃ ।
ಅಪಾಣ್ಯಪಾದಕೇಶಾಸಃ । ತತ್ರ ತೇಽಯೋನಿಜಾ ಜನಾಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೧೬

ಓಂ ಮೃತ್ವಾ ಪುನರ್ಮೃತ್ಯುಮಾಪದ್ಯಂತೇ । ಅದ್ಯಮಾನಾಸ್ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ ।
ಆಶಾತಿಕಾಃ ಕ್ರಿಮಯ ಇವ । ತತಃ ಪೂಯಂತೇ ವಾಸವೈಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೧೭

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಃ - ಓಂ ಅಪ್ಯೆತಂ ಮೃತ್ಯುಂ ಜಯತಿ । ಯ ಏವಂ ವೇದ ।
ಸ ಖಲ್ವೈವಂ ವಿದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ । ದೀರ್ಘಶ್ರುತ್ತಮೋ ಭವತಿ ।
ಕಶ್ಯಪಸ್ಯಾತಿಥಿಸ್ಸಿದ್ಧಗಮನಸ್ಸಿದ್ಧಾಗಮನಃ । ತಸ್ಯೈಷಾ ಭವತಿ ।

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಆ ಯಸ್ಮಿನ್ತ್ಸಪ್ತ ವಾಸವಾಃ । ರೋಹಂತಿ ಪೂರ್ವ್ಯಾ ರುಹಃ।
ಋಷಿರ್ ಹ ದೀರ್ಘಶ್ರುತ್ತಮಃ । ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಘರ್ಮೋ ಅತಿಥಿರಿತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೧೮

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಕಶ್ಯಪಃ[೧] ಪಶ್ಯಕೋ ಭವತಿ । ಯತ್ಸರ್ವಂ
ಪರಿಪಶ್ಯತೀತಿ ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯಾತ್ । ಅಥಾಗ್ನೇರಷ್ಟಪುರುಷಸ್ಯ । ತಸ್ಯೈಷಾ ಭವತಿ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಅಗ್ನೇ ನಯ ಸುಪಥಾ ರಾಯೇ ಅಸ್ಮಾನ್ । ವಿಶ್ವಾನಿ ದೇವ
ವಯುನಾನಿ ವಿದ್ವಾನ್ । ಯುಯೋಧ್ಯಸ್ಮಜ್ಜುಹುರಾಣಮೇನಃ ।
ಭೂಯಿಷ್ಠಾಂ ತೇ ನಮ ಉಕ್ತಿಂ ವಿಧೇಮೇತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೭-೧೯

---

೧ = ಕಶ್ಯಪಃ ಕಸ್ಮಾತ್ ಪಶ್ಯಕೋಭವತೀ ಪಶ್ಯತೀತಿ ಪಶ್ಯ (-ನಿರುಕ್ತ)

ಪಶ್ಯಕ (ನೋಡುವವನು) ನಾದ್ದರಿಂದ ಆದ್ಯಂತಾಕ್ಷರಗಳು ಅದಲುಬದಲು ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಪಶ್ಯಕನು ಕಶ್ಯಪನಾಗಿದ್ದಾನೆ. (ಚತುರ್ವೇದ ಭಾಷ್ಯ ಭೂಮಿಕಾ - ಮಹರ್ಷಿ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ)

ಓಂ ಅಗ್ನಿಶ್ಚ ಜಾತವೇದಾಶ್ಚ । ಸಹೋಜಾ ಅಜಿರಾಪ್ರಭುಃ ।
ವೈಶ್ವಾನರೋ ನರ್ಯಾಪಾಶ್ಚ । ಪಂಕ್ತಿರಾಧಾಶ್ಚ ಸಪ್ತಮಃ ।
ವಿಸರ್ಪೇವಾಷ್ಟಮೋಽಗ್ನೀನಾಮ್ । ಏತೇಽಷ್ಟೌ ವಸವಃ ಕ್ಷಿತಾ ಇತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೮-೧

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಯಥರ್ತ್ವೇವಾಗ್ನೇರರ್ಚಿರ್ವರ್ಣವಿಶೇಷಾಃ ।
ನೀಲಾರ್ಚಿಶ್ಚ ಪೀತಕಾರ್ಚಿಶ್ಚೇತಿ ।
ಅಥ ವಾಯೋರೇಕಾದಶಪುರುಷಸ್ಯೈಕಾದಶಸ್ತ್ರೀಕಸ್ಯ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಪ್ರಭ್ರಾಜಮಾನಾ ವ್ಯವದಾತಾಃ । ಯಾಶ್ಚ ವಾಸುಕಿ
ವೈದ್ಯುತಾಃ । ರಜತಾಃ ಪರುಷಾಶ್ಶ್ಯಾಮಾಃ ।
ಕಪಿಲಾ ಅತಿಲೋಹಿತಾಃ । ಊರ್ಧ್ವಾ ಅವಪತಂತಾಶ್ಚ ।
ವೈದ್ಯುತ ಇತ್ಯೇಕಾದಶ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೮-೨

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ನೈನಂ ವೈದ್ಯುತೋ ಹಿನಸ್ತಿ ।
ಯ ಏವಂ ವೇದ । ಸ ಹೋವಾಚ ವ್ಯಾಸಃ ಪಾರಾಶರ್ಯಃ ।
ವಿದ್ಯುದ್ವಧಮೇವಾಹಂ ಮೃತ್ಯುಮೈಚ್ಛಮಿತಿ ।
ನ ತ್ವಕಾಮಗ್ಂ ಹಂತಿ । ಯ ಏವಂ ವೇದ ।
ಅಥ ಗಂಧರ್ವಗಣಾಃ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಸ್ವಾನ ಭ್ರಾಟ್ । ಅಂಘಾರಿರ್ಬಂಭಾರಿಃ ।
ಹಸ್ತಸ್ಸುಹಸ್ತಃ । ಕೃಶಾನುರ್ವಿಶ್ವಾವಸುಃ ।
ಮೂರ್ಧನ್ವಾನ್ಸೂರ್ಯವರ್ಚಾಃ। ಕೃತಿರಿತ್ಯೇಕಾದಶ ಗಂಧರ್ವಗಣಾಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೮-೩

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಃ - ಓಂ ದೇವಾಶ್ಚ ಮಹಾದೇವಾಃ ।
ರಶ್ಮಯಶ್ಚ ದೇವಾ ಗರಗಿರಃ । ನೈನಂ ಗರೋ ಹಿನಸ್ತಿ । ಯ ಏವಂ ವೇದ ।

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಗೌರೀ ಮಿಮಾಯ ಸಲಿಲಾನಿ ತಕ್ಷತೀ । ಏಕಪದೀ
ದ್ವಿಪದೀ ಸಾ ಚತುಷ್ಪದೀ । ಅಷ್ಟಾಪದೀ ನವಪದೀ ಬಭೂವುಷೀ ।
ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷರಾ ಪರಮೇ ವ್ಯೋಮನ್ನಿತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೮-೪

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ವಾಚೋ ವಿಶೇಷಣಮ್ ॥
ಅಥ ನಿಗದವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾಃ । ತಾನನುಕ್ರಮಿಷ್ಯಾಮಃ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ವರಾಹವಸ್ಸ್ವತಪಸಃ । ವಿದ್ಯುನ್ಮಹಸೋ ಧೂಪಯಃ ।
ಶ್ವಾಪಯೋ ಗೃಹಮೇಧಾಶ್ಚೇತ್ಯೇತೇ । ಯೇ ಚೇಮೇಽಶಿಮಿವಿದ್ವಿಷಃ ।
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೮-೫

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಪರ್ಜನ್ಯಾಸ್ಸಪ್ತ ಪೃಥಿವೀಮಭಿ ವರ್‌ಷಂತಿ ।
ವೃಷ್ಟಿಭಿರಿತಿ । ಏತಯೈವ ವಿಭಕ್ತಿ ವಿಪರೀತಾಃ । ಸಪ್ತಭಿರ್ವಾತೈರುದೀರಿತಾಃ ।
ಅಮೂನ್ಲೋಕಾನಭಿ ವರ್‌ಷಂತಿ । ತೇಷಾಮೇಷಾ ಭವತಿ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಸಮಾನಮೇತದುದಕಮ್ । ಉಚ್ಚೈತ್ಯವ ಚಾಹಭಿಃ ।
ಭೂಮಿಂ ಪರ್ಜನ್ಯಾ ಜಿನ್ವಂತಿ । ದಿವಂ ಜಿನ್ವಂತ್ಯಗ್ನಯ ಇತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೮-೬

ಓಂ ಯದಕ್ಷರಂ ಭೂತಕೃತಮ್ । ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾ ಉಪಾಸತೇ ।
ಮಹರ್‌ಷಿಮಸ್ಯ ಗೋಪ್ತಾರಮ್ । ಜಮದಗ್ನಿಮಕುರ್ವತ ।
ಜಮದಗ್ನಿರಾಪ್ಯಾಯತೇ। ಛಂದೋಭಿಶ್ಚತುರುತ್ತರೈಃ । ರಾಜ್ಞಸ್ಸೋಮಸ್ಯ
ತೃಪ್ತಾಸಃ । ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವೀರ್ಯಾವತಾ । ಶಿವಾ ನಃ ಪ್ರದಿಶೋ ದಿಶಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೮-೭

ಓಂ ತಚ್ಛಂ ಯೋರಾವೃಣೀಮಹೇ । ಗಾತುಂ ಯಜ್ಞಾಯ । ಗಾತುಂ
ಯಜ್ಞಪತಯೇ । ದೈವೀ ಸ್ವಸ್ತಿರಸ್ತು ನಃ । ಸ್ವಸ್ತಿರ್ಮಾನುಷೇಭ್ಯಃ । ಊರ್ಧ್ವಂ
ಜಿಗಾತು ಭೇಷಜಮ್ । ಶನ್ನೋ ಅಸ್ತು ದ್ವಿಪದೇ । ಶಂ ಚತುಷ್ಪದೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೮-೮

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಸೋಮಪಾಃ ಅಸೋಮಪಾಃ ಇತಿ ನಿಗದವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾಃ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಸಹಸ್ರವೃದಿಯಂ ಭೂಮಿಃ । ಪರಂವ್ಯೋಮ ಸಹಸ್ರವೃತ್ । ಅಶ್ವಿನಾ ಭುಜ್ಯೂ ನಾಸತ್ಯಾ । ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಜಗತಸ್ಪತೀ । ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೯-೧

ಓಂ ಜಾಯಾ ಭೂಮಿಃ ಪತಿರ್ವ್ಯೋಮ । ಮಿಥುನಂ ತಾ ಅತುರ್ಯಥುಃ । ಪುತ್ರೋ ಬೃಹಸ್ಪತೀ ರುದ್ರಃ । ಸರಮಾ ಇತಿ ಸ್ತ್ರೀಪುಮಮ್ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೯-೨

ಓಂ ಶುಕ್ರಂ ವಾಮನ್ಯದ್ಯಜತಂ ವಾಮನ್ಯತ್ । ವಿಷುರೂಪೇ ಅಹನೀ ದ್ಯೌರಿವ ಸ್ಥಃ । ವಿಶ್ವಾ ಹಿ ಮಾಯಾ ಅವಥಸ್ಸ್ವಧಾವಂತೌ । ಭದ್ರಾ ವಾಂ ಪೂಷಣಾವಿಹ ರಾತಿರಸ್ತು ॥ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ॥ ೯-೩

ಓಂ ವಾಸಾತ್ಯೌ ಚಿತ್ರೌ ಜಗತೋ ನಿಧಾನೌ । ದ್ಯಾವಾ ಭೂಮೀ ಚರಥಸ್ಸಗ್‌ಂ ಸಖಾಯೌ । ತಾವಶ್ವಿನಾ ರಾಸಭಾಶ್ವಾ ಹವಂ ಮೇ । ಶುಭಸ್ಪತೀ ಆಗತಗ್‌ಂ ಸೂರ್ಯಯಾ ಸಹ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೯-೪

ಓಂ ತ್ಯುಗ್ರೋ ಹ ಭುಜ್ಯುಮಶ್ವಿನೋದಮೇಘೇ ।
ರಯಿಂ ನ ಕಶ್ಚಿನ್ಮಮೃವಾ೨ ಅವಾಹಾಃ ।
ತಮೂಹಥುರ್ನೌಭಿರಾತ್ಮನ್ವತೀಭಿಃ । ಅಂತರಿಕ್ಷ ಪ್ರುಡ್ಭಿರಪೋದಕಾಭಿಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೯-೫

ಓಂ ತಿಸ್ರಃ ಕ್ಷಪಸ್ತ್ರಿರಹಾऽತಿವ್ರಜದ್ಭಿಃ । ನಾಸತ್ಯಾ ಭುಜ್ಯುಮೂಹಥುಃ
ಪತಂಗೈಃ । ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಧನ್ವನ್ನಾರ್ದ್ರಸ್ಯ ಪಾರೇ । ತ್ರಿಭೀ
ರಥೈಶ್ಶತಪದ್ಭಿಷ್ಷಡಶ್ವೈಃ । ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೯-೬

ಓಂ ಸವಿತಾರಂ ವಿತನ್ವಂತಮ್ । ಅನುಬಧ್ನಾತಿ ಶಾಂಬರಃ ।
ಆಪಪೂರ್‌ಷಂಬರಶ್ಚೈವ । ಸವಿತಾऽರೇಪಸೋऽಭವತ್ ।
ತ್ಯಗ್ಂ ಸುತೃಪ್ತಂ ವಿದಿತ್ವೈವ । ಬಹುಸೋಮಗಿರಂ ವಶೀ ।
ಅನ್ವೇತಿ ತುಗ್ರೋऽವಕ್ರಿಯಾಂತಮ್ । ಆಯಸೂಯಾನ್ಸೋಮತೃಪ್ಸುಷು ।
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೯-೭

ಓಂ ಸ ಸಂಗ್ರಾಮಸ್ತಮೋದ್ಯೋऽತ್ಯೋತಃ । ವಾಚೋಗಾಃ ಪಿಪಾತಿ ತತ್ ।
ಸ ತದ್ಗೋಭಿಸ್ಸ್ತವಾऽತ್ಯೇತ್ಯನ್ಯೇ । ರಕ್ಷಸಾऽನನ್ವಿತಾಶ್ಚಯೇ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೯-೮

ಓಂ ಅನ್ವೇತಿ ಪರಿವೃತ್ತ್ಯಾಽಸ್ತಃ । ಏವಮೇತೌ ಸ್ಥೋ ಅಶ್ವಿನಾ ।
ತೇ ಏತೇ ದ್ಯುಃಪೃಥಿವ್ಯೋಃ । ಅಹರಹರ್ಗರ್ಭಂ ದಧಾಥೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೯-೯

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಃ - ಓಂ ತಯೋರೇತೌ ವತ್ಸಾವಹೋರಾತ್ರೇ । ಪೃಥಿವ್ಯಾ
ಅಹಃ । ದಿವೋ ರಾತ್ರಿಃ । ತಾ ಅವಿಸೃಷ್ಟೌ । ದಂಪತೀ ಏವ ಭವತಃ ।
ತಯೋರೇತೌ ವತ್ಸೌ । ಅಗ್ನಿಶ್ಚಾದಿತ್ಯಶ್ಚ । ರಾತ್ರೇರ್ವತ್ಸಃ । ಶ್ವೇತ ಆದಿತ್ಯಃ ।
ಅಹ್ನೋಗ್ನಿಃ । ತಾಮ್ರೋ ಅರುಣಃ । ತಾ ಅವಿಸೃಷ್ಟೌ । ದಂಪತೀ ಏವ
ಭವತಃ । ತಯೋರೇತೌ ವತ್ಸೌ । ವೃತ್ರಶ್ಚ ವೈದ್ಯುತಶ್ಚ । ಅಗ್ನೇರ್ವೃತ್ರಃ ।
ವೈದ್ಯುತ ಆದಿತ್ಯಸ್ಯ । ತಾ ಅವಿಸೃಷ್ಟೌ । ದಂಪತೀ ಏವ ಭವತಃ ।
ತಯೋರೇತೌ ವತ್ಸೌ । ಉಷ್ಮಾ ಚ ನೀಹಾರಶ್ಚ । ವೃತ್ರಸ್ಯೋಷ್ಮಾ ।
ವೈದ್ಯುತಸ್ಯ ನೀಹಾರಃ । ತೌ ತಾವೇವ ಪ್ರತಿಪದ್ಯೇತೇ । ಸೇಯಗ್‌ಂ ರಾತ್ರೀ
ಗರ್ಭಿಣೀ ಪುತ್ರೇಣ ಸಂವಸತಿ । ತಸ್ಯಾ ವಾ ಏತದುಲ್ಬಣಮ್ । ಯದ್ರಾತ್ರೌ
ರಶ್ಮಯಃ । ಯಥಾ ಗೋರ್ಗರ್ಭಿಣ್ಯಾ ಉಲ್ಬಣಮ್ । ಏವಮೇತಸ್ಯಾ
ಉಲ್ಬಣಮ್ । ಪ್ರಜಯಿಷ್ಣುಃಪ್ರಜಯಾ ಚ ಪಶುಭಿಶ್ಚ ಭವತಿ । ಯ ಏವಂ
ವೇದ । ಏತಮುದ್ಯಂತಮಪಿಯಂತಂ ಚೇತಿ । ಆದಿತ್ಯಃ ಪುಣ್ಯಸ್ಯ ವತ್ಸಃ ।

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಃ - ಓಂ ಅಥ ಪವಿತ್ರಾಂಗಿರಸಃ ।

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಪವಿತ್ರವಂತಃ ಪರಿ ವಾಜಮಾಸತೇ । ಪಿತ್ರೈಷಾಂ ಪ್ರತ್ನೋ
ಅಭಿರಕ್ಷತಿ ವ್ರತಮ್ । ಮಹಸ್ಸಮುದ್ರಂ ವರುಣಸ್ತಿರೋದಧೇ ।
ಧೀರಾ ಇಚ್ಛೇಕುರ್ಧರುಣೇಷ್ವಾರಭಮ್ । ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೧

ಓಂ ಪವಿತ್ರಂ ತೇ ವಿತತಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ । ಪ್ರಭುರ್ಗಾತ್ರಾಣಿ ಪರ್ಯೇಷಿ
ವಿಶ್ವತಃ । ಅತಪ್ತತನೂರ್ನ ತದಾಮೋ ಅಶ್ನುತೇ । ಶೃತಾಸ
ಇದ್ವಹಂತಸ್ತಥ್ಸಮಾಶತ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೨

ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ದೇವಾನಾಂ ಪದವೀಃ ಕವೀನಾಮೃಷಿರ್ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ಮಹಿಷೋ
ಮೃಗಾಣಾಮ್ । ಶ್ಯೇನೋ ಗೃಧ್ರಾಣಾಗ್ । ಸ್ವಧಿತಿರ್ವನಾನಾಗ್ಂ
ಸೋಮಃ ಪವಿತ್ರಮತ್ಯೇತಿ ರೇಭನ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೩

ಓಂ ಅಸತಸ್ಸದ್ಯೇ ತತಕ್ಷುಃ । ಋಷಯಸ್ಸಪ್ತಾತ್ರಿಶ್ಚಯತ್ ।
ಸರ್ವೇಽತ್ರಯೋ ಅಗಸ್ತ್ಯಶ್ಚ । ನಕ್ಷತ್ರೈಶ್ಶಂಕೃತೋಽವಸನ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೪

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಅಥ ಸವಿತುಶ್ಶ್ಯಾವಾಶ್ವಸ್ಯಾವರ್ತಿಕಾಮಸ್ಯ ।

---

೧ = ಸಪ್ತಋಷಿಗಳು - ಕಶ್ಯಪ, ಗೌತಮ, ಅತ್ರಿ, ವಸಿಷ್ಠ, ಜಮದಗ್ನಿ, ಭಾರದ್ವಾಜ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ

ಅಮೀ ಯ ಋಕ್ಷಾ ನಿಹಿತಾಸ ಉಚ್ಚಾ । ನಕ್ತಂ ದದೃಶ್ರೇ
ಕುಹಚಿದ್ದಿವೇಯುಃ । ಅದಬ್ಧಾನಿ ವರುಣಸ್ಯ ವ್ರತಾನಿ । ವಿಚಾಕಶ್ಚಂದ್ರಮಾ
ನಕ್ಷತ್ರಮೇತಿ । ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೫

ಓಂ ತಥ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಮ್ । ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ ।
ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ॥ ೧೦-೬

ಓಂ ತಥ್ಸವಿತುರ್ವೃಣೀಮಹೇ । ವಯಂ ದೇವಸ್ಯ ಭೋಜನಮ್ ।
ಶ್ರೇಷ್ಠಗ್ಂ ಸರ್ವಧಾತಮಮ್ । ತುರಂ ಭಗಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೭

ಓಂ ಅಪಾಗೂಹತ ಸವಿತಾ ತೃಭೀನ್ । ಸರ್ವಾಂದಿವೋ ಅಂಧಸಃ ।
ನಕ್ತಂ ತಾನ್ಯಭವನ್ದೃಶೇ । ಅಸ್ಥ್ಯಸ್ನಾ ಸಂಭವಿಷ್ಯಾಮಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೮

ಓಂ ನಾಮ ನಾಮ್ನೈವ ನಾಮ ಮೇ । ನಪುಗ್ಂಸಕಂ ಪುಮಾಗ್‌ಸ್ತ್ರ್ಯಸ್ಮಿ ।
ಸ್ಥಾವರೋಽಸ್ಮ್ಯಥ ಜಂಗಮಃ । ಯಜೇಽಯಕ್ಷಿ ಯಷ್ಟಾಹೇ ಚ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೯

ಓಂ ಮಯಾ ಭೂತಾನ್ಯಯಕ್ಷತ । ಪಶವೋ ಮಮ ಭೂತಾನಿ ।
ಅನೂಬಂಧ್ಯೋಽಸ್ಮ್ಯಹಂ ವಿಭುಃ । ಸ್ತ್ರಿಯಸ್ಸತೀಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೧೦

ಓಂ ತಾ ಉ ಮೇ ಪುಗ್ಂಸ ಆಹುಃ । ಪಶ್ಯದಕ್ಷಣ್ವಾನ್ನ ವಿಚೇತದಂಧಃ ।
ಕವಿರ್ಯಃ ಪುತ್ರಸ್ಸ ಇಮಾ ಚಿಕೇತ । ಯಸ್ತಾ ವಿಜಾನಾಥ್ಸವಿತುಃ
ಪಿತಾಽಸತ್॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೧೧

ಓಂ ಅಂಧೋ ಮಣಿಮವಿಂದತ್ । ತಮನಂಗುಲಿರಾವಯತ್ ।
ಅಗ್ರೀವಃ ಪ್ರತ್ಯಮುಂಚತ್ । ತಮಜಿಹ್ವಾ ಅಸಶ್ಚತ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೧೨

ಓಂ ಊರ್ಧ್ವಮೂಲಮವಾಕ್ಛಾಖಮ್ । ವೃಕ್ಷಂ ಯೋ ವೇದ ಸಂಪ್ರತಿ ।
ನ ಸ ಜಾತು ಜನಶ್ಶ್ರದ್ಧಧ್ಯಾತ್ । ಮೃತ್ಯುರ್ಮಾ ಮಾರಯಾದಿತಿಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೧೩

ಓಂ ಹಸಿತಗ್ಂ ರುದಿತಂ ಗೀತಮ್ । ವೀಣಾ ಪಣವಲಾಸಿತಮ್ ।
ಮೃತಂ ಜೀವಂ ಚ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ । ಅಂಗಾನಿ ಸ್ನೇವ ವಿದ್ಧಿ ತತ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೧೪

ಓಂ ಅತೃಷ್ಣಗ್ಗ್ಸ್ತೃಷ್ಯದ್ಧ್ಯಾಯತ್ । ಅಸ್ಮಾಜ್ಜಾತಾ ಮೇ ಮಿಥೂ ಚರನ್ ।
ಪುತ್ರೋ ನಿರ್ಋತ್ಯಾ ವೈದೇಹಃ । ಅಚೇತಾ ಯಶ್ಚ ಚೇತನಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೧೫

ಓಂ ಸ ತಂ ಮಣಿಮವಿಂದತ್ । ಸೋಽನಂಗುಲಿ ರಾವಯತ್ ।
ಸೋಽಗ್ರೀವಃ ಪ್ರತ್ಯಮುಂಚತ್ । ಸೋಽಜಿಹ್ವೋ ಅಸಶ್ಚತ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೧೬

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ನೈತಮೃಷಿಂ ವಿದಿತ್ವಾ ನಗರಂ ಪ್ರವಿಶೇತ್ ।
ಯದಿ ಪ್ರವಿಶೇತ್ । ಮಿಥೌ ಚರಿತ್ವಾ ಪ್ರವಿಶೇತ್ ।
ತತ್ಸಂಭವಸ್ಯ ವ್ರತಮ್ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಆ ತಮಗ್ನೇ ರಥಂ ತಿಷ್ಠ । ಏಕಾಶ್ವಮೇಕಯೋಜನಮ್ ।
ಏಕಚಕ್ರಮೇಕಧುರಮ್ । ವಾತಾಧ್ರಾಜಿಗತಿಂ ವಿಭೋ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೧೭

ಓಂ ನ ರಿಷ್ಯತಿ ನ ವ್ಯಥತೇ । ನಾಸ್ಯಾಕ್ಷೋ ಯಾತು ಸಜ್ಜತಿ ।
ಯಚ್ಛ್ವೇತಾನ್ರೋಹಿತಾಗ್ಶ್ಚಾಗ್ನೇಃ । ರಥೇ ಯುಕ್ತ್ವಾಽಧಿತಿಷ್ಠತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೧೮

---

೧ = ಸಂತೋಷ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇಲ್ಲದವನು ೨ = ಪಟ್ಟಣ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನ ೩ = ನಟನೆ ಮಾಡು

ಓಂ ಏಕಯಾ ಚ ದಶಭಿಶ್ಚ ಸ್ವಭೂತೇ । ದ್ವಾಭ್ಯಾಮಿಷ್ಟಯೇ ವಿಗ್ಂಶತ್ಯಾ ಚ । ತಿಸೃಭಿಶ್ಚ ವಹಸೇ ತ್ರಿಗ್ಂಶತಾ ಚ । ನಿಯುದ್ಭಿರ್ವಾಯವಿಹ ತಾ ವಿಮುಂಚ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೦-೧೯

ಓಂ ಆತನುಷ್ವ ಪ್ರತನುಷ್ವ । ಉದ್ಧಮಾಧಮ ಸಂಧಮ ।
ಆದಿತ್ಯೇ ಚಂದ್ರವರ್ಣಾನಾಮ್ । ಗರ್ಭಮಾಧೇಹಿ ಯಃ ಪುಮಾನ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೧-೧

ಓಂ ಇತಸ್ಸಿಕ್ತಗ್ಂ ಸೂರ್ಯಗತಮ್ । ಚಂದ್ರಮಸೇ ರಸಂ ಕೃಧಿ ।
ವಾರಾದಂ ಜನಯಾಽಗ್ರೇಽಗ್ನಿಮ್ । ಯ ಏಕೋ ರುದ್ರ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೧-೨

ಓಂ ಅಸಂಖ್ಯಾತಾಸ್ಸಹಸ್ರಾಣಿ । ಸ್ಮರ್ಯತೇ ನ ಚ ದೃಶ್ಯತೇ ।
ಏವಮೇತಂ ನಿಬೋಧತ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ॥ ೧೧-೩

ಓಂ ಆ ಮಂದ್ರೈರಿಂದ್ರ ಹರಿಭಿಃ । ಯಾಹಿ ಮಯೂರರೋಮಭಿಃ ।
ಮಾ ತ್ವಾ ಕೇಚಿನ್ನಿಯೇಮುರಿನ್ನ ಪಾಶಿನಃ । ದಧನ್ವೇವ ತಾ ಇಹಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೧-೪

ಓಂ ಮಾ ಮಂದ್ರೈರಿಂದ್ರ ಹರಿಭಿಃ । ಯಾಮಿ ಮಯೂರರೋಮಭಿಃ ।
ಮಾ ಮಾ ಕೇಚಿನ್ನಿಯೇ ಮುರಿನ್ನ ಪಾಶಿನಃ । ನಿಧನ್ವೇವ ತಾಁ ಇಮಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೧-೫

ಓಂ ಅಣುಭಿಶ್ಚ ಮಹದ್ಭಿಶ್ಚ । ನಿಘೃಷ್ವೈ ರಸಮಾಯುತೈಃ ।
ಕಾಲೈರ್ ಹರಿತ್ವಮಾಪನ್ನೈಃ । ಇಂದ್ರಾಯಾಹಿ ಸಹಸ್ರಯುಕ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೧-೬

ಓಂ ಅಗ್ನಿರ್ವಿಭ್ರಾಷ್ಟಿವಸನಃ । ವಾಯುಶ್ಶ್ವೇತಸಿಕದ್ರುಕಃ ।
ಸಂವಥ್ಸರೋ ವಿಷೂವರ್ಣೈಃ । ನಿತ್ಯಾಸ್ತೇಽನುಚರಾಸ್ತವ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೧-೭

ಓಂ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೋಗ್ಂ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೋಗ್ಂ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೋಮ್[೧] ।
ಇಂದ್ರಾಗಚ್ಛ ಹರಿವ ಆಗಚ್ಛ ಮೇಧಾತಿಥೇಃ । ಮೇಷ ವೃಷಣಶ್ವಸ್ಯ ಮೇನೇ ।
[೨] ಗೌರಾವಸ್ಕಂದಿನ್ನಹಲ್ಯಾಯೈ ಜಾರ । ಕೌಶಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗೌತಮಬ್ರುವಾಣ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೧-೮

---

೧ = ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ - ವೇದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವವನು, ಜ್ಞಾನಿ, ವೇದವಿದ

೨ = ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೋಗ್ಂ .... ಬ್ರುವಾಣ

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಮದ್‌ರಾಮಾಯಣದ ಬಾಲಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಅಹಲ್ಯಾಶಾಪ ವಿಮೋಚನೆ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಇದೆ. ಇಂದ್ರನು ಅಹಲೆಯಯಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾಗಿ ಗೌರಮ ಋಷಿಯು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಹಲ್ಯೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿದ್ದು ಅವಳ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಗೌತಮರು ಇದನ್ನು ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ, "ನೀನು ಸಹಸ್ರ ಯೋನಿಯಾಗು" ಎಂದೂ, ಅಹಲೆಗೆ "ನೀನು ಇಂದನ

ಕಪಟವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದೂ ಸಹ ಅವನಿಗೆ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಕಲ್ಲಾಗಿ ಹೋಗು'' ಎಂದು ಶಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡಾಗ ಗೌತಮರು ಇಂದ್ರನಿಗೆ, 'ಮೇಷ ವೃಷಣಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಜೋಡಿಸಿದಾಗ ನೀನು ಪುರುಷನಾಗಿ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನಾಗುತ್ತೀಯೆ' ಎಂದೂ ಅಹಲ್ಯೆಗೆ ''ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶ ಆದಾಗ ನೀನು ಮರಳಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಮಾನವಳಾಗುತ್ತಿಯೇ'' ಎಂದು ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಅರ್ಥ ಬರುವಂತೆ ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಅಂತರಾರ್ಥವಿದೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಗಳು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಸೂರ್ಯನ ಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಎಲ್ಲ ಗ್ರಹಗಳಿಗೂ ಉಚ್ಚಗತಿ ಮತ್ತು ನೀಚಗತಿ ಎಂದು ಎರಡು ಅವಸ್ಥೆಗಳಿವೆ. ಸೂರ್ಯನು ವೃಷಭ ರಾಶಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ (ವೃಷಭ ಸಂಕ್ರಮಣ) ಅವನ ನೀಚಗಮನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ಕಾಟಕ ರಾಶಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಾಗ ಆಷಾಢ್ಯಾದಿ ಪಂಚ ಮಹಾಽಪರಪಕ್ಷಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ದಕ್ಷಿಣಾಯನದಲ್ಲಿ ಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸೂರ್ಯನು ತುಲಾರಾಶಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ನೀಚನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವೃಶ್ಚಿಕ ರಾಶಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವನ ಉಚ್ಚಗಮನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲದಿಂದ ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂರ್ಯನು ಮಕರರಾಶಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ (ಮಕರ ಸಂಕ್ರಮಣ) ಅವನ ಉಚ್ಚಗಮನ ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಷರಾಶಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಚ್ಚನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನೆಂದರೆ ಸೂರ್ಯ, ಗೌತಮರೆಂದರೆ ಚಂದ್ರ. ಅಹಲ್ಯೆಯೆಂದರೆ ರಾತ್ರಿ. ದಕ್ಷಿಣಾಯನದ ವರ್ಷ ಋತು, ಶರದೃತು, ಹೇಮಂತ ಋತು ಮತ್ತು ಶಿಶಿರ ಋತುಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನು ಋತುಧರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಋತುಗಳ ರಾತ್ರಿಗಳು ಕಗ್ಗತ್ತಲಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಯಂತಿರುತ್ತದೆ. ರಾತ್ರಿಯ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅಹಲ್ಯೆಯ ಶಾಪವನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಂತಿಹೀನನಾದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಹಸ್ರಯೋನಿಯೆಂದು ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೂರ್ಯನ ಉಚ್ಚಗಮನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹಗಲು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ರಾಮಾಯಣದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಆಗಮನದ ಸೂಚನೆ.

ಶಿಶಿರ ಋತುವಿನ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆಗಳು ವಿಶ್ವೇ ದೇವತೆಗಳು. ಶಿಶಿರವು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ವಸಂತದ ಆಗಮನವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯನುಯ ಮೇಷವನ್ನು ದಾಟಿದಾಗ ಗೌತಮರ ಶಾಪವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ತುಲಾರಾಶಿಯನ್ನು ದಾಟಿದಾಗ ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಶಿರ ಋತುವಿನಿಂದ ವಸಂತ ಋತುವಿಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಸಂಧಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಅರ್ಥಾತ್ ಇಂದ್ರನು ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಸೂರ್ಯನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಕಾಶಪೂರ್ಣನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಮೇಲಿನ ಂತ್ರದಲ್ಲಿ ''ಮೇಷ ವೃಷಣಸ್ಯ'' ಎಂಬ ಪದಗಳಿವೆ. ಈ ಪದಗಳಿಗೆ ಗೌತಮರ ಶಾಪದಿಂದ ಷಂಡತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಶಿಶರ ಋತುವಿನ ದೇವತೆಗಳಾದ ವಿಶ್ವೇ ದೇವತೆಗಳು ಮೇಷ ಅಂದರೆ ಟಗರಿನ ವೃಷಣಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ವೀರ್ಯವಂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗವು ನಮಗೆ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಭಾರತೀಯ ವೈದ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದು ಆಗಿನವರು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವ ವಿಧಾನ ಅರಿತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ರೀತಿ ಮಹಾಭಾರತ, ಭಾಗವತಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವೇದರಹಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕೃತಿ ರಹಸ್ಯಗಳ ವಿವರಗಳು ಅಂತರ್ಹಿತವಾಗಿವೆ.

ಓಂ ಅರುಣಾಶ್ವಾ ಇಹಾಗತಾಃ । ವಸವಃ ಪೃಥಿವಿಕ್ಷಿತಃ ।
ಅಷ್ಟೌ ದಿಗ್ವಾಸಸೋಽಗ್ನಯಃ । ಅಗ್ನಿಶ್ಚ ಜಾತವೇದಾಶ್ಚೇತ್ಯೇತೇ ।
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೧-೯

ಓಂ ತಾಮ್ರಾಶ್ವಾಸ್ತಾಮ್ರರಥಾಃ । ತಾಮ್ರವರ್ಣಾಸ್ತಥಾಽಸಿತಾಃ ।
ದಂಡಹಸ್ತಾಃ ಖಾದಗ್ಧತಃ । ಇತೋ ರುದ್ರಾಃ ಪರಾಂ ಗತಾಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೧-೧೦

ಓಂ ಉಕ್ತಗ್ಂ ಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ಚ ಪುರ ಇತ । ಬೃಹಸ್ಪತಿಶ್ಚ ಸವಿತಾ ಚ ।
ವಿಶ್ವರೂಪೈರಿಹಾಗತಾಮ್ । ರಥೇನೋದಕವರ್ತ್ಮನಾ ।
ಅಪ್ಸುಷಾ ಇತಿ ತದ್ವಯೋಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೧-೧೧

ಅಥಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಉಕ್ತೋ ವೇಷೋ ವಾಸಾಗ್ಂಸಿ ಚ ।
ಕಾಲಾವಯವಾನಾಮಿತಃ ಪ್ರತೀಜ್ಯಾ । ವಾಸಾತ್ಯಾ ಇತ್ಯಶ್ವಿನೋಃ ।
ಕೋಽಂತರಿಕ್ಷೇ ಶಬ್ದಂ ಕರೋತೀತಿ । ವಾಸಿಷ್ಠೋ ರೌಹಿಣೋ
ಮೀಮಾಗ್ಂಸಾಂ ಚಕ್ರೇ । ತಸ್ಯೈಷಾ ಭವತಿ ।
ವಾಶ್ರೇವ ವಿದ್ಯುನ್ ಮಿಮಾತಿ ವತ್ಸಂ ನ ಮಾತಾ ಸಿಷಕ್ತಿ ।
ಯದೇಷಾಂವೃಷ್ಟಿರಸರ್ಜಿ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಉದರಣಮಸಿ । ಬ್ರಹ್ಮಣ ಉದೀರಣಮಸಿ ।

ಬ್ರಹ್ಮಣ ಆಸ್ತರಣಮಸಿ । ಬ್ರಹ್ಮಣ ಉಪಸ್ತರಣಮಸಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೧-೧೨

(ಅಪಕ್ರಾಮತ ಗರ್ಭಿಣ್ಯಃ)

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಅಷ್ಟಯೋನೀಮಷ್ಟಪುತ್ರಾಮ್।

ಅಷ್ಟಪತ್ನೀಮಿಮಾಂ ಮಹೀಮ್ । ಅಹಂ ವೇದ ನ ಮೇ ಮೃತ್ಯುಃ ।

ನ ಚಾಮೃತ್ಯುರಘಾಽಽಹರತ್॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೨-೧

ಓಂ ಅಷ್ಟಯೋನ್ಯಷ್ಟಪುತ್ರಮ್ । ಅಷ್ಟಪದಿದಮಂತರಿಕ್ಷಮ್ ।

ಅಹಂ ವೇದ ನ ಮೇ ಮೃತ್ಯುಃ । ನ ಚಾಮೃತ್ಯುರಘಾಽಽಹರತ್ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೨-೨

ಓಂ ಅಷ್ಟಯೋನೀಮಷ್ಟಪುತ್ರಾಮ್ । ಅಷ್ಟಪತ್ನೀಮಮೂಂ ದಿವಮ್ ।

ಅಹಂ ವೇದ ನ ಮೇ ಮೃತ್ಯುಃ । ನ ಚಾಮೃತ್ಯುರಘಾಽಽಹರತ್॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೨-೩

ಓಂ ಸುತ್ರಾಮಾಣಂ ಪೃಥಿವೀಂದ್ಯಾಮನೇ ಹಸಗ್ಂ

ಸುಶರ್ಮಾಣಮದಿತಿಗ್ಂ ಸುಪ್ರಣೀತಮ್ । ದೈವೀಮ್ನಾವಗ್ಂ

ಸ್ವರಿತ್ರೊಮಾನಾಗ ಸಮಸ್ತ್ರೀವನ್ತೀ ಮಾ ರುಹೇಮ ಸ್ವಸ್ತಯೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ॥ ೧೨-೪

ಓಂ ಮಹೀಮೂಷು ಮಾತರಗ್ಂ ಸುವ್ರತಾನಾಮೃತಸ್ಯ ಪತ್ನೀಮವಸೇ
ಹುವೇಮ । ತುವಿ ಕ್ಷತ್ರಾಮಜರಯೇಂ ರುರುಚಿಗ್ಂ
ಸುಶರ್ಮಾಣಮದಿತಿಗ್ಂ ಸುಪ್ರಣೀತಮ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೨-೫

ಓಂ ಅದಿತಿರ್ದ್ಯೌರದಿತಿರಂತರಿಕ್ಷಮ್ । ಅದಿತಿರ್ಮಾತಾ ಸ ಪಿತಾ ಸ ಪುತ್ರಃ ।
ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾ ಅದಿತಿಃ ಪಂಚಜನಾಃ[೧] । ಅದಿತಿರ್ಜಾತಮದಿತಿರ್ಜನಿತ್ವಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೨-೬

ಓಂ ಅಷ್ಟೌ ಪುತ್ರಾಸೋ ಅದಿತೇಃ । ಯೇ ಜಾತಾಸ್ತನ್ವಃ ಪರಿ । ದೇವಾಁ೨
ಉಪಪ್ರೈತ್ಸಪ್ತಭಿಃ । ಪರಾ ಮಾರ್ತಾಂಡಮಾಸ್ಯತ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೨-೭

ಓಂ ಸಪ್ತಭಿಃ ಪುತ್ರೈರದಿತಿಃ । ಉಪಪ್ರೈತ್ಪೂರ್ವ್ಯಂ ಯುಗಮ್ ।
ಪ್ರಜಾಯೈ ಮೃತ್ಯವೇ ತತ್ । ಪರಾ ಮಾರ್ತಾಂಡಮಾಭರದಿತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೨-೮

---

೧ = ಪಂಚಜನಾಃ (ಭೂಲೋಕವಾಸಿಗಳು) ಬ್ರಹ್ಮ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಮತ್ತು ಕಿರಾತರು.
ಪಂಚಜನಾಃ (ಮೇಲಿನ ಲೋಕದವರು) ದೇವತೆಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು, ಪಿತೃಗಳು, ರಾಕ್ಷಸರು ಮತ್ತು ಅಸುರರು

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ತಾನನುಕ್ರಮಿಷ್ಯಾಮಃ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಮಿತ್ರಶ್ಚ ವರುಣಶ್ಚ । ಧಾತಾ ಚಾರ್ಯಮಾ ಚ ।
ಅಗ್ಂಶಶ್ಚ ಭಗಶ್ಚ । ಇಂದ್ರಶ್ಚ ವಿವಸ್ವಾಗ್ಶ್ಚೇತ್ಯೇತೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೨-೯

ಓಂ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಸಮವರ್ತತಾಗ್ರೇ ಭೂತಸ್ಯ ಜಾತಃ ಪತಿರೇಕ ಆಸೀತ್।
ಸದಾಧಾರಪೃಥಿವೀದ್ಯಾಮುತೇಮ ಕಸ್ಮೈದೇವಾಯ ಹವಿಷಾ ವಿಧೇಮ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೨-೧೦

ಓಂ ಹಗ್ಂಸಶ್ಶುಚಿಷದ್ವಸುರಂತರಿಕ್ಷಸದ್ಧೋತಾ
ವೇದಿಷದತಿಥಿರ್ದುರೋಣಸತ್ । ನೃಷದ್ವರಸದೃತಸದ್ವ್ಯೋಮಸದಬ್ಜಾ
ಗೋಜಾ ಋತಜಾ ಅದ್ರಿಜಾ ಋತಂ ಬೃಹತ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೨-೧೧

ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪುರಸ್ತಾದ್ವಿಸೀಮತ ಸುರುಚೋ ವೇನ
ಆವಃ । ಸಬುಧ್ನಿಯಾ ಉಪಮಾಅಸ್ಯವಿಷ್ಠಾ ಸ್ಸತಶ್ಚ ಯೋನಿ ಮಸತಶ್ಚ
ವಿವಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೨-೧೨

ಓಂ ತದಿತ್ವದನ್ನವಿಚಿಕೇತ ವಿದ್ವಾನ್ । ಯನ್ಮೃತಃ ಪುನರಪ್ಯೇತಿ ಜೀವಾನ್ ।
ತ್ರಿವೃದ್ಧ್ ಭುವನಸ್ಯ ರಥಮೃತ್ । ಜೀವೋ ಗರ್ಭೋಽ ಸಂಯತಃ
ಸ್ಸಜೀಮತೇ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೨-೧೩

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಗರ್ಭಃ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಃ ।
ಅಥ ಪುರುಷಸ್ಸಪ್ತ ಪುರುಷಃ ॥ (ಯಥಾಸ್ಥಾನಂ ಗರ್ಭಿಽಣ್ಯಃ)

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಯೋಽಸೌ ತಪನ್ನುದೇತಿ । ಸ ಸರ್ವೇಽಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ
ಪ್ರಾಣಾನಾದಾಯೋಽದೇತಿ । ಮಾ ಮೇ ಪ್ರಜಾಯಾ ಮಾ ಪಶೂನಾಮ್ ।
ಮಾ ಮಮ ಪ್ರಾಣಾನಾದಾಯೋಽದಗಾಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೩-೧

ಓಂ ಅಸೌ ಯೋಽಸ್ತಮೇತಿ । ಸ ಸರ್ವೇಽಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ
ಪ್ರಾಣಾನಾದಾಯಾಸ್ತಮೇತಿ । ಮಾ ಮೇ ಪ್ರಜಾಯಾ ಮಾ ಪಶೂನಾಮ್ ।
ಮಾ ಮಮ ಪ್ರಾಣಾನಾದಾಯಾಸ್ತಂಗಾಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೩-೨

---

೧ = ಪುನರಪಿ ಜನನಂ ಪುನರಪಿ ಮರಣಂ ಪುನರಪಿ ಜನನೀ ಜಠರೇ ಶಯನಂ..... (ಶಂಕರಭಗವತ್ಪಾದರು ವವವ ಭಜ ಗೋವಿಂದಂ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ)

ಓಂ ಅಸೌ ಯ ಆಪೂರ್ಯತಿ । ಸ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ
ಪ್ರಾಣೈರಾಪೂರ್ಯತಿ । ಮಾ ಮೇ ಪ್ರಜಾಯಾ ಮಾ ಪಶೂನಾಮ್ ।
ಮಾ ಮಮ ಪ್ರಾಣೈರಾಪೂರಿಷ್ಠಾಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೩-೩

ಓಂ ಅಸೌ ಯೋಽಪಕ್ಷೀಯತಿ । ಸ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ
ಪ್ರಾಣೈರಪಕ್ಷೀಯತಿ । ಮಾ ಮೇ ಪ್ರಜಾಯಾ ಮಾ ಪಶೂನಾಮ್ ।
ಮಾ ಮಮ ಪ್ರಾಣೈರಪಕ್ಷೇಷ್ಠಾಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೩-೪

ಓಂ ಅಮೂನಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ । ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಾಣೈರಪ
ಪ್ರಸರ್ಪಂತಿ ಚೋತ್ಸರ್ಪಂತಿ ಚ । ಮಾ ಮೇ ಪ್ರಜಾಯಾ ಮಾ
ಪಶೂನಾಮ್ । ಮಾ ಮಮ ಪ್ರಾಣೈರಪ ಪ್ರಸೃಪತ ಮೋತ್ಸೃಪತ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೩-೫

ಓಂ ಇಮೇ ಮಾಸಾಶ್ಚಾರ್ಧಮಾಸಾಶ್ಚ । ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ
ಪ್ರಾಣೈರಪ ಪ್ರಸರ್ಪಂತಿ ಚೋತ್ಸರ್ಪಂತಿ ಚ । ಮಾ ಮೇ ಪ್ರಜಾಯಾ ಮಾ
ಪಶೂನಾಮ್ । ಮಾ ಮಮ ಪ್ರಾಣೈರಪ ಪ್ರಸೃಪತ ಮೋತ್ಸೃಪತ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೩-೬

ಓಂ ಇಮ ಋತವಃ । ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಾಣೈರಪ ಪ್ರಸರ್ಪಂತಿ
ಚೋತ್ಸರ್ಪಂತಿ ಚ । ಮಾ ಮೇ ಪ್ರಜಾಯಾ ಮಾ ಪಶೂನಾಮ್ ।
ಮಾ ಮಮ ಪ್ರಾಣೈರಪ ಪ್ರಸೃಪತ ಮೋತ್ಸೃಪತ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೩-೭

ಓಂ ಅಯಗ್ಂ ಸಂವಥ್ಸರಃ । ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಾಣೈರಪ
ಪ್ರಸರ್ಪತಿ ಚೋತ್ಸರ್ಪತಿ ಚ । ಮಾ ಮೇ ಪ್ರಜಾಯಾ ಮಾ ಪಶೂನಾಮ್ ।
ಮಾ ಮಮ ಪ್ರಾಣೈರಪ ಪ್ರಸೃಪ ಮೋತ್ಸೃಪ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೩-೮

ಓಂ ಇದಮಹಃ । ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಾಣೈರಪ ಪ್ರಸರ್ಪತಿ
ಚೋತ್ಸರ್ಪತಿ ಚ । ಮಾ ಮೇ ಪ್ರಜಾಯಾ ಮಾ ಪಶೂನಾಮ್ ।
ಮಾ ಮಮ ಪ್ರಾಣೈರಪ ಪ್ರಸೃಪ ಮೋತ್ಸೃಪ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೩-೯

ಓಂ ಇಯಗ್ಂ ರಾತ್ರಿಃ । ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಾಣೈರಪ ಪ್ರಸರ್ಪತಿ
ಚೋತ್ಸರ್ಪತಿ ಚ । ಮಾ ಮೇ ಪ್ರಜಾಯಾ ಮಾ ಪಶೂನಾಮ್ ।
ಮಾ ಮಮ ಪ್ರಾಣೈರಪ ಪ್ರಸೃಪ ಮೋತ್ಸೃಪ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೩-೧೦

ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೩-೧೧

ಓಂ ಏತದ್ವೋ ಮಿಥುನಂ ಮಾ ನೋ ಮಿಥುನಗ್ಂ ರೀಢ್ವಮ್ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೩-೧೨

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಅಥಾದಿತ್ಯಸ್ಯಾಷ್ಟಪುರುಷಸ್ಯ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ವಸೂನಾಮಾದಿತ್ಯಾನಾಗ್‌ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೪-೧

ಓಂ ರುದ್ರಾಣಾಮಾದಿತ್ಯಾನಾಗ್‌ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೪-೨

ಓಂ ಆದಿತ್ಯಾನಾಮಾದಿತ್ಯನಾಗ್‌ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೪-೩

ಓಂ ಸತಾಗ್ಂ ಸತ್ಯಾನಾಮ್ । ಆದಿತ್ಯಾನಾಗ್‌ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೪-೪

ಓಂ ಅಭಿಧೂನ್ವತಾಮಭಿಘ್ನತಾಮ್ । ವಾತವತಾಂ ಮರುತಾಮ್ ।

ಆದಿತ್ಯಾನಾಗ್‌ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥

ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ॥ ೧೪-೫

ಓಂ ಋಭೂಣಾಮಾದಿತ್ಯಾನಾಗ್‌ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೪-೬

ಓಂ ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ದೇವಾನಾಮ್ ॥ ಆದಿತ್ಯಾನಾಗ್‌ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೪-೭

ಓಂ ಸಂವಥ್ಸರಸ್ಯ ಸವಿತುಃ । ಆದಿತ್ಯಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೪-೮

ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೪-೯

ಓಂ ರಶ್ಮಯೋ ವೋ ಮಿಥುನಂ ಮಾ ನೋ ಮಿಥುನಗ್ಂ ರೀಢ್ವಮ್ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೪-೧೦

ಓಂ ಆರೋಗಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೫-೧

ಓಂ ಭ್ರಾಜಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೫-೨

ಓಂ ಪಟರಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೫-೩

ಓಂ ಪತಂಗಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೫-೪

ಓಂ ಸ್ವರ್ಣರಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೫-೫

ಓಂ ಜ್ಯೋತಿಷೀಮತಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೫-೬

ಓಂ ವಿಭಾಸಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೫-೭

ಓಂ ಕಶ್ಯಪಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೫-೮

ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವಃ । ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೫-೯

ಓಂ ಆಪೋ ವೋ ಮಿಥುನಂ ಮಾ ನೋ ಮಿಥುನಗ್ಂ ರೀಢ್ವಮ್ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೫-೧೦

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಅಥ ವಾಯೋರೇ-

ಕಾದಶಪುರುಷಸ್ಯೈಕಾದಶಸ್ತ್ರೀಕಸ್ಯ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಪ್ರಭ್ರಾಜಮಾನಾನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣಾಗ್ಸ್ಥಾನೇ

ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೧

ಓಂ ವ್ಯವದಾತಾನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣಾಗ್ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೨

ಓಂ ವಾಸುಕಿವೈದ್ಯುತಾನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣಾಗ್ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೩

ಓಂ ರಜತಾನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣಾಗ್ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೪

ಓಂ ಪರುಷಾಣಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣಾಗ್ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೫

ಓಂ ಶ್ಯಾಮಾನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣಾಗ್ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೬

ಓಂ ಕಪಿಲಾನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣಾಗ್ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೭

ಓಂ ಅತಿಲೋಹಿತಾನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣಾಗ್‌ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೮

ಓಂ ಊರ್ಧ್ವಾನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣಾಗ್‌ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೯

ಓಂ ಅವಪತಂತಾನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣಾಗ್‌ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೧೦

ಓಂ ವೈದ್ಯುತಾನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣಾಗ್‌ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೧೧

ಓಂ ಪ್ರಭ್ರಾಜಮಾನೀನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣೀನಾಗ್‌ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೧೨

ಓಂ ವ್ಯವದಾತೀನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣೀನಾಗ್‌ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೧೩

ಓಂ ವಾಸುಕಿವೈದ್ಯುತೀನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣೀನಾಗ್‌ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೧೪

ಓಂ ರಜತಾನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣೀನಾಗ್ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೧೫

ಓಂ ಪರುಷಾಣಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣೀನಾಗ್ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೧೬

ಓಂ ಶ್ಯಾಮಾನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣೀನಾಗ್ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೧೭

ಓಂ ಕಪಿಲಾನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣೀನಾಗ್ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೧೮

ಓಂ ಅತಿಲೋಹಿತೀನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣೀನಾಗ್ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೧೯

ಓಂ ಊರ್ಧ್ವಾನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣೀನಾಗ್ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೨೦

ಓಂ ಅವಪತಂತೀನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣೀನಾಗ್ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೨೧

ಓಂ ವೈದ್ಯುತೀನಾಗ್ಂ ರುದ್ರಾಣೀನಾಗ್‌ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೨೨

ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೨೩

ಓಂ ರೂಪಾಣಿ ವೋ ಮಿಥುನಂ ಮಾ ನೋ ಮಿಥುನಗ್ಂ ರೀಢ್ವಮ್ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೬-೨೪

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಅಥಾಗ್ನೇರಷ್ಟಪುರುಷಸ್ಯ ।

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಅಗ್ನೇಃ ಪೂರ್ವದಿಶ್ಯಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೭-೧

ಓಂ ಜಾತವೇದಸ ಉಪದಿಶ್ಯಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೭-೨

ಓಂ ಸಹೋಜಸೋ ದಕ್ಷಿಣದಿಶ್ಯಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೭-೩

ಓಂ ಅಜಿರಾಪ್ರಭವ ಉಪದಿಶ್ಯಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೭-೪

ಓಂ ವೈಶ್ವಾನರಸ್ಯಾಪರದಿಶ್ಯಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೭-೫

ಓಂ ನರ್ಯಾಪಸ ಉಪದಿಶ್ಯಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೭-೬

ಓಂ ಪಂಕ್ತಿರಾಧಸ ಉದಗ್ದಿಶ್ಯಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೭-೭

ಓಂ ವಿಸರ್ಪಿಣ ಉಪದಿಶ್ಯಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾನಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೭-೮

ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೭-೯

ಓಂ ದಿಶೋ ವೋ ಮಿಥುನಂ ಮಾ ನೋ ಮಿಥುನಗ್ಂ ರೀಢ್ವಮ್ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೭-೧೦

ಓಂ ದಕ್ಷಿಣಪೂರ್ವಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ವಿಸರ್ಪೀ ನರಕಃ । ತಸ್ಮಾನ್ನಃ ಪರಿಪಾಹಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೮-೧

ಓಂ ದಕ್ಷಿಣಾಪರಸ್ಯಾಂ ದಿಶ್ಯವಿಸರ್ಪೀ ನರಕಃ । ತಸ್ಮಾನ್ನಃ ಪರಿಪಾಹಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೮-೨

ಓಂ ಉತ್ತರಪೂರ್ವಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ವಿಷಾದೀ ನರಕಃ । ತಸ್ಮಾನ್ನಃ ಪರಿಪಾಹಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೮-೩

ಓಂ ಉತ್ತರಾಪರಸ್ಯಾಂ ದಿಶ್ಯವಿಷಾದೀ ನರಕಃ । ತಸ್ಮಾನ್ನಃ ಪರಿಪಾಹಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೮-೪

ಓಂ ಆ ಯಸ್ಮಿನ್ಥ್ಸಪ್ತವಾಸವಾಃ । ರೋಹಂತಿ ಪೂರ್ವ್ಯಾ ರುಹಃ ।
ಋಷಿರ್ ಹ ದೀರ್ಘಶ್ರುತ್ತಮಃ । ಇಂದ್ರಸ್ಯಘರ್ಮೋಽತಿಥಿರಿತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೮-೫

ಓಂ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಶತಕ್ರತೋ ಯಾತೇ ಜನೇಷು ಪಂಚಸು ।
ಇಂದ್ರತಾನೀತ ಆವೃಣೇ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೮-೬

ಓಂ ಇಂದ್ರಘೋಷಾ ವೋ ವಸುಭಿಃ ಪುರಸ್ತಾದುಪದಧತಾಮ್ ।
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯-೧

ಓಂ ಮನೋಜವಸೋ ವಃ ಪಿತೃಭಿರ್ದಕ್ಷಿಣತ ಉಪದಧತಾಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯-೨

ಓಂ ಪ್ರಚೇತಾ ವೋ ರುದ್ರೈಃ ಪಶ್ಚಾದುಪದಧತಾಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯-೩

ಓಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ ವ ಆದಿತ್ಯೈರುತ್ತರತ ಉಪದಧತಾಮ್ ।
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯-೪

ಓಂ ತ್ವಷ್ಟಾ ವೋ ರೂಪೈರು ಪರಿಷ್ಟಾದುಪದಧತಾಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯-೫

ಓಂ ಸಂಜ್ಞಾನಂ ವಃ ಪಶ್ಚಾದಿತಿ ॥ ಸ್ವಾಹಾ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ॥ ೧೯-೬

ಓಂ ಆದಿತ್ಯಸ್ಸರ್ವೋಽಗ್ನಿಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯-೭

ಓಂ ವಾಯುರಂತರಿಕ್ಷೇ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯-೮

ಓಂ ಸೂರ್ಯೋಽ ದಿವಿ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯-೯

ಓಂ ಚಂದ್ರಮಾ ದಿಕ್ಷು ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯-೧೦

ಓಂ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ಸ್ವಲೋಕೇ ॥ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ॥ ೧೯-೧೧

ಓಂ ಏವಾ ಹ್ಯೇವ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯-೧೨

ಓಂ ಏವಾ ಹ್ಯಗ್ನೇ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯-೧೩

ಓಂ ಏವಾ ಹಿ ವಾಯೋ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯-೧೪

ಓಂ ಏವಾ ಹೀಂದ್ರ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯-೧೫

ಓಂ ಏವಾ ಹಿ ಪೂಷನ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯-೧೬

ಓಂ ಏವಾ ಹಿ ದೇವಾಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೧೯-೧೭

ಓಂ ಆಪಮಾಪಾಮಪಸ್ಸರ್ವಾಃ । ಅಸ್ಮಾದಸ್ಮಾದಿತೋಽಮುತಃ ।
ಅಗ್ನಿರ್ವಾಯುಶ್ಚ ಸೂರ್ಯಶ್ಚ । ಸಹ ಸಂಚಸ್ಕರರ್ಧಿಯಾ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೦-೧

ಓಂ ವಾಯ್ವಶ್ವಾ ರಶ್ಮಿಪತಯಃ । ಮರೀಚ್ಯಾತ್ಮಾನೋ ಅದ್ರುಹಃ ।
ದೇವೀರ್ಭುವನಸೂವರೀಃ । ಪುತ್ರವತ್ತ್ವಾಯ ಮೇ ಸುತ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೦-೨

ಓಂ ಮಹಾನಾಮ್ನೀರ್ಮಹಾಮಾನಾಃ । ಮಹಸೋ ಮಹಸಸ್ಸ್ವಃ ।
ದೇವೀಃ ಪರ್ಜನ್ಯಸೂವರೀಃ । ಪುತ್ರವತ್ತ್ವಾಯ ಮೇ ಸುತ ।
ಅಪಾಶ್ನ್ಯುಷ್ಣಿಮಪಾ ರಕ್ಷಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ॥ ೨೦-೩

ಓಂ ಅಪಾಶ್ನ್ಯುಷ್ಣಿಮಪಾ ರಘಮ್ । ಅಪಾಘ್ರಾಮಪ ಚ್ಚಾವರ್ತಿಮ್ ।
ಅಪ ದೇವೀರಿತೋ ಹಿತ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥೨೦-೪

ಓಂ ವಜ್ರಂದ್ದೇವಿರಜೀತಾಗ್‌ಶ್ಚ । ಭುವನಂ ದೇವಸೂವರೀಃ ।
ಆದಿತ್ಯಾನದಿತಿಂ ದೇವೀಮ್ । ಯೋನಿನೋರ್ಧ್ವಮುದೀಷತ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೦-೫

ಓಂ ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿಶ್ಶೃಣುಯಾಮ ದೇವಾಃ । ಭದ್ರಂ
ಪಶ್ಯೇಮಾಕ್ಷಭಿರ್ಯಜತ್ರಾಃ । ಸ್ಥಿರೈರಂಗೈಸ್ತುಷ್ಟುವಾಗ್ಂಸಸ್ತನೂಭಿಃ ।
ವ್ಯಶೇಮ ದೇವಹಿತಂ ಯದಾಯುಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೦-೬

ಓಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ನ ಇಂದ್ರೋ ವೃದ್ಧಶ್ರವಾಃ । ಸ್ವಸ್ತಿನಃ ಪೂಷಾ ವಿಶ್ವವೇದಾಃ ।
ಸ್ವಸ್ತಿ ನಸ್ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯೋ ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿಃ । ಸ್ವಸ್ತಿ ನೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ದಧಾತು ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೦-೭

ಓಂ ಕೇತವೋ ಅರುಣಾಸಶ್ಚ । ಋಷಯೋ ವಾತರಶನಾಃ ।
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಗ್ಂ ಶತಧಾಹಿ । ಸಮಾಹಿತಾಸೋಸಹಸ್ರಧಾಯಸಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೦-೮

ಓಂ ಶಿವಾ ನಶ್ಶಂತಮಾ ಭವಂತು । ದಿವ್ಯಾ ಆಪ ಓಷಧಯಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೦-೯

ಓಂ ಸುಮೃಡೀಕಾ ಸರಸ್ವತಿ । ಮಾ ತೇ ವ್ಯೋಮ ಸಂದೃಶಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೦-೧೦

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಯೋಽಪಾಂ ಪುಷ್ಪಂ ವೇದ । ಪುಷ್ಪವಾನ್ ಪ್ರಜಾವಾನ್ ಪಶುಮಾನ್ ಭವತಿ । ಚಂದ್ರಮಾ ವಾ ಅಪಾಂ ಪುಷ್ಪಮ್ । ಪುಷ್ಪವಾನ್ ಪ್ರಜಾವಾನ್ ಪಶುಮಾನ್ ಭವತಿ । ಯ ಏವಂ ವೇದ । ಯೋಽಪಾಮಾಯತನಂ ವೇದ । ಆಯತನವಾನ್ ಭವತಿ । ಅಗ್ನಿರ್ವಾ ಅಪಾಮಾಯತನಮ್ । ಆಯತವಾನ್ ಭವತಿ । ಯೋಽಗ್ನೇರಾಯತನಂ ವೇದ । ಆಯತನವಾನ್ ಭವತಿ । ಆಪೋ ವಾ ಅಗ್ನೇರಾಯತನಮ್ । ಆಯತನವಾನ್ ಭವತಿ । ಯ ಏವಂ ವೇದ । ಯೋಽಪಾಮಾಯತನಂ ವೇದ । ಆಯತನವಾನ್ ಭವತಿ । ವಾಯುರ್ವಾ ಅಪಾಮಾಯತನಮ್ । ಆಯತನವಾನ್ ಭವತಿ । ಯೋ ವಾಯೋರಾಯತನಂ ವೇದ । ಆಯತನವಾನ್ ಭವತಿ । ಆಪೋ ವೈ ವಾಯೋರಾಯತನಮ್ । ಆಯತನವಾನ್ ಭವತಿ । ಯ ಏವಂ ವೇದ । ಯೋಽಪಾಮಾಯತನಂ ವೇದ । ಆಯತನವಾನ್ ಭವತಿ । ಅಸೌ ವೈ ತಪನ್ನಪಾಮಾಯತನಮ್ । ಆಯತನವಾನ್ ಭವತಿ । ಯೋಽಮುಷ್ಯ ತಪತ ಆಯತನಂ ವೇದ ।

ವೇದ । ಪ್ರತ್ಯೇವ ತಿಷ್ಠತಿ । ಇಮೇ ವೈ ಲೋಕಾ ಅಪ್ಸು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ ।
ತದೇಷಾಽಭ್ಯನೂಕ್ತಾ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಅಪಾಗ್ಂರಸಮುದಯಗ್ಂ ಸನ್ । ಸೂರ್ಯೇ
ಶುಕ್ರಗ್ಂ ಸಮಾಭೃತಮ್ । ಅಪಾಗ್ಂ ರಸಸ್ಯ ಯೋ ರಸಃ । ತಂ ವೋ
ಗೃಹ್ಣಾಮ್ಯುತ್ತಮಮಿತಿ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೧-೧

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಇಮೇ ವೈ ಲೋಕಾ ಅಪಾಗ್ಂರಸಃ ।
ತೇಽಮುಷ್ಮಿನ್ನಾದಿತ್ಯೇ ಸಮಾಭೃತಾಃ । ಜಾನುದಘ್ನೀಮುತ್ತರವೇದೀಂಖಾತ್ವಾ।
ಅಪಾಂ ಪೂರಯಿತ್ವಾ ಗುಲ್ಭದಘ್ನಮ್ । ಪುಷ್ಕರಪರ್ಣೈಃ ಪುಷ್ಕರದಂಡೈಃ
ಪುಷ್ಕರೈಶ್ಚ ಸಗ್ಂಸ್ತೀರ್ಯ । ತಸ್ಮಿನ್ವಿಹಾಯಸೇ । ಅಗ್ನಿಂ
ಪ್ರಣಯೋಪಸಮಾಧಾಯ । ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನೋ ವದಂತಿ ।
ಕಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಣೀತೇಽಯಮಗ್ನಿಶ್ಚೀಯತೇ । ಸಾಪ್ರಣೀತೇಽಯಮಪ್ಸುಹ್ಯಯಂ
ಚೀಯತೇ । ಅಸೌ ಭುವನೇಽಪ್ಯನಾಹಿತಾಗ್ನಿರೇತಾಃ । ತಮಭಿತ ಏತಾ
ಅಬೀಷ್ಟಕಾ ಉಪದಧಾತಿ । ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರೇ ದರ್ಶಪೂರ್ಣಮಾಸಯೋಃ[೧] ।
ಪಶುಬಂಧೇ[೨] ಚಾತರ್ಮಾಸ್ಯೇಷು[೩] । ಅಥೋ ಆಹುಃ । ಸರ್ವೇಷು
ಯಜ್ಞಕ್ರತುಷ್ವಿತಿ । ಏತದ್ಧ ಸ್ಮ ವಾ ಆಹುಶ್ಶಂಡಿಲಾಃ । ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ ।

---

೧ = ದರ್ಶಪೂರ್ಣಮಾಸ - ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಪೂರ್ಣಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಇಷ್ಟಿಗಳು

೨ = ಪಶುಬಂಧ - ಛಾಗ (ಮೇಕೆ) ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಜ್ಞಗಳು

೩ = ಚಾತುರ್ಮಾಸ - ದಕ್ಷಿಣಾಯನದ ಚಾತುರ್ಮಾಸದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಯಜ್ಞಗಳು

ಸತ್ರಿಯಮಗ್ನಿಂ ಚಿನ್ವಾನಃ । ಸಂವಥ್ಸರಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣ । ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ । ಸಾವಿತ್ರಮಗ್ನಿಂ ಚಿನ್ವಾನಃ । ಅಮುಮಾದಿತ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣ । ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ। ನಾಚಿಕೇತಮಗ್ನಿಂ ಚಿನ್ವಾನಃ । ಪ್ರಾಣಾನ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣ । ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ । ಚಾತುರ್ಹೋತ್ರಿಯಮಗ್ನಿಂ ಚಿನ್ವಾನಃ । ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣ । ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ । ವೈಶ್ವಸೃಜಮಗ್ನಿಂ ಚಿನ್ವಾನಃ । ಶರೀರಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣ । ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ । ಉಪಾನುವಾಕ್ಯಮಾಶುಮಗ್ನಿಂ ಚಿನ್ವಾನಃ । ಇಮಾನ್ಲೋಕಾನ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣ । ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ । ಇಮಮಾರುಣಕೇತು ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನ್ವಾನ ಇತಿ । ಯ ಏವಾಸೌ । ಇತಶ್ಚಾಮುತಶ್ಚಾವ್ಯತೀಪಾತೀ । ತಮಿತಿ । ಯೋಽಗ್ನೇರ್ಮಿಥೂಯಾ ವೇದ । ಮಿಥುನವಾನ್ಭವತಿ । ಆಪೋ ವಾ ಅಗ್ನೇರ್ಮಿಥೂಯಾಃ । ಮಿಥುನವಾನ್ಭವತಿ । ಯ ಏವಂ ವೇದ । ಆಪೋ ವಾ ಇದಮಾಸನ್ಥ್ಸಲಿಲಮೇವ । ಸ ಪ್ರಜಾಪತಿರೇಕಃ ಪುಷ್ಕರಪರ್ಣೇ ಸಮಭವತ್ । ತಸ್ಯಾಂತರ್ಮನಸಿ ಕಾಮಸ್ಸಮವರ್ತತ । ಇದಗ್ಂ ಸೃಜೇಯಮಿತಿ । ತಸ್ಮಾದ್ಯತ್ಪುರುಷೋ ಮನಸಾಽಭಿಗಚ್ಛತಿ । ತದ್ವಾಚಾ ವದತಿ । ತತ್ಕರ್ಮಣಾ ಕರೋತಿ । ತದೇಷಾಽಭ್ಯನೂಕ್ತಾ ।

---

೧ = ಸತ್ರಿಯ - ಸಂವತ್ಸರ ಪೂರ್ತಿ ನಡೆಸುವ ಸತ್ರ ಯಜ್ಞಗಳು

೨ = ಸಾವಿತ್ರ - ಸವಿತೃ ದೇವತಾಕವಾದ ಯಜ್ಞಗಳು

೩ = ನಾಚಿಕೇತ - ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಜ್ಞಗಳು

೪ = ಚಾತುರ್ಹೋತ್ರಿಯ - (ಬ್ರಹ್ಮನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ) ನಾಲ್ಕು ಜನ ಋತ್ವಿಜರು ಸೇರಿ ಆಚರಿಸುವ ಯಜ್ಞಗಳು

೫ = ವೈಶ್ವಸೃಜ - ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಜ್ಞಗಳು

೬ = ಉಪಾನುವಾಕ್ - ಉಪಾನುವಾಕ್ ಎಂಬ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಯಜ್ಞಗಳು

೭ = ಅರುಣಕೇತುಕ - ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಜ್ಞಗಳು

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಕಾಮಸ್ತದಗ್ರೇ ಸಮವರ್ತತಾಧಿ । ಮನಸೋ ರೇತಃ
ಪ್ರಥಮಂ ಯದಾಸೀತ್ । ಸತೋ ಬಂಧುಮಸತಿ ನಿರವಿಂದನ್ ।
ಹೃದಿ ಪ್ರತೀಷ್ಯಾ ಕವಯೋ ಮನೀಷೇತಿ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೨-೧

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಉಪ್ಯೈನಂ ತದುಪನಮತಿ । ಯತ್ಕಾಮೋ ಭವತಿ ।
ಯ ಏವಂ ವೇದ । ಸ ತಪೋಽತಪ್ಯತ । ಸ ತಪಸ್ತಪ್ತ್ವಾ ।
ಶರೀರಮಧೂನುತ । ತಸ್ಯ ಯನ್ಮಾಗ್ಂಸಮಾಸೀತ್ । ತತೋಽರುಣಾಃ
ಕೇತವೋ ವಾತರಶನಾ ಋಷಯ ಉದತಿಷ್ಠನ್ । ಯೇ ನಖಾಃ ।
ತೇ ವೈಖಾನಸಾಃ । ಯೇ ವಾಲಾಃ । ತೇ ವಾಲಖಿಲ್ಯಾಃ । ಯೋ ರಸಃ ।
ಸೋಽಪಾಮ್ । ಅಂತರತಃ ಕೂರ್ಮಂ ಭೂತಗ್ಂ ಸರ್ಪಂತಮ್ ।
ತಮಬ್ರವೀತ್ । ಮಮ ವೈ ತ್ವಙ್ಮಾಗ್ಂಸಾ । ಸಮಭೂತ್ ।
ನೇತ್ಯಬ್ರವೀತ್। ಪೂರ್ವ–ಮೇವಾಹಮಿಹಾ–ಸಮಿತಿ । ತತ್ಪುರುಷಸ್ಯ
ಪುರುಷತ್ವಮ್ । ಸ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ ಪುರುಷಃ । ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಸ್ಸಹಸ್ರಪಾತ್ ।
ಭೂತ್ವೋದತಿಷ್ಠತ್ । ತಮಬ್ರವೀತ್ । ತ್ವಂ ವೈ ಪೂರ್ವಗ್ಂ ಸಮಭೂಃ ।
ತ್ವಮಿದಂ ಪೂರ್ವಃ ಕುರುಷ್ವೇತಿ । ಸ ಇತ ಆದಾಯಾಪಃ । ಅಂಜಲಿನಾ
ಪುರಸ್ತಾದುಪಾದಧಾತ್। ಏವಾಹ್ಯೇವೇತಿ । ತತ ಆದಿತ್ಯ ಉದತಿಷ್ಠತ್ ।
ಸಾ ಪ್ರಾಚೀ ದಿಕ್ । ಅಥಾರುಣಃ ಕೇತುರ್ದಕ್ಷಿಣತ ಉಪಾದಧಾತ್ ।

ಏವಾ ಹ್ಯಗ್ನ ಇತಿ । ತತ್ತೋ ವಾ ಅಗ್ನಿರುದತಿಷ್ಠತ್ । ಸಾ ದಕ್ಷಿಣಾ ದಿಕ್ ।
ಅಥಾರುಣಃ ಕೇತುಃ ಪಶ್ಚಾದುಪಾದಧಾತ್ । ಏವಾ ಹಿ ವಾಯೋ ಇತಿ ।
ತತೋ ವಾಯುರುದತಿಷ್ಠತ್ । ಸಾ ಪ್ರತೀಚೀ ದಿಕ್ । ಅಥಾರುಣಃ
ಕೇತುರುತ್ತರತ ಉಪಾದಧಾತ್ । ಏವಾ ಹೀಂದ್ರೇತಿ । ತತೋ ವಾ ಇಂದ್ರ
ಉದತಿಷ್ಠತ್ । ಸೋದೀಚೀ ದಿಕ್ । ಅಥಾರುಣಃ ಕೇತುರ್ಮಧ್ಯ
ಉಪಾದಧಾತ್। ಏವಾ ಹಿ ಪೂಷನ್ನಿತಿ । ತತೋ ವೈ ಪೂಷೋದತಿಷ್ಠತ್ ।
ಸೇಯಂ ದಿಕ್ । ಅಥಾರುಣಃ ಕೇತುರುಪರಿಷ್ಟಾದುಪಾದಧಾತ್ । ಏವಾ ಹಿ
ದೇವಾ ಇತಿ । ತತೋ ದೇವಮನುಷ್ಯಾಃ ಪಿತರಃ । ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರ-
ಸಶ್ಚೋದತಿಷ್ಠನ್ । ಸೋರ್ಧ್ವಾ ದಿಕ್ । ಯಾ ವಿಪ್ರುಷೋ ವಿಪರಾಪ ತನ್।
ತಾಭ್ಯೋ ಸುರಾ ರಕ್ಷಾಗ್ಂಸಿ ಪಿಶಾಚಾಶ್ಚೋದತಿಷ್ಠನ್ । ತಸ್ಮಾತ್ತೇ
ಪರಾಭವನ್ । ವಿಪ್ರುಡ್ಭ್ಯೋ ಹಿ ತೇ ಸಮಭವನ್ । ತದೇಷಾಽಭ್ಯನೂಕ್ತಾ ।

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಆಪೋ ಹ ಯದ್ಬೃಹತೀರ್ಗರ್ಭಮಾಯನ್ । ದಕ್ಷಂ
ದಧಾನಾ ಜನಯಂತೀಸ್ಸ್ವಯಂಭುಮ್ । ತತ ಇಮೇಽಧ್ಯಸೃಜ್ಯಂತ
ಸರ್ಗಾಃ । ಅದ್ಭ್ಯೋ ವಾ ಇದಗ್ಂ ಸಮಭೂತ್ । ತಸ್ಮಾದಿದಗ್ಂ ಸರ್ವಂ
ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವಯಂಭ್ವಿತಿ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೨-೨

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ತಸ್ಮಾದಿದಗ್ಂ ಸರ್ವಗ್ಂ
ಶಿಥಿಲಮಿವಾಧ್ರುವಮಿವಾ-ಭವತ್ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ವಾವ ತತ್ ।

ಆತ್ಮನಾಽಽತ್ಮಾನಂ ವಿಧಾಯ । ತದೇವಾನು ಪ್ರಾವಿಶತ್ ।
ತದೇಷಾಽಭ್ಯನೂಕ್ತಾ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ವಿಧಾಯ ಲೋಕಾನ್, ವಿಧಾಯ ಭೂತಾನಿ ।
ವಿಧಾಯ ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರದಿಶೋ ದಿಶಶ್ಚ । ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಪ್ರಥಮಜಾ ಋತಸ್ಯ ।
ಆತ್ಮನಾಽಽತ್ಮಾನಮಭಿ ಸಂವಿವೇಶೇತಿ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೨-೩

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಸರ್ವಮೇವೇದಮಾಪ್ತ್ವಾ । ಸರ್ವಮವರುದ್ಧ್ಯ ।
ತದೇವಾನು ಪ್ರವಿಶತಿ । ಯ ಏವಂ ವೇದ । ಚತುಷ್ಟಯ್ಯ ಆಪೋ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ।
ಚತ್ವಾರಿ ವಾ ಅಪಾಗ್ಂ ರೂಪಾಣಿ । ಮೇಘೋ ವಿದ್ಯುತ್ ।
ಸ್ತನಯಿತ್ನುರ್ವೃಷ್ಟಿಃ । ತಾನ್ಯೇವಾವರುಂಧೇ । ಆತಪತಿ ವರ್ಷ್ಯಾ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ।
ತಾಃ ಪುರಸ್ತಾದುಪದಧಾತಿ । ಏತಾ ವೈ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಯಾ ಆಪಃ । ಮುಖತ
ಏವ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸಮವರುಂಧೇ । ತಸ್ಮಾನ್ಮುಖತೋ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸಿತರಃ ।
ಕೂಪ್ಯಾ ಗೃಹ್ಣಾತಿ । ತಾ ದಕ್ಷಿಣತ ಉಪದಧಾತಿ । ಏತಾ ವೈ ತೇಜಸ್ವಿನೀರಾಪಃ।
ತೇಜ ಏವಾಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣತೋ ದಧಾತಿ । ತಸ್ಮಾದ್ದಕ್ಷಿಣೋಽರ್ಧಸ್ತೇಜಸ್ವಿತರಃ ।
ಸ್ಥಾವರಾ ಗೃಹ್ಣಾತಿ । ತಾಃ ಪಶ್ಚಾದುಪದಧಾತಿ । ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ ವೈ ಸ್ಥಾವರಾಃ ।
ಪಶ್ಚಾದೇವ ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತಿ । ವಹಂತೀರ್ಗೃಹ್ಣಾತಿ । ತಾ ಉತ್ತರತ ಉಪದಧಾತಿ ।
ಓಜಸಾ ವಾ ಏತಾ ವಹಂತೀರಿವೋದ್ಗತೀರಿವ ಆಕೂಜತೀರಿವ ಧಾವಂತೀಃ ॥

ಓಜ ಏವಾಸ್ಮ್ಯೋತ್ತರತೋ ದಧಾತಿ । ತಸ್ಮಾದುತ್ತರೋಽರ್ಧ ಓಜಸ್ವಿತರಃ ।
ಸಂಭಾರ್ಯಾ ಗೃಹ್ಣಾತಿ । ತಾ ಮಧ್ಯ ಉಪದಧಾತಿ । ಇಯಂ ವೈ
ಸಂಭಾರ್ಯಾಃ । ಅಸ್ಯಾಮೇವ ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತಿ । ಪಲ್ವಲ್ಯಾ ಗೃಹ್ಣಾತಿ । ತಾ
ಉಪರಿಷ್ಟಾದುಪಾದಧಾತಿ । ಅಸೌ ವೈ ಪಲ್ವಲ್ಯಾಃ । ಅಮುಷ್ಯಾಮೇವ
ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತಿ । ದಿಕ್ಷೂಪದಧಾತಿ । ದಿಕ್ಷು ವಾ ಆಪಃ । ಅನ್ನಂ ವಾ ಆಪಃ ।
ಅದ್ಭ್ಯೋ ವಾ ಅನ್ನಂ ಜಾಯತೇ । ಯದೇವಾದ್ಭ್ಯೋಽನ್ನಂ ಜಾಯತೇ ।
ತದವರುಂಧೇ । ತಂ ವಾ ಏತಮರುಣಾಃ ಕೇತವೋ ವಾತರಶನಾ
ಋಷಯೋಽಚಿನ್ವನ್ । ತಸ್ಮಾದಾರುಣಕೇತುಕಃ । ತದೇಷಾಽಭ್ಯನೂಕ್ತಾ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಕೇತವೋ ಅರುಣಾಸಶ್ಚ । ಋಷಯೋ ವಾತರಶನಾಃ ।
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಗ್ಂ ಶತಧಾ ಹಿ । ಸಮಾಹಿತಾಸೋಽಸಹಸ್ರಧಾಯಸಮಿತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೩-೧

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಶತಶಶ್ಚೈವ ಸಹಸ್ರಶಶ್ಚ ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತಿ ।
ಯ ಏತಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ । ಯ ಉ ಚೈನಮೇವಂ ವೇದ ।
ಜಾನುದಘ್ನೀಮುತ್ತರವೇದೀಂ ಖಾತ್ವಾ । ಅಪಾಂ ಪೂರಯತಿ ।
ಅಪಾಗ್ಂ ಸರ್ವತ್ವಾಯ । ಪುಷ್ಕರಪರ್ಣಗ್ಂ ರುಕ್ಮಂ ಪುರುಷಮಿತ್ಯುಪ
ದಧಾತಿ । ತಪೋ ವೈ ಪುಷ್ಕರಪರ್ಣಮ್ । ಸತ್ಯಗ್ಂ ರುಕ್ಮಃ ।
ಅಮೃತಂ ಪುರುಷಃ । ಏತಾವದ್ವಾವಾಸ್ತಿ । ಯಾವದೇತತ್ ।

ಯಾವದೇವಾಸ್ತಿ । ತದವರುಂಧೇ ।
ಕೂರ್ಮಮುಪದಧಾತಿ । ಅಪಾಮೇವ ಮೇಧಮವರುಂಧೇ ।
ಅಥೋ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಯ ಲೋಕಸ್ಯ ಸಮಷ್ಟ್ಯೈ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಆಪಮಾಪಾಮಪಸ್ಸರ್ವಾಃ । ಅಸ್ಮಾದಸ್ಮಾದಿತೋಽಮುತಃ ।
ಅಗ್ನಿರ್ವಾಯುಶ್ಚ ಸೂರ್ಯಶ್ಚ । ಸಹಸಂಚಸ್ಕರರ್ಧಿಯಾ ಇತಿ । ವಾಯ್ವಶ್ವಾ
ರಶ್ಮಿಪತಯಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೪-೧

ಓಂ ಲೋಕಂಪೃಣಚ್ಛಿದ್ರಂಪೃಣ । ಯಾಸ್ತಿಸ್ರಃ ಪರಮಜಾಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೪-೨

ಓಂ ಇಂದ್ರಘೋಷಾ ವೋ ವಸುಭಿರೇವಾ ಹ್ಯೇವೇತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೪-೩

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಪಂಚಚಿತಯ[೧] ಉಪದಧಾತಿ ।
ಪಾಂಕ್ತೋಽಗ್ನಿಃ । ಯಾವನೇವಾಗ್ನಿಃ । ತಂ ಚಿನುತೇ । ಲೋಕಂ ಪೃಣಯಾ
ದ್ವಿತೀಯಾಮುಪದಧಾತಿ । ಪಂಚಪದಾ[೨] ವೈ ವಿರಾಟ್ । ತಸ್ಯಾ ವಾ ಇಯಂ
ಪಾದಃ । ಅಂತರಿಕ್ಷಂ ಪಾದಃ । ದ್ಯೌಃ ಪಾದಃ । ದಿಶಃ ಪಾದಃ ।

---

೧ = ಪಂಚಚಿತ - ಆಹವನೀಯ, ಗಾರ್ಹಪತ್ಯ, ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿ, ಸಭ್ಯ ಮತ್ತು ಅವಸಥ

೨ = ಪಂಚಪದ- ಭೂಲೋಕ, ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಸ್ವರ್ಗ, ದಿಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ರಜೋ ಗುಣ ರಹಿತವಾದ ದೇವತಾಸ್ವರೂಪ

ಪರೋರಜಾಃ ಪಾದಃ । ವಿರಾಜ್ಯೇವ ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತಿ ।

ಯ ಏತಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ । ಯ ಉ ಚೈನಮೇವಂ ವೇದ ।

ಅಗ್ನಿಂ ಪ್ರಣೀಯೋಪಸಮಾಧಾಯ । ತಮಭಿತ ಏತಾ ಅಬೀಷ್ಟಕಾ

ಉಪದಧಾತಿ । ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರೇ ದರ್ಶಪೂರ್ಣಮಾಸಯೋಃ ।

ಪಶುಬಂಧೇ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯೇಷು । ಅಥೋ ಆಹುಃ ।

ಸರ್ವೇಷು ಯಜ್ಞಕ್ರತುಷ್ವಿತಿ । ಅಥ ಹ ಸ್ಮಾಹಾರುಣಸ್ಸ್ವಾಯಂಭುವಃ ।

ಸಾವಿತ್ರಸ್ಸರ್ವೋಽಗ್ನಿರಿತ್ಯನನುಷಂಗಂ ಮನ್ಯಾಮಹೇ । ನಾನಾ ವಾ

ಏತೇಷಾಂ ವೀರ್ಯಾಣಿ । ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ । ಸತ್ರಿಯಮಗ್ನಿಂ ಚಿನ್ವಾನಃ ।

ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ । ಸಾವಿತ್ರಮಗ್ನಿಂ ಚಿನ್ವಾನಃ । ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ ।

ನಾಚಿಕೇತಮಗ್ನಿಂ ಚಿನ್ವಾನಃ । ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ ।

ಚಾತುರ್ಹೋತ್ರಿಯಮಗ್ನಿಂ ಚಿನ್ವಾನಃ । ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ ।

ವೈಶ್ವಸೃಜಮಗ್ನಿಂ ಚಿನ್ವಾನಃ । ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ ।

ಉಪಾನುವಾಕ್ಯಮಾಶುಮಗ್ನಿಃ ಚಿನ್ವಾನಃ । ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ ।

ಇಮಮಾರುಣಕೇತು ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನ್ವಾನ ಇತಿ । ವೃಷಾ ವಾ ಅಗ್ನಿಃ ।

ವೃಷಾಣೌ ಸಗ್ಂಸ್ಫಾಲಯೇತ್ । ಹನ್ಯೇತಾಸ್ಯ ಯಜ್ಞಃ । ತಸ್ಮಾನ್ನಾನುಷಜ್ಯಃ ।

ಸೋತ್ತರವೇದಿಷು ಕ್ರತುಷು ಚಿನ್ವೀತ । ಉತ್ತರವೇದ್ಯಾಗ್ಂಹ್ಯಗ್ನಿಶ್ಚೀಯತೇ ।

ಪ್ರಜಾಕಾಮಶ್ಚಿನ್ವೀತ । ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯೋ ವಾ ಏಷೋಽಗ್ನಿಃ । ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಾಃ

ಪ್ರಜಾಃ । ಪ್ರಜಾವಾನ್ಭವತಿ । ಯ ಏವಂ ವೇದ । ಪಶುಕಾಮಶ್ಚಿನ್ವೀತ ।

ಸಂಜ್ಞಾನಂ ವಾ ಏತತ್ಪಶೂನಾಮ್ । ಯದಾಪಃ ಪಶೂನಾಮೇವ
ಸಂಜ್ಞಾನೇಽಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ । ಪಶುಮಾನ್ ಭವತಿ । ಯ ಏವಂ ವೇದ ।
ವೃಷ್ಟಿಕಾಮಶ್ಚಿನ್ವೀತ । ಆಪೋ ವೈ ವೃಷ್ಟಿಃ । ಪರ್ಜನ್ಯೋ ವರ್ಷುಕೋ
ಭವತಿ । ಯ ಏವಂ ವೇದ । ಆಮಯಾವೀ ಚಿನ್ವೀತ । ಆಪೋ ವೈ
ಭೇಷಜಮ್ । ಭೇಷಜಮೇವಾಸ್ಮೈ ಕರೋತಿ । ಸರ್ವಮಾಯುರೇತಿ ।
ಅಭಿಚರಗ್ಂಶ್ಚಿನ್ವೀತ । ವಜ್ರೋ ವ ಆಪಃ । ವಜ್ರಮೇವ ಭ್ರಾತೃವ್ಯೇಭ್ಯಃ
ಪ್ರಹರತಿ । ಸ್ತೃಣುತ ಏನಮ್ । ತೇಜಸ್ಕಾಮೋ ಯಶಸ್ಕಾಮಃ ।
ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸಕಾಮಸ್ಸ್ವರ್ಗಕಾಮಶ್ಚಿನ್ವೀತ । ಏತಾವದ್ವಾವಾಸ್ತಿ ।
ಯಾವದೇತತ್ । ಯಾವದೇವಾಸ್ತಿ । ತದವರುಂಧೇ ।
ತಸ್ಯೈತದ್ವ್ರತಮ್। ವರ್ಷತಿ ನ ಧಾವೇತ್ । ಅಮೃತಂ ವಾ ಆಪಃ ।
ಅಮೃತಸ್ಯಾನಂತರಿತ್ಯೈ । ನಾಪ್ಸು ಮೂತ್ರಪುರೀಷಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ।
ನ ನಿಷ್ಠೀವೇತ್ । ನ ವಿವಸನಸ್ಸ್ನಾಯಾತ್ । ಗುಹ್ಯೋ ವಾ ಏಷೋಽಗ್ನಿಃ ।
ಏತಸ್ಯಾಗ್ನೇರನತಿದಾಹಾಯ । ನ ಪುಷ್ಕರಪರ್ಣಾನಿ ಹಿರಣ್ಯಂ
ವಾಽಧಿತಿಷ್ಠೇತ್ । ಏತಸ್ಯಾಗ್ನೇರನಭ್ಯಾರೋಹಾಯ ।
ನ ಕೂರ್ಮಸ್ಯಾಶ್ನೀಯತ್ । ನೋದಕಸ್ಯ ಘಾತುಕಾನ್ಯೇನಮೋದಕಾನಿ
ಭವಂತಿ । ಅಘಾತುಕಾ ಆಪಃ । ಯ ಏತಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೇ ।
ಯ ಉ ಚೈನಮೇವಂ ವೇದ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಇಮಾ ನುಕಂ ಭುವನಾ ಸೀಷಧೇಮ ।
ಇಂದ್ರಶ್ಚ ವಿಶ್ವೇ ಚ ದೇವಾಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೬-೧

ಓಂ ಯಜ್ಞಂ ಚ ನಸ್ತನ್ವಂ ಚ ಪ್ರಜಾಂ ಚ ।
ಆದಿತ್ಯೈರಿಂದ್ರಸ್ಸಹ ಸೀಷಧಾತು ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೬-೨

ಓಂ ಆದಿತ್ಯೈರಿಂದ್ರಸ್ಸಗಣೋ ಮರುದ್ಭಿಃ ।
ಅಸ್ಮಾಕಂ ಭೂತ್ವವಿತಾ ತನೂನಾಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೬-೩

ಓಂ ಆಪ್ಲವಸ್ವ ಪ್ರಪ್ಲವಸ್ವ । ಆಂಡೀಭವಜ ಮಾ ಮುಹುಃ ।
ಸುಖಾದೀಂ ದುಃಖನಿಧನಾಮ್ । ಪ್ರತಿಮುಂಚಸ್ವ ಸ್ವಾಂ ಪುರಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೬-೪

ಓಂ ಮರೀಚಯಸ್ಸ್ವಾಯಂಭುವಾಃ । ಯೇ ಶರೀರಾಣ್ಯಕಲ್ಪಯನ್ ।
ತೇ ತೇ ದೇಹಂ ಕಲ್ಪಯಂತು । ಮಾ ಚ ತೇ ಖ್ಯಾಸ್ಮತೀ ರಿಷತ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೬-೫

ಓಂ ಉತ್ತಿಷ್ಠತ ಮಾ ಸ್ವಪ್ತ । ಅಗ್ನಿಮಿಚ್ಛಧ್ವಂ ಭಾರತಾಃ ।
ರಾಜ್ಞಸ್ಸೋಮಸ್ಯ ತೃಪ್ತಾಸಃ । ಸೂರ್ಯೇಣ ಸಯುಜೋಷಸಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೬-೬

ಓಂ ಯುವಾ ಸುವಾಸಾಃ । ಪರಿವೀತ ಆಗಾತ್ ಸವುಶ್ರೇಯಾನ್
ಭವತಿ ಜಾಯಮಾನಃ । ತಂಧೀರಸಃ ಕವಯಃ ಉನ್ನಯಂತಿ ।
ಸ್ವಾಧೀಯೇ ಮನಸಾ ದೇವಯಂತಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೬-೭

ಓಂ ಅಷ್ಟಾಚಕ್ರಾ ನವದ್ವಾರಾ । ದೇವಾನಾಂ ಪೂರಯೋಧ್ಯಾ ।
ತಸ್ಯಾಗ್ಂ ಹಿರಣ್ಯಯಃ ಕೋಶಃ । ಸ್ವರ್ಗೋ ಲೋಕೋ
ಜ್ಯೋತಿಷಾಽಽವೃತಃ । ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೬-೮

ಓಂ ಯೋ ವೈ ತಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವೇದಾ ।
ಅಮೃತೇನಾವೃತಾಂ ಪುರೀಮ್।
ತಸ್ಮೈ ಬ್ರಹ್ಮ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ ।
ಆಯುಃ ಕೀರ್ತಿಂ ಪ್ರಜಾಂ ದದುಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೬-೯

ಓಂ ವಿಭ್ರಾಜಮಾನಾಗ್ಂ ಹರಿಣೀಮ್ । ಯಶಸಾ ಸಂಪರೀವೃತಾಮ್ ।
ಪುರಗ್ಂ ಹಿರಣ್ಮಯೀಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ । ವಿವೇಶಾಪರಾಜಿತಾ ।
ಪರಾಂಗೇತ್ಯಜ್ಯಾಮಯೀ । ಪರಾಂಗೇತ್ಯನಾಶಕೀ । ಇಹ ಚಾಮುತ್ರ
ಚಾನ್ವೇತಿ । ವಿದ್ವಾನ್ದೇವಾಸುರಾನುಭಯಾನ್ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೬-೧೦

ಓಂ ಯತ್ಕುಮಾರೀ ಮಂದ್ರಯತೇ । ಯದ್ಯೋಷಿದ್ಯತ್ಪತಿವ್ರತಾ ।
ಅರಿಷ್ಟಂ ಯತ್ಕಿಂಚ ಕ್ರಿಯತೇ । ಅಗ್ನಿಸ್ತದನುವೇಧತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೬-೧೧

ಓಂ ಅಶೃತಾಸಶ್ಶೃತಾಸಶ್ಚ । ಯಜ್ವಾನೋ ಯೇಽಪ್ಯಯಜ್ವನಃ ।
ಸ್ವರ್ಯಂತೋ ನಾಪೇಕ್ಷಂತೇ । ಇಂದ್ರಮಗ್ನಿಂ ಚ ಯೇ ವಿದುಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೬-೧೨

ಓಂ ಸಿಕತಾ ಇವ ಸಂಯಂತಿ । ರಶ್ಮಿಭಿಸ್ಸಮುದೀರಿತಾಃ ।
ಅಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕಾದಮುಷ್ಮಾಚ್ಚ । ಋಷಿಭಿರದಾತ್ಪೃಶ್ನಿಭಿಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೬-೧೩

ಓಂ ಅಪೇತ ವೀತ ವಿ ಚ ಸರ್ಪತಾತಃ । ಯೇಽತ್ರ ಸ್ಥ ಪುರಾಣ
ಯೇ ಚ ನೂತನಾಃ । ಅಹೋಭಿರದ್ಭಿರಕ್ತುಭಿರ್ವ್ಯಕ್ತಮ್ ।

ಯಮೋ ದದಾತ್ವವಸಾನಮಸ್ಮೈ ||

ಸ್ವಾಹಾ || ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ || ೨೬-೧೪

ಓಂ ನೃ ಮುಣಂತು ನೃ ಪಾತ್ವರ್ಯಃ | ಅಕೃಷ್ಟಾ ಯೇ ಚ ಕೃಷ್ಟಜಾಃ |

ಕುಮಾರೀಷು ಕನೀನೀಷು | ಜಾರಿಣೀಷು ಚ ಯೇ ಹಿತಾಃ ||

ಸ್ವಾಹಾ || ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ || ೨೬-೧೫

ಓಂ ರೇತಃ ಪೀತಾ ಅಂಡಪೀತಾಃ | ಅಂಗಾರೇಷು ಚ ಯೇ ಹುತಾಃ |

ಉಭಯಾನ್ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಕಾನ್ | ಯುವೇಽಹಂ ಯಮರಾಜಗಾನ್ |

ಸ್ವಾಹಾ || ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ || ೨೬-೧೬

ಓಂ ಶತಮಿನ್ನು ಶರದೋಯಂತಿ ದೇವಾಃ | ಯತ್ರಾ ನ ಶ್ಚಕ್ರಾ ಜರಸಂ

ತನೂನಾಂ | ಪುತ್ರಾಸೋ ಯತ್ರ ಪಿತರೋ ಭವಂತಿ | ಮಾನೋ

ಮಧ್ಯಾರೀರಿಷತಾ ಯುರ್ಗಂತೋಃ || ಸ್ವಾಹಾ ||

ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ || ೨೬-೧೭

ಓಂ ಅದೋ ಯದ್ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಲಬಮ್ | ಪಿತೃಣಾಂ ಚ ಯಮಸ್ಯ ಚ |

ವರುಣಸ್ಯಾಶ್ವಿನೋರಗ್ನೇಃ | ಮರುತಾಂ ಚ ವಿಹಾಯಸಾಮ್ |

ಸ್ವಾಹಾ || ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ || ೨೬-೧೮

ಓಂ ಕಾಮಪ್ರಯವಣಂ ಮೇ ಅಸ್ತು । ಸಹ್ಯೇವಾಸ್ಮಿ ಸನಾತನಃ ।
ಇತಿ ನಾಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಿಶ್ರವೋ ರಾಯೋ ಧನಮ್ । ಪುತ್ರಾನಾಪೋ
ದೇವೀರಿಹಾಹಿತ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೬-೧೯

ಓಂ ವಿಶೀರ್ಷ್ಣೀಂ ಗೃಧ್ರಶೀರ್ಷ್ಣೀಂ ಚ । ಅಪೇತೋ ನಿರ್‌ಋತಿಗ್ಂ ಹಥಃ ।
ಪರಿಬಾಧದಗ್ಗ್ ಶ್ವೇತಕುಕ್ಷಮ್ । ನಿಜಂಘಗ್ಂ ಶಬಲೋದರಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೭-೧

ಓಂ ಸ ತಾನ್, ವಾಚ್ಯಾಯಯಾ ಸಹ । ಅಗ್ನೇ ನಾಶಯ ಸಂದೃಶಃ ।
ಈರ್ಷ್ಯಾಸೂಯೇ ಬುಭುಕ್ಷಾಮ್ । ಮನ್ಯುಂ ಕೃತ್ಯಾಂ ಚ ದೀಧಿರೇ
ರಥೇನ ಕಿಗ್ಂಶುಕಾವತಾ । ಅಗ್ನೇ ನಾಶಯ ಸಂದೃಶಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೭-೨

ಓಂ ಪರ್ಜನ್ಯಾಯ ಪ್ರಗಾಯತ । ದಿವಸ್ಪುತ್ರಾಯ ಮೀಢುಷೇ ।
ಸ ನೋ ಯವಸಮಿಚ್ಛತು ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೮-೧

ಓಂ ಇದಂ ವಚಃ ಪರ್ಜನ್ಯಾಯ ಸ್ವರಾಜೇ ।
ಹೃದೋ ಅಸ್ತ್ವಂತರಂ ತದ್ಯುಯೋತ । ಮಯೋಭೂರ್ವಾತೋ

ವಿಶ್ವಕೃಷ್ಟಯಸ್ಸಂತ್ವಸ್ಮೇ । ಸುಪಿಪ್ಪಲಾ ಓಷಧೀರ್ದೇವ ಗೋಪಾಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೮-೨

ಓಂ ಯೋ ಗರ್ಭಮೋಷಧೀನಾಮ್ ।
ಗವಾಂ ಕೃಣೋತ್ಯರ್ವತಾಮ್ । ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಪುರುಷೀಣಾಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೮-೩

ಓಂ ಪುನರ್ಮಾಮೈತ್ವಿಂದ್ರಿಯಮ್ । ಪುನರಾಯುಃ ಪುನರ್ಭಗಃ ।
ಪುನರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮೈತು ಮಾ । ಪುನರ್ದ್ರವಿಣಮೈತು ಮಾ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೯-೧

ಓಂ ಯನ್ಮೇಽದ್ಯರೇತಃ ಪೃಥಿವೀಮಸ್ಕಾನ್ ।
ಯದೋಷಧೀರಪ್ಯಸರದ್ಯದಾಪಃ ।
ಇದಂ ತತ್ಪುನರಾದದೇ । ದೀರ್ಘಾಯುತ್ವಾಯ ವರ್ಚಸೇ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೯-೨

ಓಂ ಯನ್ಮೇ ರೇತಃ ಪ್ರಸಿಚ್ಯತೇ । ಯನ್ಮ ಆಜಾಯತೇ ಪುನಃ ।
ತೇನ ಮಾಮಮೃತಂ ಕುರು । ತೇನ ಸುಪ್ರಜಸಂ ಕುರು ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೨೯-೩

ಓಂ ಅದ್ಭ್ಯಸ್ತಿರೋಧಾ ಜಾಯತ । ತವ ವೈಶ್ರವಣಸ್ಸದಾ ।
ತಿರೋಧೇಹಿ ಸಪತ್ನಾನ್ನಃ । ಯೇ ಅಪೋಽಶ್ನಂತಿ ಕೇಚನ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೦-೧

ಓಂ ತ್ವಾಷ್ಟ್ರೀಂ ಮಾಯಾಂ ವೈಶ್ರವಣಃ । ರಥಗ್ಂ ಸಹಸ್ರವಂಧುರಮ್ ।
ಪುರುಶ್ಚಕ್ರಗ್ಂ ಸಹಸ್ರಾಶ್ವಮ್ । ಆಸ್ಥಾಯಾಯಾಹಿ ನೋ ಬಲಿಮ್ ।
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೦-೨

ಓಂ ಯಸ್ಮೈ ಭೂತಾನಿ ಬಲಿಮಾವಹಂತಿ । ಧನಂ ಗಾವೋ ಹಸ್ತಿ
ಹಿರಣ್ಯಮಶ್ವಾನ್ । ಅಸಾಮ ಸುಮತೌ ಯಜ್ಞಿಯಸ್ಯ । ಶ್ರಿಯಂ
ಬಿಭ್ರತೋಽನ್ನಮುಖೀಂ ವಿರಾಜಮ್ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೦-೩

ಓಂ ಸುದರ್ಶನೇ ಚ ಕ್ರೌಂಚೇ ಚ । ಮೈನಾಗೇ ಚ ಮಹಾಗಿರೌ ।
ಶತ ದ್ವಾಟ್ಟಾರಗಮಂತಾ । ಸಗ್ಂಹಾರ್ಯಂ ನಗರಂ ತವ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೦-೪

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಇತಿ ಮಂತ್ರಾಃ । ಕಲ್ಪೋಽತ ಊರ್ಧ್ವಮ್ ।
ಯದಿ ಬಲಿಗ್ಂ ಹರೇತ್ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಹಿರಣ್ಯನಾಭಯೇ ವಿತುದಯೇ
ಕೌಬೇರಾಯಾಯಂ ಬಲಿಃ । ಸರ್ವ ಭೂತಾಧಿಪತಯೇ ನಮ ಇತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೦-೫

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಅಥ ಬಲಿಗ್ಂ ಹೃತ್ವೋಪತಿಷ್ಠೇತ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಕ್ಷತ್ತ್ರಂ ಕ್ಷತ್ತ್ರಂ ವೈಶ್ರವಣಃ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಯಗ್ಂ ಸ್ಮಃ । ನಮಸ್ತೇ ಅಸ್ತು
ಮಾ ಮಾ ಹಿಗ್ಂಸೀ । ಅಸ್ಮಾತ್ಪ್ರವಿಶ್ಯಾನ್ನಮದ್ಧೀತಿ ॥

ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೦-೬

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಅಥ ತಮಗ್ನಿ ಮಾದಧೀತ
ಯಸ್ಮಿನ್ನೇತತ್ಕರ್ಮ ಪ್ರಯುಂಜೀತ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ತಿರೋಽಧಾ ಭೂಃ । ತಿರೋಽಧಾ ಭುವಃ ।
ತಿರೋಽಧಾಸ್ವಃ । ತಿರೋಽಧಾ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಃ ।
ಸರ್ವೇಷಾಂ ಲೋಕಾನಾಮಾಧಿಪತ್ಯೇ ಸೀದೇತಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೧-೧

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಅತ ತಮಗ್ನಿಮಿಂಧೀತ ।
ಯಸ್ಮಿನ್ನೇತತ್ಕರ್ಮ ಪ್ರಯುಂಜೀತ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ತಿರೋಽಧಾ ಭೂಸ್ಸ್ವಾಹಾ ।
ತಿರೋಽಧಾ ಭುವಸ್ಸ್ವಾಹಾ । ತಿರೋಽಧಾಸ್ಸ್ವಸ್ಸ್ವಾಹಾ ।
ತಿರೋಽಧಾ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಸ್ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೧-೨

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಯಸ್ಮಿನ್ನಸ್ಯ ಕಾಲೇ ಸರ್ವಾ ಆಹುತೀರ್
ಹುತಾ ಭವೇಯುಃ । ಅಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮುಖೀನಾಃ ।
ತಸ್ಮಿನ್ನಹ್ನಃ ಕಾಲೇ ಪ್ರಯುಂಜೀತ । ಪರಸ್ಸುಪ್ತಜನಾದ್ವೇಪಿ ।
ಮಾಸ್ಮ ಪ್ರಮಾದ್ಯಂತಮಾಧ್ಯಾಪಯೇತ್। ಸರ್ವಾರ್ಥಾಸ್ಸಿದ್ಧ್ಯಂತೇ ।
ಯ ಏವಂ ವೇದ । ಕ್ಷುಧ್ಯನ್ನಿದಮಜಾನತಾಮ್ ।
ಸರ್ವಾರ್ಥಾ ನ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತೇ ।

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಯಸ್ತೇ ವಿಘಾತುಕೋ ಭ್ರಾತಾ ।
ಮಮಾಂತರ್ಹೃದಯೇ ಶ್ರಿತಃ । ತಸ್ಮಾ ಇಮಮಗ್ರಪಿಂಡಂ ಜುಹೋಮಿ ।
ಸ ಮೇಽರ್ಥಾನ್ಮಾವಿವಧೀತ್ । ಮಯಿ ಸ್ವಾಹಾ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೧-೩

ಓಂ ರಾಜಾಧಿರಾಜಾಯ ಪ್ರಸಹ್ಯ ಸಾಹಿನೇ ।
ನಮೋ ವಯಂ ವೈಶ್ರವಣಾಯ ಕುರ್ಮಹೇ ।
ಸ ಮೇ ಕಾಮಾನ್ಕಾಮಕಾಮಾಯ ಮಹ್ಯಮ್।
ಕಾಮೇಶ್ವರೋ ವೈಶ್ರವಣೋ ದದಾತು ।
ಕುಬೇರಾಯ ವೈಶ್ರವಣಾಯ । ಮಹಾರಾಜಾಯ ನಮಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೧-೪

ಓಂ ಕೇತವೋ ಅರುಣಾಸಶ್ಚ ಋಷಯೋ ವಾತರಶನಾಃ ।
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಗ್ಂ ಶತಧಾ ಹಿ । ಸಮಾಹಿತಾಸೋಽಸಹಸ್ರಧಾಯಸಮ್ ।
ಶಿವಾ ನಶ್ಶಂತಮಾ ಭವಂತು । ದಿವ್ಯಾ ಆಪ ಓಷಧಯಃ ।
ಸುಮೃಡೀಕಾ ಸರಸ್ವತಿ । ಮಾ ತೇ ವ್ಯೋಮ ಸಂದೃಶಿ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೧-೫

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಸಂವಥ್ಸರಮೇತದ್ವ್ರತಂ ಚರೇತ್ ।
ದ್ವೌ ವಾ ಮಾಸೌ । ನಿಯಮಸ್ಸಮಾಸೇನ । ತಸ್ಮಿನ್ನಿಯಮವಿಶೇಷಾಃ ।
ತ್ರಿಷವಣಮುದಕೋಪಸ್ಪರ್ಶೀ । ಚತುರ್ಥಕಾಲಪಾನಭಕ್ತಸ್ಸ್ಯಾತ್ ।
ಅಹರಹರ್ವಾ ಭೈಕ್ಷಮಶ್ನೀಯಾತ್ । ಔದುಂಬರೀಭಿಸ್ಸಮಿದ್ಭಿರಗ್ನಿಂ
ಪರಿಚರೇತ್ । ಪುನರ್ಮಾಮೈತ್ವಿಂದ್ರಿಯಮಿತ್ಯೇತೇ ನಾನುವಾಕೇನ ।
ಉದ್ಧೃತ ಪರಿಪೂತಾಭಿರದ್ಭಿಃ ಕಾರ್ಯಂ ಕುರ್ವೀತ । ಅಸಂಚಯವಾನ್ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಅಗ್ನಯೇ ವಾಯವೇ ಸೂರ್ಯಾಯ ।
ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಪ್ರಜಾಪತಯೇ । ಚಂದ್ರಮಸೇ ನಕ್ಷತ್ರೇಭ್ಯಃ ।
ಋತುಭ್ಯಸ್ಸಂವಥ್ಸರಾಯ । ವರುಣಾಯಾರುಣಾಯೇತಿ
ವ್ರತಹೋಮಾಃ ॥ ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೨-೧

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಪ್ರವರ್ಗ್ಯವದಾದೇಶಃ ॥

ಮಂತ್ರಃ - ಓಂ ಅರುಣಾಃ ಕಾಂಡಋಷಯಃ ॥
ಸ್ವಾಹಾ ॥ ಸವಿತ್ರ ಇದಂ ನ ಮಮ ॥ ೩೨-೨

ಅಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ - ಓಂ ಅರಣ್ಯೇಽಧೀಯೀರನ್ನ್ ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿರಿತಿ
ದ್ವೇ ಜಪಿತ್ವಾ । ಮಹಾನಾಮ್ನೀಭಿರುದಕಗ್ಂ ಸಗ್ಗ್ಸ್ಪರ್ಶ್ಯ ।
ತಮಾಚಾರ್ಯೋದದ್ಯಾತ್ । ಶಿವಾ ನಶ್ಶಂತಮೇತ್ಯೋಷಧೀರಾಲಭತೇ ।
ಸಮೃಡೀಕೇತಿ ಭೂಮಿಮ್ । ಏವಮಪವರ್ಗೇ । ಧೇನುರ್ದಕ್ಷಿಣಾ ।
ಕಗ್ಂಸಂ ವಾಸಶ್ಚ ಕ್ಷೌಮಮ್ । ಅನ್ಯದ್ವಾ ಶುಕ್ಲಮ್ । ಯಥಾಶಕ್ತಿ ವಾ ।
ಏವಗ್ಗ್ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಧರ್ಮೇಣ । ಅರಣ್ಯೇಽಧೀಯೀತ ।
ತಪಸ್ವೀ ಪುಣ್ಯೋ ಭವತಿ ತಪಸ್ವೀ ಪುಣ್ಯೋ ಭವತಿ ॥

ಓಂ ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿಶ್ಶೃಣುಯಾಮ ದೇವಾಃ ॥

ಭದ್ರಂ ಪಶ್ಯೇಮಾಕ್ಷಭಿರ್ಯಜತ್ರಾಃ । ಸ್ಥಿರೈರಂಗೈಸ್ತುಷ್ಟುವಾಗ್ಂ

ಸಸ್ತನೂಭಿಃ । ವ್ಯಶೇಮ ದೇವಹಿತಂ ಯದಾಯುಃ ।

ಸ್ವಸ್ತಿ ನ ಇಂದ್ರೋ ವೃದ್ಧಶ್ರವಾಃ । ಸ್ವಸ್ತಿ ನಃ ಪೂಷಾ ವಿಶ್ವವೇದಾಃ ।

ಸ್ವಸ್ತಿ ನಸ್ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯೋ ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿಃ । ಸ್ವಸ್ತಿ ನೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ದಧಾತು ॥

ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ॥

◆ ◆ ◆

॥ ಓಂ ಶ್ರೀ ಅರುಣಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ ॥

ಅರುಣ ದರ್ಶನ ಭಾವಾನುವಾದ

ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀ ಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ
ಹರಿಃ ಓಂ

ಅರುಣ ಉಪನಿಷತ್ ಮಂತ್ರ ಭಾವಾನುವಾದ

ಭದ್ರಂ

ಓ ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೇಗಳಿರಾ, ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ನಮಗೆ ಆಯಸ್ಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನೋ ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಾವು ಅಂಗವಿಕಲತೆಯಿಲ್ಲದೆ ದೃಢವಾದ ಶರೀರ ವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಮಂಗಳಾದಾಯಕವಾದ ಶೃತಿ, ಸ್ಮೃತಿ ರೂಪವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳುವವರಾಗೋಣ. ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರೋಣ.

ಸ್ವಸ್ತಿ

ದೇವೇಂದ್ರನು ನಮಗೆ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಆ ಸಂಬಂಧವಾದ ಕರ್ಮಗಳ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಶುಭವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ. ಸರ್ವವನ್ನೂ ಬಲ್ಲ ಸೂರ್ಯದೇವನು ನಮಗೆ ಶುಭ ವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ. ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಡಾಣಿಯು ಚಕ್ರಗಳು ಬೀಳದಂತೆ ಹೇಗೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಗರುಡನು ಸರ್ಪವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಭಯವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ಶುಭವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ ಎಂದು ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ದೇವತಾ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೂ ಮೂಲವಾದ ಪ್ರಣವೋಚ್ಚಾರಣ ಪೂರ್ವಕ ಮೂರು ಬಾರಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಓಂ ಭದ್ರಂ ..... ಯದಾಯುಃ ॥

ಓಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ನ ಇಂದ್ರೋ ...... ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ದಧಾತು ॥

(ತಾತ್ಪರ್ಯ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ)

ಆಪಮಾಪಾ

ಭೂಲೋಕ ಹಾಗೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಪುಣ್ಯನದಿಗಳು (ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ, ಗೋದಾವರಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ನರ್ಮದಾ, ಸಿಂಧು, ಕಾವೇರಿ ಮೊದಲಾದ) ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿವೆಯೋ ಅವುಗಳು ನನಗೆ ದೊರೆಯುವಂತಾಗಲಿ. ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಸೂರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಆ ಪುಣ್ಯ ಜಲಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡಲಿ. ನನಗೆ ಜಲಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡಲೆಂದು ಆ ಜಲದೇವತೆಯನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ವಾಯ್ವಶ್ವಾ

ವಾಯುವೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಕುದುರೆಯಾಗಿಯೂ, ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳೇ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಶರೀರವನ್ನಾಗಿಯೂ ಅಪಾಯರಹಿತ ವಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಜಲದೇವತೆಗಳೇ ನನಗೆ ಪುತ್ರವಂತನಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರಿ.

ಮಹಾನಾಮ್ನಿ

ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾದ ಹೆಸರುಳ್ಳ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯತೆ ಹೊಂದಿರುವ, ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ವಿಶುದ್ಧ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೇಘಗಳಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಜಲದೇವತೆಗಳಿರಾ, ನನಗೆ ಅನೇಕ ಪುತ್ರರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರಿ.

ಅಪಾಶ್ನುಷ್ಣಿ

ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದಹಿಸಿ ನಾಶಪಡಿಸುವ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು, ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೂ, ಜ್ವರವೇ ಮೊದಲಾದ ರೂಪದಿಂದ ತಿನ್ನುವ ಜಂತುಗಳನ್ನು ಜ್ವರಾದಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಶರೀರ ಕಾರ್ಯತ್ವಹೀನತೆ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕ್ರಿಯಾಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಬಡತನವನ್ನೂ ಎಂದೆಂದೂ ನನ್ನತ್ತ ಎಡೆ ತಾಕದಂತೆ ಮಾಡಿ. ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸು ತ್ತಿರುವ ಜಲದೇವತೆಗಳಿರಾ, ಪ್ರತಿಕೂಲ ಉಂಟು ಮಾಡುವಂತಹುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನ್ನಿಂದ ದೂರ ಮಾಡಿ.

ವಜ್ರಂ

ನೀವು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವರಾಗಿ, ನನ್ನನ್ನು

ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಜಯಿಸಲ್ಪಡದಂತೆ, ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನೂ, ಭೂತ ಸಮೂಹವನ್ನೂ ಅದಿತಿಪುತ್ರರಾದ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ (ಹೇ, ಜಲದೇವತೆ ಗಳಿರಾ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಪ್ರೇರಿಸಿ) ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ.

ಶಿವಾನ

ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ನದಿಗಳೂ, ಓಷಧಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳೂ ಎಂದೂ ನನಗೆ ದುಃಖವುಂಟಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲಿ.

ಸುಮೃ

ಸರೋವರ ಹಾಗೂ ಕೊಳಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಓ ಭೂಮಿಯೆ, ನನಗೆ ಅತಿಶಯವಾದ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡು. ಆ ಸಂಬಂಧವಾದ ಯಾವುದೇ ಲೋಪವೂ ನನಗೆ ಉಂಟಾಗದಿರಲಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಮೊದಲನೇ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ದ್ವಿತೀಯ ಅನುವಾಕಃ ॥

ಸ್ಮೃತಿಃ

ಮನುಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಇಂದ್ರಿಯ ಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ (ಐತಿಹಾಸಿಕ) ಅಂದರೆ ಮಹಾಭಾರತವೇ ಮೊದಲಾದ ಇತಿಹಾಸಗಳ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ, ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಕರ್ತೃತ್ವ, ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅನುಮಾನಗಳು ಎನಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮಾಣಗಳಿದ್ದು ಈ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಮೂಲಕ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವು ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ಅರ್ಥಾತ್ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ಸಕಲವೂ ಯಾವ ರೀತಿ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಅನುಮಾನ ಚತುಷ್ಟಯಗಳಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.)

ಸೂರ್ಯೋ

ಸರ್ವ ಜಗತ್ತಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲವನ್ನು ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಆ ಕಿರಣಗಳ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದಾಗಿ ಸಂವತ್ಸರ ಆಯನಗಳು ಋತುಗಳು, ಮಾಸ ಗಳು ಮತ್ತು ದಿನಗಳೆಂಬ ಕಾಲಭೇದವೇರ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬೀಜಗಳು ಅಂಕುರಿಸು ವುದು, (ಮೊಳೆಯುವುದು) ಬೆಳೆಯುವುದು, ಮರಗಳಾಗುವುದು. ಪುಷ್ಪಫಲಾದಿ

ಗಳುಂಟಾಗುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಆಗುತ್ತಿವೆ.

ನದೀ

ಎಂದಿಗೂ ನಾಶವಾಗದೆ (ಒಣಗದೇ) ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಹುಟ್ಟಿದ ಒಂದೇ ನದಿಯಾದರೂ ಮಹಾನದಿಯಾಗಿ ತನಗೆ ಬಂದು ಸೇರುವ ಕಿರು ನದಿಗಳೊಡನೆ ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಹೇಗೆ ಒಣಗದೇ ಇರುವುದೋ.

ಏವಂ

ಹಾಗೆಯೇ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅಯನಾದಿ ಕಾಲಗಳು ಸಂವತ್ಸರ ವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಅಲ್ಪಕಾಲಗಳಾದ ಕ್ಷಣಗಳು, ನಿಮಿಷಗಳು ದೊಡ್ಡದಾದ ದಿನ, ಪಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಮಾಸಗಳ ರೂಪವಾದ ಮಹಾಕಾಲ ಇವುಗಳನ್ನು ಆ ಸಂವತ್ಸರವು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಸತ್ರೈ

ಆ ಸಂವತ್ಸರವು ಕ್ಷಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಹತ್ತಾಗಿ ಎಂದಿಗೂ ವಿರಮಿಸದೇ ಇದೆ. ಪ್ರಭವ ವಿಭವಾದಿ ಸಂವತ್ಸರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಸಂವತ್ಸರ ಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕಾಲಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿಯುವುದರಿಂದ ಸಂವತ್ಸರದ ಸ್ವರೂಪದ ಅರಿವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಣುಭಿಶ್ಚ

ಕ್ಷಣಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಅಲ್ಪಕಾಲಗಳಿಂದ, ದಿನವೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹತ್ತರ ಕಾಲಗಳಿಂದ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಭವಾದಿ ಸಂವತ್ಸರಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳೂ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಶೇಷ ಏನೆಂದರೆ ನಾವೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದಿರುವ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮ∩ (ಪರಮಾರ್ಥ) ಸ್ವರೂಪವಾದ ಕಾಲವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪಟರೋ

ಚರ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ರೆಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರದಂತೆ ಹೊದ್ದಿರುವ ಕೆಂಪು, ಬಿಳಿ, ಬೂದು ಮೊದಲಾದ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಗೋಳವು ಪರಮಾರ್ಥ ಚೈತನ್ಯ

∩ = ಜಗತ್ತನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅಗೋಚರ ಶಕ್ತಿ.

ಸ್ವರೂಪವಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆವರಣವಾಗಿ, ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ದಿನ, ಮಾಸ, ಪಕ್ಷ, ಕ್ಷಣ ಮುಹೂರ್ತಾದಿ ಕಾಲಭೇದಗಳಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣ ಪರಮಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಕಾಲವನ್ನು ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. (ನೋಡಲು ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ)

ಏಕಗ್ಂಂಹಿ

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಶಿರಸ್ಸಿದಂತೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂವತ್ಸರ ಶಿರವು. ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಉತ್ತರಾಯನಗಳು ಮುಖದ ಹಾಗೆ. ''ನಾನಾ'' ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಋತುಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಶಿರಸ್ಸಿಗೆ ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳು. ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳು ಎರಡು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಎರಡು, ಕಿವಿಗಳು ಎರಡು ಮತ್ತು ಮುಖ ಹೀಗೆ. ಒಟ್ಟು ಏಳು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸಂವತ್ಸರವೆಂಬ ಶಿರಸ್ಸಿಗೆ ಆಯನಗಳು(ಮುಖ). ಆರು ಋತುಗಳು ನಾನಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿವೆಯೇ ಹೊರತು ಸಂವತ್ಸರವೇ ಅವುಗಳೆಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ಅಜ್ಞಾನ ಪ್ರಲಾಪವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಶುಕ್ಲ

ಸಂವತ್ಸರದ ಬಲ ಎಡಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಉತ್ತರಾಯಣ ಎಂದು ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಿವೆ. ಈ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲೂ ಬಿಳಿ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣಗಳಿದ್ದು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಕುರಿತು ಮುಂದೆ ಹೇಳಲಾಗುವ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶುಕ್ರಂತೇ

ಜಗತ್ತನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಓ ಸಂವತ್ಸರವೇ, ನಿನ್ನ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣವೇ ಹಗಲು, ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವೇ ರಾತ್ರಿ. ಇವೆರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ. ಈ ಅಹೋ ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದ್ದು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೇ ಮತ್ತು ದಿನ, ಮಾಸ, ಪಕ್ಷ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ರೂಪಾವಯವಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆಯಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಪೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧವಾದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಅನುಕೂಲ ಉಂಟು ಮಾಡಿ ಶುಭ ಫಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ ಎಂದು ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಾತ್ರ

ಈ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳು, ಪೋಷಕರು,

ಮನುಷ್ಯರು, ಪಶುಗಳು, ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರು ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಪ್ರಪಂಚವೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಇದ್ದುದೇನೆಂದರೆ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಚೈತನ್ಯವೇ ಕಾಲಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಸಂವತ್ಸರವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕರೆಸಿಕೊಂಡ ಅಖಂಡಾಕಾರ ಮಾತ್ರ. ಹಾಗೆ ಈ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿ ಸಮೂಹವೂ ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ದಿವಸ ಪಕ್ಷ ಮಾಸಾದಿಗಳೇ ಸಂವತ್ಸರದ ಪ್ರಿಯವಾದ ರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಚಾರದ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ತತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯಲಾಗದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸಂವತ್ಸರಕ್ಕೆ ಕ್ಷಣ, ಮುಹೂರ್ತ, ದಿನ ಪಕ್ಷ, ಮಾಸ ಮೊದಲಾದುವೇ ಪ್ರಿಯವಾದ ರೂಪಗಳೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನರಹಿತರಿಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಯಜ್ಞವು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಫಲ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಅಂತಹ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಜ್ಞಾನ ರಹಿತರಿಗೆ (ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ) ಗುರುವು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಎರಡನೇ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ತೃತೀಯ ಅನುವಾಕಃ ॥

ಸಾಕಂ

ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಥ ಎಂಬ ಏಳನೆಯ ಕಿರಣವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಪ್ರಕಾಶಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವೆಂದೂ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆರು ಕಿರಣಗಳು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿದವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಆರು ಕಿರಣಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿತವಾದ ಸ್ಥಾನಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಋತು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಟ್ಟವು. ಪ್ರಪಂಚದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆಂದು ಶೀತೋಷ್ಣಾದಿ ವೈಕೃತಿ ಲಕ್ಷಣ ಗಳುಂಟಾಗಿವೆ.

ಕೋನು

ಮರಣಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯರೇ! ಸ್ನೇಹವಿರುವ ಇಬ್ಬರು ಸ್ನೇಹಿತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಪೀಡಿಸದ ಹಾಗೆ ಪೀಡಿಸುವವನನ್ನು ಪೀಡಿಸಲ್ಪಡುವವನು ಈ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನಾದ್ದರಿಂದ ನನ್ನಿಂದ ದೂರ ಹೋಗಬಾರದೆ ಎನ್ನುವನು.

ಯಸ್ತಿ

ಇಬ್ಬರು ಸ್ನೇಹಿತರಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರ ಸ್ವಭಾವದವನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಇವನು ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಅವನನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಅಂತಹ

ಮಿತ್ರದ್ರೋಹಿ ಮನುಷ್ಯನು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದವನು. ಅಂತಹವನನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲೀ ಅಂತಹವನ ಸ್ವಭಾವ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದಾಗಲೀ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದ್ದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಂತಹ ಮಿತ್ರದ್ರೋಹಿಯು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು (ಸತ್ಯ) ಕೇಳಿದರೂ (ತಿಳಿದರೂ) ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದವನಾಗುವನು. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲದವನಾದ್ದರಿಂದ ಸುಕೃತಹೀನನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು.

ನಹಿ

ಒಂದು ಋತುವಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಋತುವು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಬರುತ್ತಾ ಧ್ವನಿಗೈಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಆಯಾ ಋತುಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಜೀವರಾಶಿಗಳು ಧ್ವನಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಋತುಸ್ವಭಾವ ಯಾವ ರೀತಿ ಎಂದರೆ ಮೂವತ್ತು ಮುಹೂರ್ತಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದು ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಎನಿಸಿ ಅಂತಹ ಅರವತ್ತು ಅಹೋರಾತ್ರಿಗಳಿಂದ ಒಂದು ಋತು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ದಿನಗಳ ಎರಡು ಮಾಸಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದೊಂದು ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷವೆಂದೂ ಎರಡನೆಯದು ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರತಿ ಋತುವೂ (ವಸಂತಾದಿ ಎಲ್ಲ ಋತುಗಳೂ) ಇರುತ್ತವೆ.

ಸಾರಾಗ

ಸಂವತ್ಸರದ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲ ಋತುಗಳಿಗೆ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ವಸಂತ ಋತುವು. ಕೆಂಪು ಹಸಿರು ಮೊದಲಾದ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಧರಿಸುವ ವಸ್ತ್ರದಂತೆ ಇದ್ದು, ಮಳೆಗಾಲದಂತೆ ಮಲೀನತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರದೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ತಿಳಿನೀರಿನಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಕಾರಣ ಆರು ಋತುಗಳಿಗೂ ವಸಂತವು ಪ್ರಥಮ ಹಾಗೂ ಪ್ರಧಾನವೆನಿಸಿತು.

ಆಮೂನಾದ

ಉಪನಯನ, ವಿವಾಹ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳೂ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ (ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ) ಆವಕ್ಕೆಂದು ಬಂದ ಬಂಧುಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೃಂದವನ್ನೂ ಅನ್ನದಾನಾದಿಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದು ವಸಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಋತುವು ಮುಖ್ಯವೆನಿಸಿತು.

ಏತದೇವ

ಕಾಲಭೇದಗಳಿಂದ ಆಗಿರುವ ಗ್ರೀಷ್ಮಾದಿ ಋತುಗಳನ್ನು ಸಹ ಈ ರೀತಿಯ

ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಗ್ರೀಷ್ಮಾದಿ ಋತುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ವಿಶೇಷ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಶುಕ ವಾಸಾ

ಏಕಾದಶ ರುದ್ರಗಣವು ಬೆಳ್ಳನೆಯ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಯಾವಾಗಲೂ ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ. ಆ ರುದ್ರರೊಡನೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರೀಷ್ಮವು ಅಧಿಕವಾದ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ದಹಿಸುತ್ತದೆ. (ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತುವಿನ ಬೇಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರಖರವಾದುದು).

ವಿಶ್ವ

ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಮಳೆಯಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ ದ್ವಾದಶ ಆದಿತ್ಯರು ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಸಂವತ್ಸರ ಪರ್ಯಂತ ಕೃಷಿ, ವ್ಯವಸಾಯಗಳಿಂದ ಸಸ್ಯಾದಿಗಳ ಫಲವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಜೀವನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ದ್ವಾದಶ ಆದಿತ್ಯರ ವಸ್ತ್ರಗಳು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. (ಅಂದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಋತುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.)

ಅದುಃಖೋ

ತಾನು ದುಃಖದಿಂದ ಕೂಡಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ದುಃಖಕರವಾದ ನೇತ್ರರೋಗ ಉಂಟಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಾಮಾಲೆ ರೋಗ ಉಂಟಾಗಿದೆಯೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಹಸಿರು (ಹಳದಿ) ಹಸಿರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಶೀತ ಥಂಡಿಯಿಂದ ಪೀಡನೆ ಯಾಗುವುದರಿಂದ ಹೊದ್ದಿಕೆಯನ್ನು ಹೊದ್ದಿರುವುದೂ ಬೆಂಕಿಯ ಶಾಖವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಕಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ನಿವಾರಣೋಪಾಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಳೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಆಹಾರ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲಿನ ರಾಶಿ ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಸಾಧಾರಣ ಋತು ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಇದು ವರ್ಷ[೧] ಋತು ಎನಿಸುವುದು.

ಹ್ಲಾದಯತೆ

ಈ ವರ್ಷ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯಗಳು ಸಮೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿ ಫಲಿಸಿ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಮಳೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ತೃಣ[೨] ಗುಲ್ಮತರು ರಾಜಿಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದು ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಳಗುವುದರಿಂದ ನೇತ್ರಾನಂದ ಕರವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ದಾಹವನ್ನು ತಣಿಸುವುದರಿಂದ ಶಾಂತಿ

---

೧ ಮಳೆಗಾಲ *೨ ಹುಲ್ಲು, ಪೊದೆ - ಮರಗಿಡಗಳು*

ಹೊಂದಿ ಕಣ್ಣುಗಳು ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಸಾಧಾರಣ ಧರ್ಮ ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಋತುವಿಗೆ ವರ್ಷಋತು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಯಾವೈ

ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯವಸಾಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಕೊಡದೆ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯನಾಗಿರುತ್ತಾನೋ ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯಭ್ರಷ್ಟ ನಂತೆಯೇ ವರ್ಷವಿಡೀ ಕರ್ತವ್ಯಭ್ರಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

ಯಾಃಪ್ರತಿ

ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಕರ್ತವ್ಯೋನ್ಮುಖನಾಗಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯವಸಾಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಅಪಾರ ಆಹಾರ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಪಡೆದವನಾಗುತ್ತಾನೆ ವರ್ಷವಿಡೀ ಸುಖಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದು ವರ್ಷಋತುವಿನ ವಿಶೇಷ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಮೂರನೇ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

|| ಅಥ ಚತುರ್ಥ ಅನುವಾಕಃ ||

ಅಕ್ಷಿ

ವರ್ಷ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ನೇತ್ರ ರೋಗಗಳು (ಶರದೃತುವಿನಲ್ಲಿ) ರೋಗ ನಿವಾರಣೆ ಹೊಂದಿದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರುತ್ತವೋ ಹಾಗೆ ಮೇಘರಹಿತವಾದ ನಿರ್ಮಲಾಕಾಶದಿಂದ ಕೂಡಿ ಶರದೃತುವಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ[೧] ಮೊದಲಾದ ನೇತ್ರ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂದದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಕಣ್ಣುಗಳ ಹಾಗೆ ಈ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಬಂಧಕವಾದ ಮಂಜು ಇಬ್ಬನಿಗಳ ಆವರಣವಿಲ್ಲದೆ ಜಗತ್ತು ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ದೇವತೆಗಳ ಕೃಪಾಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ಆಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಕನಕಾ

ಶರದೃತುವಿನ ಅಧಿದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸುವರ್ಣವರ್ಣಗಳಿಂದ ಹರಿಯದಿರುವ ವಸ್ತ್ರದಂತೆ ಹಚ್ಚಗೆ ನಿತ್ಯನೂತನವಾಗಿ ಜಗತ್ತು ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ''ಬೇರೆ ಋತುಗಳಿಗಿಂತ ಈ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುವ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ರುಚಿಯಿದ್ದು ಶರೀರಕ್ಕೆ

---

೧ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚುವ ಕಪ್ಪು

ಪುಷ್ಟದಾಯಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯ ಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ರೋಗಗಳು ದೂರವಾಗಿ ಜೀವನವು ಸುಖಮಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶರದೃತುವಾದ ನಾನು ಇಂತಹ ಸುಖಮಯವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ದೊರಕಿಸುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಶರದೃತು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಏತಾ ವಾಚಃ

ಶರದೃತು ಬಂದಾಗ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ತೃಪ್ತ ಮನುಷ್ಯರ ಹಾಗೆ ಅವರ ವರ್ತನೆಯ ಹಾಗೆ ಶರದೃತುವಿನ ಋತುಧರ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಅಭಿಧೂನ್ವಂತೋ

ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಮರುದ್ಗಣಗಳು (ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯ ಸಮೂಹ) ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕದಲಿಸುವ ಹಾಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ (ಚಳಿಯ) ಭಾದೆ ಕೊಡುತ್ತಾ ಗಾಳಿಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತವೆ. ವಾಯುಲೋಕದಿಂದ ಆಗಮಿಸುವ ಈ ಚಳಿ ಗಾಳಿಯನ್ನ ದುರಿಸಲು ಮನುಷ್ಯರು ಬಾಣದ ಮೊನೆಯಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ವೆನ್ನುವಂತೆ ಮಲಿನವಾಗಿದ್ದರೂ ದೃಢವಾಗಿರುವ ಹೊದ್ದಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊದ್ದು ಕೂದಲನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಬಿಗಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ತಲೆ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವವರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಅಕ್ರುದ್ಧಸ್ಯ

ಕೋಪದಿಂದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೇಗೆ ಕೆಂಪಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವವೋ ಹಾಗೆ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಯಾವ ಋತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಅದು ಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಹೊಂದಿದಂತಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನ ಸ್ವಭಾವ.

ದುರ್ಭಿಕ್ಷಂ

ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜಲವು ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ (ಅಭಾವ). ಮನುಷ್ಯರ ಮನೆ ಗಳಲ್ಲೂ ನೀರಿನ ಅಭಾವ. ಶಿಶಿರ ಋತುವಿನ ತಾಪವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಜನರು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರಿನಿಂದ ದಾಹವನ್ನು ತಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ತಾ ಅಗ್ನಿಃ

ಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ನೀರು ಕಾಣಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾರ್ಗಸ್ಥರು(ಜನರು) ನೀರಿಗಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾದರೆ ಜೀವಿಗಳ ಗತಿಯೇನು ? ಎಂದು ನೀರಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇಹೇಹ

ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ವಾಯುದೇವತೆಗಳೇ, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಂದ ವಿಶೇಷವಾದ ಸುಖದಾಯಕವಾದ ನೀರಿನ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಈ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಉಂಟು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ನಾಲ್ಕನೇ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ಪಂಚಮ ಅನುವಾಕಃ ॥

ಅತಿತಾಮ್ರಾಣಿ

ಶಿಶಿರ ಋತುವಿಗೆ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳು ಅತಿ ಕೆಂಪದ (ತಾಮ್ರದ ಹಾಗೆ) ವಸ್ತ್ರವುಳ್ಳವರು. ಅವರು ಅಷ್ಟಿ, ವಜ್ರ, ಶತಘ್ನಿ ಎಂಬ ಆಯುಧ ಗಳಿಂದ ಶತೃಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅರುಣ ಕೇತುಕಾಗ್ನಿರೂಪವಾದ ಅಗ್ನಿಜಿಹ್ವೆ (ಕೆಂಪಾದ ನಾಲಗೆ) ಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ವ್ಯಗ್ರವಾದ ಧ್ವನಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ನೈವ

ನಮಗೆ ಸಮಾನವಾದ ದೇವತೆಗಳಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರಿಲ್ಲ. ರಾಜನಾದ ವರುಣನೂ ಸಮರ್ಥನಲ್ಲ. ಅಗ್ನಿಯೂ, ವಾಯುವೂ ಇಂದ್ರನೂ ಯಾರೂ ಸಮಾನರಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಮಾನತರು ಒಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅಬ್ಬರಿಸುವಂತೆ ಧ್ವನಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ದಿವ್ಯಸ್ಯೈಕಾ

ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳ ನಾಲಗೆಯಂತಿರುವ ಅರುಣಕೇತುಗ್ನಿಯು ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಕೆಳಗೆ ಬಿಲ್ಲಿನ ಎರಡು ಕೊಪ್ಪಿಯಂತೆ (ಮೂಲೆಗಳಂತೆ) ಆಕಾಶವನ್ನೂ ಭೂಮಿ ಯನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದು ಇಂದ್ರನು ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಿ ಗೆದ್ದಲಿನ ರೂಪ ತಾಳಿ ತಾನೇ ಧನುಸ್ಸಿನ (ಬಿಲ್ಲಿನ) ನಾರಾಚ (ಹುರಿ)ವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದನು. (ಇಂದ್ರನಿಗೆ ತನಗಿಂತ ಬಲಶಾಲಿಗಳೆಂದರೆ, ಅವರಿಂದ ಇಂದ್ರಪದವಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದೋ ಎಂಬ ಭಯ)

ತದಿಂದ್ರ

ಆ ಧನುಸ್ಸೇ ಮೋಡಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಇಂದ್ರ ಧನುಸ್ಸೆಂದು (ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು) ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಧನುಸ್ಸು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಮಗ ಶಂಯು ಎಂಬುವನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅವನು ಅದರಿಂದ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಕೊಂಡನು. ಹಾಗಾಗಿ ಆ ಧನುಸ್ಸು ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯ ಧನುವೆನಿಸಿತು.

ರುದ್ರಸ್ಯ

ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾರಾಚವುಳ್ಳ ಆ ಧನುಸ್ಸು ಇಂದ್ರನ ಸ್ವಾಧೀನವಾದದ್ದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಾರಾಚವು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಧನುಸ್ಸಿನ ಮೇಲ್ತುದಿಯು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮಿ ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯ ತಲೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯ ಗಳಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ಸಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪ್ರವರ್ಗ್ಯವೆಂಬ ವಿಶೇಷ ಪದಾರ್ಥವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂತಹ ಪ್ರವರ್ಗ್ಯವಿರುವ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹವರಿಂದ ಅರುಣಕೇತಾಗ್ನಿಯ ಶಿರಸ್ಸು ಜೋಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಯಾರು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವರೋ ಅಂತಹವರನ್ನು ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯು ಹಿಂಸೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಐದನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ಷಷ್ಠೋಽನುವಾಕಃ ॥

ಆತ್ಯೂರ್ಧ್ವಾ

ಶಿಶಿರ ಋತುವಿನ ಅಧಿಕ ಚಳಿಯಿರುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜನಗಳು ಶರೀರವನ್ನು ಮುದುರಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಿಂದ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಅಪ್ಪಿ ಹಿಡಿದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ಮೇಲುಗಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿರುತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ಅತ್ಯೂರ್ಧ್ವಾಕ್ಷಿಗಳೆಂದೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಚಳಿಯಿಂದಾಗಿ ಎಡಕ್ಕಾಗಲೀ ಬಲಕ್ಕಾಗಲೀ ಎತ್ತಕಡೆಗೂ ನೋಡದೆ ಆಕಾರ ರೂಪಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಮಿದು, ಒರಟುಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಸುಮದರ ವಸ್ತ್ರವನ್ನಾಗಲೀ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಂದ ಕಾಣುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸು ವುದಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದೇ ಚಳಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಷ್ಟನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ

ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷವಿದ್ದರೂ ಚಳಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದರತ್ತಲೇ ಹೊರತು ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವತ್ತ ಗಮನ ಕೊಡರು. ಹೆಣ್ಣು ಗಿಳಿಯ ತಲೆಯ ಬಣ್ಣದ ಹಾಗೆ ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಶಿರ ಋತುವಿನ ಅಧಿದೇವತೆಯ ಕಣ್ಣಿನ ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಅಸಾಧಾರಣ ಧರ್ಮವುಳ್ಳದ್ದು ಶಿಶಿರ ಋತು.

ತ್ವಂ ಕರೋಷಿ

ಶಿಶಿರ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಚಳಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಮೊಳಕಾಲೂರಿ ಕುಳಿತು ಕೈ ಬೊಗಸೆಯನ್ನು ಕೆಳಮುಖ ಮಾಡಿ ವಕ್ಷ ಸ್ಥಳದ (ಎದೆ) ಭಾಗವನ್ನು ಬೆಂಕಿಯ

ಶಾಖಕ್ಕೊಡ್ಡಿ ಕಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ವೃದ್ಧರೂ, ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಶಿಶಿರಋತುವಿನ ಸ್ವಭಾವ ಧರ್ಮ.

ತಸ್ಮೈ

ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ರೀತಿ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿನ ಈ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದ ಋತು ಧರ್ಮಗಳ ಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಋತುಗಳೂ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆನಿಸಿ ಗೌರವವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎನಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ನಂತರ ಸೂರ್ಯರೂಪನಾದ ಅರುಣ ಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಸಂತಾದಿ ಋತುಗಳ ಅಧಿದೇವತೆಗಳಾದ ವಸುಗಳು, ರುದ್ರರು, ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳು ಮೊದಲಾದ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಗಳೊಡನೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಕರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸುವ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಅವನ ಸಮಸ್ತ ಕೋರಿಕೆಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಯ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಹೊಂದಿದ ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯು ದ್ರವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೈತೋರಿ ಮಳೆ ಸುರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಂತ್ರವು ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿ ಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

ಆವದ್ರಪ್ಸೋ

ದ್ರವಸ್ವರೂಪವಾದ ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯು ತನ್ನ ಅನೇಕ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಮಳೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೇ, ಅರುಣ ಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯೇ ನೀನು ಮಳೆಯ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಕಾರಣ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಅವಶ್ಯ ವೆನಿಸಿದಾಗೆಲ್ಲ ಮಳೆ ಸುರಿಸು. ಮಳೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲಾ ಆವೃತವಾಗಲಿ. ಅಂದರೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಮಳೆ ಸುರಿಯಲಿ ಎಂದು ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಏತಯೈವ

ವರ್ಷಾಧಿಪತಿಯಾದ ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯು ಜಲದಾನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸು ತ್ತಿರುವ ಭೂಮಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಲೋಸುಗ ಮೋಡಗಳು ಆಕಾಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸಂವತ್ಸರಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಅರುಣ ಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯು ಓಷಧಿಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಆಕಾಶವನ್ನೂ ಅಧಿಷ್ಠಿಸುತ್ತಾನೆಂಬುದಾಗಿ ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಯಜಮಾನರು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಅಪಚಾರ ಮಾಡಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಅಪಚಾರ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದದವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಋತುಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು, ಸೂರ್ಯನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಂತ್ರಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಆರನೇ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

|| ಅಥ ಸಪ್ತಮ ಅನುವಾಕಃ ||

ಆರೋಗೋ

ಆರೋಗ, ಭ್ರಾಜ, ಪಟರ, ಪತಂಗ ಸ್ವರ್ಣರ ಜ್ಯೋತಿಷೀಮಾನ್ ಮತ್ತು ವಿಭಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಏಳು ಜನ ಸೂರ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಏಳು ಜನ ಸೂರ್ಯರೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಆಗುವಂತೆ ಮಳೆಯ ಮೂಲಕ ಅನ್ನಾಹಾರಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಕಾಶವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಭೂಲೋಕದ ಒಳಿತಿಗೆಂದೇ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕಶ್ಯಪೋ

ಕಶ್ಯಪನೆಂಬುವನು ಎಂಟನೆಯ ಸೂರ್ಯ. ಅವನು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮೇರುಪರ್ವತ ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕುರಿತಾಗಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಯತ್ತೇ ಶಿಲ್ಪ

ಎಂಟನೆಯ ಸೂರ್ಯನಾದ ಕಶ್ಯಪನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇ ಕಶ್ಯಪ ಯಾವ ಆರೋಗನೇ ಮೊದಲಾದ ಏಳು ಜನ ಸೂರ್ಯರು ಜಗತ್ಪ್ರಕಾಶಕರವಾದ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಪೂರ್ಣರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೋ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಭಾವಿಸುವ ಯಜಮಾನನನ್ನು ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಅದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು ವುದರಿಂದ ಕಶ್ಯಪನೆಂಬ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಭಾವ ಮಹಿಮೆಗಳು ಎಷ್ಟೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ತೇಅಸ್ಮೇ

ಈ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದ ಏಳು ಜನ ಸೂರ್ಯರೂ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶ ಕೊಡಲು ಕಶ್ಯಪನಿಂದ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಸೋಮನೆಂಬ ದೇವತೆಯು ಈ ಏಳು ಜನರನ್ನೂ ಕಶ್ಯಪನಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ದೂರ ಮಾಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವರುಗಳು ತಿದಿಯಿಂದ ಊದಲ್ಪಟ್ಟು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿದ ಬಂಗಾರದ ಹಾಗೆ ಶೋಭಿಸಿದರು. (ಕಶ್ಯಪನು ಆ ಏಳು ಜನ ಸೂರ್ಯ ಮಲಿನತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಪುಟಕ್ಕಿಟ್ಟ ಬಂಗಾರದ ಹಾಗೆ ಅವರು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.)

ಪ್ರಾಣೋ

ಕೆಲವರು ಆಚಾರ್ಯರು ಮೂಗಿನ ಮುಖಾಂತರ ಸಂಚರಿಸುವ ಪ್ರಾಣವಾಯುವು ಏಳು ವೃತ್ತಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಏಳು ಜನ ಸೂರ್ಯರಾದರೆಂದೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಆಚಾರ್ಯರು ಜೀವನಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಮಹತ್ತು ಅಹಂಕಾರ ಹಾಗೂ ಪಂಚಭೂತಗಳೂ ಈ ಏಳೂ, ಏಳು ಜನ ಸೂರ್ಯರೆಂದೂ, ಯಾರು ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ ಶರೀರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸೂರ್ಯನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರಾದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸೂರ್ಯಸ್ವರೂಪವು ಜಗತ್ತನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಷಯವಲ್ಲ.

ಅಪಶ್ಯ ಮಹ

ವತ್ಸ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮಗನಾದ ಪಂಚಕರ್ಣನು (ವಾತ್ಸಾಯನನು) ಪ್ಲಕ್ಷ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮಗನಾದ ಸಪ್ತಕರ್ಣನೂ (ಪ್ಲಾಕ್ಷಿ) ಈ ಏಳು ಸೂರ್ಯರನ್ನು ನೋಡಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಶ್ಯಪನೆಂಬ ಎಂಟನೆಯ ಸೂರ್ಯನಿದ್ದಾನೆಂದು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೇವಾಗಲೀ ನೋಡಿದವರಲ್ಲವೆಂದು ಮಹೋನ್ನತವಾದ ಮೇರು ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ಕಶ್ಯಪನೆಂಬ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡ ಹೋಗಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಅಪಶ್ಯ

ಆ ಪಂಚಕರ್ಣ ಹಾಗೂ ಸಪ್ತಕರ್ಣರಿಗೆ ಪ್ರಾಣತ್ರಾತನೆಂದು ಹೆಸರಾದ ಗರ್ಗ ಋಷಿಯ ಮಗನು, ನಾನು ಆ ಮಹಾಮೇರು ಪರ್ವತದಲ್ಲಿನ ಕಶ್ಯಪನೆಂಬ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದೂ ಮೇರುಪರ್ವತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರದಿರುವ ಆ ಕಶ್ಯಪ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಲು ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಮೇರು ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರೆಂದು ತಿಳಿಸಿದನು.

ಭ್ರಾಜ

ಆರೋಗನೆಂಬ ಸೂರ್ಯನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೂಪನಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದೇನಿಲ್ಲ ಭ್ರಾಜ ಪಟರ ಮತ್ತು ಪತಂಗ ಈ ಮೂವರೂ ಸೂರ್ಯರೂ ಮೇರು ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹರಿಸಿ ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೆಳಕು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದ ಸ್ವರ್ಣದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮಂತ ಮತ್ತು ವಿಭಾಸರೆಂಬ ಸೂರ್ಯರು ಮೇರು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಊರ್ಧ್ವ ಮುಖರಾಗಿ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹರಿಸಿ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಧ್ಯೆ ಅಂದರೆ ಅಧೋಮುಖ ಮತ್ತು ಊರ್ಧ್ವಮುಖ ಈ ಎರಡರ ಮಧ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿನ

ತಾಪವಿಲ್ಲದಿರುವ ಕಾರಣ ನೀವು ಈ ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮೇರುಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು.

ತೇಷಾ

ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆ ಸೂರ್ಯರುಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದಂತಾಯಿತು.

ಸಪ್ತ ಸೂರ್ಯ

ಆರೋಗ ಮೊದಲಾದ ಏಳು ಜನ ಸೂರ್ಯರೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಕಾಶವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದು, ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಅರುಣ ಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯನ್ನು ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮೆರುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುಖಕರವಾದ ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ (ಆ ಏಳು ಜನ ಸೂರ್ಯರೂ) ಯಜಮಾನನನ್ನು ''ಹೀಗೆ ದಯ ಮಾಡಿ, ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ, ಈ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಭುಂಜಿಸಿ'' ಎಂದು ಪ್ರಿಯವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಅತಿಯಾದ ಶೀತೋಷ್ಣರಹಿತವಾದ ಹಿತವಾದ ಘೃತವೇ ಮೊದಲಾದ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಮೇರು ಮಾರ್ಗವು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸಪ್ತ

ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹೋತ, ಪ್ರಶಾಸ್ತ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಚ್ಛಂಸ, ಪೋತಾ, ನೇಷ್ಟ, ಅಚ್ಛಾವಾಹ ಮತ್ತು ಅಗ್ನೀಧ್ರವೆಂಬ ಏಳು ಜನ ಋತ್ವಿಜರೇ ಏಳು ಜನ ಸೂರ್ಯರು ಎಂದು ಕೆಲವು ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದರು.

ತೇಷಾ

ಈ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲಿರುವ ಋಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಈ ಏಳು ಜನ ಋತ್ವಿಜರೇ ಏಳು ಜನ ಸೂರ್ಯರೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾತಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಸಪ್ತದಿಶೋ

ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಈಶಾನ್ಯದವರೆಗಿನ ಏಳು ದಿಕ್ಕುಗಳು ಅನೇಕ ಸೂರ್ಯ ರನ್ನುಳ್ಳವಾಗಿದ್ದು ಅವರೇ ಹೋತೃವೇ ಮೊದಲಾದ ಏಳು ಜನ ಸೂರ್ಯರೆಂದೆನಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಏಳು ಜನ ಋತ್ವಿಜರೇ ದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಸೂರ್ಯರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೇ ಸೋಮ, ಸಪ್ತ ಹೋತೃ ಸ್ವರೂಪರಾದ ಆದಿತ್ಯರಿಂದ ನಾವು ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವಂತೆ ಮಾಡು.

ತದಪ್ಯಾ

ಏಳು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸೂರ್ಯರಿರುವರೆಂದೂ ವೇದಗಳು ಹೇಳುತ್ತವಾಗಲೀ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿಲ್ಲ ಮಾತ್ರ. ಆದರೂ ಅನೇಕ ಸೂರ್ಯರಿರುವರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉಕ್ತಿ ಇದೆ. ಯಾವ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಋತು ಧರ್ಮವುಂಟಾದರೂ ಅದು ಆಯಾ ದಿಕ್ಕಿನ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ಸೂರ್ಯರಿದ್ದಾರೆಂಬ ಉಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಏತಯ್ಯೈವಾ

ಎಲ್ಲಿ ಋತುಧರ್ಮ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಋತುಧರ್ಮ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಸೂರ್ಯರಿರುವುದರಿಂದ ಅನಂತ ಸೂರ್ಯತ್ವನ್ನಂಗೀಕರಿಸ ಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಸಪ್ತ ಸೂರ್ಯರಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದರೂ ಏನು ಎಂದು ವೈಶಂಪಾಯನರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ತಸ್ಸ್ಯೈಷಾ

ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ

ಯದ್ಯಾವ

ಹೇ ! ವಜ್ರಾಯುಧಧರನಾದ ಇಂದ್ರನೇ ! ನೂರು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳೂ ನೂರು ಭೂಲೋಕಗಳೂ ಇವೆಯೆಂದು ಶ್ರುತಿಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀನು ವ್ಯಾಪಿಸಿಯೇ ಇರುತ್ತಿಯೆ. ಈ ರೀತಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅನಂತ ಸೂರ್ಯರು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ಈ ಋಕ್ಕು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾನಾ ಲಿಂಗತ್ವಾ

ಒಬ್ಬನೇ ಸೂರ್ಯನೆಂದ ಕಾರಣ ವಸಂತಋತು ಮೊದಲಾದ ಆರು ಋತುಗಳ ಧರ್ಮಭೇದಗಳಿರುವುದಾದರೂ ಆ ಆರು ಋತುಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರವರ್ತಕನೆಂದು ಆಯಾ ಸೂರ್ಯರಿರುವುದರಿಂದಲೇ ವಸಂತ ಸೂರ್ಯತ್ವವೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಅಷ್ಟೌತು

ಎಂಟನೆಯ ಸೂರ್ಯನಿರುವುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಈ ಹಿಂದೆ ಎಂಟು ಜನ ಸೂರ್ಯರೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಈಗ ಅನೇಕ ಸೂರ್ಯರೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಎರಡು ವಿರೋಧಾಭಿಪ್ರಾಯದ ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದರಿಂದ

ಅನೇಕ ಸೂರ್ಯರಿದ್ದರೂ ಅವರುಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಾರ ಮತ್ತು ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದರೂ ಅವರಾರನ್ನೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಆರೋಗನೇ ಮೊದಲಾದ ಏಳು ಜನ ಸೂರ್ಯರನ್ನೂ ಮಾತ್ರವೇ ನೋಡಿರುವುದಾಗಿ ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನನೂ, ಪ್ಲಾಕ್ಷಿಯೂ, ಹೇಳಿದ್ದು ಎಂಟನೆಯವನಾದ ಕಶ್ಯಪನನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆಂದು ಗಾರ್ಗ್ಯನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಪೂರ್ವಾಪರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೂರ್ಯರು ಎಂಟು ಜನರೆಂದು ಸಮನ್ವಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಾ

ಪಂಚಕರ್ಣ (ವಾತ್ಸಾಯನ) ಸಪ್ತಕರ್ಣ (ಪ್ಲಾಕ್ಷಿ) ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣತ್ರಾತ (ಗಾರ್ಗ್ಯ)ರು ತಾವು ನೋಡಿದೆವೆಂದೂ ಹೇಳಿದ ಕಾರಣ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಂಟನೆಯ ಸೂರ್ಯನಿರುವನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಆ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವನ್ನು ಕುರಿತೇ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಮಂತ್ರವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರಂ ದೇವಾನಾಂ

ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸೈನ್ಯದ ಹಾಗೆ, ಮಿತ್ರನಿಗೂ, ವರುಣನಿಗೂ, ಅಗ್ನಿಗೂ, ನೇತ್ರಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಯಾವ ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲವಿದೆಯೋ ಅದು ಉದಿಯಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಭೂಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದು ಆ ಮಂಡಲ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯನು ಜಂಗಮಕ್ಕೂ (ಚಲಿಸುವಂತಹ) ಸ್ಥಾವರಕ್ಕೂ (ಸ್ಥಿರವಾದವು ಗಳಿಗೂ) ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಏಳನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

|| ಅಥ ಅಷ್ಟಮ ಅನುವಾಕಃ ||

ಕ್ವೇದಮಭ್ರಂ

'ಓ ಪ್ರಭುವೇ ! ಈ ಮೇಘ ಅನೇಕ ಕಾಲಾವಯವ, ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂವತ್ಸರ, ಹಗಲು, ರಾತ್ರಿ ಹಾಗೂ ಮಾಸಗಳು, ಋತುಗಳು ಯಾವುದರ ಆಧಾರದಿಂದ ಇದೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದುದು ಯಾವುದು' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಯಿತು.

ಅರ್ಧಮಾಸಾ

'ಪಕ್ಷಗಳು, ಎರಡು ಘಳಿಗೆಯ ಕಾಲವಾದ ಮುಹೂರ್ತಗಳು ಎಲ್ಲಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಗ್ರೀಷ್ಮದ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಲಗಳು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಅವು ಎಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಯಿತು.

ಕಾಲಾ

ಈ ಮೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿಯು ಜಲಮಯವಾಗಿತ್ತೆಂಬ ಶೃತಿಯ (ಪ್ರಮಾಣ) ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಂವತ್ಸರದಿಂದ ಮುಹೂರ್ತದವರೆಗಿನ ಕಾಲವು ಜಲದಲ್ಲಿದ್ದವು, ಗ್ರೀಷ್ಮದ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣದ ಬೇಗೆಯಿಂದ ಶೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಜಲವು ಆ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಹಾಗೆ ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಜಲವನ್ನು ಮೇಘವು ಪಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮೇಘಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯುತ್ಕಾಂತಿಗೆ (ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿಗೆ) ಸಂಬಂಧಿಸಿತು.

ಅನವರ್ಣೇ

'ರೋದಸಿ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳು ಅನೇಕ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಕಿಗ್‌ಸ್ವಿದ

'ಯಾರಿಂದ ಈ ಭೂಮ್ಯಂತರಿಕ್ಷಗಳು ಧರಿಸಲ್ಪಟಿವೆ ? ಈ ಎರಡರ ಮಧ್ಯೆ ಏನಿದೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿರುವುದಕ್ಕೆ 'ಈ ಭೂಮ್ಯಂತರಿಕ್ಷಗಳು ವ್ಯಾಪಕಶೀಲನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.' ಹೀಗೆಂದು ವತ್ಸ ಮಹಾಮುನಿಯು ಅನುಭವಪೂರ್ವಕ ಹೇಳಿದನು.

ಇರಾವತೀ

ಈ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳು ಅನ್ನಾಹಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಪಶುಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಯೋಗ್ಯ ವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ (ಅಂದರೆ ಜೀವರಾಶಿಗೆ) ಅನ್ನವನ್ನೊದಗಿಸುವುದಾಗಿವೆ (ಕೊಡುವುದಾಗಿವೆ) ಅಂತಹ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳನ್ನು ವಿಷ್ಣುವು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. 'ಓ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ, ನೀನು ಸ್ವರ್ಗಸಹಿತವಾದ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಿಯೆ.' (ಜೀವರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆಂದು ಮಾಡಿದ ಅನ್ನಾಹಾರಾದಿಗಳು ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೂ ಆಯಾ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಒದಗಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.)

ಕಿಂ ತದ್ವಿಷ್ಣೋ

'ಆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಪ್ರಕಾಶಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ಭೂಮ್ಯಂತರಿಕ್ಷ ಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರಲು ಆ ಬಲವು ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯದು ? ಆ ಕಾಂತಿಯೆಲ್ಲಿಯದು' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಯಿತು.

ವಾತಾದ್ವಿಷ್ಣೋಃ

ಬಲ್ಲವರು 'ವಾಯುವಿನಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಬಲವು ಬಂದಿತೆಂದೂ ನಾಶರಹಿತವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಕಾಂತಿಯು ಬಂದಿತೆಂದೂ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶ (ಪಾದ)ಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದಂಶವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ರೂಪುಗೊಂಡು ಉಳಿದ ಮೂರು ಅಂಶಗಳು ಈ ಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಆನಂದಪೂರ್ಣ ಚೈತನ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂತಹ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸಂಬಂಧ ರಹಿತವಾದ ಮೂರು ಅಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವು ಈ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೂರು ಅಂಶಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ವರೂಪವೇ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಸ್ವರೂಪ'ವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಅಗ್ನಯೋಃ

ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳೂ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗಿವೆ.

ಪೃಚ್ಛಾಮಿತ್ವಾ

ಪರ ಅವಮ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಚತು ಎಂಬ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಸ್ವರೂಪ ವೆಂತಹುದು? ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರ ಹಾಗೂ ಪಾಪಾತ್ಮರ ಸ್ವರೂಪವೆಂತಹುದೆಂದು ಈಗ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಲ್ಲವರಲ್ಲದ ಮುನಿಗಳು ಬಲ್ಲವರಾದ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಅಮುಮಾಹು

ಅಹೋ ರಾತ್ರಿಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆಯಸ್ಸನ್ನು ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತ ಬರುವ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಸೂರ್ಯನೇ ಪರಮನೆಂಬ ಮೃತ್ಯುವು ! ಜೀವರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ವಾಯುವು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಾ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ತರುವ ಮಧ್ಯಮನೆಂಬ ಮೃತ್ಯುವು. ಆಹಾರವನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಇರುವ ಜಠಾರಾಗ್ನಿಯು ಮಂದವಾಗಿ ಪೋಷಣೆ ದೊರೆಯದೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅವಮನೆಂಬ ಮೃತ್ಯುವೆಂದು (ಜಠರಾಗ್ನಿ) ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲಾಯಿತು. ಜೀವನಾಧಾರವಾದ ಓಷಧಿಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಚಂದ್ರನು ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸದೇ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಚತು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮೃತ್ಯುವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು.

ಅನಾಭೋಗಾ

ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳು ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ವಿಹಿತ ವಿಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಆತ್ಮಸಂಬಂಧವಾದ ಉತ್ತಮ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿರುವವರು, ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿಗಳು ಕಳೆದ ಹಾಗೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 'ಪರ'

ಎಂಬ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಶೃತಿ ಸ್ಮೃತಿ ವಿಹಿತ ವಿಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಉನ್ನತ ಉತ್ತಮ ವಿಚಾರ ಸನ್ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವರು ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಪುಣ್ಯಲೋಕ ಭಾಜನರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ತತೋ

ಪುಣ್ಯಪಾಪಾದಿಗಳ ಮಿಶ್ರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗಿರುವವರು ಮಧ್ಯಮ ಫಲವನ್ನು ಅಂದರೆ ವಾಯುಸಂಬಂಧವಾದ ಮೃತ್ಯುವಿಗೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಗ್ನಿಸಂಬಂಧ ವಾದ ಅಧಮ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೂ ಇಂದ್ರ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅಧಮಾಧಮ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪೃಚ್ಛಾಮಿತ್ವಾ

ಓ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ (ಗುರುವೇ) ಪಾಪಾತ್ಮರು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಅದರ ಫಲವನ್ನೂ ನೀನು ಬಲ್ಲವನಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಪಾಪ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಯಮನು ಯಾವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಾನೋ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು (ಶಿಷ್ಯರು) ಕೇಳಿದರು.

ಕಶ್ಯಪಾ

ಕಶ್ಯಪನೆಂಬ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆರೋಗ ಮೊದಲಾದ ಸೂರ್ಯರು ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ರೀತಿ ಹಿಂಸಿಸಲ್ಪಡುವ ಪಾಪಾತ್ಮರನ್ನು ಸೂರ್ಯಕಿರಣ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳು ನರಕದಲ್ಲಿರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತೇ ಶರೀರಾ

ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಕೆಲವರು ಕೈ ಇಲ್ಲದವರು. ಕೆಲವರು ಕಾಲಿಲ್ಲ ದವರು, ಕೂದಲಿಲ್ಲದವರು ಹೀಗೆ ಅಂಗಹೀನರಾಗಿ ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮರಹಿತರಾಗಿ ಸ್ವೇದಜ (ಹೇನು, ಕೂರೆ, ತಗಣೆ) ಉದ್ಭಿಜರಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

ಮೃತ್ವಾ

ಆ ಪಾಪಾತ್ಮರು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತಲೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೂ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ (ಹೇನು, ಕೂರೆ, ತಗಣೆ, ಸೊಳ್ಳೆ) ಜಂತುಗಳಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾರೋ ಹಾಗೆ ಆ ಪಾಪಾತ್ಮನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಪ್ಯೈತುಂ

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಕಶ್ಯಪನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿತವರಾಗಿರುವವರು ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಾದಿ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಬಹು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಕಲ್ಲೂ ಕೇಳಲ್ಪಡುವವ (ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುವವ)ರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಕಶ್ಯಪನನ್ನು ಅತಿಥಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕಶ್ಯಪನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾಗೂ ಬರುವಷ್ಟು ಸಮರ್ಥ ರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ತಸ್ಯೈಷ

ಈ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ವಾಕ್ಯವು ಆ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

ಆ ಯಸ್ಮಿನ್

ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದವರಾದ್ದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಕಾರಣಭೂತರಾದ ಆ ಏಳು ಮಂದಿ ಸೂರ್ಯರೂ (ಆರೋಗ ಮೊದಲಾದವರು) ಕಶ್ಯಪನೆಂಬ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಅವನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದರೋ, ಅಂತಹ ಕಶ್ಯಪನಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾದ ದೀರ್ಘಶ್ರುತ್ತಮನೆಂಬ ಮುನಿಯು ಪೂಜನೀಯನಾದನು.

ಕಶ್ಯಪಃ

೧ ಆಗತಾನಾಗತಾದಿ ಎಲ್ಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರಿತವನಾದ್ದರಿಂದ ನೋಡುವವನೆಂಬ ಅರ್ಥ ಕೊಟ್ಟು 'ಪಶ್ಯಕ' ನೆಂಬ ಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಕಶ್ಯಪನ ಮಹಿಮೆ ಎಂತಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಅಥಾಗ್ನೇ

ಈ ರೀತಿ ಕಶ್ಯಪನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ನಂತರ ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಈ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಮಂತ್ರವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಗ್ನೇನಯ

ಹೇ ! ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವೇ । ನೀನು ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾದ್ದರಿಂದ ಕುಟಿಲವಾದ ನಮ್ಮ ಪಾಪಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ನಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ನಮಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಲಭಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು. ನಿನಗೆ ಅನೇಕ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಎಂಟನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

---

೧ ಬರುವ - ಬಾರದಿರುವ

|| ಅಥ ನವಮ ಅನುವಾಕಃ ||

ಅಗ್ನಿಶ್ಚ

ಅಗ್ನಿ ಜಾತವೇದಸ, ಸಹೋಜಸ, ಅಜಿರಸ, ವೈಶ್ವಾನರ, ನರ್ಯಾಪಸ, ಪಂಕ್ತಿರಾಧಸ, ಮತ್ತು ವಿಸರ್ಪಿಣ ಎಂದು ಎಂಟು ಜನ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರರು, ಈ ಎಂಟು ಜನರೂ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಆಧಾರಭೂತರಾಗಿ ತಾವೂ ಸುಖಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಯಥರ್ತ್ವೇ

ನೀಲವರ್ಣದ ಜ್ವಾಲೆ, ಹಳದಿ ವರ್ಣದ ಜ್ವಾಲೆಯೆಂದು ಜ್ವಾಲೆಯ ವರ್ಣ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಆಯಾ ಋತುಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ, ಒಂದು ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ನೀಲಿಯಾಗಿಯೂ ಒಂದು ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಹಳದಿಯಾಗಿಯೂ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಗೂ ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಗೂ ಹೀಗೆ ಆ ಆರು ಋತುಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣಗಳುಂಟಾಗಿದೆ.

ಅಥ ವಾಯೋಃ

ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಗಳ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸದ ನಂತರ ವಾಯುವಿನ ಹನ್ನೊಂದು ಪುರುಷ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಹನ್ನೊಂದು ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವರೂಪದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಭ್ರಾಜ

ಪ್ರಭ್ರಾಜಮಾನರು, ವ್ಯವದಾತರು, ವಾಸುಕಿವೈದ್ಯುತರು, ರಜತರು, ಪುರುಷರು, ಶ್ಯಾಮರು, ಕಪಿಲರು, ಅತಿಲೋಹಿತರು, ಊರ್ಧ್ವರು, ಅವಪತಂತರು ಮತ್ತು ವೈದ್ಯುತರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಹನ್ನೊಂದು ಜನ ಪುರುಷ ವಾಯುಗಳೂ, ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ಸ್ತ್ರೀ ವಾಯು ಗಣಗಳೂ ಇರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಅವು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ ಎಂದರು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವರು, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಾಗೆ ಬೆಳಗುವವರು, ಕಠಿಣವಾಗಿರುವವರು. ಕಪ್ಪು ವರ್ಣದವರು, ಕಪಿಲ ವರ್ಣದವರು, ಅತಿಯಾದ ಕೆಂಪುಳ್ಳವರು, ಮೇಲು ಲೋಕದವರು, ಅಧೋಲೋಕದವರು, ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಹಾಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವರು ಹೀಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹನ್ನೊಂದು ಹೆಸರುಗಳು.

ನೈನಂ

ಯಾರು ಈ ಅಗ್ನಿ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ವಾಯುಗಣಗಳ ಮತ್ತು ವರ್ಣ ವಿಶೇಷ ಗಳನ್ನು ಅರಿತಿರುತ್ತಾರೋ ಅಂಥವರಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವು ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಹೋ

ಪರಾಶರ ಮುನಿಯ ಮಗನಾದ ವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ''ವಿದ್ಯುತ್ಸಂಬಂಧವಾದ ಬಾಧೆಯೇ ಮೃತ್ಯುವೆಂದು ನಾನು ಊಹಿಸಿದೆ'', ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ನತ್ವ

ಈ ರೀತಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವವರು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹವರನ್ನು ಪಿಡುಗು ಸಂಬಂಧವಾದ ಮೃತ್ಯುವು ಹಿಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಥಃ

ವಾಯುಗಣ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ ನಂತರ ಈಗ ಗಂಧರ್ವ ಗಣಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಾನಭ್ರಾಟ್

ಸ್ವಾನ್, ಅಭ್ರಾಟ ಅಂಘಾರಿ, ಬಂಭಾರಿ, ಹಸ್ತ, ಸುಹಸ್ತ, ಕೃಶಾನು, ವಿಶ್ವಾವಸು, ಮೂರ್ಧನ್ವಾನ್, ಸೂರ್ಯವರ್ಚಾ ಮತ್ತು ಕೃತಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹನ್ನೊಂದು ಜನ ಗಂಧರ್ವ ಗಣದವರು.

ದೇವಾಶ್ಚ

ಗಂಧರ್ವ ಗಣದ ಇವರು ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶರು. ಅಧಿಕವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವರು. ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡುವವರು ಮತ್ತು ಅಮೋಘವಾದ ವಾಕ್ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವರು ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಗೌರೀ

ಗೌರವರ್ಣವುಳ್ಳವಳಾಗಿ (ಬಿಳುಪು) ಶಬ್ದಸ್ವರೂಪಳಾದ ಸರಸ್ವತಿ ದೇವಿಯು (ನದಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ) ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಜಾಲ (ಜೀವರಾಶಿ)ಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ರೂಪದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಛಂದೋರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾದ, ಎರಡು ಪಾದ, ಮೂರು ಪಾದ, ನಾಲ್ಕು ಪಾದ ಎಂಟು ಪಾದ ಮತ್ತು ಒಂಭತ್ತು ಪಾದಗಳುಳ್ಳದ್ದೆಂದು ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಅಕ್ಷರ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವುವೆಂದು ಹೇಳುವ ಕಾರಣ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ನಿವಾಸ ಮಾಡಿ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ನಾಮದಿಂದ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ವಾಚೋ

ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಗ್ದೇವತೆಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಥ

ಸರಸ್ವತಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ ನಂತರ ವರಾಹ ರೂಪದ ವಾಯುವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗುವುದು.

ವರಾಹ

ವರಾಹ, ಸ್ವತಪಸ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಹಸ, ಧೂಪ, ಶ್ವಾಪ, ಗೃಹಮೇಧ, ಈ ಆರು ಮರುದ್ಗಣವಲ್ಲದೆ ಶಿಮಿವಿದ್ವಿಷರೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಹನ್ನೊಂದು ಮರುದ್ಗಣವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಆರು ಮರುದ್ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವರಹಾದಿಗಳಿಗೆ ರೂಢಾರ್ಥ ದಂತೆಯೇ ಅನ್ವಯಾರ್ಥ ಸಹ ಇದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ, ತಮಗೆ ತಾವೇ ದಹಿಸುವ, ವಿದ್ಯುತ್ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುವ, ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯ ಗಳಿಲ್ಲದೆಯೆ ಸಮಸ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲೂ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಕೊಡುವ, ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತಹ, ಯಜ್ಞಾದಿಗಳು ನಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಇರುವ, ಎಂದು ಮೇಲಿನ ಮರುತ್ತುಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. ಕೃಷಿ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಶಿಮಿವಿದ್ವಿಶರಿಗೆ ಅನ್ವಯ ಮಾಡಬಹುದು.

ಪರ್ಜನ್ಯಾ

ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಏಳು ಮರುದ್ಗಣಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಮೇಘಗಳು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಳೆ ಸುರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ಮಳೆ ಸುರಿಸಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಮರುದ್ಗಣಗಳ ಪ್ರೇರಣಾ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಮೇಘಗಳು ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ಮಳೆ ಸುರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಮರುತ್ತಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಈ ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಮಾನ

ಮಳೆಯಿಂದಾದ ಜಲವು ಅಧೋಮುಖವಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೂ ವರ್ಷಿಸಿ ಊರ್ಧ್ವ ಮುಖವಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲದಿನಗಳು ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯ ಹಾಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಆಯಾ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷ ತರುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಯದಕ್ಷರಂ

ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ನಾಶರಹಿತನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳೂ ಸೇವಿಸಿ ಅಜ್ಞರಾದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಲು ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಜಮದಗ್ನಿಯನ್ನು ಉಪದೇಶಕನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದರು.

ಜಮದಗ್ನಿ

ಜಮದಗ್ನಿ ಮಹಾಮುನಿಯು ನಾಲ್ಕಕ್ಷರಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಾಯತ್ರಿ ಮೊದಲಾದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಸಂತೋಷ ಹೊಂದಿ, ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಸೋಮಪಾನ ಮಾಡಿದವರಂತೆ ವೀರ್ಯವಂತರಾಗಿ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿದವರಾಗಿ, ಪೂರ್ವವೇ ಮೊದಲಾದ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಆಗ್ನೇಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಉಪದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೇಮ ವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲೆಂದು ಕೋರಿದರು.

ತಚ್ಛಂಯೋ

ವರ್ತಮಾನ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಆಗಲಿರುವ ಕಷ್ಟಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಯಜ್ಞ, ಯಾಗಾದಿಗಳು ಸಂಭವಿಸುವಂತೆ ಅವುಗಳ ಫಲವು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ದೊರಕುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡು. ದೇವತೆಗಳು ನಮಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ ; ನಮಗೂ ನಮ್ಮ ಸಂತಾನಗಳಿಗೂ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ; ಯಾವುದೇ ವಿಧವಾದ ತೊಂದರೆಗಳು ಉಂಟಾಗ ದಿರಲಿ ; ನಮಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ದ್ವಿಪದಿಗಳಿಗೂ, ಚತುಷ್ಪದಿಗಳಿಗೂ (ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೂ) ಸದಾ ಕ್ಷೇಮ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿ. ಹಾಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಎಂದು ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಸೋಮಪಾ

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲದವರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಒಂಭತ್ತನೇ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

|| ಅಥ ದಶಮ ಅನುವಾಕಃ ||

ಸಹಸ್ರ

ಈ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಭೂಮಿಯು (ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ) ಅನೇಕಾನೇಕ ಜನಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸ್ವರ್ಗವೂ ಸಹ ಅನೇಕಾನೇಕ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಿದ್ದು ಈ ಎರಡೂ ಲೋಕದವರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುತ್ತ ರೋಗಮುಕ್ತರಾದ ಭೋಗ ಭರಿತರಾದ ಸತ್ಯವಂತರಾದ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಪೋಷಕರಾಗಿರುವ ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೆಯೇ ಉಪಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಜಾಯಾ

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಾಶಿಗಳೂ ಹುಟ್ಟುವ ಕಾರಣ ಭೂಮಿಯು ಪತ್ನಿರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಮಳೆ ಸುರಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ಸಸ್ಯಗಳೂ ಫಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಆಕಾಶವು ಪತಿಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು ಪರಸ್ಪರ ದಾಂಪತ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಈ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳಿಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಹಾಗೂ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರರು (ಶುಕ್ರ) ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಾಗಿಯೂ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಸಂಬಂಧವಾದ ವೇದಿಕೆಯು ಮಗಳ ರೂಪದಲ್ಲೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ದಾಂಪತ್ಯ ಭಾವದಿಂದಿರುವ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ಸಂತಾನ ಗಳುಂಟಾದವು.

ಶುಕ್ರಂ

ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳನ್ನು ದಂಪತಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಈಗ ಅಹೋ ರಾತ್ರಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಓ! ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳೇ! ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಗಲಿನಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗೂ ಮತ್ತೊಂದು ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಧೂಮದ ಹಾಗೆ ಕಪ್ಪಗೂ ರಾತ್ರಿಯ ಹಾಗೆ ಇದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಪರಸ್ಪರ ವಿಲಕ್ಷಣ ಸ್ವರೂಪದ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿನ ಸೂರ್ಯನ ಹಾಗೆ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಆಹಾರವನ್ನು ದೊರಕಿಸುತ್ತಾ ನಿರ್ಮಲ ಬುದ್ಧಿ ಸ್ವಭಾವದವರನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ನಾನು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯು ಸಮಸ್ತವಾದ ಮಂಗಳ ವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ.

ವಾಸಾತ್ಯೌ

ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳಿರಾ ! ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ವಾಸಯೋಗ್ಯರಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವರಾಗಿ

ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಆಧಾರರಾಗಿ ರಾಸಭ, ಅಶ್ವ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾನರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಅಂತಹ ನೀವು ನಾನು ಮಾಡುವ ಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಕರ್ಮಾಧಿದೇವತೆಯಾದ ಸೂರ್ಯನೊಡನೆ ನಾನು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿರಿ.

ತ್ಯುಗ್ರೋಃಹ

ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳೇ ! ನೀವು ಮೂರ್ಖನೊಬ್ಬ ಧನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಯಾರಿಗೂ ಕೊಡದೆ ಮೃತನಾದರೂ ಆ ಧನವನ್ನೇ ಆವಾಹಿಸಿಕೊಂಡವನ ಹಾಗೆ ದೃಢವಾಗಿಯೂ ಜಲದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವಂತಹ ತೂತಿಲ್ಲದ ಸೋರಲವಕಾಶ ವಿಲ್ಲದಂತಹ ದೋಣಿಯು ತಿರುಗಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ, ಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಜಲವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತೀರಿ. ಅಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮೋಡಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವರ್ಷಿಸಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ.

ತಿಸ್ರ

ಎಂದಿಗೂ ಅಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯದ ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳೇ ! ಅತ್ತಿತ್ತ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಕೊಂಡು ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಅಧಮ ಈ ರೀತಿ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಅಶ್ವಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಹಾಗೆ, ವೇಗವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ (ಹಾರುವ) ಪಕ್ಷಿಗಳ ಹಾಗೆ, ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿರುವ ಭಾರವನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಹೊರುವ ರಥದ ಹಾಗೆ, ಸಮಾನ ಜಲಧಾರೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ, ಆರು ವಿಧ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಅಂದರೆ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಅಧಮ ಇವುಗಳು ಬರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಹೋಗುವಿಕೆ ಎಂಬ ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಮಳೆ ಸುರಿಸಬೇಕೋ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಮೋಡಗಳ ಮೂಲಕ ಮೂರು ಹಗಲು ಮೂರು ರಾತ್ರಿಯಾದರೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಮಳೆ ಸುರಿಸಿ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಆಧಾರಭೂತರಾಗಿದ್ದೀರಿ.

ಸವಿತಾರಂ

ಜಲವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಮೇಘಗಳು ಮಳೆಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಶಂಬರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತವೆ.

ತ್ರ್ಯಗ್ಂ

ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಮನೋಹರವಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ಮೇಘವು ಜಲಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ತೃಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅರಿತ ಸೂರ್ಯನು ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸೋಮಪಾನ ಮಾಡಿರುವ ಯಜಮಾನನ ಅಭೀಷ್ಟದಂತೆ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಸಸಂಗ್ರಾಮ

ಕಿರಣಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ಕತ್ತಲನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವ ಅಶ್ವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ಸೂರ್ಯನು (ನೀರಿಗಾಗಿ) ಶಬ್ದಗೈಯುತ್ತಿರುವ ಗೋವುಗಳೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪಶುಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮಿಗಿಲಾದವನಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸರೊಡನೆ ಸೇರದಿರುವ ರಾಕ್ಷಸ ವರ್ಗದವರಿಂದಲೂ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಅನ್ವೇತಿ

ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮೇಘವು ಮಳೆ ಸುರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇ ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳೇ ! ಈ ರೀತಿ ಮಳೆ ಸುರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಆ ಮೂಲಕ ಆಯಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಬೀಜಾಂಕುರವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳಿಗೆ ನೀವು ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ.

ತಯೋರೇತೌ

ಆ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳಿಗೆ ಈ ದಿವಾ ರಾತ್ರಿಗಳು ಮಕ್ಕಳು. ಇಬ್ಬರಿಂದ ಹಗಲು ಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ರಾತ್ರಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂತಾನಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಈ ಅಹೋರಾತ್ರಿಗಳು ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿವೆಯೆನ್ನಬಹುದು.

ತಯೋರೇತೌ

ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನರಾದ ಆ ಅಹೋರಾತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರನೂ, ಸೂರ್ಯನೂ ಮಕ್ಕಳು. ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ ಸೂರ್ಯನು ರಾತ್ರಿಯ ಮಗ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಂಪಗಿರುವ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರನು ಹಗಲಿನ ಸಂತಾನ. ಈ ಆದಿತ್ಯಾಗ್ನಿಗಳು ಕೂಡ ಜೊತೆಗೂಡಿದ್ದು ದಂಪತಿಗಳ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತಾರೆ.

ತಯೋರೇತೌ

ಆ ಆದಿತ್ಯಾಗ್ನಿಗಳಿಗೆ ಧೂಮಾತಪಗಳು ಮಕ್ಕಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಧೂಮವು ಅಗ್ನಿಯ ಸಂತಾನ. ತಾಪವೂ ಸೂರ್ಯನ ಸಂತಾನವೆನಿಸಿ ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ತಯೋರೇತೌ

ಈ ಧೂಮಾ ತಪರಿಗೆ ಉಷ್ಣ ನೀಹಾರರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣ ಅಂದರೆ ಬಿಸುಪು ಧೂಮನ ಸಂತಾನ. ನೀಹಾರ ಎಂದರೆ ಮಂಜು ಆತಪನ ಸಂತಾನ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ (ಉಷ್ಣ ನೀಹಾರರು) ತಮ್ಮಿಂದ ಸಂತಾನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡದೆ ಧೂಮಾತಪರಲ್ಲೇ ಲೀನರಾದರು. ಆ ರೀತಿ ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥ್ವಿಗಳ ಸಂತಾನದ ಪರಂಪರೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಯಿತು.

ಸೇಯಗೆಂ

ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಸೂರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಕಾಣದಿರುವ ಕಾರಣ ರಾತ್ರಿಯೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿ ಸೂರ್ಯರೂಪನಾದ ಪುತ್ರನೊಡನೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆ ಕಿರಣಗಳು ಗರ್ಭದ ಪಿಂಡವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ [೧]ಶುಕ್ಲ [೨]ಶೋಣಿತದ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಗರ್ಭ ಕಟ್ಟಿದ ಗೋವಿನ ಪಿಂಡ ಸಂಬಂಧವಾದ ಶುಕ್ಲ ಶೋಣಿತಗಳಿರುತ್ತವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ರಾತ್ರಿಗೂ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣರೂಪವಾದ ಶುಕ್ಲ ಶೋಣಿತಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಜಯಿಷ್ಣು

ಈ ರೀತಿ ರಾತ್ರಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಯಾರು ತಿಳಿದಿರುವ ರಾಗಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಸಂತಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಪಶುಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ರಾತ್ರಿಯ ಸಂತಾನವಾದ ಸೂರ್ಯನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಯಾರು ತಿಳಿದವರಾಗಿರು ತ್ತಾರೋ ಅವರು ಸಾಕ್ಷಿ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಮಾನರಾಗಿ ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಾಸ್ತಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವವ ನಾಗುತ್ತಾರೆ.

---

೧ ಶುಕ್ಲ = ರೇತಸ್ಸು - ವೀರ್ಯ *೨ ಶೋಣಿತ - ರಜಸ್ಸು, ಋತುಸ್ರಾವ*

ಅಥ ಪವಿತ್ರಾಂಗಿರಸ:

ತರುವಾಯ ಪವಿತ್ರವಾದ ಅಂಗೀರಸರ ಸಂಬಂಧವಾದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಹತ್ತನೇ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ಏಕಾದಶ ಅನುವಾಕಃ ॥

ಪವಿತ್ರವಂತಃ

ಪವಿತ್ರರಾದ ಋತ್ವಿಕ್ ಯಜಮಾನರುಗಳು ಅನ್ನವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಅನ್ನ (ಆಹಾರ)ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಜ್ಞವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಪಾಲಕನೂ ಪುರಾತನನೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಆ ಯಜ್ಞ ಕರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಂತರ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರಣವಾದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವ ಕಾರಣ ಸಂತೃಪ್ತನಾದ ಜಲಾಧಿಪತಿ ವರುಣನು ಮಳೆ ಸುರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂತಹ ಕರ್ಮವನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತ ರೆನಿಸಿದವರೇ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪವಿತ್ರಂತೆ

ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುವ ಹೇ ಸೋಮನೇ ನೀನು ಪವಿತ್ರವಾದ ಪವಿತ್ರದಂದ ಸಂಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ (ಬೇಯಿಸದೆಯೇ ಹಸಿಯಾಗಿರುವ ^(ಅ)ಪುರೋಡಾಶವು ಯಾವ ರೀತಿ ಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯ ಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪವಿತ್ರದಿಂದ ಸಂಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸೋಮವು ಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದು)

ಬ್ರಹ್ಮಾ

ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನೂ, ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಕಾರರು ಗಳಾದ ವಿದ್ವಜ್ಜನ (ಕವಿ)ಗಳಿಗೆ (ಪದವಿ) ವ್ಯಾಕರಣಸಿದ್ಧವಾದ ಪದಗಳೂ, ಚತುಷ್ಪಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೃಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಷವೂ (ಕೋಣ) ಪಕ್ಷಿ ಸಂಕುಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಾರುವ ಶ್ಯೇನ ಪಕ್ಷಿಯೂ (ಹದ್ದು) ವನಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಿಯೂ, ಯಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಸೋಮರಸ ರೂಪನಾಗಿ ಮಂತ್ರಾತ್ಮಕನಾಗಿ ಶುದ್ಧನೂ ಪವಿತ್ರನೂ ಆಗಿರುವ ವಿರಾಟ್ಪುರುಷನೂ ಆಗಿರುವನು.

(ಅ) ಅಕ್ಕಿಯ ಹಿಟ್ಟು

ಅಸತಸದ್ಯೇ

ಕೆಲವು ಮಹಾನುಭಾವರು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರಾಗಲು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ನಂತರ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮರೀಚಿ, ವಸಿಷ್ಠ, ಅತ್ರಿ, ಅಗಸ್ತ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಮುನೀಶ್ವರರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ತಾವು ಪುರ್ನಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಯಾರು ಅರುಣ ಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಅತ್ರಿ ಅಗಸ್ತ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದವರ ಸಮಾನರಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೂ ಸುಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಅಥ ಸವಿತು

ಹೀಗೆ ಅಂಗೀರಸ ಮೊದಲಾದ ಮುನೀಶ್ವರರ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ನಂತರ ಮಂತ್ರ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ವೈರಾಗ್ಯದ ಕೋರಿಕೆಯುಳ್ಳ ಶ್ಯಾವಾಶ್ವನೆಂಬ ಮುನಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಅಮೀಯ

ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಉನ್ನತವಾದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೋಗಿದ್ದಂತೆ ಇರುವುವು. ಏಕೆಂದರೆ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿ ಕಾಣಿಸದಾಗುವುವು. ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಚಂದ್ರನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಕೂಡ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದರಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ.

ತಥ್ಸವಿತು

ಯಾವ ಸೂರ್ಯನು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಯ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೋ, ಆ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸೋಣ.

ತಥ್ಸವಿತು

ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಸುಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ, ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿದ್ದು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ಆ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸೋಣ.

ಆಪಾಗೂಹತ

ಸೂರ್ಯನು ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು

ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ರಾತ್ರಿಯ ಬೇಳೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಮೂಳೆ, ರಕ್ತಮಾಂಸಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ (ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೂ) ಹೇಗೆ ಅವುಗಳು ಕಾಣದಂತೆ ಚರ್ಮದಿಂದ ಆವರಣ ಗೊಂಡಿರುವ ಹಾಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಆವೃತಗೊಂಡು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾಮನಾಮ್ನೈವ

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ಗೋವಿಂದ ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವು ಕೇವಲ ಶಬ್ದಗಳಷ್ಟೆ. ಸ್ತ್ರೀ, ಪುರುಷ, ನಪುಂಸಕ ಎಂದು ಏನು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇ. ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇ. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು ನಾನೇ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವವನೂ ನಾನೇ. ಮುಂದೆ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವವನೂ ನಾನೇ. ಈ ರೀತಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಾನುಭವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮಯಾ

ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾದ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದವು. ಅಂದರೆ ನಾನೇ ಆಯಾ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದೆನು. ನನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದ ಪಂಚಭೂತಗಳೂ ದೇವ ಮನುಷ್ಯ [೧] ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನಿ ಜಂತುಗಳಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟವು. ಆಯಾಯ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆಯಾ ಶರೀರಾಭಿಮಾನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮ ಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಲಾಯಿತು.

ಸ್ತ್ರೀಯಃ

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸ್ವಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ತ್ರೀ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಅವರನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದು ಕರೆಯದೆ ಪುರುಷರೆಂದು ಕರೆಯಬೇಕೆಂದೇ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಪುರುಷರು ತಮಗಿರಬೇಕಾದ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲದಿದ್ದು ಸ್ತ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಿರುವ ಮೋಹಾದಿಗಳಿರುವ ಕಾರಣ ಅಂತಹವರನ್ನು ಪುರುಷರೆಂದು ಕರೆಯದೆ ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದೇ ಕರೆಯಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ಭೇದವನ್ನು

---

[೧] *ಅಂಡಜ = ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬರುವ*
ಸ್ವೇದಜ = ಬೆವರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬರುವ
ಉದ್ಭಿಜ = ಭೂಮಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬರುವ

ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೂ ಆತ್ಮಾನುಭವವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಬಾಹ್ಯ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ವರ್ಣವಿಶೇಷವನ್ನು ನೋಡುವವನು ಕಣ್ಣಿದ್ದೂ ಕುರುಡನೇ. ಹೀಗೆಯೇ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯದ ತಂದೆಯ ಮಗ ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಆತ್ಮಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮಗನನ್ನು ತಂದೆಯೆಂದೂ ತಂದೆಯನ್ನು ಮಗನೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ತತ್ವಜ್ಞಾನವೇ ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಅಂಧೋ

ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಂಬಂಧವಾದ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರವು, ಹೊರಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಒಂದು ಮಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹೇಗೆ ಆನಂದವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ ನೇತ್ರದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬ ಮಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆತ್ಮಾನುಭವದಿಂದ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೃಷ್ಟಿ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೂ ತೊರೆದೂ ಸ್ಪರ್ಶ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಗ್ರಹಣ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ತೊರೆದೂ ಧಾರಣ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು, ಜೀವೇಂದ್ರಿಯ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ತೊರೆದು ಆತ್ಮಾನುಭವದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಾನಂದವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಊರ್ಧ್ವ

ಸಂಸಾರವನ್ನು ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಸಂಸಾರ ವೃಕ್ಷದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿದ್ದು ಆಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂಭ ಪರ್ಯಂತವೂ ಇರುವ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಹೀನವಾದ ಕಾರಣ ಸಂಸಾರ ವೃಕ್ಷದ ಕೊಂಬೆ ಮೊದಲಾದವು ಕೆಳಗಡೆ ಇವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಶಹೊಂದುವ ಸ್ವಭಾವದ ಸಂಸಾರ ವೃಕ್ಷದ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತಿರುವವನು ನಾನು ಮೃತ ಹೊಂದುತ್ತೇನೆಂದು ಭಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನಾನು ನಾಶರಹಿತವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನೆಂದು ತಿಳಿದವನಾಗಿರುತ್ತೇನಾಗಿ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಜನನ ಮರಣಾದಿಗಳು ಇವೆಯಾಗಲಿ ನನಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಚಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಹಸಿತಗ್ಂ

ನಗು, ಅಳು, ಸಂಗೀತ, ವೀಣಾವಾದನ, ಮೃದಂಗವಾದನ, ಮರಣ, ಜನನ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಶರೀರಸಂಬಂಧವಾದ ಅವಯವಗಳಂತೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಅತ್ಯಶ್ಯಗ್

ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಮಾಯೆಯಿಂದ ದೇಹ ಸಂಬಂಧ ರಹಿತ ಚೈತನ್ಯದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದೊಡನೆ ಸೇರಿದ ಅಹಂಕಾರವು ತಾನು ಜಡವಾದರೂ ಚೇತನವುಳ್ಳದೆಂದು ತೋರುತ್ತಾ '' ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ, ದುಃಖಿಸುತ್ತೇನೆ, ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಆಮೋದ ಪ್ರಮೋದಗಳು ನನಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದುವೆಂದು, ನಾನು ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿದ್ದೇನೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಶರೀರ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಆತ್ಮನದೇ'' ಎಂದು ತೋರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಸತಂ

ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ದೇಹ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನು ನಿರವಯವ, ನಿರ್ವಿಕಾರವಾದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿಯದೆ ಈ ಮಣಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದೇನೆ, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದೇನೆ, ಬಾಯಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಚಕ್ಷುರಾದಿಂದ್ರಿಯ ರಹಿತನಾದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಚಕ್ಷುರಾದಿಂದ್ರಿಯ ಸಹಿತವಾದ ಶರೀರ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ನೈತ

[೧]ಜ್ಞಾನವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡುವ ಮುನಿಸಮಾನವಾದ ಈ ಮಂತ್ರಗಳ ಆಧಾರವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಶರೀರದ ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು ತೊರೆದು ನಿರ್ವ್ಯಾಪಾರನಾಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇರಿಸಿರುವಂತೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿನ ಅಗತ್ಯ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಭವ ನೆಂಬ ಮುನಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ (ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದು)

ಆತಮಗ್ನೇ

ಸಮರ್ಥನಾದ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವೇ ! ಬಲಶಾಲಿಯು ನಿಮಿಷ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯೋಜನ ದೂರ ಹೋಗುವಷ್ಟು ಹಗುರವಾಗಿಯೂ ಒಂದೇ ಚಕ್ರವುಳ್ಳ ಒಂದೇ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ವಾಯುವೇಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ರಥವನ್ನು ಹತ್ತಿ ನಾನು ಮಾಡಲಿರುವ ಯಜ್ಞ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಸನ್ನ ಮನದಿಂದ ಬಾ.

---

೧ ಎರಡು ಕೋಣೆಗಳ ನೀಂ ಮಾಡು ಮನದಾಲಯದಿ । ಹೊರ ಕೋಣೆಯಲಿ ಲೋಗರಾಟಗಳನಾಡು ।
ವಿರಮಿಸೊಬ್ಬನೆ ಮೌನದೊಳ ಮನೆಯ ಶಾಂತಿಯಲಿ । ವರಯೋಗ ಸೂತ್ರವಿದು ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ॥
(ಡಿ.ವಿ.ಜಿ.ಯವರ ಮಂಕುತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ)

ನರಿಷ್ಯತಿ

ಬೆಳ್ಳಗೂ ಕೆಂಪಗೂ ಬಲವಾಗಿಯೂ (ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ) ನೇರವಾದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹೂಡಿ ರಥವನ್ನೇರಿ ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯು ಹೊರಟು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ಕುದುರೆಯ ನೇರ ಗಮನದಿಂದ ರಥದ ಗತಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭಂಗ ಬಾರದು. ರಥವು ಅತ್ತಿತ್ತ ಜಾರುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ರಥದ ಅಕ್ಷವು ಬದಲಾಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಏಕಯಾಚ

ಓ ವಾಯುವೇ ! ಒಂದಾಗಲೀ ಹತ್ತಾಗಲೀ ಎರಡಾಗಲೀ ಇಪ್ಪತ್ತಾಗಲೀ ಮೂರಾಗಲೀ ಮೂವತ್ತಾಗಲೀ ಹೆಣ್ಣು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ರಥವೇರಿ ನಾನು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ರಥ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಹನ್ನೊಂದನೇ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ದ್ವಾದಶ ಅನುವಾಕಃ ॥

ಆತನುಷ್ವ

ಓ ಇಂದ್ರನೇ, ನೀನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಿಚಿತನೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ 'ಇದೋ ನಾನು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಉಚ್ಚ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆ ತಿಳಿಸು. ಈ ರೀತಿ ನೀನು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪುರುಷನು ತನ್ನ ಬೀಜಾಣುವಿನಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಸಂತಾನವುಂಟಾಗಿಸುವಂತೆ ಚಂದ್ರನ ಮುಖಾಂತರ ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಜಲವನ್ನು ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣದೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ ಮಳೆಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು.

ಇತಸ್ಸಿಕ್ತ

ವರವನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡು. ಆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿ ನಂತರ ಚಂದ್ರನು ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡು. ಅಗ್ನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಹವಿಸ್ಸು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸೇರಿ ಜಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಜಲವು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿರುವ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಔಷಧ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಳೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಇಂದ್ರನೇ ! ಇವಿಷ್ಟನ್ನೂ ನೀನು ನಡೆಸಿಕೊಡು ಎಂದು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಅಸಂಖ್ಯಾತಾ

ಅನೇಕಾನೇಕ ರೂಪಗಳುಳ್ಳ ಅರುಣ ಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯು ಎಣಿಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕದಿರುವವನು. ಅವನನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಲೀ ನೋಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಅರುಣ ಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯ ರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಆಮಂದ್ರೈ

ಓ ಇಂದ್ರನೇ ! ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ನವಿಲುಗರಿಯ ವರ್ಣ ವಿಶೇಷವುಳ್ಳ ಕೂದಲಿರುವ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಯಜ್ಞ ನಡೆಯುವಲ್ಲಿಗೆ ಬಾ. ನೀನು ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ನಿನಗೆ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕುದುರೆಯ ಹಗ್ಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವವರನ್ನು ಕೂಡ ಯಾರೂ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಸಮಸ್ತ ಕೋರಿಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವವನಾಗಿ ನಾವು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಮಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡು.

ಮಾಮಂದ್ರೈ

ನವಿಲುಗರಿಯ ವರ್ಣದ ಕುದುರೆಯೇರಿ, ನೀನು ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ನಾನು ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಿನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ನಿನ್ನ ಕುದುರೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುವವರು, ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವರನ್ನು, ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುವವರಾರೂ ಬಾರದಿರಲಿ. ಅನಂತರ ನಿನ್ನ ಲೋಕ (ಸ್ವರ್ಗ)ಕ್ಕೆ ಬಂದು ಐಶ್ವರ್ಯ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ ನಾನು ಸುಖಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅಣುಭಿಶ್ಚ

ಸಹಸ್ರನೇತ್ರನಾದ ಓ ಇಂದ್ರನೇ, ಕ್ಷಣಗಳು ಮುಹೂರ್ತ ಮೊದಲಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ, ಸಂವತ್ಸರ, ಯುಗ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ಥೂಲವೂ, ಪ್ರಕಾಶಪೂರ್ಣನಾಗಿಯೂ, ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲದಂತಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಅಶ್ವಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವ ಕಾಲದೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾ. ಕಾಲಸ್ವರೂಪವಿಲ್ಲದೆ ಬರುವಿಕೆಯು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಕಾಲಾಭಿಮಾನ ದೇವತೆಯಾಗಿರುವ ಅಶ್ವದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಬಾ.

ಅಗ್ನಿರ್ವಿ

ಓ ಇಂದ್ರನೇ ! ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ವಸ್ತ್ರವುಳ್ಳ, ಅಗ್ನಿ, ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಧೂಳೆಬ್ಬಿಸುವ ವಾಯು, ವಸಂತ ಗ್ರೀಷ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ವರ್ಣ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಸಂವತ್ಸರ ಈ ಮೂವರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಅನುಚರರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ

ವೇದಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವವನೇ (೩ ಬಾರಿ) ಅಧಿಕವಾಗಿ ಐಶ್ವರ್ಯ ವುಳ್ಳವನೇ ಹರಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಾಧಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಉಳ್ಳವನೇ, ಮೇಧಾತಿಥಿಯೆಂಬ ಮುನಿಯನ್ನು ಮೇಷ (ಕುರಿಯ) ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹರಸಿದವನೇ, ವೃಷಣಶ್ಚನೆಂಬ ಮುನಿಯ ಮಗಳಾದ ಮೇನಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ರುವವನೆ, ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರಮೃಗ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ (ಬಿಳಿಯ ಜಿಂಕೆ) ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನೇ, (ಗೌತಮ ಪತ್ನಿಯಾದ) ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನು ಕೂಡಿದವನೇ, ಕೌಶಿಕನೆಂಬ ಮುನಿಯ ಬಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸ್ವರೂಪ ಧರಿಸಿದವನೇ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯಜ್ಞದೇಶಕ್ಕೆ ಬಾ ಎಂದು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಅರುಣಾಶ್ವಾ

ಕೆಂಪು ವರ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳುಳ್ಳವರು, ಜಗತ್ಕಾರಣರಾದವರು, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವಾಸಿಸುವವರು, ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೇ ವಸ್ತ್ರವಾಗುಳ್ಳವರು, ಅಗ್ನಿ ಜಾತವೇದ ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರುಗಳ ಎಂಟು ಜನ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಗಳು ಈ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುವವರಾದರು.

ತಾಮ್ರಾಶ್ವಾ

ಕೆಂಪು ವರ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳುಳ್ಳವರೂ, ಕೆಂಪು ವರ್ಣದ ರಥಗಳುಳ್ಳವರೂ ಕಪ್ಪಗಿರುವವರೂ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವವರೂ, ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವ (ಅಗಿಯುತ್ತಿರುವ) ಹಲ್ಲುಗಳುಳ್ಳವರೂ, ಆದ ಓ ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರೇ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಹೊಂದಿದಿರಿ. ಈ ಕುರಿತು ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ನನ್ನೊಡನೆ ಪುಣ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲು ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

ಬೃಹಸ್ಪತಿ

ಉದಕವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಹಾಗೂ ಸೂರ್ಯರು ಅನೇಕ ವಿಧದ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಥವನ್ನೇರಿ ಮಳೆ ಸುರಿಸುವ ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞದೇಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಉಕ್ತೋ

ಕಾಲದ ಅವಯವಗಳಾದ ವಸಂತಾದಿ ಋತುಗಳು ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳ ಆಕಾರ ವಿಶೇಷ ವಸ್ತ್ರ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಅನುವಾಕಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದೆ.

ವಸಿಷ್ಠನ ವಂಶದ ರೋಹಿಣನೆಂಬ ಋಷಿ ಪುತ್ರನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಂದ ಒಂ. ವಿಧವಾದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಈ ಶಬ್ದವೆಲ್ಲಿಂದ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಯಾರು ಶಬ್ದಗೈಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ವಾಶ್ರೇ

ವಾಸನೆಯನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಿದ ಹಸು ಕರುವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೂಗುವ ಹಾಗೆ ಸೂರ್ಯ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಕೆಂಪು ಮೇಘದಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣ ಧ್ವನಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

ಬ್ರಹ್ಮಣ

ಓ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯೇ ! ಲೋಭರಹಿತವಾದ ಗುಣಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಗುಣದಿಂದ ಬೇರೆಯವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನವನಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಸನವಾಗಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಚ್ಛಾದನವೂ ಆಗಿದ್ದೀಯೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ತ್ರಯೋದಶ ಅನುವಾಕಃ ॥

ಅಪಕ್ರಾಮತ ಗರ್ಭಿಣ್ಯಃ

(ಮೃತ್ಯುಸ್ವರೂಪನಾದ ಮಾರ್ತಂಡನೆಂಬ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತ ಈ ಅನುವಾಕದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ ಗರ್ಭಸ್ರಾವವಾಗುವುದೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸದೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು)

ಅಷ್ಟಯೋನಿ

ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿ, ಮಹತ್ತು, ಅಹಂಕಾರ, ಶಬ್ದಾದಿ ಪಂಚ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳು ಈ ಎಂಟು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮುಂದೆ ಮಿತ್ರಾ ವರುಣ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟು ಜನ ಪುತ್ರರು. ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಎಂಟು ಜನ ದಿಕ್ಪಾಲಕರುಗಳನ್ನು ಅಧಿಪತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಈ ಭೂಮಿಯ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು - ಮಂತ್ರ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ನಾನು ವಿವೇಕ ಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಮರಣವೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯುವು ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಲ್ಲೆನು.

ಅಷ್ಟಯೋನ್ಯ

ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಿತ್ರಾ ವರುಣನೇ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟು ಜನ ತನಯರುಳ್ಳವನಾಗಿ ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟು ಜನ ದಿಕ್ಪಾಲಕರನ್ನು ಅಧಿದೇವತೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಆಕಾಶವನ್ನು ವಿವೇಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅರಿತಿರುವೆನಾದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಮೃತ್ಯು ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಅಕಾಲ ಮರಣ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲನು.

ಅಷ್ಟಯೋನಿ

ಈ ಮೇಲಿನ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವೇ ಇದಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಸುತ್ರಾಮಾಣಂ

ಹೇಗೆ ಮನುಷ್ಯ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಹಡಗು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ದೇವನಿರ್ಮಿತವಾದ ಹಡಗು (ಭೂಲೋಕ) ಕೂಡ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮಹಿಮೂಷು:

ನಮ್ಮಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದ ಕರ್ಮಗಳ ಕರ್ತೃವನ್ನು ಕಾಯುವಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅದಿತಿರ್ದ್ಯೌ

ಸ್ವರ್ಗ, ಆಕಾಶ, ಭೂಮಿ, ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಮಕ್ಕಳು, ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ವೈಶ್ಯರು, ಶೂದ್ರರು, ಕಿರಾತರು ಮೊದಲಾದ ಸಂಕರ ಜಾತಿಗಳು ಸಮಸ್ತ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಅದಿತಿಯೆಂಬ ದೇವತೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಅಷ್ಟೌ

ಅದಿತಿಯೆಂಬ ದೇವತೆಗೆ ಎಂಟು ಜನ ಪುತ್ರರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನೆಂಬ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಏಳು ಜನರೊಡಗೂಡಿ ಅದಿತಿಯು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ದೇವತೆಗಳ ಬಳಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಸಪ್ತಭಿ:

ಮಾರ್ತಾಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುದರ ಕುರಿತು ಏಳು ಜನ ಪುತ್ರರೊಡನೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ

---

೧ ಮಳೆಗಾಲ   ೨ ಹುಲ್ಲು, ಪೊದೆ - ಮರಗಿಡಗಳು

ತೆರಳಿದ ಕುರಿತು ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂತಾನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅದಿತಿಯು ಪತಿಯೊಡನೆ ಸೇರಿದಾಗ ಎರಡು ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೃತಪ್ರಾಯನಾಗಿ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಕರವಾದುದೆಂದು ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸದೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು. ಮೃತಪ್ರಾಯವೆಂಬುದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ''ಮೃತಂ ಅಂಡಯದೇಮ ಜನ್ಮ ನಾಸಃ ಮಾರ್ತಂಡ್ಯ'' ಯಾರ ಜನನದಿಂದ ಅಂಡವು ಮೃತವಾಯಿತೋ ಅದು (ಅವನು) ಮಾರ್ತಂಡ. ಅವನನ್ನೇ ನಾವು ಸೂರ್ಯನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಏಳು ಜನ ಮಕ್ಕಳು ಆಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಭಂಗವುಂಟಾಗದಿರಲು ಅವುಗಳು ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಕರವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಏಳು ಜನ ಪುತ್ರರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಹೀಗೆ ಅವರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೊಡಲಾಯಿತು.

ತಾನನು

ಅವರುಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಮಿತ್ರಶ್ಚ

ಅವರುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಿತ್ರ, ವರುಣ, ಧಾತಾ, ಅರ್ಯಮ, ಅಂಶು, ಭಗ, ಇಂದ್ರ ಮತ್ತು ವಿವಸ್ವಾನ್ ಅಂದರೆ ಮಾರ್ತಾಂಡ ಎಂದು ಎಂಟು ಜನ ಅದಿತಿಯ ಮಕ್ಕಳು.

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ

ಯಾವ ವಿರಾಟ್ಪುರುಷನಿಂದ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಕಾರಕನಾದ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಉಂಟಾದನೋ ಯಾರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯನೆನಿಸದನೋ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ದ್ಯಾವ ಭೂಮಿಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಧಾರಕನಾಗಿರು ವುದರಿಂದ ಅವನಿಗಲ್ಲವೇ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದು !

ಹಗ್ಂಸಶ್ಶುಚಿಸತ್

ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಅವನಿಗೆ ಹಂಸನೆಂದೂ, ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯನಾದ್ದರಿಂದ ಶುಚಿಸದನೆಂದು, ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಜೀವಿಗಳ ಪ್ರಾಣನಿಯಮನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಸುವೆಂದೂ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೂ ಅಂತರ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷಸದ ನೆಂದು, ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಗ್ನಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಹೋತೃವೆಂದು, ಸೋಮಯಾಗ

ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವೇದಿಷದನೆಂದು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವೇಳೆಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಲ್ಪಡದೆ ಆಗಮಿಸಿ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಡುವ ಅತಿಥಿ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅತಿಥಿಯೆಂದು, ವ್ರತ ಪೂಜೆ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳ ಕಲಶಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ದುರೋಣನೆಂದು, ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ವರಸದನೆಂದು, ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಫಲಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಋತಸದನೆಂದು, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹ ಮತ್ತು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ವ್ಯೋಮಸದನೆಂದು, ಜಲಚರಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಬ್ಜನೆಂದು, ಗೋವುಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಬೆಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ತುಪ್ಪಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಗೋಜನೆಂದು, ಸತ್ಯವಚನದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವು ಕೀರ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಋತಜನೆಂದು, ಗಿರಿ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅದ್ರಿಜನೆಂದು ಮತ್ತು ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬೃಹತ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ಅರುಣಕೇತು ಪರಮಾತ್ಮ.

ಬ್ರಹ್ಮಜಜ್ಞಾನಂ

ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದು ಶೋಭಿಸುತ್ತಾ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮೊದಲನೆಯವನಾಗಿ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಾಗಿ ಉದಯಿಸುತ್ತ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲು ಮೂರ್ತಾಮೂರ್ತಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಎನಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ತದಿತ್ವದನ್ನ

ಅರುಣಕೇತು ಪರಮಾತ್ಮನ ರಥಚಕ್ರ ಉರುಳಿದಂತೆ, ಜೀವನಚಕ್ರವು ಅಂದರೆ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳು ಉರುಳುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅಪಾದಿಗಳು (ಹಾವು, ಮೀನು ಮುಂತಾದವು) ದ್ವಿಪಾದಿಗಳು (ಎರಡು ಕಾಲುಗಳು ಉಳ್ಳವರು) ಹಾಗೂ ಚತುಷ್ಪಾದಿಗಳು (ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳು) ಈ ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೂ ಹುಟ್ಟು ಸಾವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು [೧]ಪುನರಾವರ್ತನೆಯನ್ನು ತರುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಗರ್ಭ:ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ (ಯಥಾಸ್ಥಾನಂ ಗರ್ಭಿಣ್ಯ:)

ಪ್ರಜಾಪತಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ಗರ್ಭಕ್ಕಾಗಿ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಏಳು ಜನರು ಸಹಾಯಕರೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. (ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು.)

---

೧ *ಪುನರಪಿ ಜನನಂ ಪುನರಪಿ ಮರಣಂ ಪುನರಪಿ ಜನನೀ ಜಠರೇ ಶಯನಂ ......*

(ಶ್ರೀ ಶಂಕರಭಗವತ್ಪಾದರ ಭಜಗೋವಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ)

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ಚತುರ್ದಶ ಅನುವಾಕಃ ॥

ಯೇಸೌ ತಪಸ್

ಈ ಉದಯಿಸುವ ಸೂರ್ಯನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದರೆ ಆಯುರ್ದಾಯವನ್ನು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ದಿನ, ಮಾಸ, ಋತು, ಸಂವತ್ಸರ ಮೊದಲಾದುವು ಸೂರ್ಯನ ಉದಯವಾಗುವುದರಿಂದಾಗುವ ಕಾರಣ ಒಂದೊಂದು ದಿನವು ಕಳೆದಂತೆ ಜೀವಿಗಳ ಆಯುರ್ದಾಯವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯನು ಆಯಸ್ಸನ್ನು ಕ್ಷೀಣಿಸುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇಹಧಾರಿಗಳಾದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ, 'ಓ ಸೂರ್ಯನೇ ನಮ್ಮ ಸಂತಾನಗಳ, ಪಶುಗಳ ಆಯಸ್ಸು ಕ್ಷೀಣವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ.

ಅಸೌಯೋಸ್ತಮೇತಿ

ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿಸುವ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ಆಯಸ್ಸು ಕ್ಷೀಣಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವನು ಅಸ್ತಮಿಸದಿರಲಿ. ಓ ಸೂರ್ಯನೇ ನಮ್ಮ ಸಂತಾನ ಹಾಗೂ ಪಶುಗಳ ಆಯಸ್ಸು ಕ್ಷೀಣಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ.

ಅಸೌಯ ಆಪೂರ್ಯತಿ

ಸೂರ್ಯನು ಎಷ್ಟೇ ಆಳವಾದರೂ ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ತುಂಬಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಉಳಿದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೇ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ)

ಅಸೌಯೋಽ ಪಕ್ಷೀಯತಿ

ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಿರಣಶೂನ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ (ಉಳಿದ ವಾಕ್ಯಗಳ ಅರ್ಥ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ)

ಅಮೂನಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ

ಈ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ ಕೂಡ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಾಣಗಳೊಡನೆ ಹಗಲಿನ ವೇಳೆ ಅಸ್ತಮಿಸುತ್ತವೆ. ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಗಳೊಡನೆ ಉದಯಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆಯಸ್ಸನ್ನು ಕ್ಷೀಣಿಸು

ವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಓ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೇ ನಮ್ಮ ಸಂತಾನಗಳ ಹಾಗೂ ಪಶುಗಳ ಆಯಸ್ಸು ಕ್ಷೀಣಿಸುವಂತೆ ಮಾಡದಿರಿ.

ಇಮೇಮಾಸಾ

ಈ ಮಾಸಗಳು ಅರ್ಧ ಮಾಸಗಳು (ಪಕ್ಷ) (ಉಳಿದ ವಾಕ್ಯಗಳ ಅರ್ಥ ಮೇಲಿನ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ)

ಇಮ ಋತವಃ

ಈ ಋತುಗಳು (ಉಳಿದ ಅರ್ಥ ಮೇಲಿನ ಮಂತ್ರದಂತೆ)

ಅಯಗ್ಂ

ಈ ಸಂವತ್ಸರವು ಕುಗ್ಗುತ್ತಲೂ ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತಲೂ ಇರುತ್ತವೆ. (ಕುಗ್ಗುವಿಕೆಗೂ ವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಗೂ ಈ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕು.)

ಇದಮಹಃ

ಈ ಹಗಲು (ಹಗಲಿನ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆಯೇ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು.)

ಇಯಗ್ಂ

ಈ ರಾತ್ರಿ (ರಾತ್ರಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು)

ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುವಃ

ಓಂಕಾರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸ್ವರ್ಗ, ಮರ್ತ್ಯ ಪಾತಾಳಗಳಿಗೂ ಲೋಕತ್ರಯ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವನು. ನಕ್ಷತ್ರ, ಮಾಸ, ಅರ್ಧಮಾಸ, ಋತು, ಸಂವತ್ಸರ, ದಿವಾ ರಾತ್ರಿಗಳೆಂಬ ಏಳು ಜನ ಪುರುಷರೇ ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯನೊಡನೆ ನಿಮಗಿರುವಂತಹ ಸ್ತ್ರೀ, ಪುರುಷ ಸಂಸರ್ಗ ರೂಪವಾದ ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ತರಬೇಡಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

|| ಅಥ ಪಂಚದಶ ಅನುವಾಕಃ ||

ಅಥಾದಿತ್ಯ

ಅನಂತರ ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿಗಳ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಆದಿತ್ಯನ ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ನಕ್ಷತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಏಳು ಜನ ಪುರುಷರ ಸಹಕಾರತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದ ನಂತರ ವಸು, ರುದ್ರಗಣಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟುಗಣಗಳ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವಸೂನಾಮಾದಿತ್ಯ .... ಮಿಥುನಗ್ಂ ರೀಢ್ವಮ್

ಅಷ್ಟವಸುಗಳ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ; ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ; ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ; ಸತ್ಪುರುಷರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿಯೂ ಸತ್ಯ ಭಾಷ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ; ಎಲ್ಲೆಡೆ ಮಳೆ ಸುರಿಸುವ, ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ, ಶೀಘ್ರವೇಗಿಗಳಾದ ವಾಯುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ವಾದ ಸೂರ್ಯನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದೇವಯಾನಿಗಳಾಗಿ ವಿಶೇಷತೆ ಪಡೆದವರ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ; ವಿಶ್ವೇ ದೇವತೆಗಳ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ, ವ್ಯವಹಾರ ಹೇತುಗಳಾದ ಸಂವತ್ಸರ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಅನುಗ್ರಹ ದಿಂದ ತೇಜೋವಂತನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನಾದನು.

ಓಂ ಭೂರ್ಭುವ

ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಪಾದಕನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವರ್ಗ, ಮರ್ತ್ಯ ಪಾತಾಳಾದಿ ಲೋಕತ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲೋಕತ್ರಯ ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳೇ, ನಿಮಗೂ ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಇರುವಂತ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಸಂಬಂಧವೇ ನಾವು ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲುಂಟು ಮಾಡಿರಿ. ನಮಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನೂ ತಾರದಿರಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಹದಿನೈದನೇ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

|| ಅಥ ಷೋಡಶ ಅನುವಾಕಃ ||

ಆರೋಗ ಸ್ಥಾನೇ .... ಮಿಥುನಗ್ಂ ರೀಢ್ವಮ್

ಆರೋಗ, ಭ್ರಾಜ, ಪಟರ, ಪತಂಗ, ಸ್ವರ್ಣರ, ಜ್ಯೋತಿಷೀಮತ, ವಿಭಾಸ ಮತ್ತು ಕಶ್ಯಪ ಎಂಬ ಸೂರ್ಯರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹೊಂದಿದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಓ ಉದಕಗಳೇ ! ನಿಮಗೂ ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ನಾದ ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ನಾವು ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಹದಿನಾರನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

|| ಅಥ ಸಪ್ತದಶ ಅನುವಾಕಃ ||

ಅಥ ವಾಯೋ

ನಂತರ ಹನ್ನೊಂದು ಪುರುಷ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಹನ್ನೊಂದು ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನುಳ್ಳ ವಾಯುವಿನ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಭ್ರಾಜ .... ಮಿಥುನಗಮ್ ರೀಢ್ವಮ್

ಪ್ರಭ್ರಾಜಮಾನರು, ವ್ಯವದಾತರು, ವಾಸುಕಿವೈದ್ಯುತರು, ರಜತರು, ಪರುಷರು, ಕಪಿಲರು, ಶ್ಯಾಮರು, ಅತಿಲೋಹಿತರು, ಊರ್ಧ್ವರು, ಅವಪತಂತರು, ವೈದ್ಯುತರು, ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹನ್ನೊಂದು ಪುರುಷ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಹನ್ನೊಂದು ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳ ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿನ ಕುರಿತು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ವಾಯು ಸ್ವರೂಪದ ರುದ್ರರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹೊಂದಿದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅಂತಹ ರುದ್ರರಿಗಿಂತ ಅಭಿನ್ನನಾದ ವಾಯು ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಪಾದಕನಾಗಿ ಲೋಕತ್ರಯ ವ್ಯಾಪಿ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಂತಹ ವಾಯು ಸಂಬಂಧವಾದ ರೂಪವುಳ್ಳವರೇ, ನಾವು ದಂಪತಿಗಳ ಸಂಬಂಧವೆಂಬ ದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಯೋಗ ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡಿರಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ಅಷ್ಟಾದಶ ಅನುವಾಕಃ ॥

ಅಥಾಗ್ನೇ

ರುದ್ರಾಭಿನ್ನವಾದ ವಾಯುವಿನ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ನಂತರ ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಅಗ್ನಿ-ಹೋತ್ರರ ಕುರಿತು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಅಗ್ನೇಃ ಪೂರ್ವದಿಶ್ಯ ..... ಮಿಥುನಗ್ಂ ರೀಢ್ವಮ್

ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನ ಅಗ್ನಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವಿನ, ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿನ ಜಾತವೇದಸನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ, ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನ ಸಹೋಜಸನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ, ನೈರುತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನ ಅಜಿರಾಪ್ರಭವನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ಪಂಕ್ತಿರಾಧಸನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮತ್ತು ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನ ವಿಸರ್ಪಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಾಗಿ ಪಡೆದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಣವ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಲೋಕತ್ರಯ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಈ ಲೋಕತ್ರಯಗಳಿಂದ ಅಭಿನ್ನನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಓ ದಿಕ್ಕುಗಳೇ, ನಿಮಗೆ ಅಗ್ನಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟು ಜನ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರರಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿನ್ನತೆಯಂತೆಯೇ (ನಾವು ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧ ಅಭಿನ್ನತೆಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ) ನಮ್ಮ ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿರಸವುಂಟಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ಏಕೋನವಿಂಶತಿ ಅನುವಾಕಃ ॥

ದಕ್ಷಿಣ ಪೂರ್ವಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ .... ಶತಕೃತವಿತ್ಯೇತೆ

ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿನ, ನೈರುತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನ, ವಾಯುವ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನ ಮತ್ತು ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನ ವಿಸರ್ಪಿ ಎಂಬ ನರಕದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು ಎಂದು ಇಷ್ಟದೇವತೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ದುಃಖ ಭಾದೆಗಳಿಂದ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ನಾವು ಈ ರೀತಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆಯೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಲೂ ಆಗದಂತಹ ಆ ವಿಸರ್ಪಿ ಎಂಬ ನರಕದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಪಾರು ಮಾಡಿ ಎಂದು ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ವಿಚಾರದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಆಯಸ್ಮಿನ್ ಸಪ್ತವಾಸವಾಃ, ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಶತಕ್ರತ ಎಂಬೆರಡು ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಹಾಗೂ ಇಂದ್ರಂವೋ ವಿಶ್ವತಸ್ಥರೀ ಎಂಬ ಅನುವಾಕದಲ್ಲೂ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

|| ಅಥ ವಿಂಶೋಽನುವಾಕಃ ||

ಇಂದ್ರ, ಘೋಷ

ಓ ಜಲರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಇಷ್ಟದೇವತೆಗಳೇ, ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ, ಘೋಷ ಮೊದಲಾದವರು ಇತರ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮನೋಜವಸ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಪಿತೃ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ದಕ್ಷಿಣ, ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವರುಣನು ರುದ್ರರೊಡನೆ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಆದಿತ್ಯರೊಡನೆ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ರೂಪ ಪ್ರಧಾನರಾದ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಈ ಆರು ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಆದಿತ್ಯ

ಸೂರ್ಯ ಸಂಬಂಧವಾದ ಶಾಖವೆಲ್ಲವೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಾಯುವೂ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಸೂರ್ಯನೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಚಂದ್ರನೂ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತಾ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸೇವಿಸಲಿ ಎಂದು ಇಷ್ಟದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ವಿವಾಹ್ಯೇವಾ

ಓ ಸೂರ್ಯನೇ, ಓ ಅಗ್ನಿಯೇ, ಓ ವಾಯುವೇ, ಓ ಇಂದ್ರನೇ, ಓ ಪೂಷನೆಂಬ ಸೂರ್ಯನೇ, ಓ ದೇವತೆಗಳೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲಾ ಕೋರಿಕೆಗಳೂ ನೀವೇ ಆಗಿರುವಿರಲ್ಲ. (ಅರ್ಥಾತ್ ಎಲ್ಲಾ ಕೋರಿಕೆಗಳನ್ನೂ ನೀವೇ ಈಡೇರಿಸಬೇಕು.)

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

|| ಅಥ ಏಕವಿಂಶೋಽನುವಾಕಃ ||

ಆಪಮಾಪ ... ದೇವಿಃ ಪರ್ಜನ್ಯ ... ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇ ... ಕೇತವೋ ... ವ್ಯೋಮ ಸಂದೃಶಿ

(ಮೊದಲನೆ ಅನುವಾಕದಲ್ಲಿ ಆಪಮಾಪಾದಲ್ಲಿಂದ ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ದಧಾತು ಹಾಗೂ ಶಿವಾನಶ್ಯಂತಮಾ .... ಸಂದೃಶಿ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಭಾವಾರ್ಥ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.) ಕೇತು ಅರುಣ ವಾತರಶನ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸ್ಥಿರ ಮನಸ್ಕರೂ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವವರೂ, ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ

ಫಲಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವ ಜಲರೂಪವಾದ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

|| ಅಥ ದ್ವಾವಿಂಶೋಽನುವಾಕಃ ||

ಯೋಽಪಾಂ ಪುಷ್ಪಂ ವೇದ .... ಯ ಏವಂ ವೇದ

ಜಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಯಾವುದು ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಪುನರಾವೃತ್ತಿರಹಿತವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ ನಂತರ 'ಅಗ್ನೇರಾಪಃ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಜಲಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿಯೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಪುನರಾವೃತ್ತಿರಹಿತವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಗ್ನಿಗೆ ಆಧಾರ ಯಾವುದು ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವಾಂತರ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ''ಆಪೋ ವ ಇದಮಾಗ್ರ ಆಸೀತ್'' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಜಲವಿದ್ದು, ಪ್ರಪಂಚ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದೂ ಅಂತಹ ಪ್ರಪಂಚಾಂತರ್ವರ್ತಿಯಾದ ಅಗ್ನಿಗೆ ಜಲವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ರಹಿತವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಜಲವು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತೆನ್ನುವುದು ಮಹಾಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೆಂದೂ ಅಗ್ನಿಗೆ ಜಲವೇ ಆಧಾರವೆಂದೂ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುವುದು ಅವಾಂತರ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಮುಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಬೇಕು.

ಯೋಽಪಾ ... ವಾಯುರ್ವಾ ... ಯ ಏವಂ ವೇದ

''ವಾಯುರಗ್ನಿಃ'' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ವಾಯುವಿನ ಕಾರಣ ಅಗ್ನಿ, ಅಗ್ನಿಯ ಕಾರಣ ಜಲವಾಯಿತೆನ್ನುವುದರಿಂದ ಮಹಾಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜಲಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿಯೇ ಕಾರಣ ಎಂದೂ ಅವಾಂತರ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಜಲವೇ ಕಾರಣವೆಂದೂ ಯಾರು ಅರಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ರಹಿತವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಯೋಽಪಾಮಾಯತನಂ .... ಅಸೌವೈತಪನ್ನ .... ಯ ಏವಂ ವೇದ

''ಆದಿತ್ಯಾಜ್ಜಾಯತೆ ವೃಷ್ಟಿಃ'' ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಮಳೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಕಾರಣ ಜಲಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನೇ ಸ್ಥಾನ (ಕಾರಣ) ಎಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜಲವು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸ್ಥಾನವೆಂದು ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ರಹಿತವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಯೋಽಪಾಂ .... ಚಂದ್ರಮಾ ... ಯ ಏವಂವೇದ

ತುಷಾರ ವರ್ಷ (ಹಿಮದ ಮಳೆ)ದಂತಹ ತಂಪಾದ ಕಿರಣಗಳು ಚಂದ್ರನ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವ ಕಾರಣ ಚಂದ್ರನು ಜಲಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಜಲವು ಚಂದ್ರನಿಗೂ ಸ್ಥಾನ (ಮೂಲ) ಎಂದು ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅಂತವರು ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ರಹಿತ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಯೋಽಪಾಂ .... ನಕ್ಷತ್ರಾಣಾ .... ಯ ಏವಂವೇದ

ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮಳೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಳೆ (ಜಲ)ಗೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೇ ಮೂಲಸ್ಥಾನ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೆ ಜಲವೇ ಮೂಲಸ್ಥಾನ. ಈ ಮೂಲವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ರಹಿತ ಸ್ಥಾನವನ್ನುಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಯೋಽಪಾಂ .... ಪರ್ಜನ್ಯೋ .... ಯ ಏವಂವೇದ

ಮೋಡಗಳು ಮಳೆ ತರುತ್ತವೆಂಬುದು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮಾತು. ಮೋಡಗಳೇ ನೀರಿಗೆ ಆಧಾರ. ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ನೀರು ಆವಿಯಾಗಿ ಮೋಡಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ಮಳೆ ಸುರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೋಡಗಳಿಗೆ ನೀರೇ ಆಧಾರ. ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅರಿತವನು ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ರಹಿತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಯೋಽಪಾಂ ... ಸಂವತ್ಸರೋ ... ಯ ಏವಂವೇದ

ವರ್ಷಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ವರ್ಷ ಋತುವು ಸಂವತ್ಸರಾಂತಃ ಪಾತಿ ಅಥವಾ ವರ್ಷ ಋತುವು ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ವರ್ಷ ಋತುವಿನ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಸಂವತ್ಸರವು. ಸಂವತ್ಸರಕ್ಕೆ ಜಲವು ಮೂಲಸ್ಥಾನವೆಂದು ಯಾರು ಅರಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ರಹಿತ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಯೋಽಪ್ಸು

ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಜಲವೇ ಆಧಾರವಾದ್ದರಿಂದ ನಾವೆಯು ಹೇಗೆ ಜಲದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಲೋಕಗಳು ಜಲವನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿವೆ ಎಂದು ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗುತ್ತಾರೆ. (ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಾವೆಯು ಅತ್ತಿತ್ತ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಅಚಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ.)

ಅಪಾಗ್ಂ

'ಆಪವಸಸರ್ಜಾದೌ' ಎಂಬ ಸ್ಮೃತ್ಯಾಧಾರ ರೀತ್ಯಾ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಆ ವೀರ್ಯವು ಬಂಗಾರದ ಮೊಟ್ಟೆಯಾಯಿತು. ಆ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಲೋಕಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉದಕಸಾರವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅಂತಹ ಉದಕಸಾರದಲ್ಲಿ ಲೋಕ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಉದಕಸಾರವೆನಿಸಿದ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಸೋಮರಸವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಇಮೇವೈ

ಈ ಲೋಕಗಳು ಜಲದ ಸಾರವಾಗಿವೆ. ಈ ಲೋಕಗಳು ಸೂರ್ಯನ ಅಧೀನವಾಗಿವೆ. ಅಂದರೆ ಸೂರ್ಯನು ಮಳೆ ಸುರಿಸಿ ಪೋಷಿಸುವ ಮೂಲಕ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಜಾನುದಘ್ನೇ

ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಆಚರಿಸುವವರು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮೊಳಕಾಲು ಮಟ್ಟ ಯಜ್ಞಕುಂಡವನ್ನು ತೋಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಳುಗುವಷ್ಟು ನೀರನ್ನುಳಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ತಾವರೆ ಎಲೆ, ಕಾಂಡ ಮತ್ತು ಹೂಗಳನ್ನು ಮಂಚದ ಹಾಗೆ ಮುಚ್ಚಬೇಕು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿ ಯಥಾವಿಧಿಯಿಂದ ಮಂತ್ರ ಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಅಗ್ನಿಗೆ ಪರಿಸಮೂಹನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನೋ

ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಅಗ್ನಿಗೆ ಪರಿಸಮೂಹನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನಂತರ ಸಂಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ನಂತರ ಪರಿಸಮೂಹನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವ ಕಾರಣ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮವೇತ್ತರುಗಳು ಕೆಲವು ಸಮಾಧಾನ ರೂಪವಾಗಿ, ''ಇತರ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಜಲಸಂಬಂಧ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಜಲಸಂಬಂಧವಿರುವ ಅಗ್ನಿಯ ಕುರಿತು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಆಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಅಗ್ನಿಯ ಸಂಸ್ಕರಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇರುವಾಗ ನಂತರ ಪರಿಸಮೂಹನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೀಗಿದೆ. ಅನ್ಯ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಗೆ ಜಲಸಂಬಂಧವಾದ ಭಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಅಗ್ನಿಯು ಜಲಸಹಿತವಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಕಾರಣ ಜಲದ ಭಯದಿಂದ ದೇವಯಜನವಿಲ್ಲದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವುದೇನೋ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೋಗುವು

ದರಿಂದ ಅನಾಹಿತಾಗ್ನಿಯಾಗುವುದೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪರಿಸಮೂಹನ ವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜಲಾಧಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಬ್ರಹ್ಮವೇತ್ತರು ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ರೂಪವಾದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ.

ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರೇ

ಈ ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿ ಯಾವ ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮವೇತ್ತರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಪೂರ್ಣಿಮಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದರ್ಶಪೂರ್ಣ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಶು ಸಂಬಂಧವಾದ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಏತದ್ಧಸ್ಮ ವಾ

ಶಂಡಿಲನೆಂಬ ಮುನಿಯ ಸಂತತಿಯವರು ಶಾಂಡಿಲ್ಯರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ (ಶಾಂಡಿಲ್ಯರು) ಈ ಶಂಡಿಲರು ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದಿರಂದ ಆಗುವ ಫಲವೇನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಈ ಮೇಲಿನಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳಿಂದ ಸಂಭಾಷಿಸಿದರು. ಯಜ್ಞ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಯಾವ ಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಮಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆಂದರೆ, ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುವ ಹವಿದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಮಳೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಮಳೆಯಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಸಸ್ಯಗಳೂ ಫಲಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ವರ್ಷವೆಲ್ಲಾ ಸುಖಿಸುವಷ್ಟು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಫಲ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದರು.

ಕಮಗ್ನಿಂ

ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡುವ ಹೋಮಾದಿಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿತ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರುವರೆಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದರು.

ಕಮಗ್ನಿಂ

ನಾಚಿಕೇತ (ವಾಯುಸಂಬಂಧವಾದ) ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಣ ವಾಯುವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಕಮಗ್ನಿಂ

'ಬ್ರಹ್ಮಾವೈಚತುರ್ಹೋತಾರಃ' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ ಚಾತುರ್ಹೋತಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ದೈವತಾಕವಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು (ವೇದ ಪುರುಷನನ್ನು) ಸೇರುವರೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಕಮಗ್ನಿಂ

ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಬಂಧವಾದ ಶರೀರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂದರು.

ಕಮಗ್ನಿಂ

'ಯದೇಕೇನ ಸ್ಥಾಪತಿ' ಉಪಮಾನುವಾಕ್ಯ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವ ಅಗ್ನಿಯನ್ನಾರಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಂತಹ ಶಕ್ತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದರು.

ಕಮಗ್ನಿಂ

ಅರುಣ ಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದೆಂದರು. ಶಂಡಿಲ ಮಹಾಮುನಿಯ ಸಂತತಿಯವರು, ಅರುಣ ಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯಿಂದಾಗುವ ಫಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಯೋಗ್ನೇ

ಈ ರೀತಿ ಅಗ್ನಿಗೂ ಜಲಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ರೂಪವಾದ ಮಿಥುನ ಭಾವವನ್ನು ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಸ್ಥಿರವಾದ ದಾಂಪತ್ಯ ಧರ್ಮವುಳ್ಳವರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ತ್ರಯೋವಿಂಶೋಽನುವಾಕಃ ॥

ಆಪೋವಾ

ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅರುಣ ಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯನ್ನೂ ತದಂಗ ಜಲವನ್ನೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲಾ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ (ಮೊದಲು) ಜಲವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಬೇರೊಂದು ಭೂಮಿಯೆಂಬುದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ತಾವರೆ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದನು. ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯನೂ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಆ ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ನಂತರ ಶರೀರ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ (ಕರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ). ಹೀಗೆಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಖೆಯಲ್ಲೂ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಾಮಸ್ತದಗ್ರೆ

ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಬೀಜರೂಪವು (ರೇತಸ್ಸು) ಹೊರಬಂದುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಇಚ್ಛೆಯು ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಯಿತು. ಪ್ರತಿಕಲ್ಪದಲ್ಲೂ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದವನಾಗಿ ಜೀವಿಗಳ ಕರ್ಮದೊಡನೆಯೇ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರುಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಲೀನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪ್ರಪಂಚ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಕರ್ಮಬಂಧನದೊಡನೆ ಜೀವಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡತೊಡಗುತ್ತಾನೆ.

ಉಪೈನಂ

ಹೀಗೆ ಯಾರು ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಇಚ್ಛಾಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಅರಿತಿರುವರೋ ಅಂತಹವರು ತಮ್ಮ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಪಡೆಯುವವರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಸತಪೋ

ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ಈಗಲೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತನ್ನ ದೇಹದ ಮಾಂಸದಿಂದ ಅರುಣ, ಕೇತು, ವಾತರಶನರೆಂಬ ಮುರು ವಿಧದ ಋಷಿ ಸಂಘವನ್ನು ಸೃಜಿಸಿದನು. ನಂತರ ಅವನ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ವೈಖಾನಸರು, ಕೂದಲಿನಿಂದ ವಾಲಿಖಿಲ್ಯರೆಂಬ ಮುನಿಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿದರು. ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಶರೀರ ಸಾರವು ನೀರಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಮೆಯ ಹಾಗೆ ಇದ್ದಿತು.

ಅಂತರತಃ

ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ನನ್ನ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧವಾದ ಚರ್ಮ, ಮಾಂಸ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಸಾರ (ಪ್ರತಿರೂಪ)ವೇ ನೀನು ಎಂದು ಪ್ರಜಾಪತಿ (ಬ್ರಹ್ಮ)ಯು ಹೇಳಿದಾಗ "ನಿನಗಿಂತ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನಾನಿಲ್ಲಿದ್ದೇನೆಂಬ ಆಮೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಆ ಆಮೆಯು ಪರಾತ್ಪರ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಅರಿತನು. ಆಗ ಆ ಆಮೆಯು ಅನೇಕ ಶಿರಸ್ಸುಗಳು, ಅನೇಕ ನೇತ್ರಗಳೂ, ಅನೇಕ ಪಾದಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪುರುಷ ರೂಪಿನಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ಆಮೆಗೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮೊದಲಿನವನು ನೀನಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ನೀನೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಸ ಇತ .... ಅಥಾರುಣ .... ಸೋರ್ಧ್ವಾದಿಕ್ .... ಯಾವಿಷ್ಪಷೋ .... ಆಪೋಯ ಯದ್ ಬೃಹತೀ .... ವಿಧಾಯ ..... ಸರ್ವಮೇವೇದ

ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ ನಂತರ ಅರುಣಕೇತುವು ಸೃಷ್ಟಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೂ

ಇದ್ದ ಆ ಜಲರಾಶಿಯಿಂದ ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು 'ಏನಾಹ್ಯೇವ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನುಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ನಾವಿಂದು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಡೆಗೆ ಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಆ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸಿದನು. ಆ ದಿಕ್ಕು ಪೂರ್ವ- ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಸೂರ್ಯನು ಹುಟ್ಟಿದ ನಂತರ ಆ ಅರುಣಕೇತುವು (ಪರಮಾತ್ಮ) ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು 'ಏವಾಹ್ಯಗ್ನೇ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ನಾವಿಂದು ದಕ್ಷಿಣವೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಬಿಟ್ಟನು. ಆ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ಉದ್ಭವಿಸಿತು. ಆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ 'ದಕ್ಷಿಣ' ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ಸೂರ್ಯನು ಹುಟ್ಟಿದ ನಂತರ ಆ ಅರುಣಕೇತುವು (ಪರಮಾತ್ಮನು) ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು 'ಏವಾಹಿ ವಾಯೋ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ನಾವಿಂದು ಪಶ್ಚಿಮವೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಕಡೆಗೆ ಬಿಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ವಾಯುವು ಹೊರ ಬಂದನು. ಆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ವಾಯುವು ಹುಟ್ಟಿದ ನಂತರ ಆ ಅರುಣಕೇತು ಪರಮಾತ್ಮನು ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು 'ಏವಾಹೀಂದ್ರ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ನಾವಿಂದು ಉತ್ತರವೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಕಡೆಗೆ ಬಿಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಹೊರಬಂದನು. ಆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಉತ್ತರವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ಅನಂತರ ಅರುಣಕೇತುವು ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು 'ಏವಾಹಿ ಪೂಷನ್' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಅಧೋದಿಕ್ಕೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಅದು ಭೂಮಿಯಾಯಿತು.

ಅನಂತರ ಅರುಣಕೇತುವು ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು 'ಏವಾಹಿ ದೇವಾಃ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಮೆಲುಗಡೆಗೆ ಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು, ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು, ಅಪ್ಸರೆಯರು ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿದರು. ಅದು ಊರ್ಧ್ವ ದಿಕ್ಕೆಂದು ಹೆಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.

ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಾಗ ಅತ್ತಿತ್ತ ಚೆಲ್ಲಿ ಹೋದ ನೀರಿನ ಹನಿಗಳಿಂದ ಅಸುರರು, ರಾಕ್ಷಸರು, ಪಿಶಾಚಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರಾದ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ರಾಕ್ಷಸರು ಉದ್ಭವಿಸಿದರು. ಬೊಗಸೆಯಿಂದ ಅತ್ತಿತ್ತ ಚೆಲ್ಲಿಹೋದ ಹನಿಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರು ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆಯದೆ ಹೀನರಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸೋಲನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನೀರಿನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು

ಕುರಿತು ಈ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಬೃಹತ್ಸ್ವರೂಪರಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವದ ಗರ್ಭ ಧರಿಸಿರುವ, ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿರುವ ಕೂರ್ಮವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಜಲವು ಪ್ರಪಂಚರೂಪವಾದ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಜಲದಿಂದಲೇ ಈ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಆದ್ಯಂತ ರಹಿತವಾದ ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯತ್ ವರ್ತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವಂತಹ ಕೂರ್ಮನಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಸ್ವತಃಸಿದ್ಧ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಶಿಸುವ ಸ್ವಭಾವದ ಜಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವು ನಶ್ವರವೆಂದು ಯುಕ್ತಿಯಕ್ತವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮನು ತಾನು ಬೇರೊಂದು ಸಾಧನವಿಲ್ಲದೆಯೇ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಜಗತ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಆಯಾ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಸತ್ ಎಂಬುದೇನಿದೆಯೋ ಅದು ನಶಿಸಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾಂಶವಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಕುರಿತು ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಗುಣರಹಿತನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮೊದಲಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ಪೂರ್ವ ಮೊದಲಾದ ಮುಖ್ಯ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ, ಆಗ್ನೇಯ ಮೊದಲಾದ ಉಪದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಾಣಶರೀರಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲೇ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿ ಚೇತನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದನು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಧಾನವನ್ನು ಯಾರು ಅರಿತಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನೆಂದು ತಿಳಿದು ಸ್ವಾಧೀನ ಪ್ರಪಂಚರಾಗಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚಾಂತರಾತ್ಮನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ಚತುರ್ವಿಂಶೋನುವಾಕಃ ॥

ಚತುಷ್ಟಯ್ಯ

ನೀರಿನ ಸ್ಥಾನಗಳು ನಾಲ್ಕು- ಮೇಘ (ಮೋಡ), ವಿದ್ಯುತ್, ತುಷಾರ (ಮಂಜು), ಮಳೆ. ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಮೇಘ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಒಂದೇ ಎನಿಸಿದರೂ ನಾಮಭೇದದಿಂದ

ನಾಲ್ಕಾಗಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ನೀರನ್ನು ಸಮಸ್ತ ಜೀವ ಜಂತುಗಳೂ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಯಥಾರ್ಥವನ್ನರಿತವರು ಮೇಘಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡವರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಆತಪತಿ

ಬಿಸಿಲು ಕಾಯುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಮಳೆಯ ನೀರು ಪ್ರಕಾಶಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ನೀರನ್ನು ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅದನ್ನು ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಮಂತ್ರಕವಾಗಿಟ್ಟರೆ ಅದು ಅಂದರೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕು ಅಗ್ನಿಮುಖವಾಗುವ ಕಾರಣ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸು ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ (ಬಾಯಿಂದ) ಪಠಿಸುವ ಕಾರಣ ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೂಪ್ಯಾ

ಬಾವಿಯಲ್ಲಿನ ನೀರನ್ನು ಗೃಹಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸು ವುದರಿಂದ ತೇಜಃಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನು ತಂದು ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮಂತ್ರಕವಾಗಿ ಇಡುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ಭಾಗವು ತೇಜಃಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮನುಷ್ಯರ ಬಲಭಾಗವು ತೇಜಃಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬಲಗಡೆಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಸ್ಥಾವರಾ

ಮಡು ಅಥವಾ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿನ ನೀರನ್ನು ತಂದು ಯಜ್ಞ ಪ್ರದೇಶದ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಸಮಂತ್ರಕವಾಗಿ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ಅದು ಮಡುವಿನ ನೀರು ಹೇಗೆ ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವರನ್ನೂ ನಾಶರಹಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಸ್ಥಿರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ.

ವಹಂತೀ

ನದಿಗಳ(ಲ್ಲಿನ) ನೀರನ್ನು ತಂದು ಯಜ್ಞ ಪ್ರದೇಶದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಆ ನದಿಯ ನೀರು ಯಾವ ಬಲದಿಂದ ಓಡುತ್ತದೋ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಕಡ್ಡಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಂಡೆಗಳಿಗೆ ತಗುಲಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮಿ ಅಂದರೆ

ನೆಗೆದು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಿ ಶಬ್ದ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಎಂತಹ ಬಲವಿರುವುದೋ ಅಂತಹ ಬಲ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಎಡಪಾರ್ಶ್ವದ ಪ್ರಕ್ಷಾಳನ ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲವತ್ತರವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಸಂಭಾರ್ಯಾ

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಂದಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುವ ನೀರನ್ನು ತಂದು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಅದು ಯಾವ ರೀತಿ ಬಿಂದಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೋ ಹಾಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿದ ನೀರು ಮರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಿಂದಿಗೆಯ ನೀರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಂದಲೇ ತಂದು ದಾದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಲ್ವಲ್ಯಾ

ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಇಂಗಿದಂತಾಗಿದ್ದರೂ ತೋಡಿದಾಗ ನೀರು ಸಿಕ್ಕುವ ತೊರೆಯಂತಹ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿನ ನೀರಿಗೆ ಪಲ್ವಲ್ಯಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಸ್ಥಳದ ನೀರನ್ನು ತಂದು ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಚೆಲ್ಲಿದ ಕಾರಣದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ವರ್ಷ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಆವಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಒರತೆಯ ಹಾಗಿದ್ದು ಸ್ವರ್ಗ ಸದೃಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ದಿಕ್ಷೂಪ

ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳು ಆವರಿಸಿ ಮಳೆ ತರುತ್ತವೆ. ಆ ಮಳೆಯ ನೀರಿನಿಂದ ಆಹಾರವು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಆಧಾರಭೂತವಾದ ನೀರು ಇರುವುದರಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮಾರ್ಜನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅನ್ನವನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ತಂವಾಏತಮರುಣಾ

ಅರುಣರು, ಕೇತುಗಳು, ವಾತರಶನರು ಎಂಬ ಮೂರು ವಿಧದ ಮುನೀಶ್ವರರಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ ಕಾರಣ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವು ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ತದೇಷಾ

ಅಗ್ನಿಗೆ ಅರುಣ ಕೇತುಕ ಸಂಬಂಧದ ಕುರಿತು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೇತವೋ

ಕೇತುಗಳು, ಅರುಣರು, ವಾತರಶನರೆಂಬ ಮೂರು ವಿಧದ ಮುನೀಶ್ವರರು ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತರಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪೂರ್ಣ ಫಲಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಹ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಬೇರೆ ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಶತಶಚ್ಛೈವ

ಈ ರೀತಿಯ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ಅರಿತಿರುತ್ತಾರೋ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ನೂರಾರು ಸಹಸ್ರಾರು ವಿಧವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

|| ಅಥ ಪಂಚವಿಗ್ಂಶೋನುವಾಕಃ ||

ಜಾನುದಘ್ನೀ

ಮೊಳಕಾಲು ಮಟ್ಟದ ಆಳಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನೆಲವನ್ನು ತೋಡಿ ಯಜ್ಞಕುಂಡವನ್ನು ಮಾಡಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿ ಎಲ್ಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಜಲದ ವ್ಯಾಪಕತ್ವ ಉಂಟಾಗಲೆಂದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪುಷ್ಕರ

ತಾವರೆ ಎಲೆ ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನಾಗಲೀ ಬಂಗಾರವು ಕರಗಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನಾಗಲೀ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ವಿರಾಟ್ಪುರುಷನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆದ್ಯಂತರಹಿತನೂ, ಅಮೃತಸ್ವರೂಪನೂ ಆಗಿರುವನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ (ಆಗಿರುವುದರಿಂದ) ಆ ತಾವರೆಎಲೆಯನ್ನೂ ಬಂಗಾರವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆ ತಾವರೆ ಎಲೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಪಾವಿತ್ರ್ಯದಂತೆಯೇ ಯಜಮಾನನೂ ಪವಿತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಕೂರ್ಮ

ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾದ, ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಆ ಆಮೆಯನ್ನು ಯಜ್ಞರೂಪದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳ ಸಾರ ಹಾಗೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಅಪಮಾಪಾ

ಮೊದಲನೆಯ ಅನುವಾಕದಲ್ಲಿ ಈ ಮಂತ್ರದ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಲೋಕಂಪೃಣ

ಜಲರೂಪಿಗಳಾದ ಇಷ್ಟಿಗಳೇ ಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನೀವು ತುಂಬಿರುವುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಸಂಬಂಧವಾದ ರಂಧ್ರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರಿ. ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ, ಅಧಮ ಎಂದು ಮೂರು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಾತೃಗಣವನ್ನು ಭರಿಸಿರಿ.

ಇಂದ್ರಘೋಷಾ

''ಇಂದ್ರಘೋಷಾ ವಸುಭಿ'' ''ಏವಾಹ್ಯೇವ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಇಷ್ಟಿಯ ಉಪಧಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪಂಚಚಿತಯ

ಮೊಳಕಾಲ ಮಟ್ಟದ ಗುಂಡಿಯನ್ನು ತೋಡಿ ಅದನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ತಾವರೆ ಎಲೆ, ತಾವರೆ ದಂಟು ತಾವರೆ ಹೂಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ತಾವರೆ ಎಲೆ, ದಂಟು, ಹೂಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಐದು ಹಂತಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಐದು ಕೋಣೆಗಳುಳ್ಳ ಅಗ್ನಿ, ಆಹವನೀಯ, ಗಾರ್ಹಪತ್ಯ, ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿ ಸಭ್ಯ, ಅವಸಥ ರೂಪಗಳೆಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಐದು ಚಿತೆಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದವನಾಗುವನು. ಅಂತಹ ಪಂಚ ಕಕ್ಷಾನ್ವಿತನಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು.

ಲೋಕಂಪೃಣಯಾ

ಲೋಕಂಪೃಣನೆಂಬ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಕತ್ವವಿರುವ ಹಾಗೂ ಛಿದ್ರಂಪೃಣನೆಂಬ ರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕತ್ವವಿರುವ ಎರಡು ಇಷ್ಟಿಗಳಿವೆ. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕತ್ವವಿರುವ ಲೋಕಂಪೃಣವೆಂಬ ಇಷ್ಟಿಕೆಯನ್ನು ಇಡುವುದರಿಂದ ಅದು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ವಿರಾಟ್ ಪುರುಷನ ದೇವಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಐದು ಪಾದಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ಭೂಲೋಕ, ಆಕಾಶ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ, ದಿಕ್ಕುಗಳು, ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದ ಚೈತನ್ಯ. ಹೀಗೆ ಐದು ಪಾದಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ವಿರಾಜ್ಯೇವ

ಯಾರು ಈ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೋ ಅಥವಾ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಮಹಿಮಾನ್ವಿತವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಅನ್ನ (ಧಾನ್ಯವೆಂಬ ಐಶ್ವರ್ಯ)ವನ್ನು ವಿರಾಟ್‌ಪುರುಷನ ಜೀವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ಷಡ್ವಿಂಶೋಽನುವಾಕಃ ॥

ಅಗ್ನಿಂಪ್ರಣೀಯೋ

ಈ ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಯೋಽಪಾಂ ಪುಷ್ಪಂ ವೇದ ಎಂಬ ಅನುವಾಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಕೆಲವು ಫಲವಿಶೇಷಗಳನ್ನೂ, ವ್ರತ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಕಾರಣ ದಿಂದ ಈ ಅನುವಾಕದಲ್ಲೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಅಥಹಸ್ಮಾರುಣ

ಸಮಸ್ತ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಗಳೂ ಸಾವಿತ್ರವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಸ್ವಯಂಭು ಮಗನಾದ ಅರುಣನನ್ನು ಋಷಿಗಳು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಅವನು ಉತ್ತರಿಸಿದನು. ಈ ಅಗ್ನಿಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಫಲಗಳಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಬೇರೆ ಅಗ್ನಿಗಳ ಫಲವನ್ನು ''ಯೋಽಪಾಂ ಪುಷ್ಪಂ ವೇದ'' ಎಂಬ ಅನುವಾಕದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರಗಳೇ ಆ ಸಂಬಂಧವಾದ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳು ಕಮಗ್ನಿಂ ಚಿನುತೆ .... ಸತ್ರಿಯ ... ಸಾವಿತ್ರ... ನಾಚಿಕೇತ ... ಚಾತುರ್ .... ವೈಶ್ವ ... ಉಪಾನು ... ಇಮ ಮಾರುಣ ಎಂಬುವು.

ವೃಷಾ

ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರು ವೀರ್ಯವಂತರಾಗಿ ಸಂತಾನ ಪಡೆಯಲು (ಯುವ) ಸಮರ್ಥರಾಗುತ್ತಾರಾದ್ದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ಯಜಮಾನನ (ಆರಾಧಕನ) ವೃಷಣಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆತನ ಆರಾಧನೆಯು ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಗೆ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವು ಮುನಿಗಳು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸೋತ್ತರವೇದಿಷು

ಉತ್ತರ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯು ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನಾದ್ದರಿಂದ ಪಶುಬಂಧವೇ ಮೊದಲಾದ ಯಾಗಗಳಿಂದ ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಜಾಕಾಮ

ಸಂತಾನಾಪೇಕ್ಷಿಗಳು ಈ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಜಾಪತಿಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟನಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯನೆನಿಸಿದನು. ಮನುಷ್ಯರು ಪ್ರಜಾಪತಿಯಿಂದ ಸೃಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯರೆನಿಸಿದರು. ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಜಾಸಂಬಂಧವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಯಾರು ಅರಿತು ನಡೆಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಸಂತಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪಶುಕಾಮ

ಪಶುಗಳು ದಾಹ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೀರು ಎಲ್ಲಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ನೀರು ಪಶುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನವಾಯಿತು. ಅಂತಹ ಜಲಸಂಬಂಧವಾದ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದರೆ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಜಲವು ಹುಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಯಾರು ಅರಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಪಶುಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ವೃಷ್ಟಿ ಕಾಮ

ಮಳೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಆ ಜಲ ಸಂಬಂಧವಾದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಯಾರು ಅರಿತಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಜಲ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಮಯಾವೀ

ತಾಪದಿಂದ (ಬಿಸಿಲು, ಬೇಗೆ) ಪೀಡಿತರಾದವರು ನೀರೆಂಬ ಔಷಧಕ್ಕಾಗಿ ಅರಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ನೀರು ಔಷಧವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಯಜ್ಞ (ಜಲದೇವತೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ) ಮಾಡುತ್ತಾರ. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಆಯಸ್ಸು ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಅಭಿಚರಗ್ನ

ಯಾರಾದರೂ ಜ್ಞಾತಿವರ್ಗದಿಂದ ವಜ್ರಾಯುಧ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಜಲಸಂಬಂಧವಾದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಜಲವೇ ವಜ್ರಾಯುಧ ರೂಪವಾಗಿ ಶತೃಗಳಿಂದಾದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. (ಕಠಿಣತರವಾದ ಆಭಿಚಾರಿಕ ಆಪತ್ತಿನಿಂದ ದೂರ ಮಾಡುತ್ತದೆ)

ತೇಜಸ್ಕಾಮೋ

ಸಂತಾನಾಪೇಕ್ಷೆ, ಪಶುಸಂಪತ್ತಿನ ಅಪೇಕ್ಷೆ, ಸ್ವರ್ಗಾಪೇಕ್ಷೆ, ತೇಜಸ್ಸು, ಯಶಸ್ಸು, ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸು, ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಿವೆಯೋ ಅವು ಈ ಜಲಸಂಬಂಧವಾದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ.

ತಸ್ಯೈತ

ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬಾರದು. (ಓಡಬಾರದು) ಏಕೆಂದರೆ ಜಲವು ಅಮೃತ ಸ್ವರೂಪವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಅಮೃತತ್ವವು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಲದಲ್ಲಿಂದ ಅಮೃತತ್ವವು ಹಾಳಾದಂತೆಯೇ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕೂಡ.

ನಾಪ್ಸು ಮೂತ್ರ

ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅಗೋಚರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಲ, ಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಉಗುಳಬಾರದು. ನಗ್ನರಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ದಹಿಸದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ನ ಪುಷ್ಕರ

ತಾವರೆ ಎಲೆ ಹಾಗೂ ಬಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಎಸೆಯಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಎಸೆದಂತಾಗುತ್ತದೆ. (ದೂರ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.)

ನ ಕೂರ್ಮ

ಆಮೆಯ ಅವಯವಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಜಲಜೀವಿಗಳಾವುದನ್ನೂ ತಿನ್ನಬಾರದು. ಯಾರು ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಜಲಜಂತುಗಳಾಗಲೀ ಜಲವಾಗಲೀ ಅವರನ್ನು ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ಸಪ್ತವಿಗ್ಂಶೋನುವಾಕಃ ॥

ಇಮಾನುಕಂ

ನಾವು ಅರುಣಕೇತುವನ್ನಾರಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ಇಂದ್ರನೂ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೂ,

ನಾವು ಈ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿ. ಇಂದ್ರನು ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ನಾವು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞ, ನಮ್ಮ ದೇಹಾರೋಗ್ಯ, ನಮ್ಮ ಸಂತಾನಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿ.

ಆದಿತ್ಯೈ

ಆದಿತ್ಯರಾಗಿ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಇರುವವರಾದ್ದರಿಂದ ದೇವಗಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಇಂದ್ರನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲಿ.

ಆಪ್ಲವಸ್ವ

ಓ ಜೀವಿಗಳೇ, ನೀವು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಮಾತು ಮಾತಿಗೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾ ಸಾಯುತ್ತಾ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಶರೀರಗಳು ಸುಖದಿಂದಿರುವಂತೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಾ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಸಂಗಮದಿಂದಾದದ್ದಾಗಿ ಮರಣ ರೂಪವಾದ ದುಃಖದಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ನಿಮ್ಮ ಶರೀರ ವ್ಯಾಮೋಹವು ದೂರಾಗಿ ವಿವೇಕ ಉಂಟಾಗಲಿ.

ಮರೀಚಯ

ಸ್ವಯಂಭು ಪುತ್ರ ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದವರು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವವರಾಗಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಅಂತಹ ಮುನೀಶ್ವರರು ನಿಮ್ಮ ಶರೀರವು ಪರೋಪಕಾರಾರ್ಥವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು ಎಂದಿಗೂ ಹಾಳಾಗದಿರಲಿ.

ಉತ್ತಿಷ್ಟತ

ಓ ಋತ್ವಿಜರೇ, ಏಳಿ. ನಿದ್ದೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ. ಅರುಣ ಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಸೋಮವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ. ಉತ್ಸಾಹಿಗಳಾಗಿ ಸೂರ್ಯ ಸದೃಶ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿ ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿರಿ.

ಯುವಾ

ನೀವು ಒಳ್ಳೆಯ ಶುಭ್ರವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರಿ.

ಅಷ್ಟಾಚಕ್ರಾ

ಭೇದಿಸಲಶಕ್ಯವಾದ ದೇವತೆಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವ ಈ ಶರೀರವು ಎಂಟು ಚಕ್ರಗಳಿಂದ, ಒಂಭತ್ತು ಬಾಗಿಲುಗಳುಳ್ಳ ದೇವತೆಗಳ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಸದೃಶವಾದ, ಸುಖಸ್ವರೂಪವಾದ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅರಿಯುವ ಕೋಶವಾಗಿದೆ.

ಯೋವೈತಾಂ

ಯಾರು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಈ ಶರೀರಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹವರಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೂ ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸು ಕೀರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ವಿಭ್ರಾಜಮಾನ

ಪಾಪಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವ, ಪ್ರಪಂಚ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿರುವ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ನಗರದಂತಿರುವ ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪರಾಂಗೇ ತ್ಯಾಜ್ಯಾಮಯೀ

ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿತವನು, ಆಯುಃಕ್ಷೀಣತೆ, ರೋಗ, ಅಪಮೃತ್ಯು ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಇಹಲೋಹ ಪರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳ, ಸಮಸ್ತ ಜೀವಿಗಳ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ರಹಿತ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಯತ್ಕುಮಾರಿ

ಅವಿವಾಹಿತಳಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಅಕ್ರಮ ಪುರುಷ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಏನು ಸಂತೋಷ ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೋ ವಯಸ್ಕ ಸ್ತ್ರೀ ಪರಪುರುಷ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಏನು ಸಂತೋಷ ಹೊಂದುತ್ತಾಳೋ, ಪತಿವ್ರತೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯೊಡನೆ ಸಂಯೋಗವಿಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಯಾವ ಪಾಪ ಮಾಡುತ್ತಾಳೋ ಮತ್ತು ಅದನ್ನೇ ಸಂತೋಷವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾಳೋ ಅಂತಹ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವು (ಅರುಣಕೇತುವು) ಕ್ರಮವಾಗಿ ದೂರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಅಶೃತಾ

ಪರಿಪಕ್ವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಲೀ, ಪರಿಪಕ್ವ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದವರಾಗಲೀ, ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದವರಾಗಲೀ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲದವರಾಗಲೀ, ಅರುಣಕೇತುಕಾಗ್ನಿಯನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಹೊರತು ಮತ್ತೇನನ್ನು ಬಯಸರು.

ಸಿಕತಾ

ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಲು ಹಗ್ಗಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಜೀವಿಗಳು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ

ಕರ್ಮಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿಹೋದ ಮರಳು ಅತ್ತಿತ್ತ ಗುಪ್ಪೆಗಳಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರುಣಕೇತುವಿನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಯಥಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಅಪೇತ

ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲೂ ಆ ಮೇಲೂ ಇದ್ದಿರುವ ಯಮದೂತರುಗಳೇ, ನೀವೀ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಚದುರಿ ದೂರಹೋಗಿರಿ. ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಹಗಲಿರುಳೂ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಯಮನೇ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ನೃಮಣಂತು

ಇತರರನ್ನು ಪೀಡಿಸಿ ಜೀವನ ಹೊರೆಯುವವರು, ಇತರರಲ್ಲಿ ಜೀತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ಹೊರೆಯುವವರು ಅಂತಹವರ ಯಜಮಾನರು, ಹೀನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು, ಸತ್ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಕರ್ಮಾನರ್ಹರಾದ ಅಂಗವಿಕಲರು ಅವಿವಾಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು, ವ್ಯಭಿಚಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು, ಇಂತಹ ವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಯಜಮಾನನು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಎದ್ದು ದೂರ ಹೋಗಲಿ.

ರೇತಃ ಪೀತಾ

ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರ ಸಮಾಗಮದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ರೇತಸ್ಸನ್ನು ಕುಡಿದವರೂ ಗರ್ಭವನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿಯುವ ಗರ್ಭಾಂಬುವನ್ನು ಕುಡಿದವರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರೂ, ದುರಾಚಾರಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಸೋದರ ಸಂಬಂಧಿಗಳನ್ನೂ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೇರೆಡೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸದ್ಗತಿ ದೊರೆಯದೆ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಯಮನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶತಮಿನ್ನು

ಓ ದೇವತೆಗಳೇ, ನೂರು ವರ್ಷ ಆಯಸ್ಸನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೋಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳು ಇಲ್ಲದೇ ಅರ್ಧಾಯುಗಳೆಂದೇ (ನಮ್ಮನ್ನು) ಎಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಪೋಷಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾದ ಮೇಲೆ ನಾವು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಿಂದಿದ್ದರೂ ಪೂರ್ಣಾಯುಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಪೋಷಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುವವರೆಗೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆಯುರ್ದಾಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ತರಬೇಡಿ.

ಅದೋ ಯದ್

ಜಗತ್ಕಾರಣನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಯಮನಿಗೂ, ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಅಗ್ನಿಗೂ, ವಾಯುವಿಗೂ, ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಯಕ್ಷ ಗಂಧರ್ವರೇ ಮೊದಲಾದವರಿಗೂ ಆಧಾರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕೊಂಬೆಯಂತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಕಾಮಪ್ರ

ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲೂ ಇರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ, ನಾನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕೋರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದವನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ರೀತಿ ದುಃಖ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಬಂಧವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಬಂಗಾರವೇ ಮೊದಲಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರರಾದ ಪತ್ನಿಪುತ್ರರನ್ನೂ ಪಡೆದವನಾದೆನು. ಓ ಜಲಾಧಿದೇವತೆಗಳೇ, ನೀವು ಈ ಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಪುತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ.

ವಿಶೀರ್ಷ್ಣೀಂ

ತಲೆ ಇಲ್ಲದ, ಹದ್ದಿನ ತಲೆಯುಳ್ಳ, ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ವಭಾವದ ಅಮಂಗಳಕರವಾದವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ದೂರ ಮಾಡಿರಿ. ಅಲ್ಲದೆ ಪರಿಬಾಧ, ಶ್ವೇತಕುಕ್ಷಿ, ನಿಜಂಘ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅನುಚರರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ದೂರಮಾಡಿರಿ.

ಸತಾನ್ವಾಚ್ಯಾ

ಓ ಅರುಣಕೇತುವೆ, ನಮ್ಮನ್ನು ಪೀಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವಿರುವ ಪರಿಬಾಧಾದಿಗಳನ್ನು ಅದರ ತಾಯಿಯನ್ನೂ ಅಮಂಗಳೆಯನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸು. ಅಲ್ಲದೆ ಈರ್ಷ್ಯೆ, ಅಸೂಯೆ, ಹಸಿವು, ಕೋಪ, ದುರ್ವರ್ತನೆ ಎಂಬುವುಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಯಾಗದ ಹಾಗೆ ಶುಕ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹಾರಿಹೋಗುವ ತೆರದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ಏಕೋನ ತ್ರಿಂಶೋನುವಾಕಃ ॥

ಪರ್ಜನ್ಯಾಯ

ಓ ಋತ್ವಿಕರೇ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದು ಭೂಮಿಯು ಮಳೆಯಿಂದ ನೆನೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮೇಘ(ಮೋಡ)ವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರಿ. ಆ ಮೇಘವು ನಮಗೆ ಯವ (ಉತ್ತಮವಾದ ಗೋಧಿ)ಯಂತಹ ಆಹಾರವು ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡಲಿ.

ಇದಂ ವಚಃ

ಓ ಋತ್ವಿಕರೇ, ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶವಾದ ಮೇಘದ ಕುರಿತು ನಾವು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಮೇಘದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ. ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ವಾಯುವು ಮಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಧಾನ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ, ಹವಿಸ್ಸಿನಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪೋಷಿಸುವಂತಹ ಔಷಧಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳನ್ನು ಸೌಖ್ಯವನ್ನೂ ದೊರಕಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ.

ಯೋ ಗರ್ಭ

ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ, ಗೋವುಗಳಿಗೆ, ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಗರ್ಭ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮೇಘವು ನಮಗೆ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ತರಲಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ತ್ರಿಂಶೋನುವಾಕಃ ॥

ಪುನರ್ಮಾ

ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಆಯುರ್ದಾಯ, ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸು, ಐಶ್ವರ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲಿ.

ಯನ್ಮೇದ್ಯ

ಪ್ರಮಾದವಶಾತ್ ನನ್ನ ರೇತಸ್ಸು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ವನಸ್ಪತಿ ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ, ನೀರಿನಲ್ಲಾಗಲೀ, ಸೇರುವುದರಿಂದ ಅನಾರೋಗ್ಯವುಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ದೀರ್ಘಾಯಸ್ಸು ವರ್ಚಸ್ಸು ಹೊಂದುವಂತಾಗಲಿ.

ಯನ್ಮೇರೇತಃ

ಓ ಮೇಘವೇ, ನನ್ನ ವೀರ್ಯವು ಪತ್ನಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಸಂತಾನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಸುಖಿಯನ್ನಾಗಿಸುವ ಉತ್ತಮ ಪುತ್ರರುಳ್ಳವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಮೂವತ್ತನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

|| ಅಥ ಏಕ ತ್ರಿಂಶೋನುವಾಕಃ ||

ಅದ್ಭ್ಯಸ್ತಿರೋ

ಓ ಕುಬೇರನೇ, ವಿಶ್ರವಸನ ಮಗನಾದ ವೈಶ್ರವಣನು ನಿನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆ ವೈಶ್ರವಣನ ಮುಖಾಂತರ ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧವಾದ ಎಲ್ಲ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಅಭೀಷ್ಟ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವವರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು.

ತ್ವಾಶ್ಟ್ರೀಂ

ಓ ಕುಬೇರನೇ, ವೈಶ್ರವಣನೊಡಗೂಡಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾರವನ್ನು ತಾಳುವ ಅನೇಕ ಚಕ್ರಗಳುಳ್ಳ ಸಹಸ್ರಾರು ಕುದುರೆ ರಥವನ್ನೇರಿ ನಾವು ಮಾಡುವ ಪೂಜಾಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಾ.

ಯಸ್ಮೈ

ಸಮಸ್ತ ಭೂತಾದಿಗಳಿಂದ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಪಶುಗಳು, ಕುದುರೆಗಳು, ಆನೆಗಳು ಮೊದಲಾದ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಯಾವ ಕುಬೇರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹ ಯಜ್ಞೀಯ (ಪೂಜಾ) ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ, ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಕುಬೇರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹಸ್ತ್ಯಶ್ವಾದಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗೋಣ.

ಸುದರ್ಶನೇ

ಓ ಕುಬೇರನೇ, ಸುದರ್ಶನ, ಕ್ರೌಂಚ, ಮೈನಾಕ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಮೂರು ಮಹಾಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ನೂರು ಬಾಗಿಲುಗಳು, ನೂರು ಪ್ರಾಕಾರ (ಸುತ್ತು)ಗಳೂ, ನೂರು ಬೀದಿಗಳುಳ್ಳ ನಿನ್ನ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಬಾ.

ಇತಿ ಮಂತ್ರಾ

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಂತ್ರಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅನುಷ್ಠಾನ ಪರವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭಾಗವನ್ನು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಯದಿ .... ಹಿರಣ್ಯ ... ಅಥ ಬಲಿಗ್ಂ ....

ವೈಶ್ರವಣನಿಗೋಸ್ಕರ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ, ಹೊಕ್ಕಳಿನಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನೂ, ಬಂಗಾರವನ್ನು ದುರ್ಲಭವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮಾನವರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವವನೂ, ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕುಬೇರನ

ಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿರುವ ವೈಶ್ರವಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಬಲಿಯನ್ನು ವೈಶ್ರವಣನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ವೈಶ್ರವಣನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ನಂತರ ನಿಂತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕ್ಷತ್ರಂ ಕ್ಷತ್ರಂ

ವೈಶ್ರವಣನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು. ನಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಓ ವೈಶ್ರವಣನೇ, ನೀನು ಪಾಲಿಸುವವನಾದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದರೂ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಬೇಡ. ಈ ಪೂಜಾಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಾವು ನಿನಗಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಬಲಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು.

ಅಥತಮಗ್ನಿ

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಉಪಸ್ಥಾನಾನಂತರದ, ವೈಶ್ರವಣ ಬಲಿಯನ್ನಿಟ್ಟ ನಂತರ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು.

ತಿರೋಧಾ

ಓ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವೇ, ನೀನು ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಭೂಲೋಕ, ಭುವರ್ಲೋಕ, ಸುವರ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೂ, ಒಟ್ಟಾಗಿಯೂ ಆವರಿಸು. ಅಂದರೆ ಈ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಪರಿಪಾಲಿಸುವವನಾಗು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಗ್ನಿಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಯಸ್ಮಿನ್ನಸ್ಯ

ವೈಶ್ರವಣ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವ ಕಾಲವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅರುಣ ಕೇತುಕ ಸಂಬಂಧವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಎಲ್ಲ ಆಹುತಿಗಳು ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತವೋ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಮನುಷ್ಯನು ನಿದ್ರಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಾಗಲೀ ವೈಶ್ರವಣ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಾಸ್ಮಪ್ರ

ವೇದಾಧ್ಯಯನದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ದುರ್ಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತನವುಳ್ಳವರಿಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸಬಾರದು. ಈ ರೀತಿ ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ. ವೈಶ್ರವಣ ಬಲಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುವಿನಿಂದ ತಿಳಿಯದೇ ಮಾಡುವವರು ತಿನ್ನಲು ಆಹಾರವಿಲ್ಲದ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಯಸ್ತೇ ವಿ

ಓ ಕುಬೇರನೇ, ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಹಿರಣ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಲಾಭಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುವಂತಹ ನಿನ್ನ ಸಹೋದರನಾದ ವೈಶ್ರವಣನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಈ ಬಲಿ ಪಿಂಡವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ವೈಶ್ರವಣನು ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನನ್ನ ಸಂಬಂಧವಾದ ಹಿರಣ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ನನಗೆ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡಲಿ ಎಂದು ವೈಶ್ರವಣನಿಗೆ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ರಾಜಾಧಿ

ರಾಜರುಗಳಿಗೆ ರಾಜನಾದ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಅಪಹರಿಸುವ ವೈಶ್ರವಣನಿಗೆ ನಾವು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕೋರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ವೈಶ್ರವಣನು ಕೋರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ನಮಗೆ ನಾವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದುದದನ್ನು ಕೊಡಲಿ. ಕುಬೇರನ ಸಹೋದರನಾದ ಆ ವೈಶ್ರವಣನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಕೇತವೋ

ಕೇತು, ಅರುಣ, ವಾತರಶನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮುನೀಶ್ವರರು ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತರಾಗಿ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲಿ.

ಶಿವಾನ

ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಜಲ ಅಂದರೆ ವಸಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಳೆಯು ನಮಗೆ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಸೌಖ್ಯವನ್ನೂ ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ. ಸರೋವರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭೂಮಿಯು ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಸುಖ ಕೊಡಲಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಮೂವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಅಥ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶೋಽನುವಾಕಃ ॥

ಸಂವತ್ಸರ

ಅರುಣ ಕೇತುಕಾಗ್ನಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ಯಜ್ಞವನ್ನಾಚರಿಸುವವರು ಮೊದಲು ಒಂದು ಸಂವತ್ಸರದ ಕಾಲ ಅಥವಾ ಎರಡು ಮಾಸಗಳಾದರೂ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

ನಿಯಮಃ

ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮುಖ್ಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ತಸ್ಮಿನ್ನಿಯಮ

ಆ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ನಿಯಮಗಳೇನೆಂದರೆ ಪ್ರಾತಸ್ಸವನ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸವನ, ಸಾಯಂಸವನ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕಾಲವೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. (ಅಂದರೆ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಎರಡು ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ರಾತ್ರಿ ಮರುದಿವಸ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಿಟ್ಟು ರಾತ್ರಿ ಹಾಲು ಅಥವಾ ಅನ್ನ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ತರಾದವರು ನಿತ್ಯ ಊಟ ಮಾಡಬಹುದು) ''ಪುನರ್ಮಾಮೈತ್ವಿಂದ್ರಿಯಂ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಔದುಂಬರ (ಅತ್ತಿ) ಸಮಿತ್ತಿನಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

ಉದ್ಧೃತ ಪರಿಪೂತಾಭಿರದ್ಭಿಕಾರ್ಯ

ನದಿ, ಕೆರೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಕೊಡದಲ್ಲಿ ತಂದ ನೀರನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಕಾಲು ತೊಳೆಯುವುದು, ಆಚಮನ ಮಾಡುವುದು ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಭಿಕ್ಷೆ ಆಚರಿಸದೆ ಬೇರೆಯವರಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಂಡ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಬಾರದು.

ಅಗ್ನಯೇ ವಾಯವೇ

ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಸೂರ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಪ್ರಜಾಪತಿ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ಋತುಗಳು, ಪ್ರಭವಾದಿ ಸಂವತ್ಸರಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ಕಾಲ ಸಂವತ್ಸರ ಮತ್ತು ವರುಣ ಹೀಗೆ ಮೂಲ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನುಚ್ಚರಿಸಿ ಸ್ವಾಹಾಕಾರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪ್ರವರ್ಗ್ಯವದಾದೇಶಃ

ಪ್ರವರ್ಗ್ಯಾಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಆರಣ್ಯಕ ಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಅರುಣರನ್ನು ಮುನೀಶ್ವರರನ್ನೂ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಹಾನಾಮ್ನೀ

''ಆಪಮಾಪಾಮಪಸ್ಸರ್ವಾಃ'', ''ಮಹಾನಾಮ್ನೀರ್ಮಹಾಮಾನಾಃ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಿಂದ ಆ ಜಲವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ''ಸುಮೃಡೀಕಾ

ಸರಸ್ವತೀ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನಂತರ ಆಚಾರ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯನ್ನು ಅರಣ್ಯಕಾಂಡದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ನಿಯಮಿಸಬೇಕು.

ಏವಮಪ

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಶಾಂತಿ ಮಂತ್ರಗಳ ಪಠನ ಮಾಡಿದರೋ ಹಾಗೆ ಈಗಲೂ ಪಠನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಸುವೊಂದನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಹಸು ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆ, ಉಡಲು ರೇಷ್ಮೆಯ ವಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ಹತ್ತಿಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಏವಗ್ಂ

ಈ ಪ್ರಕಾರ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾದ ಶಾಂತಿ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಅರಣ್ಯಕ ಭಾಗವನ್ನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತಹ ವಾದ್ದರಿಂದ ಅರುಣ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಅರಣ್ಯಕವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ತಪಸ್ವಿಯು ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತ ಮಂಗಳಾರ್ಥವಾಗಿ ಎರಡು ಬಾರಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಪಾಠಕದ ಮೂವತ್ತೆರಡನೆಯ ಅನುವಾಕವು ಮುಗಿಯಿತು.

ಓಂ ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿಃ....ಓಂ ಶಾಂತಿ ಶಾಂತಿ ಶಾಂತಿ

ಈ ಶಾಂತಿ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅರ್ಥೈಸಬೆಕು.

ಓಂ ಶಾಂತಿರಸ್ತು

ಅನುಬಂಧ

ಅಂತರ್ಬಾಹ್ಯವರ್ತಿಗಳಾದ ಪ್ರಾಣ ಸಮುದ್ರ ಪರ್ವತಾದಿ ರೂಪ ಅಚೇತನಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಚೇತನ ಸ್ವರೂಪಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ವಿವರಿಸಲ್ಪಡುವುದು.

ब्रह्मा देवानां पदवी: कवीनाम् ऋषि:विप्राणां महिषो मृगाणाम् ।
श्येनो घृघ्राणाँ स्वधितिर्वनानां सोम: पवित्रम् अत्येति रेभन् ॥

ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಸರ್ವೋತ್ಕರ್ಷನಾಗಿರುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕಾದಿ ಕರ್ತೃಗಳಲ್ಲಿ ಪದವಿಯ (ಗೌರವಾರ್ಹ) ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ(ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ) ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವನಾಗಿ ಇರುವನು. ಈ ಪದವಿ ಎಂಬುದು ''एक: शब्द सम्यक्ज्ञात: सुप्रयुक्त: स्वर्गेलोके कामधुक् भवति'' ಶಬ್ದವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಅಂತಹ (ಶಬ್ದ ಜ್ಞಾನದ ಪರಿಣಾಮ) ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಾಸ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮೊದಲಾದ ವರಂತಹ ರೂಪದಿಂದ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವನು. ऋषि: विप्राणाम् ವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ವಾದ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಗೋತ್ರ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಅತ್ರಿ, ಭೃಗು, ವಸಿಷ್ಠಾದಿಗಳಂತೆ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವನು. 'महिषो मृगाणाम्' ಚತುಷ್ಪದಿಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಲಿಷ್ಠವೂ ಬಹೂಪಯೋಗಿಯಾಗಿರುವ ಮಹಿಷ ರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇರುವನು. श्येनो घृघ्राणाम् ಹದ್ದೇ ಮೊದಲಾದ ಪಕ್ಷಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾದ (श्येन) ಗಿಡುಗನಂತೆಯೂ, स्वधिति:वनानाम् ವೃಕ್ಷ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನೇ ನಾಶ ಪಡಿಸುವ ಗಂಡುಗೊಡಲಿಯಾಗಿಯೂ, सोम: पवित्रम्अत्येति रेभन् ಯಾಗ ಹೇತುಭೂತವಾದ ಸೋಮವಾಗಿಯೂ ಗಂಗಾಜಲ, ಕುಶ, ದರ್ಭಾದಿ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಮಂತ್ರ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

हंस:शुचिषइसुरन्तरिक्षसत्, होतावेदिषत्, अतिभिर्दुरोणसत् ।
नृषद्वरसत् ऋतसद्व्योमसत् अब्जागोजा ऋतजा अद्रिताऋतं बृहत्॥

ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನಿಗೆ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವೇ ವಿವೇಕದಿಂದ ನೋಡುವವನಿಗೆ ಜಗತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದ ತೋರುವುದು. ಈ ಜಗತ್ತು ಸರ್ವದಾ ಗತಿಶೀಲವಾದುದರಿಂದ हंस: ಆದಿತ್ಯನು ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಎಲ್ಲವೂ ಚಲನಶೀಲವಾದುದು. ಆದಿತ್ಯನು ಶುದ್ಧ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಚಲನವುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ शुचिषत् ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಆತ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ವಾಸಕಾರಣನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪದ वसु: ವಾಯುವು ಅಂತರೀಕ್ಷದಲ್ಲಿ (ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ) ಗಮನಶೀಲವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಅಂತರಿಕ್ಷಸತ್ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. होता वेदिषत् ಹೋಮ ನಿಷ್ಪಾದಕನಾದ (आहवनीय) ಆಹವನೀಯ ಮೊದಲಾದ (ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿ, ಗಾರ್ಹಪತ್ಯ, ಆಹವನೀಯ) ರೂಪದ ಹೋತೃ (ರೂಪ) ಅಗ್ನಿಯು ಸೋಮಯಾಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಯಾಗಗಳ ಅಂಗಭೂತವಾದ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಾಯುವು ವೇದಿಷತ್, अतिथि: दुराणसत् ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ತಿಥಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಚಿಂತಿಸದೇ ಸೂಚಿಸದೇ ಭೋಜನಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಮನೆಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶದ ಅತಿಥಿಯು ಅತಿಥಿರೂಪದಲ್ಲಿ दुरोणेषु ಬೇರೆಯವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತನಾಗುವುದರಿಂದ दुरोणसत् ಆಜಗದ್ರೂಪನಾದ (ಗತಿಶೀಲ) ಬ್ರಹ್ಮನು नृषत् ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿ ಅಧಿಕಾರಿ ಮೊದಲಾದ ಜೀವಿಗಳ ಭೇದದಿಂದ ಇರುವನಾದುದರಿಂದ नृषत् ಅವನು. वरसत् ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಾಶೀ, ದ್ವಾರಾವತೀ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜನೀಯವಾದ ದೇವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು 'ವರಸತ್' ಹೌದು. ऋतसत् - (ऋते-सत्ये) ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಫಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವನಾದ್ದರಿಂದ ऋतसत्। व्योमसत् - ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾನಾದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವು ವ್ಯೋಮಸತ್ अब्जा ಶಂಖ, ಮೊಸಳೆ ಮೊದಲಾದ ಜಲಚರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಅಬ್ಜ ಸ್ವರೂಪನು ಬ್ರಹ್ಮ गोजा: ಗೋವುಗಳಿಂದ ಹಾಲು ಮೊದಲಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದರಿಂದ गोजा: । ऋतजा:, ऋत ಎಂದರೆ ಸತ್ಯವಚನ, ಆ ಸತ್ಯವಚನದಿಂದ ಕೀರ್ತಿಯು, ಆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಗೊಳ್ಳುವನಾದ್ದರಿಂದ ऋतजा: । अद्रिजा: - अद्रि: ಪರ್ವತ, ಪರ್ವತಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ವೃಕ್ಷಾದಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾಗುವುದರಿಂದ अद्रिजा: ಹೀಗೆ ಆದಿತ್ಯನಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆಲ್ಲವೂ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವೂ ಹೌದು, ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸತ್ಯವಾಗಿ ತೋರುವ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಜಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪುರಸ್ತಾತ್ ವಿಸೀಮತು ಸುರುಚೋ ವೇನ ಆವಃ।
ಸುಬುಧ್ನಿಯಾ ಉಪಮಾ ಅಸ್ಯ ವಿಷ್ಠಾಃ ಸತಶ್ಚಯೋನಿ ಮಸತಶ್ಚ ವಿವಃ।

ಸೂರ್ಯಸ್ತುತಿ : ಪ್ರಥಮಂ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಜಜ್ಞಾನಂ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಈ ಸ್ವರ್ಣ ರೂಪದ ಸೂರ್ಯಬ್ರಹ್ಮವು ತುಂಬ ವ್ಯಾಪಕ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ತಾದುದು. ರುಕ್ಮ (ಸ್ವರ್ಣ) ಸ್ವರೂಪದ ಸೂರ್ಯನು ಪುರಸ್ತಾತ್ - ಪೂರ್ವದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ವೇನಃ ಸುಂದರನಾದ ಸೂರ್ಯನು, ಸೀಮತಃ - ಎಲ್ಲ ಎಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುರುಚಃ - ಅತ್ಯಂತ ಕಾಂತಿಯುತವಾದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು, ಆವಃ - ಆವರಿಸಿದನು. ಅಸ್ಯ - ಈ ಸೂರ್ಯನ ಸ್ವರ್ಣ ವರ್ಣದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾ, ವಿಷ್ಠಾ - ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇರುವಂತಹ ಕಾರಣದಿಂದ, ಬುಧ್ನಿಯಾ - ಬುಧ್ನ ಎಂದರೆ ಮೂಲ - ಈ ಮೂಲವಾದ ಪೃಥಿವೀ ರೂಪವಾಗಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಮನೀಯ ಸ್ವರೂಪನು ವಿವಃ - ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿದನು.

ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಶತಕ್ರತೋ ಯಾತೇ ಜನೇಷು ಪಂಚಸು।
ಇಂದ್ರತಾನಿತ ಆವೃಣೇ।

ಎಲೈ ಶತಕ್ರತೋ! ಇಂದ್ರನೇ! ಪಂಚಸು ಜನೇಷು ವಿಷಾದ ಪಂಚಮಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಿನ್ನ (ಸಂಬಂಧ) ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ (ಇಂದ್ರಿಯ ಗಳು) (ಇಂದ್ರಿಯ-ಬಲ, ಅದು ಉಳ್ಳವನು ಇಂದ್ರಿಯಾಪಾನ್, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲು ಕಾರಣವಾಗಿರು ವುದರಿಂದ ಪಶುಗಳು ಇಂದ್ರಿಯತ್ವ ಧರ್ಮವುಳ್ಳವುಗಳು) ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಗಳು ಇವೆಯೋ ಇಂದ್ರ - ಇಂದ್ರನೇ ತಾನಿ - ಆ ಎಲ್ಲವನ್ನು (ತೇ)-ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ದಿಂದ ಆವೃಣೇ - ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಹೊಂದುವೆನು.

ಸುತ್ರಾಮಾಣಂ ಪೃಥಿವೀಂ ದ್ಯಾಮನೇಹಸಗ್ಂ, ಸುಶರ್ಮಾಣಂ
ಅದಿತಿಗ್ಂ ಸುಪ್ರಣೀತಿಮ್। ದೈವೀಂನಾವಗ್ಂ ಸ್ವರಿತ್ರಾಮನಾಗಸರು-
ಸ್ರವಂತೀ ಮಾರುಹೇಮಾಸ್ವಸ್ತಯೇ।

ಸುತ್ರಾಮಾಣಂ - ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿ ಪಾಲಿಸುವ, ಪೃಥಿವೀಂ - ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು, ದ್ಯಾಂ - ತುಂಬ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಆಕಾಶವನ್ನು, ಅನೇಹಸಮ್ - ಚಿರಕಾಲ ಸ್ಥಾಯಿಯಾದ ಕಾಲವನ್ನು ದೈವೀಂ

ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನಿಗೆ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವೇ ವಿವೇಕದಿಂದ ನೋಡುವವನಿಗೆ ಜಗತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದ ತೋರುವುದು. ಈ ಜಗತ್ತು ಸರ್ವದಾ ಗತಿಶೀಲವಾದುದರಿಂದ हंस: ಆದಿತ್ಯನು ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಎಲ್ಲವೂ ಚಲನಶೀಲವಾದುದು. ಆದಿತ್ಯನು ಶುದ್ಧ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಚಲನವುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ शुचिषत् ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಆತ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ವಾಸಕಾರಣನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪದ वसु: ವಾಯುವು ಅಂತರೀಕ್ಷದಲ್ಲಿ (ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ) ಗಮನಶೀಲವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಅಂತರಿಕ್ಷಸತ್ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. होता वेदिषत् ಹೋಮ ನಿಷ್ಪಾದಕನಾದ (आहवनीय) ಆಹವನೀಯ ಮೊದಲಾದ (ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿ, ಗಾರ್ಹಪತ್ಯ, ಆಹವನೀಯ) ರೂಪದ ಹೋತೃ (ರೂಪ) ಅಗ್ನಿಯು ಸೋಮಯಾಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಯಾಗಗಳ ಅಂಗಭೂತವಾದ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಾಯುವು ವೇದಿಷತ್, अतिथि: दुराणसत् ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ತಿಥಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಚಿಂತಿಸದೇ ಸೂಚಿಸದೇ ಭೋಜನಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಮನೆಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶದ ಅತಿಥಿಯು ಅತಿಥಿರೂಪದಲ್ಲಿ दुरोणेषु ಬೇರೆಯವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತನಾಗುವುದರಿಂದ दुरोणसत् ಆಜಗದ್ರೂಪನಾದ (ಗತಿಶೀಲ) ಬ್ರಹ್ಮನು नृषत् ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿ ಅಧಿಕಾರಿ ಮೊದಲಾದ ಜೀವಿಗಳ ಭೇದದಿಂದ ಇರುವನಾದುದರಿಂದ नृषत् ಅವನು. वरसत् ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಾಶೀ, ದ್ವಾರಾವತೀ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜನೀಯವಾದ ದೇವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು 'ವರಸತ್' ಹೌದು. ऋतसत् - (ऋते-सत्ये) ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಫಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವನಾದ್ದರಿಂದ ऋतसत्। व्योमसत् - ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾನಾದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವು ವ್ಯೋಮಸತ್ अब्जा ಶಂಖ, ಮೊಸಳೆ ಮೊದಲಾದ ಜಲಚರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಅಬ್ಜ ಸ್ವರೂಪನು ಬ್ರಹ್ಮ गोजा: ಗೋವುಗಳಿಂದ ಹಾಲು ಮೊದಲಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದರಿಂದ गोजा: । ऋतजा:, ऋत ಎಂದರೆ ಸತ್ಯವಚನ, ಆ ಸತ್ಯವಚನದಿಂದ ಕೀರ್ತಿಯು, ಆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಗೊಳ್ಳುವನಾದ್ದರಿಂದ ऋतजा: । अद्रिजा: - अद्रि: ಪರ್ವತ, ಪರ್ವತಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ವೃಕ್ಷಾದಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾಗುವುದರಿಂದ अद्रिजा: ಹೀಗೆ ಆದಿತ್ಯನಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆಲ್ಲವೂ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವೂ ಹೌದು, ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸತ್ಯವಾಗಿ ತೋರುವ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಜಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪುರಸ್ತಾತ್ ವಿಸೀಮತು ಸುರುಚೋ ವೇನ ಆವಃ।
ಸುಬುಧ್ನಿಯಾ ಉಪಮಾ ಅಸ್ಯ ವಿಷ್ಠಾಃ ಸತಶ್ಚಯೋನಿ ಮಸತಶ್ಚ ವಿವಃ।

ಸೂರ್ಯಸ್ತುತಿ : ಪ್ರಥಮಂ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಜಜ್ಞಾನಂ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಈ ಸ್ವರ್ಣ ರೂಪದ ಸೂರ್ಯಬ್ರಹ್ಮವು ತುಂಬ ವ್ಯಾಪಕ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ತಾದುದು. ರುಕ್ಮ (ಸ್ವರ್ಣ) ಸ್ವರೂಪದ ಸೂರ್ಯನು ಪುರಸ್ತಾತ್ - ಪೂರ್ವದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ವೇನಃ ಸುಂದರನಾದ ಸೂರ್ಯನು, ಸೀಮತಃ - ಎಲ್ಲ ಎಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುರುಚಃ - ಅತ್ಯಂತ ಕಾಂತಿಯುತವಾದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು, ಆವಃ - ಆವರಿಸಿದನು. ಅಸ್ಯ - ಈ ಸೂರ್ಯನ ಸ್ವರ್ಣ ವರ್ಣದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾ, ವಿಷ್ಠಾ - ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇರುವಂತಹ ಕಾರಣದಿಂದ, ಬುಧ್ನಿಯಾ - ಬುಧ್ನ ಎಂದರೆ ಮೂಲ - ಈ ಮೂಲವಾದ ಪೃಥಿವೀ ರೂಪವಾಗಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಮನೀಯ ಸ್ವರೂಪನು ವಿವಃ - ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿದನು.

ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಶತಕ್ರತೋ ಯಾತೇ ಜನೇಷು ಪಂಚಸು।
ಇಂದ್ರತಾನಿತ ಆವೃಣೇ।

ಎಲೈ ಶತಕ್ರತೋ! ಇಂದ್ರನೇ! ಪಂಚಸು ಜನೇಷು ವಿಷಾದ ಪಂಚಮಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಿನ್ನ (ಸಂಬಂಧ) ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ (ಇಂದ್ರಿಯಗಳು) (ಇಂದ್ರಿಯ-ಬಲ, ಅದು ಉಳ್ಳವನು ಇಂದ್ರಿಯಾವಾನ್, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲು ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪಶುಗಳು ಇಂದ್ರಿಯತ್ವ ಧರ್ಮವುಳ್ಳವುಗಳು) ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಇವೆಯೋ ಇಂದ್ರ - ಇಂದ್ರನೇ ತಾನಿ - ಆ ಎಲ್ಲವನ್ನು (ತೇ)-ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆವೃಣೇ - ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಹೊಂದುವೆನು.

ಸುತ್ರಾಮಾಣಂ ಪೃಥಿವೀಂ ದ್ಯಾಮನೇಹಸಗ್ಂ, ಸುಶರ್ಮಾಣಂ
ಅದಿತಿಗ್ಂ ಸುಪ್ರಣೀತಿಮ್। ದೈವೀಂನಾವಗ್ಂ ಸ್ವರಿತ್ರಾಮನಾಗಸರು-
ಸ್ರವಂತೀ ಮಾರುಹೇಮಾಸ್ವಸ್ತಯೇ।

ಸುತ್ರಾಮಾಣಂ - ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿ ಪಾಲಿಸುವ, ಪೃಥಿವೀಂ - ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು, ದ್ಯಾಂ - ತುಂಬ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಆಕಾಶವನ್ನು, ಅನೇಹಸಮ್ - ಚಿರಕಾಲ ಸ್ಥಾಯಿಯಾದ ಕಾಲವನ್ನು ದೈವೀಂ

ನಾವಯ್ - ಮನುಷ್ಯ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ನೌಕೆಯು ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವುದೋ ಹಾಗೆ ದೇವ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ನೌಕೆಯು ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವುದೋ ಹಾಗೆ ದೇವ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಭೂಮಿ ರೂಪದ ನೌಕೆಯು ಮಹಾಜಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಅಂತಹ ಸ್ವರಿತ್ರಾಮ್, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡುವ ಅವಾಗಸಂ - ಪಾಪರಹಿತವಾದ, ಅಸ್ರವಂತೀಮ್ - ದೋಷರಹಿತವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು, ಸ್ವಸ್ತಯೇ - ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಅದಿತಿ ದೇವನನ್ನು ಕೂಡ ಆರುಹೇಮ - ಹೊಂದೋಣ.

ಮಹಿಮೂಷು ಮಾತರಗ್ಂ ಸುವ್ರತಾನಾಂ ಮತಸ್ಯ ಪತ್ನೀಂ

ಅವಸೇ ಹುವೇಮ. ತುವಿಕ್ಷತ್ರಾಮ ಜರಂತೀಂ ಉರೂಚೀಗ್ಂ

ಸುಶರ್ಮಾಣಂ ಅದಿತಿಗ್ಂ ಸುಪ್ರಣೀತಿಮ್ ॥

ಅದಿತಿ ದೇವತೆಯನ್ನೇ ಅವಸೇ ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ. ಸುಹುವೇಮ - ಗೌರವದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸೋಣ. ಆ ದೇವತೆ ಎಂತಹವಳು ಎಂದರೆ ಮಹೀಮ್ - ಮಹನೀಯಳು (ನ್ನು) ಸುವ್ರತಾನಾಂ (ಮಾತರಮ್) ಉತ್ತಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಪುರುಷರಿಗೆ ಮಾತರಮ್, ತಾಯಿಯಂತೆ ಹಿತಕಾರಕಳೂ, ಋತಸ್ಯ ಪತ್ನೀಮ್ ಸತ್ಯದ ರಕ್ಷಕಳೂ ಆದ ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ (ಅದಿತಿಯನ್ನು) ತುವಿಕ್ಷತ್ರಾಮ್, ಅನೇಕ ರಾಜರುಗಳಿಂದ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಅಜರಂತೀಮ್ ಯಾವಾಗಲೂ ಜರಾರಹಿತಳಾದ (ಮುಪ್ಪಿಲ್ಲದ) ಉರೂಚೀಮ್ - ತುಂಬ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳ, ಸುಶರ್ಮಾಣಮ್ ಉತ್ತಮವಾದ ಸುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಸುಪ್ರಣೀತಮ್ ಉತ್ತಮವಾದ ಸುಖವಾಗುವ ಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರೇರಕಳೂ ಆದ ಅದಿತಿ ದೇವತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸೋಣ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. **ಅರುಣ ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶಿಕ**
ಶ್ರೀ ಚಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು
ಆರ್ಯಾನಂದ ಪ್ರೆಸ್, ಬಚ್ಚುಪೇಟ, ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣ. (ಆ.ಪ್ರ.)

೨. **ಆರಣ್ಯಕಗಳು**
'ಪರಾಗ', ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

೩. **ಉಪನಿಷತ್ ಪ್ರಕಾಶ**
ಶ್ರೀ ರಂ.ರಾ. ದಿವಾಕರ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.

೪. **ಕೃಷ್ಣ ಯಜುರ್ವೇದ** (ಸಂಪುಟ ೧ ಮತ್ತು ೨)
ಜ್ಯೋತಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

೫. **ಚತುರ್ವೇದ ಭಾಷ್ಯ ಭೂಮಿಕಾ**
ಮಹರ್ಷಿ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತೀ, ಆರ್ಯ ಸಮಾಜ, ಬೆಂಗಳೂರು.

೬. **ಮಂಕು ತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ**
ಡಿ.ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪ, 'ಕಾವ್ಯಾಲಯ', ಮೈಸೂರು.

೭. **ಮಹಾ ನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ ಭಾಷ್ಯ**
ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರಕಾಶ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಹೊಳೆನರಸೀಪುರ.

೮. **ಸಸ್ವರ ವೇದ ಮಂತ್ರಾಃ**
ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮ, ಮೈಸೂರು.

ನಾವಯ್ - ಮನುಷ್ಯ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ನೌಕೆಯು ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವುದೋ ಹಾಗೆ ದೇವ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ನೌಕೆಯು ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವುದೋ ಹಾಗೆ ದೇವ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಭೂಮಿ ರೂಪದ ನೌಕೆಯು ಮಹಾಜಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಅಂತಹ ಸ್ವರಿತ್ರಾಮ್, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡುವ ಅವಾಗಸಂ - ಪಾಪರಹಿತವಾದ, ಅಸ್ರವಂತೀಮ್ - ದೋಷರಹಿತವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು, ಸ್ವಸ್ತಯೇ - ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಅದಿತಿ ದೇವನನ್ನು ಕೂಡ ಆರುಹೇಮ - ಹೊಂದೋಣ.

ಮಹಿಮೂಷು ಮಾತರಗ್ಂ ಸುವ್ರತಾನಾಂ ಮತಸ್ಯ ಪತ್ನೀಂ

ಅವಸೇ ಹುವೇಮ. ತುವಿಕ್ಷತ್ರಾಮ ಜರಂತೀಂ ಉರೂಚೀಗ್ಂ

ಸುಶರ್ಮಾಣಂ ಅದಿತಿಗ್ಂ ಸುಪ್ರಣೀತಿಮ್ ॥

ಅದಿತಿ ದೇವತೆಯನ್ನೇ ಅವಸೇ ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ. ಸುಹುವೇಮ - ಗೌರವದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸೋಣ. ಆ ದೇವತೆ ಎಂತಹವಳು ಎಂದರೆ ಮಹೀಮ್ - ಮಹನೀಯಳು (ನ್ನು) ಸುವ್ರತಾನಾಂ (ಮಾತರಮ್) ಉತ್ತಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಪುರುಷರಿಗೆ ಮಾತರಮ್, ತಾಯಿಯಂತೆ ಹಿತಕಾರಕಳೂ, ಋತಸ್ಯ ಪತ್ನೀಮ್ ಸತ್ಯದ ರಕ್ಷಕಳೂ ಆದ ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ (ಅದಿತಿಯನ್ನು) ತುವಿಕ್ಷತ್ರಾಮ್, ಅನೇಕ ರಾಜರುಗಳಿಂದ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಅಜರಂತೀಮ್ ಯಾವಾಗಲೂ ಜರಾರಹಿತಳಾದ (ಮುಪ್ಪಿಲ್ಲದ) ಉರೂಚೀಮ್ - ತುಂಬ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳ, ಸುಶರ್ಮಾಣಮ್ ಉತ್ತಮವಾದ ಸುಖದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಸುಪ್ರಣೀತಮ್ ಉತ್ತಮವಾದ ಸುಖವಾಗುವ ಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರೇರಕಳೂ ಆದ ಅದಿತಿ ದೇವತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸೋಣ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. **ಅರುಣ ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶಿಕ**
ಶ್ರೀ ಚಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು
ಆರ್ಯಾನಂದ ಪ್ರೆಸ್, ಬಚ್ಚುಪೇಟ, ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣ. (ಆ.ಪ್ರ.)

೨. **ಆರಣ್ಯಕಗಳು**
'ಪರಾಗ', ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

೩. **ಉಪನಿಷತ್ ಪ್ರಕಾಶ**
ಶ್ರೀ ರಂ.ರಾ. ದಿವಾಕರ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.

೪. **ಕೃಷ್ಣ ಯಜುರ್ವೇದ** (ಸಂಪುಟ ೧ ಮತ್ತು ೨)
ಜ್ಯೋತಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

೫. **ಚತುರ್ವೇದ ಭಾಷ್ಯ ಭೂಮಿಕಾ**
ಮಹರ್ಷಿ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತೀ, ಆರ್ಯ ಸಮಾಜ, ಬೆಂಗಳೂರು.

೬. **ಮಂಕು ತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ**
ಡಿ.ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪ, 'ಕಾವ್ಯಾಲಯ', ಮೈಸೂರು.

೭. **ಮಹಾ ನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ ಭಾಷ್ಯ**
ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರಕಾಶ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಹೊಳೆನರಸೀಪುರ.

೮. **ಸಸ್ವರ ವೇದ ಮಂತ್ರಾಃ**
ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮ, ಮೈಸೂರು.

ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು

ಪುಟ	ಸಾಲು	ಸರಿಯಾದ ಪದ
ಮುನ್ನುಡಿ	6	ಪೂರ್ವ ... ವ್ಯಾಧಿ
	7	ತಚ್ಛಾಂತಿಃ
	24	ನಾಗುತ್ತಾನೆ
ನಿವೇದನೆ	26	ಹೀಗೆ !
ಮುಂದಿನ ಪುಟ	21	(ಹಸ್ತಸಾಮುದ್ರಿಕ ತಜ್ಞರು)
ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ	7	ಹೊರತುಪಡಿಸಿ
ಹೋಮವಿಧಿ	7	ಪೂರ್ವಕ
	7	ಸಮ್ಯದ್ಧಿಮವಾಪ್ಯಥಂ
	8	ಗ್ರಹಾಃ
ತೃಚಕಲ್ಪ ಹೋಮ	16	ಭಾನುಭ್ಯಾಂ
2ನೇ ಪುಟ		
3ನೇ ಪುಟ	12	ಭಾಸ್ಕರಾಭ್ಯಾಂ
ಸೌರಸೂಕ್ತ		
15	5	ರಂಧಯನ್ಮೋ
	13	ದೇವೀಂ
36	12	ಬಣ್ಮಹಾಂ
40	1	ಮಹಾँ ಅಸಿ
53	10	ಸವಾಂ
ಅರುಣ ಪ್ರಶ್ನಃ		
6	6	ವಿಧಾಸ್ಯತೇ
40	2	ಹಸ್ತ
56	11	ವಾತಧ್ರಾ

66		ಸುತ್ರಾಮಾಣಂ ಪೃಥಿವೀಂ ದ್ಯಾಮನೇ ಹಸಗ್ಂ ಸುಶರ್ಮಾಣಂ ಅದಿತಿಗ್ಂ ಸುಪ್ರಣೀತಿಂ । ದೈವೀಂನಾವಗ್ಂ ಸ್ವಂತ್ರಾಮ ಹಾಗಸ ರುಸ್ರವಂತೀ ಮಾರು ಹೇಮಸ್ವಸ್ತಯೇ ॥
16	4	ಆಂಕ್ತೇ
20	4	ಶ್ರಿತಾ
20	14	ಅತ್ಯೂರ್ಧ್ವಾ
96	7	ಸ್ವರ್ಲೋಽಗ್ನಿಃ
126	5	ತಂಧೀರಾಸಃ
130	9	ಕ್ರೌಂಜರಸಂ
135	6	ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ

ಅನುವಾದ ಭಾಗ

10	5	ಶಿರಸ್ಸಿದ್ದಂತೆ
21	19	ಜೀವಿಗಳಿಗೆ
23	8	ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ
	15	ಸಮಾನರು
25	15	ಹರಿಸುತ್ತಾರಾದಾದ್ದರಿಂದ
	17	ಸುಂದರ
29	25	ಸೂರ್ಯರ
31	24	ಮೂವರು
	25	ಸ್ವರ್ಣರ
33	9	ಮೇರು
	17	ಆಗ್ನೀಧ್ರರೆಂಬ
	21	ಪ್ರತಿಪಾದಿತ

39	13	ವಿಷ್ಣು
	21	ಅನ್ನಾಹಾರಾದಿಗಳ
41	19	ಜಠರಾಗ್ನಿ
43	7	ವನ್ನೂ
45	7	ತಸ್ಶೈಪಾ
47	14	ಹನ್ನೊಂದು
51	20	ಮರುತ್ತುಗಳ
55	23	ತ್ರಿದೀರಿ
61	11	ಸೇಯಗ್ಂ
63	15	ದಿಂದ
69	13	ತೊರೆದೂ
79	5	ವಾಸನೆಯನ್ನು
83	6	ಕಾಂತಿಯು
	15	ಮಾರ್ತಂಡ
87	4	ಯೋಸೌತಪನ್
95	26	ವಿಶ್ವತಸ್ವರೀ
107	5	ಉಪಾನುವಾಕ್ಯ

ಅನುಬಂಧ

1	23	नृषद्वरसत्
2	24	ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ
3	1	ವಿಸೀಮತಃ
	13	ನಿಷಾದ
4	2	(ಎರಡು ಬಾರಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ)

ರಕ್ಷಾಪುಟದ ಹಿಂಭಾಗ

	2	ಚಕ್ಷುಷೇ

ಪುಸ್ತಕಗಳು ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ

ಸಿ.ಎಸ್.ವಿ. ಜೋಯಿಸ್

2ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ವಿಜಯನಗರ, ತುಮಕೂರು-2.

ಮು.ಲ. ರಂಗಭಟ್ಟ

12ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಎಸ್.ಐ.ಟಿ. ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ

ಸರ್ ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಬಡಾವಣೆ, ತುಮಕೂರು-3.

ಎಸ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್

'ಶ್ರೀ ಲಲಿತ', ಎಸ್ಸೆನ್ ಬ್ರದರ್ಸ್

ಉತ್ತರಾದಿ ಮಠ ಬೀದಿ, ಬೆಂಗಳೂರು-4.

ಕೆ.ಎಲ್. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ

ಇಂಜಿನಿಯರ್, ಶ್ರೀರಾಮಪುರಂ,

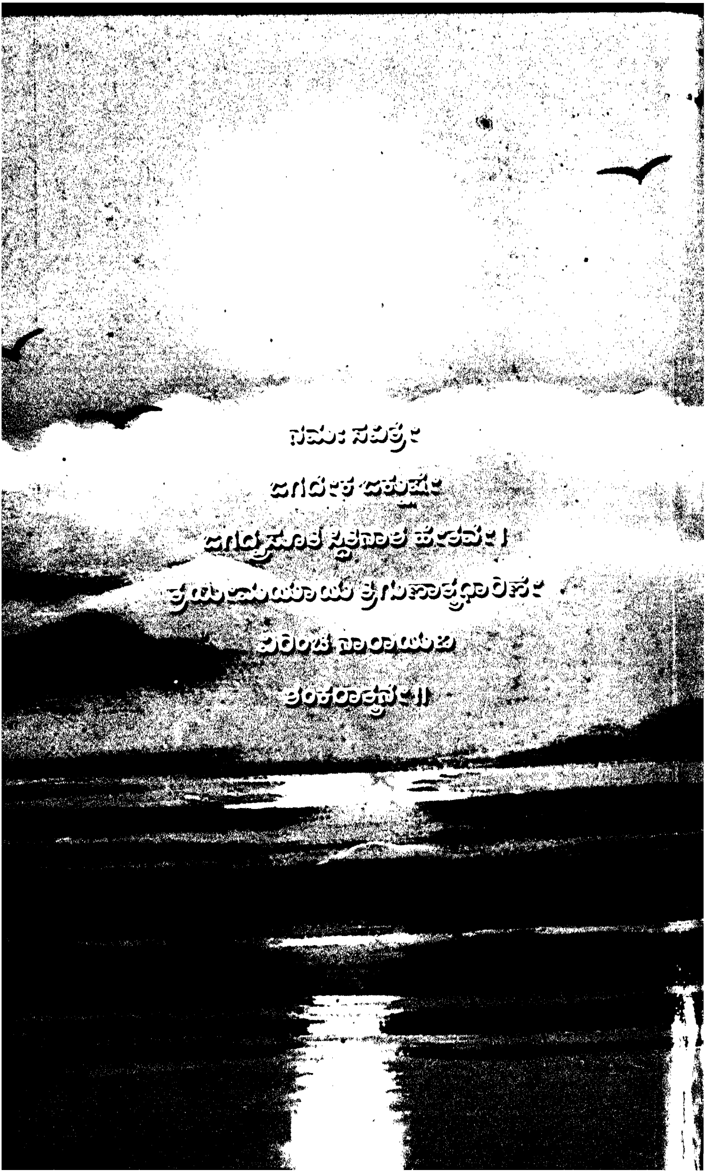
ಮಾನಂದವಾಡಿ ರಸ್ತೆ, ಮೈಸೂರು-8.

ಮುಂಬರುವ ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

[illegible]

ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಶಾಂತಿ ಪ್ರಯೋಗಃ

ಚಂಡಿಹೋಮ ವಿಧಿಃ

ನಮಃ ಸವಿತ್ರೇ
ಜಗದೇಕ ಚಕ್ಷುಷೇ
ಜಗತ್ಪ್ರಸೂತಿ ಸ್ಥಿತಿನಾಶ ಹೇತವೇ ।
ತ್ರಯೀಮಯಾಯ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಧಾರಿಣೇ
ವಿರಿಂಚಿ ನಾರಾಯಣ
ಶಂಕರಾತ್ಮನೇ ॥